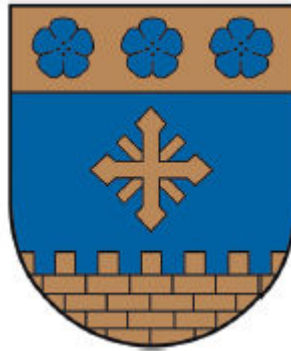


APSTIPRINĀTS
ar Viļakas novada domes 2012.gada 26.aprīļa lēmumu (protokols Nr.11,&7)
Viļakas novada domes priekšsēdētājs _____/ S. Maksimovs

Viļakas novada dome



Viļakas novada teritorijas plānojums

2012.-2024. gadam

I. daļa

PASKAIDROJUMA RAKSTS

**Konsultāciju uzņēmums „Grupa 93”
2012. gads**

Teritorijas plānojums tiek izstrādāts Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētā projekta
1DP/1.5.3.2.0/10/APIA/VRAA/007/005 ietvaros



IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ



APZĪMĒJUMI

ES - Eiropas Savienība

IVN - ietekmes uz vidi novērtējums

ĪADT - īpaši aizsargājama dabas teritorija

KP - kultūras piemineklis

KSS - kanalizācijas sūkņu stacija

LR - Latvijas Republika

LVĢMC - VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”

NAI - notekūdeņu attīrīšanas iekārtas

NAP - Nacionālais attīstības plāns

NATURA 2000 - Eiropas nozīmes aizsargājama dabas teritorija (NATURA 2000)

RVP - reģionālā vides pārvalde

SIVN - ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums

TIAN - teritorija izmantošanas un apbūves noteikumi

TP - Teritorijas plānojums

Vides pārskats - ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma ietvaros sagatavots dokuments, kurā aprakstīta, novērtēta plānošanas dokumenta, tā iespējamo alternatīvu īstenošanas ietekme uz vidi un aprakstīti pasākumi negatīvās ietekmes mazināšanai

VPVB - Vides pārraudzības valsts birojs

VVD - Vides valsts dienests

SATURS

IEVADS	6
TERITORIJAS PLĀNOJUMA JURIDISKAIS STATUS UN PIELIETOJUMS.....	7
TERITORIJAS PLĀNOJUMA IZSTRĀDES PAMATPRINCIPI	7
I. NODAĻA. TERITORIJAS PAŠREIZĒJĀS IZMANTOŠANAS RAKSTUROJUMS UN TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS PRIEKŠNOTEIKUMI UN IESPĒJAS	7
1.1. VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA	7
1.2. VIĻAKAS NOVADA PORTRETS.....	11
1.3. TERITORIJAS ATTĪSTĪBU IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	18
1.4. PLĀNOŠANAS SITUĀCIJA.....	20
1.4.1. <i>Nacionālā līmeņa nostādnes</i>	20
Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030	20
Nacionālais attīstības plāns 2007-2013.....	21
Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.-2013. gadam.....	22
1.4.2. <i>Starptautiskās sadarbības līgumi (Krievija, Baltkrievija)</i>	22
Krievija.....	22
Baltkrievija.....	23
1.4.3. <i>Reģiona mēroga nostādnes</i>	23
Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006-2026.....	23
Balvu rajona teritorijas plānojums 2006.-2018.....	31
Latgales stratēģija 2030	35
Latgales reģiona ekonomikas profils	36
1.4.4. <i>Apkārtējo pašvaldību plānošanas situācija</i>	36
1.4.5. <i>Vietējās līmenis</i>	37
1.5. VIDE, DABAS FAKTORI UN RESURSI	40
1.5.1. <i>Fiziski ģeogrāfiskie apstākļi, klimats</i>	40
1.5.2. <i>Ģeoloģiskā uzbūve</i>	42

1.5.3.	<i>Derīgie izrakteņi</i>	42
1.5.4.	<i>Ūdeņi</i>	50
	Ūdensteces.....	53
	Ūdenstilpes.....	55
	Peldvietas	55
	Motorizētu peldlīdzekļu izmantošanas iespējas	58
	Meliorācijas un lietusūdeņu kanalizācijas sistēma.....	59
	Pazemes ūdeņi, to ieguve un izmantošana.....	60
	Ūdeņu izmantošana	63
1.5.5.	<i>Atkritumu apsaimniekošana</i>	65
1.5.6.	<i>Gaisa kvalitāte.....</i>	67
1.5.7.	<i>Notekūdeņu savākšana un attīrīšana.....</i>	68
1.5.8.	<i>Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas.....</i>	71
1.5.9.	<i>Ar Sosnovska latvāņiem invadētās platības.....</i>	72
1.5.10.	<i>Applūstošas un plūdu riska teritorijas.....</i>	72
1.5.11.	<i>Citi riska objekti un teritorijas</i>	73
1.5.12.	<i>Piesārņojošās darbības.....</i>	76
1.5.13.	<i>Valsts aizsardzības teritorijas un objekti.....</i>	77
1.5.14.	<i>Kapsētas</i>	79
1.5.15.	<i>Īpaši aizsargājamie dabas objekti un teritorijas</i>	79
1.5.16.	<i>Meži.....</i>	86
1.5.17.	<i>Lauksaimniecībā izmantojamās zemes</i>	88
1.6.	IEDZĪVOTĀJI UN APDZĪVOJUMA STRUKTŪRA.....	90
1.7.	TERITORIJAS TĒLPISKĀ STRUKTŪRA.....	92
1.7.1.	<i>Zemes lietojuma struktūra</i>	92
1.7.2.	<i>Novada telpiskā organizācija un apbūves raksturojums.....</i>	93
	Viļakas telpiskā organizācija.....	96
	Lauku apbūves struktūra.....	99
1.8.	REKREĀCIJAS, TŪRISMA, IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS, SPORTA, ZINĀTNES UN SOCIĀLĀS INFRASTRUKTŪRAS TERITORIJAS UN OBJEKTI	106
1.9.	KULTŪRAS PIEMINEKĻI.....	108
1.9.1.	<i>Valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi.....</i>	108
	Arhitektūras pieminekļi.....	111
	Arheoloģijas pieminekļi.....	117
1.9.2.	<i>Kultūrvēsturiski nozīmīgi objekti</i>	120
1.10.	TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRA.....	122
1.10.1.	<i>Transportģeogrāfiskā situācija.....</i>	122

1.10.2. Valsts autoceļi un dzelzceļš	122
1.10.3. Pašvaldības ceļi un ielas	127
1.10.4. Sabiedriskais transports	136
1.11. INŽENIERTEHNISKĀ INFRASTRUKTŪRA	137
1.11.1. Elektroapgāde	137
1.11.2. Telekomunikācijas un sakari	139
1.11.3. Gāzes apgāde	143
1.11.4. Ūdensapgāde un kanalizācija.....	144
1.11.5. Siltumapgāde	146
1.12. ZEMES KADASTRĀLĀ VĒRTĪBA UN BŪVNICĪBAS TENDENCES	147
II. NODAĻA. TERITORIJAS PLĀNOJUMA RISINĀJUMU APRAKSTS UN PAMATOJUMS.....	150
2.1. TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS VĪZIJA.....	150
2.2. STRATĒGISKIE ATTĪSTĪBAS MĒRĶI	150
2.3. TERITORIJAS TURPMĀKĀS IZMANTOŠANAS PAMATNOSTĀDNES	150
2.4. TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS VIRZIENI (MĒRĶI)	151
2.5. VIĻAKAS NOVADA VIENOTĀ FUNKCIONĀLĀ ZONĒJUMA IZSTRĀDES PAMATPRINCIPI	151
2.6. PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS KOPSAVILKUMS UN TERITORIJAS ATĻAUTĀS (PLĀNOTĀS) IZMANTOŠANAS RISINĀJUMI ..	152
2.7. TERITORIJAS ATĻAUTĀS (PLĀNOTĀS) IZMANTOŠANAS JEB FUNKCIONĀLAIS ZONĒJUMS.....	163
2.8. DETĀLPLĀNOJUMU IZSTRĀDES GADĪJUMI.....	166

IEVADS

Viļakas novada teritorijas plānojums izstrādāts 2011./2012. gadā, Viļakas novada domei sadarbojoties ar konsultāciju uzņēmumu SIA „Grupa 93”, saskaņā ar noslēgto līgumu.

Plānojums izstrādāts, ņemot vērā līdzšinējos pašvaldības plānošanas dokumentus, zemes īpašumu struktūru, darba uzdevumu plānojuma izstrādei, augstākā plānošanas līmeņa dokumentus, nacionālās programmas un nozaru attīstības plānus, apkārtējo pašvaldību plānošanas dokumentus, attīstības tendences, LR spēkā esošo normatīvo aktu prasības un valsts institūciju (Valsts zemes dienesta Latgales reģionālā nodaļa, VAS „Latvijas valsts ceļi” Latgales reģiona Balvu nodaļa, VAS „Latvenergo”, SIA „Lattelecom”, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas, Rēzeknes reģionālā vides pārvaldes, Sabiedrības veselības aģentūras, u.c. institūciju (skat. IV. daļu „Pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi”) nosacījumus.

Teritorijas plānojuma izstrādes mērķi:

1. Nostiprināt tiesisko pamatu Viļakas novada teritorijas ilgtspējīgai un līdzsvarotai attīstībai;
2. Nodrošināt telpisko piesaisti Viļakas novada pašvaldības attīstības stratēģisko mērķu sasniegšanai;
3. Veicināt novada attīstības iespējas izmantojot ģeogrāfiskā novietojuma priekšrocības;
4. Nodrošināt pieņemto lēmumu pēctecību teritorijas plānošanas jomā.

Viļakas novada teritorijas plānojuma sastāvs:

I. daļa „Paskaidrojuma raksts” - apkopota informācija, kas raksturo novada teritorijas pašreizējo izmantošanu, sociālās un tehniskās infrastruktūras nodrošinājumu un attīstības vajadzības, sniedz ieskatu par notiekošajiem sociāli ekonomiskajiem procesiem un tos ietekmējošiem faktoriem. Situācijas raksturojums sagatavots, balstoties uz pašvaldības rīcībā esošo informāciju, statistikas datiem, valsts iestāžu rīcībā esošo informāciju, līdzšinējos plānošanas dokumentos un projektos ietverto informāciju un ekspertu viedokļiem.

II. daļa „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” ir instruments „Viļakas novada attīstības programmā 2011.-2017. gadam” noteikto mērķu sasniegšanai un nosaka novada teritorijas plānojumā paredzēto plānoto (atļauto) zemes izmantošanu, kā arī tai atbilstošas zemes īpašnieku un valdītāju tiesības un pienākumus. Teritorijas izmantošanas apbūves noteikumu tekstā iekļautie noteikumi, ko nosaka LR likumi un citas tiesību aktu prasības, tie noteikumos var tik pastiprināti vai detalizēti, bet nedrīkst tikt atcelti vai samazinātas prasības.

III. „Grafiskā daļa” sagatavota uz Valsts Zemes dienesta vienkāršotās topogrāfiskā kartes M 1: 10 000 pamatnes (izgatavota 2010. gadā) koordinātu sistēmā LKS - 92, digitālā (dgn* (Microstation)) un analogā formātā. Grafiskajos materiālos atspoguļota teritorijas esošā izmantošana un teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana. Pilnīgākai situācijas uztveramībai sagatavotas tematiskās kartes vai shēmas t.sk. „Ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūra”, „Aprobežojumi”, „Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un objekti”, „Derīgo izrakteņu atradnes”, „Tūrisma un rekreācijas objekti un teritorijas”, „Satiksmes infrastruktūra” u.c.

IV. daļa „Pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi”- atsevišķā sējumā apkopota teritorijas plānojuma izstrādes dokumentācija (pašvaldības lēmumi, darba uzdevums, valsts institūciju sniegtie nosacījumi un atzinumi, iedzīvotāju iesniegtie priekšlikumi un plāna izstrādātāju atbildes uz tiem, publikācijas presē un citi teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas procesu raksturojošie materiāli.

Teritorijas plānojuma juridiskais status un pielietojums

Viļakas novada teritorijas plānojums ir tiesiskais pamats (saistošie noteikumi) novada teritorijas izmantošanai turpmākajiem 12 gadiem un nosaka teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu (funkcionālo zonējumu) un izmantošanas nosacījumus.

Teritorijas plānojuma prasības ir saistošas, izstrādājot detālplānojumus un veicot jebkuru zemes vienību sadalīšanu, apvienošanu un robežu pārkārtošanu, būvprojektēšanu un būvniecību un citu saimniecisko darbību Viļakas novada teritorijā.

Plānojums tiek pārskatīts šādos gadījumos:

1. tiek ievēlēta jauna pašvaldība,
2. ir stājies spēkā reģiona vai nacionālais plānojums,
3. noslēdzies šī teritorijas plānojuma darbības laiks,
4. pēc nepieciešamības, mainoties teritorijas attīstības mērķiem, priekšnoteikumiem un situācijai.

Nepieciešamības gadījumā teritorijas plānojumā ir izdarāmi grozījumi. Ierosināt grozījumus ir tiesības Viļakas novada domei, fiziskām personām (Latvijas Republikas pilsoņiem) un juridiskām personām, atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Grozījumu ierosinājumi ir jāpamato, izmaiņu procesam jābūt atklātam, ietverot sabiedrisko apspriešanu, ievērojot normatīvo aktu nosacījumus, tostarp teritorijas plānošanas procesuālo kārtību. Izmaiņas, kuras nav būtiskas un nemaina plānojumā izdalīto teritoriju izmantošanas pamatveidu, ir uzskatāmas par teritorijas plānojuma precizējumiem.

Teritorijas plānojuma izstrādes pamatprincipi

Ilgtspējības princips, kas nodrošina esošajām un nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, dabas un kultūras mantojuma attīstību un saglabāšanu.

Interesu saskaņotības princips, kas nodrošina, ka teritorijas plānojumu izstrādā saskaņā ar citiem teritorijas plānojumiem un šajā plānojumā saskaņo valsts, plānošanas reģionu, pašvaldību un privātās intereses.

Daudzveidības princips, kas nodrošina, ka teritorijas plānojuma izstrādē tiek ņemta vērā dabas, kultūrvides, cilvēku un materiālo resursu un saimnieciskās darbības daudzveidība.

Detalizācijas princips, kas nodrošina, ka teritorijas plānošana nacionālajā, plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību līmenī tiek paredzēta ar atšķirīgu detalizācijas pakāpi.

Konkurences princips, kas nodrošina, ka teritorijas plānojums rada vienlīdzīgus priekšnoteikumus uzņēmējdarbībai.

Nepārtrauktības un pēctecības princips, kas nodrošina, ka, mainoties spēkā esošajam plānojuma pamatojumam, teritorijas plānojums tiek grozīts, saglabājot tās teritorijas plānojuma daļas, kuru pamatojums nav mainījies.

Atklātības princips, kas nodrošina, ka teritorijas plānojums tiek izstrādāts, iesaistot sabiedrību un nodrošinot informācijas un lēmumu pieņemšanas atklātumu.

I. nodaļa. TERITORIJAS PAŠREIZĒJĀS IZMANTOŠANAS RAKSTUROJUMS UN TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS PRIEKŠNOTEIKUMI UN IESPĒJAS

1.1. Vēsturiskā attīstība

Vairākkārtīgi mainot administratīvi teritoriālo reformas modeli, Viļakas novads izveidots 01.07.2009. apvienojoties 7 pašvaldībām: Viļakas pilsētai un Kupravas, Medņevas, Susāju, Šķilbēnu, Vecumu un Žīguru pagastiem.

Viļaka - novada centrs

Viļakai pilsētas tiesības piešķirtas 1945. gadā, taču tās kā apdzīvotas vietas attīstība sākusies vairāk kā 700 gadu atpakaļ - 13. gs., kad Viļakas ezera salā tika uzbūvēta viena no Livonijas laika pilīm, kam dots Marienhauzenas nosaukums.

Atzeles sastāvā. 12. gadsimtā apmetne Viļakas ezera krastos ietilpa latgaļu Atzeles zemē, par kuru cīnījās arī igauņi un Pleskavas krievi. Pastāv uzskats, ka tieši Viļakas ezerpils bija Purnavas jeb Pornavas novada centrs. Pēc vācu bruņinieku iebrukuma Baltijā un Atzeles dalīšanas Purnava, Bērzene, Abelene un Abrene ietilpa Rīgas arhibīskapa valstiņā.

Rīgas arhibīskapijas sastāvā. 1293. gadā Rīgas arhibīskaps Johans de Fekte savu Atzeles īpašumu katolizēšanai un aizsargāšanai pret Novgorodas kņazu iebrukumiem uz Viļakas ezera salas nodibināja klosteri Marienhaus. 1478. gadā Maskavija anektēja Novgorodu un Maskavas lielkņazs Ivans III pieprasīja Livonijas konfederācijai maksāt uz 13. gadsimta līgumiem balstītos Novgorodai neapmaksātos meslus Maskavijai. 1509. gadā arhibīskaps Jaspers Linde uz salas uzcēla mūra pili aizsardzībai pret Maskavijas karaspēka iebrukumiem. 1559. gadā, krievu karaspēkam iebrūkot Livonijā, arhibīskaps Vilhelms fon Brandenburgus Viļaku ieņēlāja Polijas karalim Sigismundam II Augustam, kā rezultātā turpmākā Viļakas vēsture saistāma ar Latgales kultūrvēsturisko novadu. 1560. gadā Marinhauzenas pilī ieradās poļu garnizons.

Pārdaugavas hercogistes sastāvā. 1561. gadā pēc Viļņas ūnijas noslēgšanas Viļaka nonāca Polijas valsts Pārdaugavas hercogistes sastāvā. Marienhauzenas pils kļuva par pils novada pārvaldes centru. Iepretim pils salai izveidojās senpilsēta. 1577. gadā turpinoties Livonijas karam, Krievijas cars Jānis IV Bargais nopostīja Marienhauzenas pili. 1582. gadā Polijas karalis Stefans Batorijs atguva Viļaku un lika pili atjaunot. 1601. un 1625. gadā Viļakas pili ieņēma zviedri, un pils tika nopostīta vēlreiz. 1629. gadā pēc Altmarkas miera līguma Latgale (Inflantijas vaivadija), tika atdalīta no Vidzemes, kas palika Zviedrijas pārvaldē. Viļaka kļuva par Marienhauzenas stārstijas centru un jaunā administratora rezidenci. Tomēr Viļakas stārsti - ievērojamie magnāti Jans Karols Hodkevičs un vairākas Hilzenu dzimtas paaudzes - šeit uzturējās reti, un pils kalpoja galvenokārt kā garnizona apmetne.

Krievijas impērijas sastāvā. Lielā Ziemeļu kara laikā Marinhauzenas pils tika pilnīgi nopostīta. Pēc Polijas - Lietuvas kopvalsts pirmās dalīšanas arī Viļakas stārstija 1772. gadā tika inkorporēta Krievijas impērijas sastāvā - Polockas vēlāk Vitebskas guberņas sastāvā, kurā arī atradās līdz pat neatkarīgās Latvijas valsts izveidošanai.

Latvijas Republikas sastāvā. Pēc Latvijas Republikas nodibināšanas daudz pūļu tika pielikts Latgales pierobežas pagastu attīstīšanai. Viļakā tolaik darbojās katoļu, pareizticīgo, luterāņu un ebreju draudzes, divas pamatskolas, mežkopības skola, slimnīca u.c. iestādes, 1935. gadā atklāja Latvijas armijas 7. Siguldas kājnieku pulka kazarmas. 1925. gadā Jaunlatgales apriņķa Viļakai piešķīra bieži apdzīvotas vietas (ciema) statusu. 1945. gada 8. oktobrī Viļakai padomju vara piešķīra pilsētas tiesības un četras dienas vēlāk tā kļuva par Viļakas apriņķi pārdēvētā Abrenes apriņķa centru. No 1949. gada līdz 1959. gadam bija Abrenes rajona centrs un no 1959. gada beigām ietilpa Balvu rajonā. Kopš 2009. gada Viļakas novada centrs.

Kupravas pagasts

Kuprava divdesmitā gadsimta sākumā bija neliela viensētu grupa ap dzelzceļa staciju. Pagasta robežas laika gaitā mainījušās, un daļa kādreizējā Kupravas pagasta pašlaik ietilpst Susāju pagastā.

1971. gadā Kupravā uzcēla drenu cauruļu rūpnīcu, kuras strādniekiem (pārsvarā iebrucējiem no bijušas PSRS valstīm) uzbūvēja sešas piecstāvu dzīvojamās blokmājas. 1974. gadā Balvu rajona Susāju ciema padomei Kupravai tika piešķirts pilsētciemata statuss. 1989. gadā Kupravā bija 1,5 tūkstoši iedzīvotāju. Sešdesmitajos gados Kupravā dzīvo 240 iedzīvotāji. 1967. gadā atvērta Kupravas astoņgadīgā skola. Divdesmitā gadsimta astoņdesmitajos gados Kuprava tika uzskatīta kā viens no potenciālākajiem pilsētciematiem Balvu rajonā. Attīstības iespējas tika saistītas ar drenu cauruļu rūpnīcas paplašināšanu (līdz pat 500 darbiniekiem), uzsākto māla ieguvu un pārstrādi. Atbilstoši cilvēku skaitam tika veidota sociālā infrastruktūra - uzbūvētas piecas daudzdzīvokļu piecstāvu mājas (sestā daudzdzīvokļu mājas celtniecība netika pabeigta), skola 600 skolēniem, izbūvēta rūpnīca

~20 ha teritorijā un risināti saimnieciskie jautājumi (rūpnīcas transporta ceļš, katlu māja). Attīstības iespējas tika balstītas uz noieta tirgiem gan Latvijā, gan Baltijas valstīs. Ražotā produkcija- ķieģeļi, meliorācijas drenas, keramzīts. Objekta un ar to saistītās infrastruktūras izbūvē trūka strādnieku, tika piesaistīti ieslodzītie. Darba apstākļi rūpnīcā bija smagi, cilvēkiem radās hroniskas saslimšanas). Rūpnīcas darbība tika pārtraukta 1992. gadā, nespējot strādāt konkurences apstākļos (Lodes ķieģeļu rūpnīca), savlaicīgi netika iegādātas jaunākas iekārtas un izmantotas jaunākas ražošanas tehnoloģijas. Lauksaimnieciskā darbība Latvijā deviņdesmito gadu sākumā samazinājās, līdz ar to samazinājās meliorācijas darbi, būvniecībā aizvien vairāk tika izmantoti jauni celtniecības un siltumizolācijas materiāli. Līdz ar rūpnīcas slēgšanu, pagasta ekonomiskajā dzīvē sākās lejupslīde. Daļa iedzīvotāju aizbrauca. Mūsdienās rūpnīcas ēkas pārvērtušās bīstamos gaustos.

Medņevas pagasts

Latvijas Republikas agrārās reformas rezultātā, no 1920. līdz 1940. gadam tika atsavinātas un sadalītas muižu zemes, kā arī veikta sādžu sadalīšana viensētās. Tagadējā Medņevas pagasta teritorija atradās Viļakas pagasta robežās. Viļakas pagastā bija divi miesti (Viļaka un Kuprava), bet Medņevas apkārtnē bija tikai sīkas apdzīvotas vietas - lauku sētu grupas. Par sabiedrisko centru sāka veidoties Vidučī, tanī tika izveidota arī tagadējā Medņevas pagasta pirmā skola, no kuras arī veidojies tagadējās pamatskolas nosaukums - Viduču pamatskola.

Medņevas pagasts izveidojās laika posmā no 1950.-1980. gadam. Šai periodā jaunizveidotajā Medņevas ciema padomē, tāpat kā visur Latvijā, apdzīvoto vietu attīstību noteica padomju varas iecere izveidot centralizētu apdzīvojuma sistēmu. Laukos tas nozīmēja iedzīvotāju pārcelšanu uz dzīvi jaunbūvējamajos kolhozu vai sovhozu ciematos un lauku sētu iznīcināšanu, tādējādi izveidojās arī jaunais pagasta centrs- Semenova, tomēr Semenovs ciems neattīstījās kā bija ielānots, jo iedzīvotāji labprātāk palika viensētās, tādējādi pagasts saglabājis Ziemeļlatgalei raksturīgo ainavu.

Susāju pagasts

1920. gadā parakstītā miera līgumā Padomju Krievija atzina Latvijas patstāvību un atdeva Latvijai arī dzelzceļa mezglu Pitalova un 6 pagastus. Ludzas apriņķis tagad bija ļoti liels, tādēļ 1925. gadā nodibināja jaunu Jaunlatgales apriņķi, kurā ietilpa arī Viļakas pagasts, kuru veidoja tagadējie Susāju, Medņevas un Vecumu pagasti. 1945. gadā Abrenes apriņķis tika pārdēvēts par Viļakas apriņķi. Sakarā ar jauna administratīvi teritoriālā iedalījuma ieviešanu, 1950. gadā Susāju ciema padome ietilpa Abrenes rajonā. 1959. gadā tika likvidēta Kupravas ciema padome un lielākā tās teritorijas daļa tika pievienota Susāju ciema padomei. 1959. gadā tika likvidēts Abrenes rajons un tā teritoriju pievienoja Balvu rajonam, vienlaicīgi padomju saimniecības Abrene divu nodaļu teritoriju, kura administratīvi bija pakļauta Žīguru strādnieku ciematam, pievienoja Susāju ciema padomes teritorijai. Susāju ciema padomes teritorijā ietilpa viena no lielākajām padomju saimniecībām Latvijā - Viļakas p/s un Žīguru mežrūpniecības saimniecības Eglavas mežniecība un daļa no Žīguru mežniecības. Līdz ar neatkarības atjaunošanu, Susāju ciema padome tiek pārdēvēta vispirms par Susāju pagasta Tautas deputātu padomi un vēlāk par Susāju pagasta padomi. Susāju ciema padome izveidota 1945. gadā. Pēckara laikā tagadējā Susāju pagasta teritorijā ietilpa šādas ciema padomes: Susāju, Krustacelma, Tutinovas un Plešovas. Vēlāk šīs ciema padomes apvienojot, izveidojās Susāju ciema padome. 1974. gadā pēc Kupravas drenu cauruļu rūpnīcas un ciemata uzbūvēšanas, Kupravas ciema teritoriju atdala no Susāju ciema padomes teritorijas. No 1990. gada Susāju ciema padomi pārdēvē par Susāju pagasta padomi.

Šķilbēnu pagasts

Kā pierāda arheoloģiskie izrakumi, pagasta teritorija ir bijusi apdzīvota kopš mūsu ēras 3. gs. Blīvi apdzīvota un ar augsti attīstītu seno latgaļu kultūru arī vēlajā dzelzs laikmetā 8.-14. gs. Līdzīgi kā citas Ziemeļlatgales teritorijas, tās piederība gadsimtu gaitā ir mainījusies vairākkārtīgi: 8.-12. gs. teritorija atradusies senās latgaļu valsts Adzeles zemes Purnovas novada ietvaros, 13. gs. Sākumā - Rīgas arhibīskapa tiešā pakļautībā, 16. gs. otrajā pusē, Livonijai sabrūkot, Ziemeļlatgale nonāk Polijas Lietuvas apvienotās valsts - Zeč-Pospolitas pakļautībā. 1582. gadā izveidota Viļakas (Marienhauzen) stārastija. Šķilbanu, kā apdzīvotās vietas vārds pirmo reizi minēts 1738. gadā Viļakas stārastijas inventāra grāmatā. 18. gs. 2. pusē pēc Polijas sadalīšanas, Viļakas stārastija tiek iekļauta Ludzas apriņķī un pievienota Krievijas impērijas Pleskavas guberņai, vēlāk Polockas guberņai. Pēc Polockas

guberņas likvidēšanas, tagadējā Šķilbēnu pagasta teritorija, līdzīgi kā visa Latgale, ir bijusi ietverta Vitebskas guberņas sastāvā. 20. gs. 20. gados, Ziemeļlatgali atdalot no Ludzas apriņķa, tika izveidots Jaunlatgales apriņķis, vēlāk pārdēvēts par Abrenes apriņķi.

Šķilbēnu pagasts kā atsevišķā administratīva vienība tika izveidots 1930. gadā, atdalot teritorijas no Baltinavas un Viljakas pagastiem, ar centru Rekovā. Pagasta nosaukums veidots pamatojoties uz vēsturisko Šķilbanu (Schielbany) muižas, kā arī 1922. gadā dibinātās Šķilbanu Romas katoļu draudzes, 1926. gadā dibinātās Šķilbanu pareizticīgo draudzes vārda. 20. gados Šķilbēnu pagasta teritorija bija 216 km² plaša, dzīvoja vairāk kā 6000 iedzīvotāji, 1182 zemnieku saimniecības; darbojušās astoņas pamatskolas, 12 veikali, Čilipīnē darbojušās ūdensdzirnavas un linu uzpiršanas punkts, Rekovā - dzirnavas, vilnas sukātava un zāģētava, ķieģeļu ceplis un vairākas jumta skaidiņu plēšamās ierīces.

Līdz ar politiskajam izmaiņām pēc 2. pasaules kara, Šķilbēnu pagasta teritorijā tika izveidotas piecas ciemu padomju administratīvās teritorijas: Egļevas, Loginu, Stabļevas, Šķilbanu, Zalčupes. Padomju laikā Šķilbēnu pagasts līdz pašreizējam veidam ir nogājis sarežģītu pārveidojumu ceļu: Zalčupes ciema padomes teritoriju 1954. gadā pievieno Loginu ciema padomes teritorijai. Stabļevas ciema padomes teritoriju 1954. gadā pievieno Demerovas ciema padomes teritorijai, kuru 1971. gadā pārdēvē par Upītes ciema padomi, bet 1977. gadā lielāko daļu bijušās Stabļevas ciema padomes teritorijas no Upītes ciema pievieno Šķilbanu ciema padomes teritorijai. Egļevas ciema padomes teritoriju 1954. gadā pievieno Šķilbanu ciema padomes teritorijai, Loginu ciema padomi 1968. gadā pārdēvē par Šķilbanu ciema padomi. Šķilbanu ciema padomi 1968. gadā pārdēvē par Lazdulejas ciema padomi un 1977. gadā to daļu šīs administratīvās teritorijas, kas pieder padomju saimniecībai „Šķilbēni”, pievieno Šķilbanu ciema padomes teritorijai. Šajā pašā laikā to Šķilbanu ciema padomes administratīvās teritorijas daļu, kura iekļauta padomju saimniecības „Medņeva” teritorijā, pievieno Medņevas ciema padomes teritorijai. Esošajās administratīvajās robežās pagasts pastāv kopš 1992. gada. Šķilbēnu pagasta nosaukumu saņēma tikai Šķilbēnu ciema padome, bet 1930. gadā izveidotā Šķilbēnu pagasta teritorija, daļēji atrodas Baltinavas, Briežuciema, Lazdulejas un Medņevas pagastu teritorijās.

Vecumu pagasts

Vecumu pagasta teritorija, kā arī visu blakus pagastu teritorijas bija iekļautas Viljakas apriņķa robežās. Beidzoties 2. pasaules karam administratīvais sadalījums tika grozīts. 1945. gadā tagadējās pašvaldības teritorijā visas apdzīvotās vietas apvienoja 3 ciema padomēs. Izveidoja Kozīnes ciema padomi, Vecumu ciema padomi un Kazukalna ciema padomi. 1959. gadā kolhozus apvienoja sovhozā „Vecumi”, apvienoja arī visas trīs ciema padomes ar nosaukumu „Vecumu ciema padome”. Lielosaimniecības centru izvietoja apdzīvotā vietā „Borisova”, jo tur atradās „Marienhauzenas” muižas fermu komplekss ar pamatīgām akmens sienām, ko ātri varēja pielāgot darbnīcu, noliktavas, klēts vajadzībām. Vēlāk uzbūvēja administratīvu ēku, dzīvojamās mājas, ražošanas ēkas, infrastruktūru. Apvienotajā Vecumu ciema padomē iekļāva 690 saimniecības, 2990 iedzīvotājus, 7021 ha zemes platību, t.sk. 2519 ha aramzemes. Tagadējā Mežvidu pamatskolā mācījās vairāk kā 200 skolēnu. Lielosaimniecības pastāvēšanas laikā intensīvi attīstījās lauksaimniecība- tika būvētas lopu novietnes slaucamām govīm, nobarojumiem jaunlopiem, aitām, cūkām. Zeme tika nacionalizēta un ģimeņu saimniecībām atstāja piemāju saimniecības uzturēšanai līdz 0,5 ha zemes, pārējo apsaimniekoja lielsaimniecība. Augkopības kultūru ražības celšanai plaši izvērta meliorācijas darbus, kā rezultātā 60 % lauksaimniecībā izmantojamās zemes tika meliorētas. Izveidotā saimniecība deva iedzīvotājiem 900 darba vietas, vēl pagasta iedzīvotāji tika nodarbināti meliorācijas iestādē un meža darbos mežniecībā. Padomju lielvalsts sabruka, saimniecības likvidēja, saimniecību materiālo bāzi pakļāva izsaimniekošanai. Kā rezultātā lopu novietnes pārvērtās par drupām, lauksaimniecības tehnika nonāca lietojumā privātpersonām, strādājošie pārvērtās par bezdarbniekiem, sākās darbaspēka noplūde uz lielpilsētām un uz ārzemēm. Ieskatam, 1945. gadā iedzīvotāju skaits pagastā bija 2990, bet 2001. gadā 893, bet 2006. gadā vairs tikai 780 iedzīvotāji.

Žiguru pagasts

1958. gadā Abrenes rajona Sosnīcas ciema Žiguriem piešķīra strādnieku ciemata statusu, bet no 1961. gada pilsētciemata statusu. tajā iekļaujot arī daļu no Pļešavas ciema. 1959. gadā Žiguriem pievienoja daļu likvidētā Sosnīcas ciema (kolhozu „Gaišais rīts” un „Jaunkatleši” teritoriju), izveidojot Žiguru

lauku teritoriju. 1990. gadā Žiguri pilsētciemata statusu zaudēja un kopā ar lauku teritoriju tika reorganizēti par pagastu.

1.2. Viļakas novada portrets

Vēsturiskā attīstība	Viļakas novads izveidots apvienojoties 7 pašvaldībām 01.07.2009. Novada centram - Viļakai pilsētas tiesības piešķirtas 1945. gadā, taču tās kā apdzīvotas vietas attīstība sākusies vairāk kā 700 gadus atpakaļ- 13.gs., kad Viļakas ezera salā tika uzbūvēta viena no Livonijas laika pilīm, kam dots Marienhauzenas nosaukums.
Novada teritorijas iedalījums, lielums un ciemu robežas uz 01.01.2011.	Viļakas pilsēta - 6,2587 km², t.sk. Viļakas ezers ar salu 1,376 km² (ezera sala 0,015 km²) - <i>novada administratīvais centrs</i>; ▪ <u>Kupravas pagasts</u> - 3,7 km²; ¹ ▪ <u>Medņevas pagasts</u> - 99,3 km²; ▪ <u>Susāju pagasts</u> - 198,09 km²; ▪ <u>Šķilbēnu pagasts</u> - 96,5 km²; ▪ <u>Vecumu pagasts</u> - 124,8 km²; ▪ <u>Žiguru pagasts</u> - 111 km². <i>Kopā Viļakas novadā - 641 km²².</i> <i>Pēc teritorijas platības vidēji liels novads Latvijas mērogā (33. lielākais novads valstī). Salīdzinot ar kaimiņu novadiem, ievērojami lielāki ir Alūksnes (1698 km²) un Balvu (1045 km²) novadi³.</i> Ciemu robežas noteiktas 8 ciemiem: ▪ <u>Kupravas pagastā</u> - Kupravas ciemam; ▪ <u>Medņevas pagastā</u> - Semenovas ciemam; ▪ <u>Susāju pagastā</u> - ciemu robežas nav noteiktas, cilvēki dzīvo skrajciemos vai viensētu grupās un atsevišķās viensētās; ▪ <u>Šķilbēnu pagastā</u> - Šķilbanu, Rekovas un Upītes ciemiem; ▪ <u>Vecumu pagastā</u> - Borisovas un Vecumu ciemiem; ▪ <u>Žiguru pagastā</u> - Žiguru ciemam.
Ģeogrāfiskais novietojums	Novads atrodas Latvijas nomalē, Ziemeļlatgalē, Latvijas ZA pierobežā, nomalpus no valsts galvenajām transportmaģistrālēm, attālu no nozīmīgiem aktivitāšu centriem. Novads robežojas ar Balvu, Alūksnes un Baltinavas novadiem, kā arī Krievijas Federāciju. Novada ZA robeža ir arī Eiropas Savienības ārējā robeža. Attālums no novada centra līdz nozīmīgākajiem centriem un Krievijas Federācijas robežai: ▪ Balvi - 28 km; ▪ Alūksne - 55 km; ▪ Gulbene - 60 km; ▪ Rēzekne - 79 km; ▪ Rīga - 246 km; ▪ Krievijas robeža, robežpunkts „Vientuļi” - 7,6 km. Attālums no novada pagastu centriem līdz novada centram - <i>Viļakas pilsētai</i>: ▪ Kupravas pagasts - 15 km;

¹ Kupravas pagasts pēc platības ir mazākais pagasts Latvijā.

² <http://www.vzd.gov.lv>, Latvijas Republikas administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību zemes pārskats.

³ <http://www.csb.gov.lv/>, Administratīvais iedalījums un iedzīvotāju blīvums.

	- Medņevas pagasts - 6 km; <u>Susāju pagasts</u> - pagasta pārvalde atrodas Viļakas pilsētā, Tautas iela 6; - Šķilbēnu pagasts - 17 km; - Vecumu pagasts - 7 km; - Žīguru pagasts - 10 km.
	Nozīmīgākie autoceļi novadā ir: - P35 Gulbene-Balvi-Viļaka-Krievijas robeža (Vientuļi); - P42 Viļaka-Zaiceva-Krievijas robeža; - P45 Viļaka-Kārsava; - P46 Dubļeva-Cērpene.
Teritorijas struktūra uz 01.01.2010. ⁴	- Lauksaimniecības zemes - 34,1 % (21778,3 ha); - mežu zemes - 53,3 % (34069,1 ha) t.sk. 3 krūmāji - 2 % (2025,2 ha), purvi - 2,7 % (1724,8 ha); - zeme zem ūdens platībām - 2,1 % (1375,0 ha); - ceļu infrastruktūra - 1,6 % (1051,9 ha); - apbūve un pagalmi - 1,1 % (711,0 ha); - pārējās teritorijas - 1,8 % (1174,1 ha). Fizisko un juridisko personu īpašumā ir 47,9 % (30627,1 ha) no kopējās novada teritorijas, pašvaldības īpašumā - 0,6 % (353,7 ha), valsts un valsts institūciju īpašumā - 5,4 % (3482,7 ha). Vidējā kadastrālā zemes vērtība - 94,55 Ls/ ha vērtība⁵.
Zemes dzīļu resursi	25 derīgo izrakteņu atradnes no tām šobrīd tiek izmantotas 5 smilts un smilts-grants ieguvei: 2 Medņevas pagastā un pa 1 Susāju, Vecumu un Žīguru pagastos⁶.
Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas (ĪADT)	<u>Viļakas pilsētā un Kupravas pagastā</u> - nav. Medņevas pagastā: - Natura 2000 dabas liegums „Stompaku purvi”; Susāju pagastā: - Natura 2000 dabas liegums „Gruzdovas meži”; - Natura 2000 dabas liegums „Stompaku purvi”; - Natura 2000 dabas liegums „Vjadas meži”; Šķilbēnu pagastā: - Natura 2000 dabas piemineklis „Stiglavas atsegumi”; - Vietējās nozīmes dabas parks „Balkanu kalni”(vietējās nozīmes); Vecumu pagastā: - Natura 2000 dabas parks „Vecumu meži”, aizņem 50% pašvaldības teritorijas; Žīguru pagastā: - Natura 2000 teritorija dabas liegums „Posolnīca”; - Natura 2000 dabas parks „Vecumu meži”; - Natura 2000 dabas liegums „Zodānu purvs”; - Vietējās nozīmes dabas liegums „Liepnas upes ieleja”⁷.
Kultūrvēsturiskais mantojums	Viļakas pilsēta⁸ - 13 objekti: 3 valsts nozīmes arhitektūras pieminekļi;

⁴ <http://www.vzd.gov.lv>, Latvijas Republikas administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību zemes pārskats.

⁵ www.kadastrs.lv.

⁶ Saskaņā ar „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāzē „Latvijas derīgo izrakteņu atradņu reģistrs” iekļauto informāciju uz 01.01.2011.

⁷ <http://www.daba.gov.lv>, dabas aizsardzības pārvaldes datu bāzes.

⁸ VKPAI nosacījumos atzīmēts, ka Viļakas pilsētai 2005. gadā tika kvalitatīvi izstrādātas kultūras pieminekļu teritoriju un to aizsardzības zonu robežas („Grupa 93”), kuras ņemamas vērā izstrādājot jauno novada teritorijas plānojumu.

- 8 vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļi;
- 2 valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļi;
- Kupravas pagasts - nav;
- Medņevas pagasts - 13 objekti:
 - 8 vietējās nozīmes arheoloģijas pieminekļi;
 - 5 valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļi;
- Susāju pagasts - 3 objekti:
 - 1 vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis;
 - 2 vietējas nozīmes arheoloģijas pieminekļi;
- Šķilbēnu pagasts - 11 objekti:
 - 7 vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļi;
 - 3 valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļi;
 - 1 vietējās nozīmes arheoloģijas piemineklis;
- Vecumu pagasts - 1 objekts:
 - vietējas nozīmes arheoloģijas piemineklis;
- Žīguru pagasts - 1 objekts:
 - valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis.

Kopā Viļakas novadā - 42 objekti.

Iedzīvotāju skaits uz
01.01.2011.⁹,
apdzīvojuma blīvums

Viļakas pilsēta - 1534 iedz., vidēji 245,1 iedz. uz 1km²;

- Kupravas pagasts - 483 iedz., vidēji 130,5 iedz. uz 1km²;
- Medņevas pagasts - 785 iedz., vidēji 7,9 iedz. uz 1km²;
- Susāju pagasts - 779 iedz., vidēji 3,9 iedz. uz 1km²;
- Šķilbēnu pagasts - 1264 iedz.¹⁰, vidēji 13,1 iedz. uz 1km²;
- Vecumu pagasts - 665 iedz., vidēji 5,3 iedz. uz 1km²;
- Žīguru pagasts - 809 iedz., vidēji 7,3 iedz. uz 1km².

Kopā Viļakas novadā - 6319 iedz..

Pēc iedzīvotāju skaita vidēji mazs novads (59. lielākā pašvaldība valstī). Viļakā - novada centrā 2009. gadā dzīvoja 23,9% (1567) novada iedzīvotāju¹¹.

Iedzīvotāju skaita
izmaiņas

Ieskatam, Viļakas pilsētā 1989. gadā dzīvoja 2152 iedzīvotāji, 2003. gadā - 1819, 2005. gadā - 1787.

Novadā patstāvīgo iedzīvotāju skaits 2009. gada sākumā bija 6547 iedzīvotāji, 2010. gada sākumā 6428 iedzīvotāji, bet 2011. gada sākumā - 6331 iedzīvotāji.

Līdzīgi kā Latvijā kopumā, mirstības līmenis ir augstāks par dzimstības līmeni, kā arī negatīvais migrācijas saldo nosaka iedzīvotāju skaita samazināšanos Viļakas novadā. Viļakas novadā laika posmā no 2005.-2010. gadam iedzīvotāju skaits samazinājies par 11,6 %, kas ir 3. augstākais rādītājs valstī¹².

Iedzīvotāju vecuma
struktūra uz 01.01.2011.

- Līdz darbaspējas vecumam - 816 (12,9 %) iedzīvotāji;
- darbaspējas vecumā - 4075 (64 %);
- virs darbaspējas vecuma - 1428 (23,1 %).

Proporcionāli iedzīvotāju skaits darbaspējas vecumā 2011. gadā bija augstāks, kā iepriekšējos gados, bet skaitliski tas ir samazinājies. Iedzīvotāju skaits līdz darbaspējas vecumam proporcionāli nav mainījies

⁹ <http://www.csb.gov.lv/>.

¹⁰ Šķilbēnu pagasts ir visblīvāk apdzīvotā lauku teritorija Viļakas novadā.

¹¹ Viļakas novada 2009. gada publiskais pārskats.

¹² Valsts reģionālās attīstības aģentūra, Reģionu attīstība Latvijā 2009.

pēdējo divu gadu laikā, bet skaitliski tas samazinājies par 16 cilvēkiem. Kopumā visās kategorijas iedzīvotāju faktiskais skaits ir samazinājies.

Demogrāfiskā slodze 2011. gada sākumā Viļakas novadā bija 551 ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju, 2010. gada sākumā - 562¹³.

Tā kā kopējais iedzīvotāju skaits novadā samazinās, tad arī demogrāfiskā slodzes rādītāji samazinās. Taču pēc sadalījuma pa galvenajām vecuma grupām var spriest, ka demogrāfiskā slodze ir ievērojami augsta un liecina par iedzīvotāju novecošanos. Demogrāfiskā slodze¹⁴ novadā - 550,7 un Latvijā vidēji - 513,8.

Iedzīvotāju nacionālais sastāvs uz 01.01.2011.

- latvieši 4754 (75,2%);
- krievi 1247 (19,7%);
- čigāni 76 (1,2%);
- ukraiņi 77 (1,2%);
- pārējie 165 (2,6%).

Iedzīvotāju ienākumu līmenis novadā 2010. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs 142,1 Ls/uz iedzīvotāju, kas, salīdzinot ar novadu kopējo rādītāju 232,6, ir salīdzinoši zems.

Nodarbinātība uz 31.01.2011. Saskaņā ar NVD informāciju- galvenie bezdarba rādītāji:

	Bezdarbnieku skaits	Bezdarba līmenis (%)
Latgales reģionā	38139	22,6
Viļakas novadā	909	22,1

Ieskatam, novadā 2009. gadā 11,7 % no novada iedzīvotājiem bija bezdarbnieki, 2010. gada sākumā - 21,6 %¹⁵.

Līdzīgi kā pārējā Latvijas teritorijā, arī Viļakas novadā bezdarba līmenis ir palielinājās laika posmā no 2009. gada līdz 2010. gadam.

Nodarbinātības iespējas, uzņēmējdarbības aktivitātes

Viļakas novada attīstītākās saimnieciskās darbības nozares ir lauksaimniecība un tirdzniecība. Lielākās zemnieku saimniecības nodarbojas ar savas saražotās produkcijas realizāciju. Novadā ir reģistrēti individuālā darba veicēji un vairākas prakses pakalpojumu sniegšanas jomās - mājlopu reģistrācija, apzīmēšana un pārraudzība, autotransporta remonts un apkope, friziera pakalpojumi, ģimenes ārsta prakse. Nozīmīgi darba devēji Viļakas pilsētā ir valsts un pašvaldības iestādes - pilsētā atrodas vairāk kā desmit valsts iestāžu struktūrvienību.

Lielākie uzņēmēji, kas darbojas Viļakas novadā ir:

- Viļakas pilsētā - SIA Ķīra, SIA Daiļrade-Koks, SIA Latkomerc, SIA Antaris, SIA Pietālava, SIA Viļakas namsaimnieks, SIA Alta S, IU Stigma;
- Kupravas pagasts - Padomju laikos Kupravas pagastā darbojās liels rūpniecības uzņēmums drenu cauruļu rūpnīca „Kuprava”; bijušās rūpnīcas teritorijā darbojas - IK JAT un SIA LAT LIK (reģistrēti Balvos); SIA Ozolles nodarbojas ar mežizstrādi, SIA Amigo;
- Medņevas pagastā - ZS Aldemi, ZS Medņevas strautiņi, ZS Pakalni, ZS Gravas, PS Žauguri, PS Ielejas;
- Susāju pagastā - ZS Upmalas, ZS Ievlejas;
- Šķilbēnu pagastā - SIA DOLO, ZS Kotiņi, ZS Ūdri, ZS Lejas, ZS Straujupe, ZS Laukakmeņi, ZS Baltroži, ZS Bērzi, ZS Reniks, ZS Lagūna, PS Mežadruva, PS Ielejas, PS Auseklis, PS Muleri, PS Patmalnieki;

¹³ <http://www.csb.gov.lv/>.

¹⁴ Darbspējas vecuma iedzīvotāju attiecība uz 1000 iedzīvotāju ārpus darbspējas vecuma.

¹⁵ Valsts reģionālās attīstības aģentūra, Reģionu attīstība Latvijā 2009.

- Vecumu pagastā - SIA Ķīra, SIA Zeme, ZS Zivsālas, IU Ingrīda un Co, IU Zemnieks, IU Province;
- Žīguru pagastā - SIA Žīguru mežrūpniecības saimniecība, SIA Žīguru namsaimnieks.

Sociālās infrastruktūras nodrošinājums (novada domes iestādes un pārvaldes)¹⁶

Viļakas pilsēta:

- Viļakas novada pašvaldības administrācija;
- Viļakas novada Būvvalde;
- Viļakas novada Bāriņtiesa;
- Viļakas novada Dzimtsarakstu nodaļa;
- Viļakas novada Sociālais dienests;
- *Viļakas pirmsskolas izglītības iestāde;*
- *Viļakas pamatskola;*
- *Viļakas Valsts ģimnāzija;*
- *Viļakas mūzikas un mākslas skola;*
- Viļakas kultūras nams;
- Viļakas novada bibliotēka;
- Viļakas muzejs;
- Viļakas sociālās aprūpes centrs;
- *Viļakas novada Bērnu un jaunatnes sporta skola (izveidota 2010. gadā);*
- Kupravas pagasts:
 - *Kupravas pamatskola;*
 - Kupravas bibliotēka;
 - Kupravas klubs;
- Medņevas pagasts:
 - *Viduču pamatskola;*
 - *Pirmskolas izglītības iestāde „Pasaciņa”;*
 - Medņevas tautas nams;
 - Medņevas bibliotēka;
 - Medņevas Jauniešu iniciatīvu centrs „Saulesziens”;
- Susāju pagasts:
 - Kultūrvēstures muzejs „Vēršukalns”;
- Šķilbēnu pagasts:
 - *Rekavas vidusskola;*
 - *Upītes pamatskola;*
 - Rekavas bibliotēka;
 - Upītes bibliotēka;
 - Šķilbēnu sociālās aprūpes māja;
 - Upītes feldšeru vecmāšu punkts;
 - Upītes tautas nams;
 - Upītes Kultūrvēstures muzejs;
 - Šķilbēnu iniciatīvu centrs „Zvaniņi”;
 - *Šķilbēnu pagasta kultūras centrs „Rekova” (izveidots 2010. gadā);*
- Vecumu pagasts:
 - *Mežvidu pamatskola;*
 - Vecumu bibliotēka;
 - Borisovas tautas nams;
- Žīguru pagasts:
 - *Žīguru pamatskola;*
 - *Žīguru pirmskolas izglītības iestāde „Lācītis”;*
 - Žīguru kultūras nams;

¹⁶ Viļakas novada 2010. gada publiskais pārskats.

- Žiguru bibliotēka.

Kopā Viļakas novadā:

- 3 pirmskolas izglītības iestādes;
- 6 pamatskolas;
- 1 vidusskolā;
- 1 Valsts ģimnāzija;
- 1 mūzikas un mākslas skola;
- 1 bērnu un jaunatnes sporta skola;
- 2 bērnu un jauniešu iniciatīvas centri;
- 7 bibliotēkas;
- 6 kultūras un tautas nami;
- 4 muzeji;
- 6 reliģiskās draudzes.

Tāpat novadā darbojas vairāk kā 55 dažāda veida aktivitāšu kolektīvi un 28 nevalstiskās organizācijas. Viļakā pieejams veselības aprūpes centrs, kā arī Viļakā, Žiguru un Rekovas ciemos darbojas ģimenes ārstu prakses. Novadā darbojas Ģimenes ārstu konsultatīvais tālrunis un neatliekamā palīdzība. Novadā darbojas sociālais dienests, sociālās aprūpes centrs un bāriņtiesa.

Sociālās infrastruktūras ziņā Viļakas novads ir nodrošināts - likumdošanā noteikto pašvaldību funkciju veikšanai.

Nodrošinājums ar
inženierkomunikācijām

Centralizēti ūdensapgāde nodrošināta:

- Viļakas pilsēta - 41 % pilsētas iedzīvotāju (~ 400 iedz.); ūdensapgādes tīklu garums sastāda 5,37 km, bet pēc ūdenssaimniecības attīstības projekta pilnīgas pabeigšanas ūdensapgādes pakalpojumi būs pieejami 49 % iedzīvotāju;
- Kupravas pagasts - Kupravas ciemā;
- Medņevas pagasts - Semenovas ciemā;
- Susāju pagasts - netiek nodrošināta. Pazemes ūdeni no trijiem artēziskajiem urbumiem izmanto Mežvidu skola, Latvenergo augstsprieguma apakšstacijas dzīvojamās ēkas Keišos un saimniecības Matīsi iedzīvotāji Svīlpovā;
- Šķilbēnu pagasts - Rekovas, Šķilbanu un Upītes ciemos;
- Vecumu pagasts - Borisovas ciemā (daudzdzīvokļu mājas, pasta māja, bijušās saimniecības kantora māja, pašvaldības māja, Tautas nams un visas „Līvānu tipa” mājas);
- Žiguru pagasts - Žiguru ciemā.

Centralizētas notekūdeņu savākšanas sistēma novadā ir izbūvētas:

- Viļakas pilsētā - 550 iedzīvotājiem vai 35 % no pilsētas iedzīvotāju kopskaita un ~15 juridiskām personām, bet pēc ūdenssaimniecības attīstības projekta pilnīgas pabeigšanas notekūdeņu pakalpojumi būs pieejami 46 % iedzīvotāju;
- Kupravas pagastā - Kupravas ciemā;
- Medņevas pagastā - Semenovas centrā esošajām „Līvānu” mājām, daudzdzīvokļu ēkām un sabiedriskajiem objektiem.
- Susāju pagastā - nav;
- Šķilbēnu pagastā - Rekovā, Šķilbanos (notekūdeņi tiek uzkrāti izsūkņējamās krājbedrēs) un Upītē;
- Vecumu pagastā - Borisovas ciema iedzīvotājiem, kas dzīvo 18 dzīvokļu mājā „Kārkliņi” un 8 dzīvokļu mājā „Ziedu mājas”;
- Žiguru pagastā - Žiguru ciemā.

Viļakas novadā tiek īstenoti seši ūdenssaimniecības projekti.

Centralizēti siltumapgāde nodrošināta:

- Viļakas pilsēta - 19 % iedzīvotāju, SIA „Viļakas namsaimnieks” nodrošina daudzdzīvokļu māju un pašvaldības iestāžu apkuri;
- Kupravas pagasts - Kupravas ciemā 373 patērētājiem, t.sk. 3 daudzdzīvokļu piecstāvu mājas un viena daudzdzīvokļu māja ar 4 dzīvokļiem, skola, pasts un feldšerpunkts, pagasta pārvaldes ēka un peldbaseins;
- Medņevas pagasts - tikai kultūras namam, pagasta pārvaldes ēkai un Viduču pamatskolai;
- Susāju pagasts - netiek nodrošināta;
- Šķilbēnu pagasts - nav, izņemot daudzdzīvokļu māja Rekovā, kura ir pieslēgta pie Rekavas vidusskolas katlu mājas un kurai tiek nodrošināta siltā ūdens padeve, šajā mājā ir uzstādīti ūdens skaitītāji;
- Vecumu pagasts - netiek nodrošināta, pašvaldības ziņā esošās ēkas nodrošinātas ar individuālo apkuri (pagasta ēka, Tautas nams);
- Žiguru pagasts - Žiguru ciema daudzdzīvokļu mājās, kā arī bērnudārzam, kultūras namam un SIA „Žiguru MRS” kantora telpām.

Visa novada teritorijā kā kurināmo izmanto malku.

Pašvaldības finansiālā situācija

Viļakas novada pamatbudžeta ieņēmumi 2010. gadā sastādīja 4040004 Ls (639 Ls uz vienu iedz.)¹⁷. Salīdzinājumā ar 2009. gadu ieņēmumi palielinājās par 391969 Ls.

2010. gada budžeta ieņēmumu struktūra:

- maksājumi no valsts un pašvaldību maksājumiem 2077531 Ls (51 %), no kuriem pašvaldību budžetā dotācija no pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda 850718 Ls, salīdzinot ar iepriekšējo gadu šīs pozīcijas ieņēmumi palielinājās par 283619 Ls;
- nodokļu ieņēmumi, t.sk. ieņēmumi no iedzīvotāju ienākuma nodokļa sastāda 898143 Ls (26 %) un nekustamā īpašuma nodoklis 98581 Ls (3 %); 2010. gadā salīdzinot ar 2009. gadu ienākuma nodokļa ieņēmumi palielinājās par 157534 Ls;
- maksas pakalpojumi, kuru apjoms sastāda 216243 Ls, jeb 6 %; 2010. gadā salīdzinot ar 2009. gadu ieņēmumi samazinājās par 32104 Ls.

2009. gadā salīdzinājumā ar 2008. gadu pamatbudžeta ieņēmumi samazinājās par 818454 Ls (20,6 %). Pamatbudžeta samazinājumu ietekmēja likumdošanas izmaiņas.

Viļakas novada pamatbudžeta 2011. gada ieņēmumi plānoti 2594632 lati, kas par 142410 Ls vairāk nekā plānots 2010. gadā.

2009. gada speciālā budžeta ieņēmumi bija 97775 Ls, kas par 27899 Ls mazāki par iepriekšēja gada ieņēmumiem, lielāko īpatsvaru ieņēmumu daļā sastāda Valsts autoceļu fonda līdzekļi 2009. gadā 96,9 % un 2010. gadā 96,17 %. Autoceļu fonda līdzekļi 2010. gada samazinājās par 27717 Ls. 2010. gada izdevumi sastāda 3661454 Ls, kas ir par 30571 Ls lielāki nekā 2009 gadā. Salīdzinājumam, 2009. gada izdevumi sastādīja 4893901 Ls, kas bija 1263021 Ls mazāki kā 2008. gadā. Izdevumi samazinājās par 26 %.

Pašvaldības pamatbudžeta izdevumi 2011. gadā plānoti 2793472 Ls.

2009. gadā novada pašvaldības veikušas aizņēmumu pamatsummas atmaksu 56143 Ls apjomā, bet kredītsaistības ir 513407 Ls. Novada

¹⁷ Viļakas novada 2010. gada publiskais pārskats.

Pašvaldības īpašās
iezīmes

pamatbudžeta līdzekļu atlikumus uz 2009. gada beigām 117797 Ls.

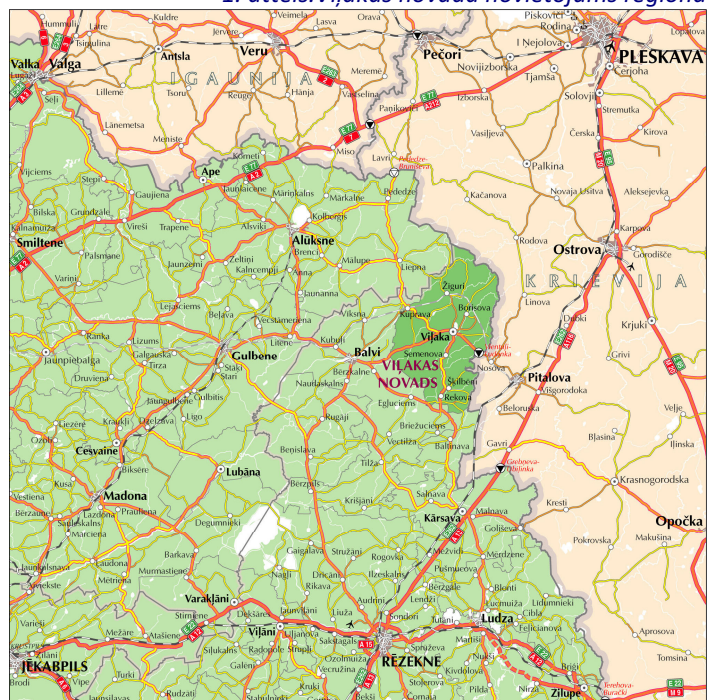
- *Viļakas pilsēta* - „Ziemeļlatgales pērle”, sakārtotākā un mājīgākā mazpilsēta ES Austrumu pierobežā - triju konfesiju dievnami un kultūrvēsturiskās vērtības. LR Valsts robežsardzes Viļakas pārvaldes atrašanās pilsētā - reģiona nozīmes valsts iestāde (darba vietas, atbalsts pilsētai infrastruktūras attīstībai u.c.).
- *Kupravas pagasts* ir vieta ar zināmu skanējumu, atpazīstamību Latvijā: bijusī drenu cauruļu rūpnīca blakus labas kvalitātes māla atradnēm.
- *Medņevas pagasts* - cilvēkiem ar īpašām vajadzībām draudzīgs pagasts (NVO „Invalīdu sporta un rehabilitācijas centrs „Medņeva”” ir vienīgais rehabilitācijas centrs cilvēkiem ar kustību traucējumiem Latgalē.), bagāts kultūrvēsturiskais mantojums un ainaviski izteismīgas teritorijas.
- *Susāju pagasts* - pagasta teritorijā ik gadu notiek ciemu iedzīvotāju salidojumi, atjaunota mototrase „Baltais briedis”, teritorijā - lieli mežu masīvi un ir ainaviski izteismīgas teritorijas.
- *Šķilbēnu pagasts* - vietējās nozīmes parks „Balkanu kalni”, šobrīd skaistajā apkārtnē ir izveidotas trīs dendroloģiska rakstura maršrutu takas (ar bērzu birzi, egļu mežu, stāvām nogāzēm, augstiem pauguriem un gravām), „Stiglavas atsegumi”, bagāts kultūrvēsturiskais un dabas mantojums.
- *Vecumu pagasts* - atklāts pirmais muitas punkts Latvijā „Vientuļi”, kurš atrodas 7,6 km attālumā no Viļakas pilsētas. Pagasta austrumu robeža – 36,6 km garumā ir arī ES ārēja A robeža. Pagastā atrodas dzērveņu purvs (purva platība - 106 ha, dzērvenāji aizņem 56,9 ha).
Lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsaimnieko lielākie lauksaimniecības uzņēmēji novadā: SIA „Ķira” un ZS „Kotiņi”.
- *Žiguru pagasts* - pagasta ZA robeža ~15 km garumā ir Latvijas/Krievijas robeža, t.sk. Eiropas Savienības A robeža. Pagastā atrodas Annas Āzes meža muzejs, kurš atzīts par ģimenei draudzīgāko atpūtas vietu Latgalē. Teritorija bagāta ar mežiem.

1.3. Teritorijas attīstību ietekmējošie faktori

Transportģeogrāfiskais novietojums. Viļakas novads atrodas nomaļus no galvenajām valsts transportmaģistrālēm, attālu no nozīmīgiem attīstības centriem (tuvākie centri - Rēzekne, Daugavpils, Valmiera). Transportģeogrāfiskais stāvoklis ierobežo preču un pakalpojumu noieta iespējas, mazina nekustamā īpašuma tirgus vērtību, investoru un uzņēmumu intereses. Teritorijas perifērais novietojums Latvijas nomalē nosaka nepieciešamību novadam veidot zināmā mērā pašpietiekamu sistēmu.

Līdzīgi kā Balvu pilsēta, arī Viļaka atrodas izteikti perifēri, ko pastiprina lielais attālums un tiešo sakaru trūkums ar lielākajiem Latgales reģiona centriem.

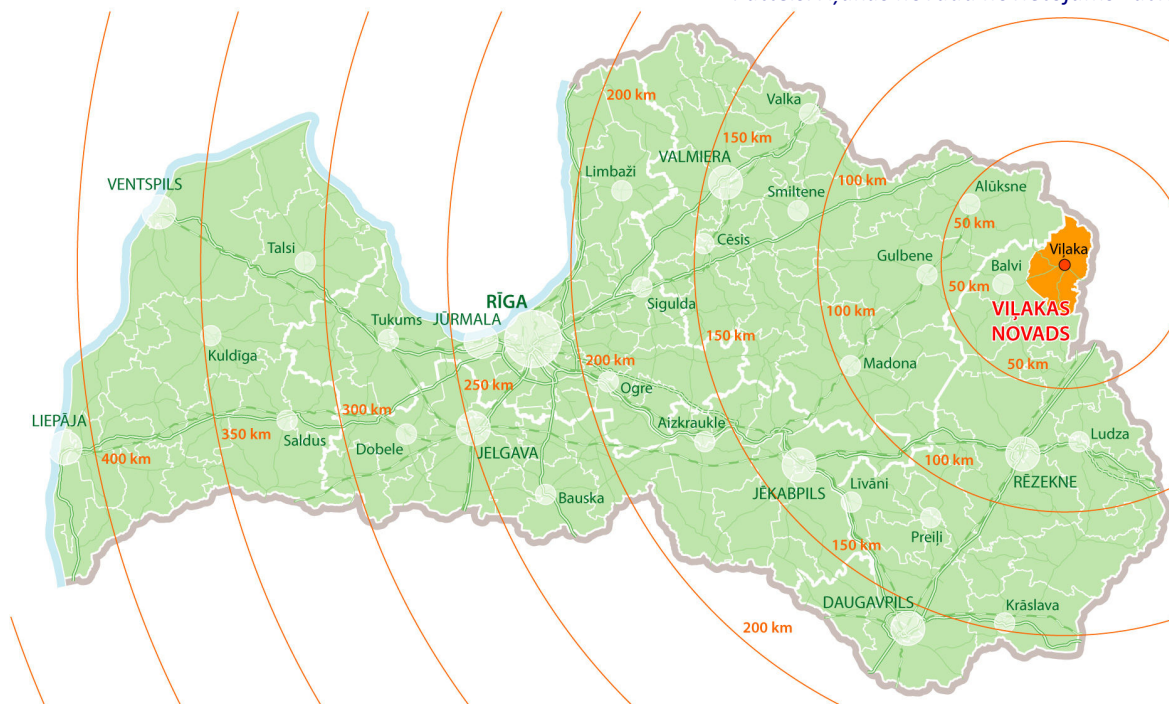
1. attēls. Viļakas novada novietojums reģionā



Nemot vērā salīdzinoši tuvāko attālumu līdz Vidzemes reģiona pilsētām (Gulbenei, Alūksnei), ar tām izveidojušās stiprākas saites. Balvi un Gulbene atrodas tuvāk citai svarīgai austrumu/rietumu asij-automagistrālei Rīga-Pleskava, kamēr citas Latgales pilsētas un mazpilsētas ir tuvāk izvietotas rietumu austrumu un ziemeļu-rietumu transporta koridoriem, kas nodrošina to labāku sasniedzamību reģiona robežās.

Kopumā, Viļakas novada un pilsētas izvietojums attālināti no valsts galvenajam transportmaģistrālēm ir atzīmējams kā būtisks attīstību kavējošs faktors.

2. attēls. Viļakas novada novietojums Latvijā



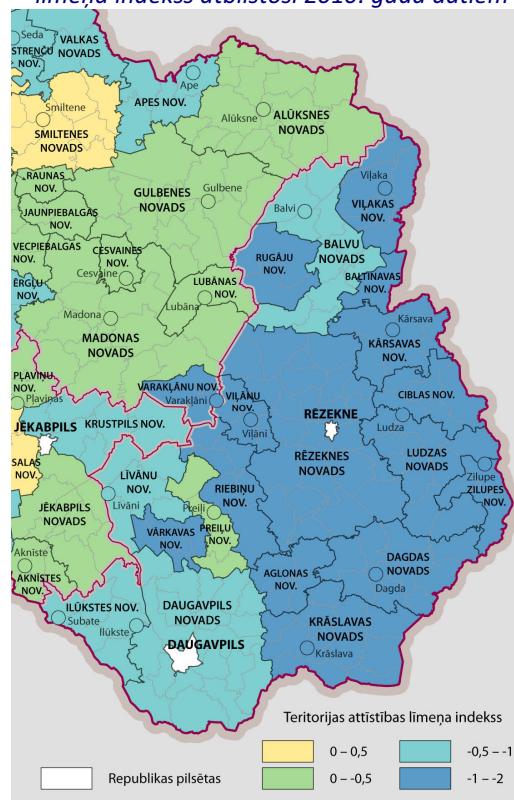
Sociāli ekonomiskā situācija reģionā. Sociāli ekonomiskā situācija reģiona teritorijā ir visai līdzīga: uz lauksaimniecību un mežizstrādi balstītas saimnieciskās aktivitātes, negatīvi demogrāfiskās situācijas rādītāji (iedzīvotāju skaita samazināšanās), augsts bezdarba līmenis, zemi iedzīvotāju ienākumi. Uzņēmējdarbības aktivitātes - mazattīstītas, pamatā nelieli pēc nodarbināto skaita un apgrozījuma pakalpojumu jomas uzņēmumi. Nodarbinātības iespējas pamatā nodrošina valsts un pašvaldības iestādes.

Pēc pašvaldību **teritoriju attīstības līmeņa indeksa**, starp Latvijas novadiem, Viļakas novads ieņem vietu pēdējā desmitā:

- teritorijas attīstības līmeņa indekss pēc 2008. gada datiem: vērtība -1,712; rangs 106;
- teritorijas attīstības līmeņa indekss pēc 2009. gada datiem: vērtība -1,589; rangs 106;
- teritorijas attīstības līmeņa indekss pēc 2010. gada datiem: vērtība -1,423; rangs 103.

Novada teritorijas attīstības līmeņa indekss palielinās, bet salīdzinot ar pārējiem novadiem Viļakas novads savu pozīciju nemaina.

3. attēls. Viļakas novada teritorijas attīstības līmeņa indekss atbilstoši 2010. gada datiem¹⁸



¹⁸ „Reģionu attīstība Latvijā”, 2010. gads.

Pierobeža. Krievijas robeža, vienlaicīgi ir arī Eiropas Savienības austrumu robeža, ņemot vērā Latvijas, Krievijas un Eiropas Savienības savstarpējās attiecības, šobrīd novietojums pierobežā nedod papildus priekšrocības uzņēmējdarbības aktivitātēm.

Kā būtiskākais ierobežojošais faktors šobrīd jāatzīmē sanitārās inspekcijas neesamību, tāpēc nenotiek kravu plūsma robežkontroles punktā „Vientuļi”. Atjaunojot tā darbību un sakārtojoties starpvalstu attiecībām, prognozējama būtiska tranzītkustības intensitātes palielināšanās, kas varētu radīt pozitīvu impulsu Viļakas novada attīstībā kopumā.

1.4. Plānošanas situācija

1.4.1. Nacionālā līmeņa nostādnes

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030

Attīstības plānošanas sistēmas likuma 9. panta 4. daļā noteikts, ka stratēģija ir hierarhiski augstākais valsts attīstības plānošanas dokuments un tajā izvirzītie valsts ilgtermiņa mērķi, attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva tiek īstenota, realizējot pakārtotu nozaru un teritoriju attīstības politiku. Līdz ar to 2010. gada 10. jūnijā Latvijas Republikas Saeima apstiprinātā „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030. gadam” (turpmāk - LIAS 2030) kļūst par valsts galveno attīstības plānošanas instrumentu un pilda arī nacionālā plānojuma funkciju nacionālā līmenī.

Latgales plānošanas reģionam ir nozīmīgas visas LIAS 2030 definētās prioritātes, Latgales reģiona, t.sk. Viļakas novada intereses:

- *kultūras telpas attīstība:*
 - latgaliskās materiālās un nemateriālās kultūras saglabāšana (amati, māksla, literatūra, u.c.) un popularizēšana;
 - radošās industrijas;
- *ieguldījumi cilvēkkapitālā :*
 - nodarbinātības un apmācību programmas;
 - pašvaldību stiprināšana un reģiona valsts iestāžu filiāļu stiprināšana pakalpojumu kvalitātes un pieejamības uzlabošanai;
 - sociālās integrācijas programmas;
 - sociālā uzņēmējdarbība;
 - uzņēmēju izglītošana;
 - jaunās paaudzes uzņēmēju audzināšana, uzņēmības kā vērtības nostiprināšanās sabiedrībā;
 - Latgales plānošanas reģiona sociālo pakalpojumu attīstības programmas 2010. - 2017. gadam ieviešana;
 - nodarbinātības un apmācību programmas;
 - pašvaldību stiprināšana un reģiona valsts iestāžu filiāļu stiprināšana pakalpojumu kvalitātes un pieejamības uzlabošanai;
 - sociālās integrācijas programmas;
 - sociālā uzņēmējdarbība;
- *paradigmas maiņa izglītībā:*
 - augstākās un profesionālās izglītības sasaiste ar vietējo ekonomiku, uzņēmumiem;
 - jaunās paaudzes uzņēmēju audzināšana, uzņēmības kā vērtības nostiprināšanās sabiedrībā, uzņēmējdarbības mācīšana skolās;
 - reģiona piedāvātās izglītības pakalpojuma kvalitātes paaugstināšana;
 - pieaugušo izglītība - nodarbinātības un apmācību programma;
- *inovatīva un ekoeфекtīva ekonomika:*
 - saistīt augstākās izglītības un profesionālās izglītības iestādes ar reģiona uzņēmumiem, kopīgi strādājot pie jaunu produktu izveides un inovācijām;
 - sociālās inovācijas un sociālā uzņēmējdarbība kopā ar LEADER ass projektiem;

- uzlabot pilsētu infrastruktūru uzņēmējdarbības vajadzībām;
 - atbalstīt esošos eksportspējīgos uzņēmumus;
 - atbalstīt jaunu uzņēmumu veidošanos un investīciju piesaisti;
 - mācīt uzņēmību jau no bērnības, skolās, bērnudārzos;
 - sakārtot industriālās teritorijas;
 - stiprināt uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas;
 - attīstīt Daugavpils lidostu un starptautiskos savienojumus;
 - attīstīt jaunus enerģijas projektus, iesaistot Rēzeknes Augstskolu un Daugavpils Universitāti;
 - mācīties prasmes un ieviest energoefektivitātes pasākumus komunālajā saimniecībā, māsaimniecībās;
- *daba kā nākotnes kapitāls:*
- attīstīt jaunus enerģijas projektus, iesaistot Rēzeknes Augstskolu un Daugavpils Universitāti;
 - integrēt tūrisma un dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu reģiona ekonomikā;
 - tirgus instrumentu izveide;
 - ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana;
- *telpiskās attīstības perspektīva:*
- samazināt laika distanci starp attīstības centriem reģiona iekšienē un līdz Rīgai;
 - modernizēt transporta koridoru Ziemeļu-Dienvidu virzienā, vienlaikus uzlabojot kustību starp Daugavpili un Rēzekni;
 - laba sakaru kvalitāte un pārklājums;
 - attīstīt pierobežas ceļu tīklu un nokļūšanu līdz reģiona nozīmes pilsētām;
 - atbalstīt sabiedrības izglītošanu un līdzdalības procesus multikulturālajā Latgales reģionā;
 - nodrošināt uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumus laukos, veicināt uzņēmumu tīklojumu, kooperāciju, ražošanas ķēdes;
 - stiprs iekšējais pilsētu tīkls. Attīstības centru- Daugavpils, Rēzeknes, Preiļu, Ludzas, Krāslavas, Līvānu un Balvu pilsētu izaugsme un mijiedarbība pilsētu funkcionālajā tīklā;
 - pilsētu un lauku mijiedarbība;
 - pilsētu starptautiskā darbība;
 - mazpilsētu un novadu lielo apdzīvoto vietu izaugsme vietējo teritoriju atbalstam;
 - papildināt Latvijas piedāvājumu ar Latgales kultūras, sporta, izglītības, veselības un atpūtas pakalpojumiem, un piedāvāt izdevīgu investīciju teritorijas;
 - izglītības un zinātnes potenciāla stiprināšana;
 - lauku attīstības telpa (lauku un pilsētu autoceļu savienojumi, sabiedriskais transports, lauku uzņēmējdarbības stiprināšana, pakalpojumu pieejamība lauku iedzīvotājiem);
 - austrumu pierobeža (Pāternieki-Gribovščina robežkontroles punkta izveide, Vientuļi-Ludonka robežkontroles punkta modernizācija), apdzīvojuma saglabāšana pierobežā, autoceļu attīstības projekts „Austrumu stīga”, reģiona nozīmes attīstības centru - Ludzas, Krāslavas, Balvu pilsētu attīstība un mazpilsētu attīstība, starpvalstu vienošanās pierobežas bezvīzu režīma ieviešanai, uzņēmējdarbības veicināšana, īpašie uzņēmējdarbības atbalsta un finanšu instrumenti, alternatīvās enerģijas projekti, izglītības un zinātnes potenciāla stiprināšana.
 - izcili dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli (Daugavas loki, Augšdaugava, Rāznas nacionālais parks, u.c.).

Definētās intereses tiešā veidā neskar Viļakas novada teritoriju, izņemot telpiskās attīstības intereses, kas saistītas ar mazpilsētu un novadu lielo apdzīvoto vietu izaugsmi, vietējo teritoriju atbalstam un Vientuļi-Ludonka robežkontroles punkta modernizāciju u.c. interesēm, kas skar austrumu pierobežas attīstību.

Nacionālais attīstības plāns 2007-2013

Valsts galvenais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments ir Ministru kabinetā 2006. gada 4. jūlijā pieņemtais Nacionālais attīstības plāns 2007.-2013. gadam (turpmāk - NAP).

NAP definē valsts prioritātes, izvirza vidēja termiņa mērķus, uzdevumus un nosaka rīcības to sasniegšanai. Darbības programmas ir:

- „Cilvēkresursi un nodarbinātība”;
- „Uzņēmējdarbība un inovācijas”;
- „Infrastruktūra un pakalpojumi”.

NAP ieviešanu koriģē Latvijas stratēģiskās attīstības plāns (1.2.3. nodaļa).

Sadaļā „Izaugsme reģionos” kā viens no būtiskākajiem teritoriju integrētas attīstības instrumentiem tiek piedāvāta policentriskās attīstības horizontālā prioritāte. Tā paredz nostiprināt pilsētu kā reģionu attīstības dzinējspēku potenciālu, kā arī veidot pilsētu tīklu, kas potenciāli radītu priekšnosacījumus līdzsvarotai valsts attīstībai.

Policentriskajai prioritātei ir trīs aktivitātes. Latgales pilsētas saņēma atbalstu aktivitātes „Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšanai līdzsvarotai valsts attīstībai” (3.6.1.1. aktivitāte, kopējais finansējums) - Daugavpils pilsēta (22,4 milj. latu), Rēzeknes pilsēta (16,3 milj. latu) un Līvānu novads (6,4 milj. latu) 19. līdz 2013. gadam atbalstu saņems arī Balvu, Ludzas, Krāslavas, Preiļu, Rēzeknes un Daugavpils novadu pašvaldības, aktivitātes „Atbalsts novada pašvaldību kompleksai attīstībai” (3.6.2.1.aktivitāte, kopējais finansējums 9,4 milj. latu)²⁰.

Definētās intereses tieši neskar Viļakas novada teritoriju, bet attīsta Latgales reģionu kopumā, atbalstot reģiona pilsētas un to novadus.

Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.-2013. gadam

2010. gada 9. aprīlī apstiprināts Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.-2013. gadam, tas piedāvā esošajai sociāli ekonomiskajai situācijai aktuālu stratēģisko mērķi, prioritātes un rīcības virzienus, kas saistīti ar kvantitatīviem mērķa rādītājiem.

Plāna mērķis ir kāpināt valsts konkurētspēju: sasniegt pozitīvu izaugsmi 2011. gadā (2,3%), 2012. gadā (vismaz par 3%) un 2013. gadā (vismaz par 5%) un samazināt bezdarba līmeni līdz 13% (2013. gadā). Plāna prioritātes līdz 2013. gadam ir: ekonomiskās izaugsmes veicināšana, sociālā drošība un publiskās pārvaldes reformas. Kā viens no rīcības virzieniem paredzēta reģionu atšķirību mazināšana, nepalielinot reģionālās atšķirības, reģionālā IKP uz vienu iedzīvotāju izkliedi saglabājot 44 % apmērā (2013. gadā).

Plānots atbalstīt reģionu ekonomisko aktivitāti, nodrošinot mērķtiecīgus un koordinētus ieguldījumus attīstības centros un specifiskajās mērķa teritorijās, paaugstināt pašvaldību finansiālo rīcībspēju, paplašinot un dažādojot pašvaldību budžetu ieņēmumu bāzi, kā arī sekmēt pakalpojumu sasniedzamību visā Latvijas teritorijā.

Definētās prioritātes tiešā viedā neskar Viļakas novada teritoriju, bet atbalsta Latgales reģionu kopumā.

1.4.2. Starptautiskās sadarbības līgumi (Krievija, Baltkrievija)

Krievija

2010. gada 3. novembrī stājās spēkā Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijas un Pleskavas apgabala (Krievijas Federācijas) administrācijas vienošanās par ekonomisko sadarbību (parakstīta Rīgā 2010. gada 16. septembrī, apstiprināta ar 2010. gada 25. maija MK noteikumiem Nr.476), kas paredz īstenot ilgtermiņa sadarbību, īpaši sekojošās jomās:

- investīciju darbība, ieskaitot komerciālo organizāciju formēšanu ar ārvalstu investīcijām (Latvijas un Krievijas kapitālu), Latvijas Republikas un Pleskavas apgabala (Krievijas Federācija) teritorijā reģistrēto organizāciju pārstāvniecību un filiāļu dibināšanu;
- metālapstrādes rūpniecība;

¹⁹ MK 2010. gada 26. janvāra noteikumi Nr.91 "Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.6.1.1.aktivitāti "Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai".

²⁰ MK 2010. gada 14. septembra noteikumi Nr.843 "Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.6.2.1.aktivitāti "Atbalsts novadu pašvaldību kompleksai attīstībai".

- farmācijas rūpniecība;
- kokapstrādes rūpniecība;
- būvniecība un būvniecības materiāli;
- pārtikas rūpniecība;
- informācijas tehnoloģijas un komunikācijas;
- atjaunojamie energoresursi;
- dabas resursu apgūšana un izstrāde;
- loģistika un kravu pārvadājumi;
- tūrisms;
- finanšu pakalpojumi;
- citas savstarpēji interesējošas ekonomiskās sadarbības jomas.

Latgales plānošanas reģions, Latgales pašvaldības un uzņēmumi ir īstenojuši kopīgus projektus. Pleskavas apgabalam projekta ENTERPLAN ietvaros ir izstrādāta „Pleskavas apgabala sociāli ekonomiskās attīstības koncepcija 2010-2020. gadam (krievu val. - Концепция социально-экономического развития псковской области на 2010-2020 годы)”. Stratēģiskais mērķis - iedzīvotāju augsta dzīves kvalitātes līmeņa sasniegšana (esot blakus Baltijas valstīm). Pasākumi, kas minēti Pleskavas apgabala sociāli ekonomiskās attīstības koncepcijā 2010-2020. gadam un Latgales programmā iekļautie pasākumi var tikt realizējami saskaņoti kopējos pārrobežu projektos, kā arī Baltijas jūras stratēģijas ietvaros. Vēl Latvijas Republikai ir noslēgta vienošanās par ekonomisko sadarbību Vologdas apgabala (Krievijas Federācijas) valdību²¹ (stājās spēkā 2008. gada 6. maijā).

Latgales reģiona teritorijas robežojas ar Pitalovas, Palkinas, Krasnogorodas un Sebežas rajoniem. Viļakas novadam ir robeža ar Pitalovas rajonu.

Baltkrievija

No 2010. gada 28. septembra ir spēkā Latvijas Republikas un Baltkrievijas Republikas līgums par sadarbību sociālās drošības jomā. Līguma mērķis ir nodrošināt cilvēku sociālo drošību, kuri pārvietojas no Latvijas uz Baltkrieviju un otrādi, kā arī novērst dubultu sociālo apdrošināšanas iemaksu iekasēšanu. Tas nozīmē, ka cilvēki, kuri dzīvo Latvijā un ir strādājuši Baltkrievijā, var doties uz jebkuru Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) nodaļu un iesniegt iesniegumu pensijas piešķiršanai. Līgums paredz apdrošināšanas periodu summēšanu, lai noteiktu tiesības uz pakalpojumiem.

Latgales reģionā, t.sk. Viļakas novadā, dzīvo 18 tūkst. baltkrievu (5,3% no reģiona iedzīvotājiem).

1.4.3. Reģiona mēroga nostādnes

Latgales plānošanas reģiona attīstības padome apstiprinājusi:

- 2007. gada 3. oktobrī **Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojumu 2006.-2026. gadam;**
- 2009. gada 11. decembrī **Balvu rajona teritorijas plānojumu kā Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma pielikumu;**
- 2010. gada 1. decembrī **Latgales stratēģiju 2030.**

Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006-2026

Teritorijas plānojums balstīts uz *Latgales pilsētu attīstības stratēģiju (2001.g.), Latgales attīstības plānu (2000.g.) un Latgales attīstības programmas 2007.-2013. gadam prioritātēm.*

Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006-2026 (turpmāk- reģiona TP) izstrādes mērķis - iegūt integrētu Latgales plānošanas reģiona teritorijas izmantošanas redzējumu.

Reģiona attīstības mērķi ir:

- līdzsvarota sociālā, ekonomiskā un vides attīstība;
- augsta dzīves kvalitāte;
- racionāla zemes un citu dabas resursu izmantošana.

²¹ 2007. gada 4. decembra MK noteikumiem Nr. 821.

Vadlīnijas apdzīvojuma un urbāno teritoriju plānošanai.

Reģiona TP nosaka galvenos orientierus *pilsētu* plānošanā:

- *izvairīties no strikta funkcionāla zonējuma, paredzot mājokļus arī iekšpilsētā;*
- *aizsargāt arhitektūras mantojumu pret vienveidību un banalitāti, vecās vērtības respektējot, nevis imitējot;*
- *izvairīties no pilsētu perifēriju paplašināšanās - pēc iespējas problēmas risināt pilsētas robežās;*
- *jāparedz rezerves teritorijas pilsētas ilgtermiņa attīstībai, lai tiktu nodrošinātas visas vitāli svarīgās pilsētas funkcijas;*
- *jāparedz pietiekamas publiskās atklātas telpas sabiedriskām norisēm (laukumi, skvēri, parki, bulvāri, gājēju ielas, krastmalas);*
- *jāveic iedzīvotāju skaita prognoze, lai izvērtētu potenciālo pieprasījumu pēc jauniem mājokļiem un rezervējamās teritorijas gan mājokļu, gan pakalpojumu attīstīšanai, gan rekreācijai un nodarbēm brīvajā laikā.*

Reģiona TP nosaka apdzīvoto vietu hierarhiju:

- *nacionālās nozīmes - Daugavpils, Rēzekne, Alūksne, Gulbene un arī Balvi;*
- *reģionālās nozīmes - Ludza, Krāslava, Preiļi, Balvi un arī Līvāni;*
- *novadu nozīmes - Viļāni, Kārsava kopā ar Malnavu, Zilupe, Viļaka, Ilūkste, Subate, Dagda, Aglona, Malta, Višķi, Ezernieki un Indra, arī Dricāni, Rugāji, Tilža, Baltinava.*
- *vietējās nozīmes - ciemi, mazāk par 1000 iedz.;*
- *pārējās apdzīvotās vietas - sādžas un viensētas.*

Paredzēts saglabāt reģiona apdzīvojumu, īpaši pierobežā (valsts aizsardzības un tranzīta apkalpes nolūkā). Reģiona pilsētas ir sagrupētas pēc lomām (attīstība plānota kopā grupās), Viļaka, arī Dagda, Ludza, Kārsava un Balvi pieder pie Austrumu pilsētu tīkla.

Lauku aizdzīvoto vietu plānošana. Reģiona plānojums nosaka, ka lauku apdzīvotās vietas - ciemi nākotnē jāveido kā vietējās ekonomiskās attīstības atbalsta centri. Atkarībā no to līmeņa, tajos jānodrošina atbilstoši pakalpojumi un funkcijas - maksimāli ērtas pieejas iespējas pamata izglītībai, neatliekamajai medicīniskajai palīdzībai, minimālo ikdienas pakalpojumu un preču klāstam, kā arī jābūt nodrošinātām satiksmes iespējām līdz tuvākajam lielajam centram.

Reģiona plānojums nosaka, ka plānojumā jāpārskata esošo ciemu robežas, izslēdzot no tām nepamatoti iekļautās lielās atvērtās telpas - mežu, ūdeņu un lauksaimniecības teritorijas.

Ciemu apbūves teritoriju plānošana jāveic, ievērojot šādus nosacījumus:

- jānodrošina visas apbūves teritorijas ar nepieciešamajām, normatīvajos aktos noteiktajām inženierkomunikācijām;
- jāparedz ielu un ceļu tīkls ar normatīviem atbilstošiem parametriem;
- ciemu teritorijās jaunapbūvējamā zemesgabala minimālā platība ir 2500 m²;
- jāparedz teritorijas sabiedriskiem un apkalpes objektiem.

Transformēt vasarnīcu un mazdārziņu apbūves teritorijas par pastāvīgas dzīvojamās apbūves teritorijām var tikai tad, ja šajās teritorijās tiek ievērotas visas sanitārās un ugunsdzēsības normas, paredzot centralizētas ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas sistēmu izveidošanu, izstrādājot katrai teritorijai atbilstošus risinājumus. Šajās teritorijās jāizbūvē ceļu tīkls ar normatīviem atbilstošiem parametriem un jaunai būvniecībai zemesgabalu platība nevar būt mazāka par 1200 m².

Kritēriji apdzīvojuma centru līmeņiem. Reģiona plānojums nosaka apdzīvojuma centros (atkarībā no to iedalījuma kādā līmenī) minimālo pakalpojumu klāstu.

Atvērtās telpas apdzīvotajās vietās jānodrošina:

- *kvalitatīvi telekomunikāciju pakalpojumi - fiksētie vai mobilā telefona sakari un pieeja internetam;*
- *sabiedriskais transports izglītības iestāžu un darbavietu sasniegšanai;*
- *pārtikas un pirmās nepieciešamības preces;*
- *ūdensapgādes un notekūdeņu kanalizācijas sistēma;*

- *pietiekama energoapgādes jauda.*

Vietējās nozīmes centros jābūt:

- *vietējās pašvaldības administratīvajiem pakalpojumiem,*
- *bērnudārzam vai iespējai izglītības iestādēs nodrošināt 5-6 gadus vecu bērnu apmācību,*
- *pamatskolai vai nodrošināt transportu bērnu nogādāšanai uz tuvāko skolu,*
- *bibliotēkai,*
- *publiski pieejamam interneta punktam,*
- *pirmās nepieciešamības pārtikas un rūpniecības preču veikalam,*
- *ģimenes ārsta prakses vietai,*
- *pieejamiem neatliekamās medicīniskās palīdzības pakalpojumiem,*
- *centralizētai ūdensapgādes, notekūdeņu attīrīšanas sistēmai,*
- *melnā seguma ceļam līdz novada nozīmes centram vai reģionālas, nacionālas nozīmes autoceļam,*
- *publiski pieejamām atpūtas teritorijām (estrāde, parks u.c.),*
- *sabiedriskajam transportam ar pieturvietu,*
- *pieejamiem sociālā darbinieka, policijas iecirkņa inspektora, lauksaimniecības konsultanta pakalpojumiem,*
- *pasta nodaļai,*
- *aptiekai,*
- *teritorijai, kas paredzēta ražošanas objektu attīstībai.*

Novada nozīmes centrā līdztekus visam iepriekš minētajam jābūt:

- *vispārējās vidējās izglītības iestādei ar sporta bāzi,*
- *bērnudārzam vai citai pirmsskolas izglītības iestādei,*
- *interesu izglītības ieguves iespējai (mūzikas, mākslas un sporta skolai),*
- *lokālai daudzprofilu vai specializētai slimnīcai, vai primārās veselības aprūpes iestādei,*
- *sociālās aprūpes dienestam,*
- *pieejamiem ambulatorās veselības aprūpes pakalpojumiem,*
- *ielu apgaismojumam,*
- *publiskas tirdzniecības vietai,*
- *VUGD postenim,*
- *policijas iecirknim,*
- *finanšu pakalpojumiem (bankas filiālei vai bankomātam),*
- *naktsmītņēm (viesnīcai, motelim utml.),*
- *sabiedriskās ēdināšanas iestādei (kafējnīcai, bistro utml.),*
- *tūrisma informācijas centram (TIC),*
- *būvvaldei,*
- *kultūras (tautas) namam,*
- *centralizētai ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas sistēmai,*
- *neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta atbalsta vietai.*

Vadlīnijas infrastruktūras plānošanai.

Reģiona plānojumā noteiktās vadlīnijas transporta infrastruktūras attīstībai:

- *jāuzlabo robežas šķērsošanas infrastruktūra un jāpaaugstina ar to saistītie pakalpojumi (atbilstoši starptautiskajiem standartiem);*
- *jāizveido efektīva reģiona sabiedriskā transporta sistēma, kas integrētos kopējā Latvijas sabiedriskā transporta sistēmā, samazinot ceļā pavadīto laiku un uzlabojot reģiona sasniedzamību;*
- *jārezervē tās teritorijas, kurās reģiona un rajona plānojums paredz satiksmes infrastruktūras izbūvi un rekonstrukciju (autoceļam Balvi-Viļaka-Pitalova, un Viļakas pilsētas apvedceļam);*
- *jāievēro attālums no autoceļa klātnes līdz dzīvojamai apbūvei un dārzkopības sabiedrībām - pie valsts 1. un 2. šķiras ceļiem ne mazāks kā 50 m, paredzot gar ceļu zaļo joslu ne šaurāku par 10 m aizsardzībai pret troksni un izplūdes gāzēm.*

Vadlīnijas lauku teritoriju plānošanai.

Reģiona plānojumā paredzēts, ka minimālā nedalāmā zemesgabala platība - lauksaimniecībā izmantojamām zemēm un meža zemēm nosakāma ne mazāka kā **2 ha**.

Lauksaimniecības attīstības teritorijās par prioritāti uzskatāma visa veida lauksaimnieciskā darbība, īpaši atbalstot lielražošanu un lauksaimniecības produkcijas pārstādi.

Nav pieļaujama īpaši vērtīgo lauksaimniecības zemju transformācija citos izmantošanas veidos, degradēšana, aizaudzēšana ar krūmiem, nezālēm un meliorācijas sistēmu sagraušana.

Lauksaimnieciskās ražošanas attīstība jāorientē uz augstas kvalitātes galaprodukcijas ieguvu. Iespēju robežās ražošana jākoncentrē specializētās un tehnoloģiski modernās vienībās ar minimālu ietekmi uz apkārtējo vidi un ainavu.

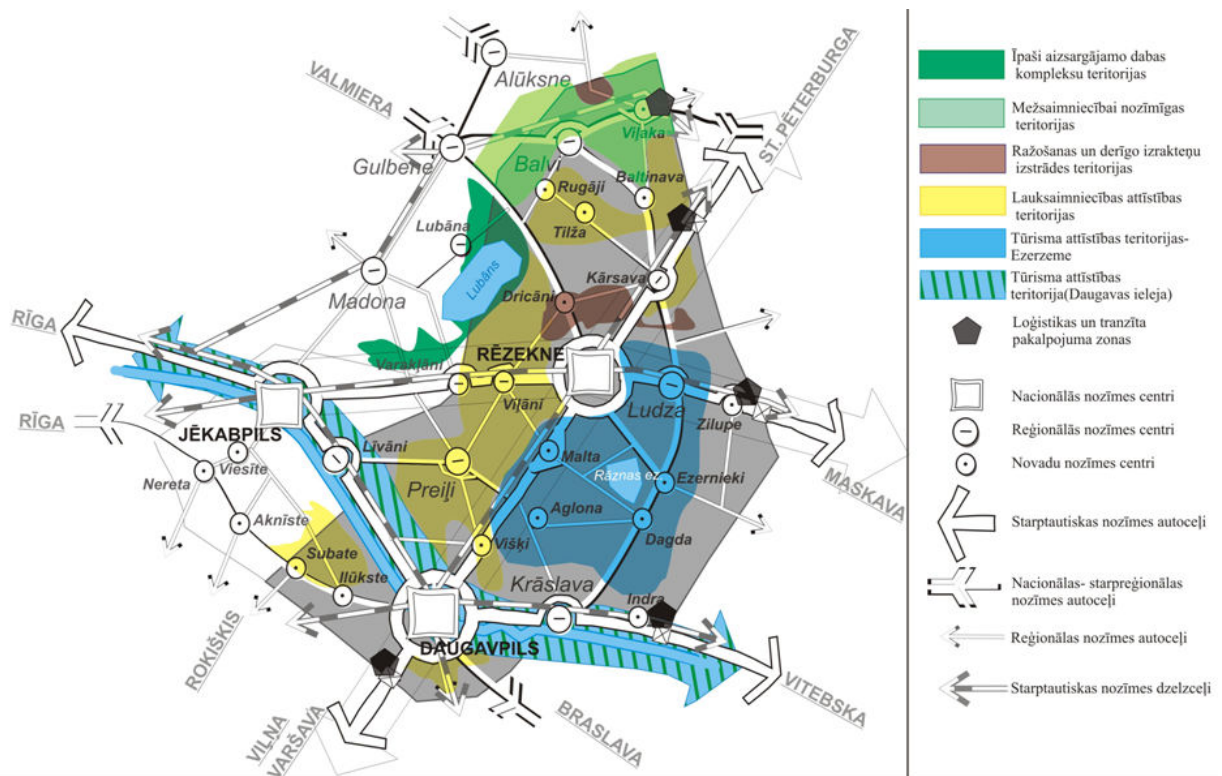
Jāatbalsta lauksaimniecības zinātnes un selekcijas centru attīstība, jāatbalsta specializēto lauksaimniecības mācību iestāžu loma, veidojot tās par informācijas un apmācības centriem.

Īpaši vērtīgajām lauksaimniecības zemēm reģiona teritorijas plānojums nosaka šādus kritērijus:

- nacionālas (valsts) nozīmes - virs 50 ballēm ar platību virs **50 ha**,
- reģionālas nozīmes - virs 40 ballēm ar platību virs **40 ha**,
- rajona nozīmes - virs 40 ballēm ar platību virs **20 ha**.

Novada plānojumā jānosaka īpaši vērtīgo lauksaimniecības zemju areāli.

5. attēls. Reģiona TP - Lauku teritoriju integrācija



Nacionālās nozīmes lauksaimniecības zemes bijušajā Balvu rajonā veido areālu, kur ietilpst arī Šķilbēnu, Baltinavas, Vecumu un Tilžas pagastu teritorijas.

Vadlīnijas tūrisma attīstības teritorijās.

Reģiona plānojumā paredzēts, ka novada plānojumā jānosaka tie ezeri un upju posmi, kur atļauta motorizēto ūdens braucamrīku izmantošana, kā arī to izmantošanas prasības.

Telpiskās attīstības perspektīva nosaka divus prioritāros tūrisma apvidus, tie neietver Viļakas novada teritoriju, tie ir Daugavas ieleju un ezeriem bagāto Latgales „Ezerzemi”.

Vadlīnijas mežsaimniecībai nozīmīgās teritorijās.

Lai izvairītos no mežu ugunsgrēka riska, aizliegts apmežot teritorijas tuvāk par **50 m** pie blīvi apdzīvoto vietu robežām un izvietot apbūvi tuvāk par **100 m** līdz mežu masīviem.

Atbilstoši Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma vadlīniju 4.1. apakšnodaļas „Vispārējās vadlīnijas lauku teritorijām” 12. punktam, minimālā nedalāmā zemesgabala platība meža zemēs noteikta ne mazākā kā **2 ha**.

Vadlīnijas loģistikas un tranzīta pakalpojumu zonai.

Jāattīsta robežas šķērsošanas infrastruktūra un jāuzlabo ar to saistīto pakalpojumu kvalitāte atbilstoši starptautisko standartu prasībām.

Pie robežkontroles punktiem jāveido transporta infrastruktūras, loģistikas un tranzīta apkalpes zonas ar kombinētiem transporta termināliem.

Jāorganizē optimālākās tranzīta kravu plūsmas, saīsinot piegādātāju maršrutu garumus, veicinot muitas un robežkontroles punktu atslogošanu.

Racionāli jāizmanto un jāiesaista aprītē esošā infrastruktūra - dzelzceļa atzari, sliežu ceļi, noliktavu ēkas un būves.

Loģistikas un pakalpojumu zonā jāparedz arī labas sakaru un komunikāciju iespējas, kā arī citi daudzveidīgi pakalpojumi (tehniskā apkope, DUS, valūtas maiņa, ēdināšanas iespējas u.c.).

Reģiona TP Telpiskās attīstības perspektīva uzsver robežas šķērsošanas infrastruktūras attīstības nepieciešamību (izstrādātas prioritātes pierobežas teritoriju attīstībai t.sk. Austrumu stīgas koncepcijas īstenošana) un ar to saistīto pakalpojumu izveidi starptautisko standartu līmenī.

Viļakas novadā telpiskās attīstības perspektīvā noteiktas plašas transporta infrastruktūras, loģistikas un tranzīta apkalpes zonas pie robežkontroles punkta Vientuļos gar autoceļu P35.

Vadlīnijas pierobežas teritorijās.

Jāveido un jāattīsta visa veida pārrobežu sadarbība ar Krieviju, veidojot plašus sadarbības tīklus - ekonomikā, kultūrā, vides aizsardzībā.

Jāveicina Austrumu stīgas koncepcijas īstenošana, jāizbūvē pierobežas rokādes ceļi, jāuzlabo sakari, radio, TV uztveršanas iespējas.

Lai dotu daudzveidīgākas nodarbinātības iespējas pierobežas iedzīvotājiem, pie robežas šķērsošanas vietām jāveido kompleksa pakalpojumu infrastruktūras attīstība - ēdināšana, tirdzniecība, nakšņošanas iespējas, valūtas maiņa, tehniskā apkope, degvielas uzpilde u.c..

Starptautiskajām valsts un reģionālajām sadarbības institūcijām minēti šādi pasākumi:

- sekmēt pierobežas attīstību un integrēšanos valsts ekonomiskajās, politiskajās un sociālajās norisēs, nodrošinot sasniedzamību, attīstot robežas infrastruktūru, paaugstinot teritorijas konkurētspēju;

- izbūvēt autoceļu „Latgales Autoceļš” kā ātrgaitas maģistrāli;
- veikt autoceļa P35 Gulbene-Balvi-Vilaka-Vientuļi-(Pitalova) izpēti to starptautiskās nozīmes izvērtēšanai un noteikšanai;
- atjaunot pasažieru pārvadājumus pa dzelzceļu maršrutā Rīga-Gulbene-Balvi- /Vientuļi/ Pitalova.

Infrastruktūra.

Reģiona TP Telpiskās attīstības perspektīva nosaka šādus reģiona infrastruktūras komponentus:

Starptautiskās nozīmes automaģistrāles:

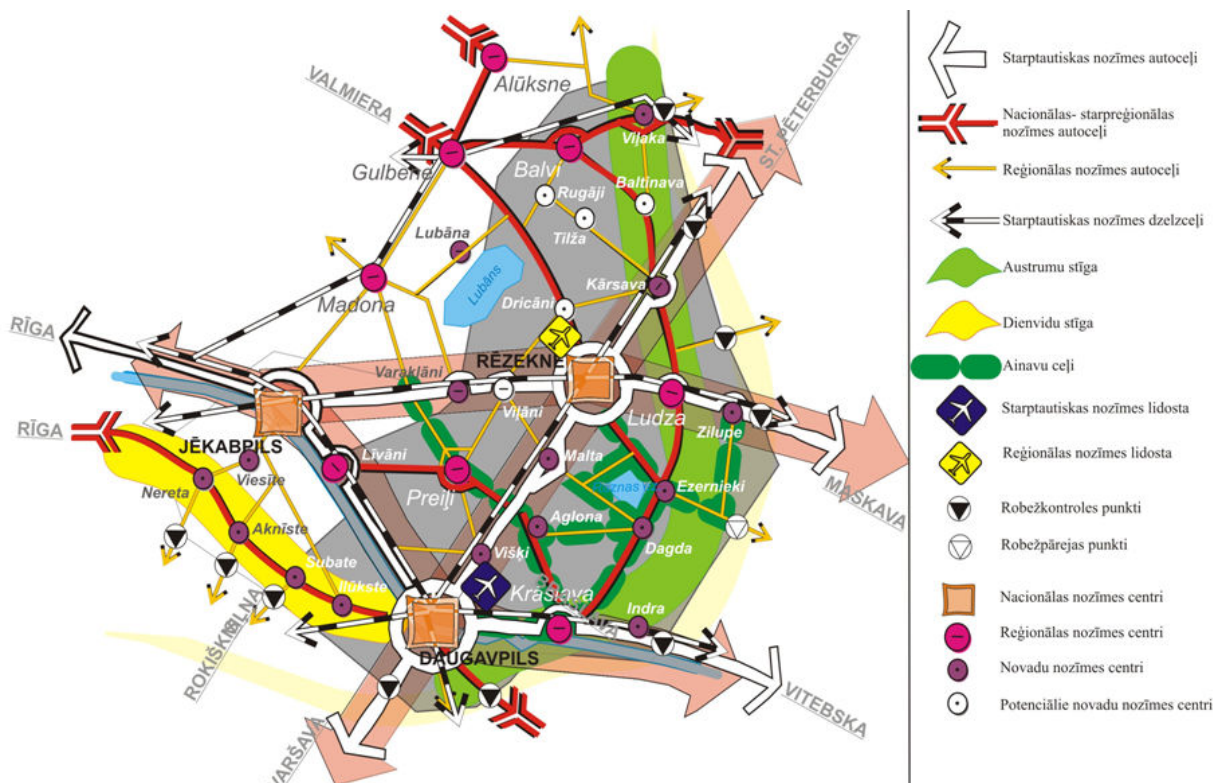
- autoceļi A12, A6 un A13 jāattīsta par starptautiskās nozīmes automaģistrālēm - jāuzbūvē jauni ceļu posmi un loka apvedceļš ap Rēzekni, Daugavpili, Līvāniem, Krāslavu, Maltu un Vilaku;

- autoceļš „Latgales autoceļš” jāizbūvē posmā no Rīgas līdz Pļaviņām, (izbūvēts- 41 km garumā); jāatsāk būvniecību kā ātrgaitas maģistrāli ar aprēķina ātrumu līdz 150 km/h un „A” kategorijas ērtības līmeni;
- autoceļu P35 Gulbene-Balvi-Viļaka-Vientuļi-(Pitalova) jāvirza tā *kategorijas paaugstināšanai par nacionālas nozīmes autoceļu un jāpaaugstina robežkontroles punkta „Vientuļi” loma. No tā iegūs Ziemeļu pilsētu tīkls - Balvi, Viļaka (abām pilsētām nepieciešami apvedceļi);*
- autoceļš P36 Rēzekne-Gulbene-Smiltene Valmiera-Ainaži stiprinās saites starp diviem nacionālas nozīmes centriem Latgales un Vidzemes reģionā- Rēzekni un Valmieru.

Starpreģionālas nozīmes (nacionālas nozīmes) ceļi savienos reģionu nacionālā līmeņa centrus:

- **„Austrumu stīga”** (256 km) „Balvu rajona robeža-Kuprava-Viļaka-Baltinava-Kārsava-Ludza-Pilda-Ezernieki-Svariņi-Porečje-Neikšāni-Asūne-Robežnieki-Skuķi-Indra-Krāslava-Kaplava-Saliena-Daugavpils rajona robeža” savienos pierobežas apdzīvotās vietas, muitas un robežšķērsošanas punktus un starptautiskos autoceļus. Jāuzlabo ceļa tehniskie parametri, apkāpes infrastruktūra (DUS, autostāvvietas, servisi, veikali, utt). Pieslēdzoties autoceļam „Ziemeļu stīga”, tiek nodrošināta izeja uz E262 Kauņa-Ukmerģe-Daugavpils-Rēzekne-Ostrova un E22 Holiheda-Norčepinga-Ventspils-Rīga Rēzekne-Veļikije Luki-Maskava-Vladimira-Nižnij Novgoroda ar E67 Helsinki-Tallina-Rīga-Paņeveža-Kauņa-Varšava-Prāga.
- Autoceļš „Dienvidu stīga” (P70 Svente-Subate, P73 Vecumnieki-Nereta-Subate un arī P89 Ķekava-Skaistkalne) nodrošinās Daugavpils savienojumu ar Rīgu gar Daugavas kreiso krastu. Autoceļš P55 Dagda-Ezernieki-Rēzekne nodrošinās Rēzeknes savienojumu ar autoceļu „Austrumu stīga”, un tam ir loma tūrisma veicināšanā, jo nodrošina savienojumu ar Rāznas ezeru.
- Autoceļi P63 Līvāni-Preiļi; P62 Preiļi-Aglona-Krāslava uzlabos Aglonas sasniedzamību un veicinās Aglonas garīgā un reliģiskā centra lomu.

6. attēls. Reģiona TP - Transporta infrastruktūra



Reģionālās nozīmes ceļi satiksme starp novadu nozīmes centriem, nodrošina atsevišķu reģiona funkcionālo zonu sasaisti. Īpaši svarīgi tas ir nomalēs un pierobežā kā priekšnoteikums ekonomiskajām aktivitātēm un apdzīvotībai.

- P72 Ilūkste-Bebrene-Birži savieno Daugavas kreisā krasta teritorijas ar Jēkabpili;
- V561 Gaigalava-Viļāni, V557 Dricāni-Nautrēni, apvedceļa izbūve ap Preiļiem, savienojot ceļus P63 Līvāni-Preiļi, P62 Krāslava-Preiļi-Madona un P58 Viļāni-Preiļi-Špoģi;

▪ nākotnē vairāki pašreizējie rajona nozīmes ceļi var kļūt par reģionālas nozīmes ceļiem piem., autoceļš, kas savieno Krāslavu ar Daugavpili gar Daugavas kreiso krastu u.c.

Ainavu ceļi, lai saglabātu Latgales raksturīgās kultūrainavas un veicinātu tūrisma attīstību. Ainaviskos posmos, veicot ceļu rekonstrukciju un nodrošinot kvalitatīvu segumu, vienlaicīgi saglabājams ceļa raksturs, ainava un izteiksmīgums.

Rajona un vietējas nozīmes ceļi - jāattīsta rajona un vietējas nozīmes ceļi, lai nodrošinātu visu teritoriju sasniedzamību gar starptautiskas nozīmes automaģistrālēm, jānodrošina pietiekams pieslēgumu un krustojumu skaits.

Dzelzceļš - videi draudzīgāks un drošāks transporta veids, alternatīva autotransportam. Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma Telpiskās attīstības perspektīvā uzsvērts, ka nav pieļaujama esošo dzelzceļa līniju slēgšana un dzelzceļa infrastruktūras sagraušana. Telpiskās attīstības perspektīva atbalsta pasažieru satiksmes atjaunošanu, lai veicinātu iedzīvotāju kustību, samazinātu ceļā pavadīto laiku un atslogotu autoceļus.

Reģiona TP nosaka atjaunot līniju Rīga-Ieriķi-Gulbene-Balvi-Žiguri-Vecumi (Pitalova) un pilnvērtīgi izmantot iekšzemes un starpvalstu kravu un pasažieru pārvadājumiem.

Gaisa satiksme - reģiona TP iekļauta reģionālās lidostas rekonstrukcija Daugavpilī. Arī Rēzeknes lidosta tiks attīstīta kā reģionālās nozīmes lidosta. Reģiona TP ieteikts izmantot mazās aviācijas vajadzībām (tūrisma un biznesa lidojumiem) vēl saglabājušos kādreizējos lauksaimniecības lidlaukus, piem., lidlauki pie Malnavas, Rožupē, Grīvā pie Daugavpils, Stabulniekiem, Vārkavas u.c.

Velotransports - Latgales reģionu šķērso Eiropas Velotransporta maršruts Nr. 11 Nordkaps-Atēnas.

Vadlīnijas ir būtiskas Viļakas novada attīstībai un, izvērtējot atbilstību vietējiem apstākļiem un notiekošajiem procesiem, ir ņemamas vērā, nosakot novada turpmākās attīstības iespējas un teritorijas izmantošanas risinājumus.

Saskaņā ar Teritorijas plānošanas likuma 6. panta 7. apakšpunktu, izstrādājot zemāka līmeņa teritorijas plānojumu, ievēro spēkā esošo augstāka līmeņa teritorijas plānojumu. Līdz ar to, izstrādājot Viļakas novada teritorijas plānojumu, jāņem vērā Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojumā iestrādātās prasības un nostādnes pašvaldību teritorijas plānojumiem.

Izstrādājot teritorijas plānojumu, ievēroti šādi vispārējie nosacījumi:

- noteiktas galvenās vērtības un perspektīvās attīstības teritorijas;
- parādītas iespējamās riska teritorijas un noteikti ierobežojumi tajās (paaugstināta riska teritorijās nav paredzēta dzīvojamā apbūve);
- iekļauti ūdeņu aizsardzības nosacījumi;
- paredzēti pasākumi kultūras mantojuma saglabāšanai un atjaunošanai, radot labvēlīgus priekšnosacījumus kultūras mantojuma iekļaušanai ekonomiskajā attīstībā;
- noteiktas prasības, lai veidotos arhitektoniski augstvērtīga apbūve un respektētas esošās vērtības;
- ievērtēta prasība plānojot siltumapgādes sistēmas, prioritāti dot vietējo atjaunojamo energoresursu izmantošanai;
- ievērtēta prasība jaunās apbūves teritorijas neizvietot trokšņu zonās vai citās potenciālajās smaku, putekļu piesārņojuma zonās;
- norādīts ugunsdzēsības depo izvietojums, lai nodrošinātu koordinētu ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbību un savlaicīgu ierašanos ugunsgrēku, avāriju un glābšanas darbu vietās;
- atbalstīta ģimenei draudzīgas infrastruktūras veidošana, aptverot visus līmeņus un sfēras-mājokļus, kultūru, izglītību, veselības aprūpi, pakalpojumus un brīvā laika pavadīšanas iespējas;
- paredzēts teritorijas plānojuma īstenošanas uzraudzība- procesa monitorings;
- ievēroti Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma III. daļā „Teritorijas plānojuma vadlīnijas” ietvertie nosacījumi, kas attiecas uz novada teritorijas plānošanu;
- nosakot plānoto un atļauto izmantošanu, ņemts vērā Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma II. daļā „Telpiskās attīstības perspektīva”, kas izstrādāta galvenajiem telpiskās struktūras

elementiem:

- *apdzīvojuma attīstībai (saistībā ar iedzīvotājiem, mājokļiem, nodarbinātību un darba vietām, pakalpojumiem);*
- *lauku (atvērtās telpas) attīstībai (aptverot lauksaimniecības teritorijas, mežu telpas, dabas vērtības, ainavas, rekreācijas un tūrisma areālus);*
- *transporta, komunikāciju un vides infrastruktūras attīstībai (saistībā ar sasniedzamības un komunikāciju iespēju uzlabošanu).*

Balvu rajona teritorijas plānojums 2006.-2018.

Balvu rajona teritorijas plānojuma izstrāde uzsākta 2004. gadā situācijā, kad nebija spēkā rajona līmeņa plānojumu izstrādi regulējošo MK noteikumu, un pabeigta, spēka stājoties MK noteikumiem Nr.770 (11.10.2005.) „Rajona pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”.

Prioritārie attīstības virzieni (daudzveidīgas uzņēmējdarbības attīstība):

- mežsaimniecībā un kokapstrādē;
- lauksaimniecībā;
- pakalpojumu jomā, t.sk. tūrisma aktivitātes (aktīvās atpūtas, sakrālais, kultūras un ekotūrisms).

Stratēģiskie mērķi:

- nodrošināt iespējas dažādu nozaru un nodarbjū attīstībai (lauksaimniecībai, mežsaimniecībai, ražošanai, pakalpojumu u.c. jomām) un teritorijas daudzfunkcionālai izmantošanai, neierobežot zemju transformēšanas iespējas apbūvei u.c. izmantošanai, ja tas nav pretrunā ar augstākstāvošo normatīvo aktu prasībām un nemazina blakusesošo nekustamo īpašumu vērtību;
- saglabāt esošo apdzīvojuma struktūru un pakalpojumu pieejamību, nodrošināt to attīstības iespējas;
- uzlabot teritorijas sasniedzamību, pirmkārt, attīstot ceļus un to apkalpes infrastruktūru, sabiedriskā transporta pieejamību; pilnveidot sasaistes iespējas ar apkārtnējiem rajoniem un Balvu rajona iekšienē;
- nodrošināt kvalitatīvu inženiertehnisko apgādi, t.sk. elektronisko sakaru (mobilie sakari, internets) pieejamību, radio un TV uztveršanas iespējas visā rajona teritorijā;
- veicināt savulaik ražošanas mērķiem izmantoto teritoriju atgriešanu ekonomiskā aprītē, intensificējot esošās, atdzīvinot pamestās (ilgstoši neizmantotās) teritorijas;
- saglabāt kvalitatīvu vidi, t.sk. Ziemeļlatgales lauku ainavu, kultūrvēsturiski un ainaviski nozīmīgus objektus un teritorijas, īpaši aizsargājamās dabas vērtības.

Rajona plānojumā ir noteiktas:

- atklāto telpu teritorijas:
 - mežsaimnieciskās teritorijas;
 - lauksaimniecības teritorijas;
 - purvu teritorijas;
 - ūdeņu teritorijas;
- apbūves teritorijas:
 - centru teritorijas;
 - jauktas ražošanas un tehniskās apbūves teritorijas;
 - ražošanas un derīgo izrakteņu izstrādes teritorijas;
 - loģistikas un tranzīta pakalpojumu teritorijas;
- satiksmes infrastruktūras teritorijas;
- teritorijas un objekti ar īpašiem nosacījumiem:
 - pierobežas zona;
 - rekreācijas teritorijas;
 - potenciāli piesārņotās teritorijas;
 - kultūras pieminekļi;
 - īpaši aizsargājamās dabas teritorijas;
 - kapsētas;

- aizsargjoslas.

Teritorijas izmantošanas noteikumos ir ietverti pamatprincipi, vadlīnijas un prasības rajona teritorijas turpmākajai izmantošanai, ar nolūku pamatot rajona padomes viedokli, pārstāvēt Balvu rajona intereses reģiona un valsts mēroga plānošanas dokumentu un projektu izstrādē un pieņemot lēmumus par infrastruktūras u.c. attīstības projektu realizāciju rajona teritorijā, kā arī vietējo pašvaldību plānojumu un detālplānojumu izstrādei saistošās vadlīnijas un nosacījumus.

Atsevišķu jomu attīstības nosacījumi.

Plānotā apdzīvojuma struktūra. Balvu rajona *apdzīvojuma struktūras* pamats ir Balvu un Vilakas pilsētas un esošo vietējo pašvaldību administratīvie centri: Baltinava, Bērzkalne, Bērzpils, Beņislova, Briežuciems, Borisova, Egluciems, Krišjāņi, Kuprava, Kurna, Rekova, Rugāji, Naudaskalns, Semenova, Tilža, Vectilža, Vīksna un Žiguri.

Lai nodrošinātu pakalpojumu pieejamību un veicinātu to pilnveidošanas iespējas nākotnē, Balvu rajona teritorijā esošās apdzīvotās vietas saskaņā ar pakalpojumu pieejamības nozīmību tiek iedalītas sekojoši:

- reģiona nozīmes centrs: Balvi,
- rajona nozīmes centrs: Vilakas pilsēta,
- novada nozīmes centri: Baltinava, Rugāji, Tilža,
- vietējās nozīmes centri: Bērzkalne, Bērzpils, Beņislova, Briežuciems, Borisova, Egluciems, Krišjāņi, Kuprava, Kurna, Rekova, Naudaskalns, Semenova, Vīksna, Vectilža, Žiguri.

Blīvās apdzīvotās vietās nosaka vietējo plānojumu izstrādes ietvaros, izvērtējot vēsturiski izveidojušos pagasta teritorijas apdzīvojuma struktūru, par pamatu ņemot līdzšinējo adresācijas vajadzībām noteikto ciemu sarakstu un izvērtējot to atbilstoši sekojošiem kritērijiem: iedzīvotāju skaits (> 50 iedzīvotāji), apbūves blīvums (apbūve ne tālāk kā 100 m), sociālā infrastruktūras objekta/pakalpojumu nodrošinājums, centralizēta inženiertehniskā apgāde.

Sociālās infrastruktūras nodrošinājums.

Kā nozīmīgākie kultūras un sporta infrastruktūras objekti minēti:

- jauns stadions, peldbaseins un multifunkcionālas halle Balvu pilsētā;
- kultūrvēsturiskā un tūrisma centra izveide Balvu muižas apbūves kompleksā;
- reģiona nozīmes bibliotēka Balvu pilsētā;
- Latvijas Ziemeļaustrumu futbola centrs Balvos;
- sporta centrs (ar specializāciju sporta spēles, jo īpaši basketbolā) Rugājos;
- autorallija trase Rugājos;
- ziemas sporta aktivitāšu centrs „Balkanu kalni” Šķilbēnu pagastā;
- starptautiska mēroga mototrase „Baltais Briedis” Susāju pagastā;
- krīzes centrs sievietēm Vilkā;
- etnogrāfijas centrs Rekovā.

Veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība nodrošināma saskaņā ar Balvu rajona veselības aprūpes plānu: slimnīcu Balvu pilsētā paredzēts attīstīt kā reģionālās nozīmes daudzprofilu slimnīcu, Vilakas slimnīcu pārprofilēt par sociālās aprūpes centru, koordinētas pirmsslimnīcas etapa neatliekamās palīdzības dienesti paredzēti; esošie Balvos, Vilkā (esošie) un Tilžā (plānotais); primāro veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība vietējās nozīmes centros - risināma vietējo pašvaldību līmenī, pašvaldībām sadarbojoties ar praktizējošiem ģimenes ārstiem.

Sociālās aprūpes pakalpojumu jomā rajona nozīme attiecināma uz sekojošām iestādēm: Balvu rajona pansionāts, reģiona nozīmes rehabilitācijas centrs Medņevā iedzīvotājiem ar īpašām vajadzībām.

Transporta infrastruktūras attīstība.

Kā reģiona nozīmes ceļi uzlabošanai paredzēti:

- P36 Rēzekne-Gulbene;
- P46 Dubļeva-Cērpene;
- P47 Balvi-Kapūne;

- P48 Kārsava-Tilža-Dubļukalns;
- V842 Jaunkalsnava-Lubāna-Upatnieki;
- V466 Balvi-Teteri-Upatnieki;
- V490 Balvi-Kuprava.

Rajona interesēs ceļu infrastruktūras tālāka attīstības jautājumu risināšana nepieciešama:

- nacionālas/strapreģionālas nozīmes statusa piešķiršana ceļam P35 Gulbene-Balvi-Viļaka-Krievijas robeža-Pitalova-Pleskava un ceļam P36 Rēzekne-Gulbene (perspektīvā Rēzekne-Gulbene-Smiltene-Valmiera-Ainaži);
- Starpreģionālas nozīmes autoceļa „Austrumu stīga” (P 42 Viļaka-Zaiceva-Krievijas robeža un P45 Viļaka-Kārsava) rekonstrukcijas pabeigšana.

Pašvaldības ceļu uzturēšana un attīstība ir vietējo pašvaldību kompetence. Rajona TP paredz arī atjaunojot dzelzceļa līniju *Gulbene-Pitalova*.

Inženiertehniskā apgāde.

Prioritārās intereses ir elektronisko sakaru (mobīlie sakari, internets) pārklājuma nodrošināšana visā rajona teritorijā.

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu rajonā organizē saskaņā ar *Malienas reģiona atkritumu apsaimniekošanas plānu*:

- dalītās vākšanas punkti tiek ierīkoti apdzīvotās vietās, kur iedzīvotāju daudzums ir 200 iedzīvotāji vai vairāk;
- laukumus šķiroto atkritumu savākšanai izveido Viļakas un Balvu pilsētās vai to apkārtnē.

Zemes dzīļu resursu izmantošana.

Kā rajona nozīmības derīgo izrakteņu ieguves teritorijas definētas:

- **nacionālas nozīmes māla atradne „Kuprava” (159,7 ha platībā, 16 674 tūkst. m³ māla iegulu):**
- smilts/grants atradnes, ņemot vērā atradni platību un esošo izmantošanu: Augstais sils, Svātaune, Ašusils, Cūkusala, Ilganči;
- kūdras atradne: Naudiševas purvs.

Riska teritorijas un objekti.

Balvu rajonā par riska objektiem uzskatāmi:

- degvielas un gāzes uzpildes stacijas (kopumā 10) un degvielas krātuve SIA „Virši A” Balvu pilsētā,
- *a/s „Latvenergo apakšstacijas* Balvos un *Viļakā, elektroapgādes bojājumi apakšstacijās Balvos un Viļakā var izraisīt nopietnas sekas to komunālo uzņēmumu darbā, kas saistīti ar ūdens piegādi, kanalizāciju un siltumapgādi;*
- Balvu un *Viļakas* pilsētu *notekūdeņu attīrīšanas iekārtas,*
- dzelzceļa posms Krievijas pierobežā (Baltinavas pag. blakus teritorijā),
- valsts 1. šķiras autoceļi (saistībā ar iespējamo bīstamo kravu kustību),
- avāriju iespējamība enerģētikas, sakaru un komunālajos uzņēmumos (ūdenstilpņu dambju pārrāvumi strauja ūdens līmeņa celšanās gadījumā Bolupē un Vārnienā, dambju pārrāvuma gadījumā Vārienā Lazdukalna pagasta teritorijā; lauksaimniecības zemju applūšana līdz 100 ha Kapūnē; Balupes slūžu pārrāvuma gadījumā Kubulu pagasta teritorijā iespējama lauksaimniecības zemju applūšana un Balvu ezera ūdens līmeņa strauja krišanās);
- īslaicīga zemju applūšana pavasara palos pie Vārnienas, Ičas un Lubānas ezera sateces upēm Rugāju, Lazdukalna, Bērzpils pagasta teritorijās;
- ugunsbīstamība lielākajos mežu un purvu masīvos.

Valsts aizsardzības teritorijas un objekti.

Saskaņā ar spēkā esošajiem LR normatīviem, uz Balvu rajonu attiecas sekojoši, ar valsts aizsardzību saistīti nosacījumi:

- pierobežas teritorijas: *Žiguru, Vecumu, Medņevas, Šķilbēnu*, Baltinavas, Briežuciema pagasti un *Viļakas pilsēta - 2 km* pierobežas josla;

- **12 m** robežas josla, kas izmantojama tikai robežapsardzes vajadzībām;
- robežsardzes vajadzībām Balvos un Svilpovā (pie Viļakas) nodrošināmas iespējas esošo sakaru pārraides torņu ekspluatācijai, Šķilbēnu pagastā - helikopteru nosēšanās laukuma izbūvei un ekspluatācijai.

Mežsaimnieciskās teritorijas.

Vadlīnijas vietējo pašvaldību teritorijas plānojumiem:

- transformējot mežu apbūvei, ievēro retinātas apbūves raksturu (apbūves blīvums ne lielāks par 10 %, minimālā jaunveidojamā zemes platība - ne mazāka par **0,5 ha**);
- mežus blīvi apdzīvoto vietu robežās un tiešā apkārtnē saglabā rekreatīviem mērķiem;
- mežu pudurus, kas mazāki par 1 ha, mozaikveida ainavas saglabāšanas mērķiem, nepakļauj kailcirtnei.

Lauksaimnieciskās teritorijas.

Pamatojoties uz vienlaidus lauku masīvu esamību, dabisko auglību, esošās izmantošanas intensitāti, reģiona un rajona nozīmes lauksaimnieciskās teritorijas noteiktas Baltinavas, Šķilbēnu, Medņevas Tilžas, Vecumu, Bērzpils un Rugāju pagastu teritorijās.

Purvu teritorijas.

Nemot vērā purvu platību un teritoriju vērtību no bioloģiskās daudzveidības viedokļa, rajona nozīmes purvu teritorijas ir Lagažas, Šnitku, Bērzpils, Orlovas, Stompaku un Zodanu purvi.

Rajona mēroga prioritārie projekti:

- ūdenssaimniecības rekonstrukcija un modernizācija apdzīvotās vietās;
- ceļu infrastruktūras uzlabošana;
- artēzisko urbumu apsekošana, situācijas izvērtēšana, neapsaimniekoto objektu likvidācija;
- potenciāli piesārņoto teritoriju izpēte un sanācija;
- bijušo sadzīves atkritumu izgāztuvju rekultivācija;
- ainavu degradējošo objektu apzināšana, izvērtēšana, rekultivācija;
- derīgo izrakteņu bijušo ieguves vietu apsekošana, situācijas izvērtēšana, turpmākās izmantošanas iespēju precizēšana;
- muižu teritoriju apsekošana, situācijas izvērtējums, izpēte, iekļaušanas iespēju tūrisma piedāvājumā izvērtēšana, piedāvājuma izstrāde;
- vienotā vizuālā tēla (informatīvo zīmju, labiekārtojuma elementu utml.) izstrāde "Austrumu stīgas" ceļa apkārtnē;
- aktīvās atpūtas vietu un iespēju pilnveidošana;
- tūrisma piedāvājuma pilnveidošana (velo maršruti, skatu vietas (Kangaru kalni, Posolnīca), atpūtas vietas pie ūdeņiem u.c.);
- ainaviski vērtīgo vietu izpēte, apsaimniekošanas un ainavas veidošanas pasākumu izstrāde;
- veselības un sociālās infrastruktūras attīstība;
- interneta resursu pieejamības uzlabošana;
- energoefektivitātes paaugstināšana pašvaldības iestāžu un mājokļu sektorā;
- rehabilitācijas pakalpojumu spektra attīstība (Medņevas rehabilitācijas centrs, Balvu pilsētas peldbaseins u.c.);
- dzīvnieku kapsētas izveide.

Sadarbības jautājumi ar apkārtējiem rajoniem:

Gulbenes rajons: sasniedzamības uzlabošana - tranzīta koridoru (autoceļa „Smiltene-Velēna-Gulbene” (P27) un „Gulbene-Balvi-Viļaka-Krievijas robeža (Vientuli)” (P35) un dzelzceļa līnijas) attīstība, 1. šķiras ceļa ar reģionālu nozīmi P 36 Rēzekne-Gulbene attīstību (seguma atjaunošana un uzlabošana, rekonstrukcijas pabeigšana), ūdensresursu apsaimniekošana Pededzes upes baseinā;

Alūksnes rajons: sadzīves atkritumu apsaimniekošana Malienas reģiona SA poligona ietvaros, pierobežas sadarbības jautājumi, ūdensresursu apsaimniekošana Pededzes upes baseinā, ceļu projektu „Austrumu stīga” un „Ziemeļu stīga” attīstība;

Madonas rajons: Natura 2000 teritorijas starptautiskas nozīmes mitrāja „Lubānas mitrāju komplekss” (Balvu rajonā - dabas liegums „Bērzpils purvs”), un Aiviekstes upes un tās sateces baseina apsaimniekošanas jautājumi;

Ludzas rajons: pierobežas jautājumi, ceļu projekta „Austrumu stīga” attīstība, ūdensresursu apsaimniekošana Kūkovas baseina teritorijā;

Rēzeknes rajons: „Lubānas mitrāju komplekss”.

Reģiona lielākās pilsētas atrodas tālu, un Balvu rajona teritorija, t.sk. Viļakas pilsēta praktiski ir ārpus to ietekmes areāliem. Viļakas pilsēta ir vērtējama kā otrs nozīmīgākais lauku teritoriju atbalsta centrs Balvu rajonā aiz Balvu pilsētas un šo lomu ir ievērtēts saglabāt un stiprināt arī nākotnē.

Latgales stratēģija 2030

Izstrādāta Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta programma „Pārrobežu sadarbība” finansēta projekta Latgales plānošanas reģiona (Latvija) un Pleskavas apgabala administrācijas (Krievija) reģionālās attīstības veicināšana caur attīstības vidēja termiņa un ilgtermiņa dokumentu izstrādi, balstoties uz līdzsvarotas pārrobežu sadarbības un labas partnerības pieeju (akronīms ENTERPLAN) ietvaros.

Stratēģija ir politisks dokuments, kas pauž izvēli un nosaka Latgales reģiona ilgtermiņa attīstības mērķus un prioritātes, vienlaikus iekļaujoties arī Latvijas un Eiropas Savienības ilgtermiņa attīstības politikajās nostādnēs.

Stratēģijā izvirzīts ilgtermiņa mērķis līdz 2030. gadam, saskaņā ar Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2030 - *panākt straujāku reģiona ekonomisko attīstību, lai celtu cilvēku ienākumus, saglabātu un vairotu Latgales bagātīgo potenciālu un padarītu Latgali par pievilcīgu dzīves vidi arī nākamajām paaudzēm.* Lai to paveiktu, nepieciešamas izmaiņas reģiona ekonomikas struktūrā, būtiski *palielinot privātā sektora īpatsvaru* pievienotās vērtības radīšanā (vienlaikus saglabājot darbavietas sabiedriskajā sektorā, kam ir un būs nozīmīga loma reģiona izaugsmē).

Latgales vīzija 2030. gadam ir „Gudrā Latgale”. Tā veidota, vērtējot līdzšinējās tendences, ģeopolitisko situāciju Austrumu pierobežas reģionā, pārtikas, energo un dabas resursu izmantošanas tendences, sabiedrības attīstības, biznesa, urbanizācijas, izglītības u.c. tendences Latvijā, Eiropā un plašākā kontekstā, kā arī izvērtējot nākotnes prognozes, Latgales reģiona stiprās un vājās puses, iespējas un draudus un iekļaujot reģiona vērtības un definējot reģiona nākotnes vēlamo situāciju, kas ir maksimāli reāla, tātad sasniedzama.

Vidēja ilgtermiņa prioritātes:

- Nākamajā ES finanšu plānošanas periodā 2014.-2020. Latgales reģionā jāpanāk uzmanības fokusēšana uz *ienākumu radīšanu* Latgales reģiona iedzīvotājiem - kas nozīmē cilvēka cienīgus dzīves apstākļus, darbu un ienākumus.

- Tūlītējās rīcības jāvērš pilsētu stiprināšanu, uzņēmējdarbību un prasmēm strādāt ar finanšu resursiem. *No Latgales programmā 2010.-2017. gadam izstrādātajām 10 darbības programmām „Latgale ID” (uzņēmējdarbības atbalsta programma), „Attīstības centru tīkls” (policentriskas attīstības programma Daugavpils, Rēzeknes, Līvānu, Preiļu, Balvu, Ludzas un Krāslavas pilsētām) un „Fonds” (finanšu instrumentu programma) ir izvirzītas kā prioritārās.* Arī pārējās darbības programmas vērstas uz uzņēmējdarbības veicināšanu un uzņēmējdarbības iemaņu attīstīšanu visos sektoros un iedzīvotāju grupās:

- „Novadu programma” (atbalsta programma novadu centru un pakalpojumu centru stiprināšanai);
- „Skola+” (mazo skolu un lauku sabiedrisko pakalpojumu programma, Latgales „gaismas tīklojums”);
- „Latgales reģiona pievilcība” (programma Latgales un Latgales pilsētu popularizējošiem kultūras, sporta un biznesa notikumiem un mārketinga pasākumiem);
- „Sociāli atbildīgā Latgale” (sociālā programma nabadzības novēršanai un atstumto sociālo grupu iekļaušanai sabiedrībā, Latgales sociālās kompetences programma);

- „Savienojumi” (Infrastrukturā attīstības programma transportam, sakariem un informācijai un integrējošas kultūras telpai);
- „Ezeri” (dabas resursu gudras izmantošanas un tūrisma programma);
- „Zaļā enerģija” (nākotnes zaļās ekonomikas zināšanu programma. Alternatīvie enerģijas veidi, videi draudzīgas ražošanas un apsaimniekošanas modeļi).

Svarīgi ir iesākt procesus, sasniegt pirmos rezultātus, virzīties tālāk. Stratēģija necenšas uzminēt nākotni - tā virza mūs vēlamās un iespējamās nākotnes virzienā. Tā tikai ieskicē nākotnes kontūras un lielos mērķus, par kuriem domāt.

Latgales reģiona ekonomikas profils

2010. gadā ar mērķi nodrošināt reģiona ekonomikas iezīmēm (specifikai) un attīstības perspektīvām atbilstošu prioritāšu izvirzīšanu, tika izstrādāts Latgales reģiona ekonomikas profils. Tas ir teritorijas ilgtermiņa ekonomiskās attīstības raksturojums, kas atspoguļo reģiona ekonomiskās attīstības pamatu, ekonomiskās attīstības virzītājspēku perspektīvu, kā arī reģiona ekonomikas attīstībai nepieciešamos priekšnosacījumus.

Tiek paredzēts, ka reģiona ekonomikas profils tiks pielietots visa veida investīciju (publisko, ārvalstu un vietējo privāto) piesaistei reģionu attīstībai atbilstoši to izaugsmes resursiem un prioritātēm.

1.4.4. Apkārtējo pašvaldību plānošanas situācija

Viļakas novads robežojas ar Baltinavas, Balvu un Alūksnes novadiem.

Baltinavas novada teritorijas plānojums 27.09.2006. (Attīstības vīzija balstīta uz 3 punktiem: izglītības iespējas, sociālā infrastruktūra un tūrisma un atpūtas iespēju piedāvājums.) Prioritātes: turpināt atbalstu uzņēmējdarbības veicināšanai, sekmēt nevalstisko organizāciju veidošanos un darbību, veidot un popularizēt Baltinavas novada tēlu, piedalīties kā partnerim starptautiskajā organizācijā „Eiropas reģions „Pleskava-Livonija”” un pārrobežu projektu INTERREG aktivitātēs, kā arī piedalīties biedrības „Balvu rajona partnerība” izsludinātajos projektu konkursos budžeta iespēju robežās un 2011. gadā uzsākt darbu pie novada attīstības programmas un teritoriālā plānojuma izstrādes.

Balvu novads:

- Balvu novada teritorijas plānojums (apstiprināts ar Nr.4 2009. gada 10. septembrī), kas sastāv no Balvu pilsētas un 10 pagastu teritorijas plānojumiem (Balvu pagasta, Bērzkālnes pagasta, Bērzpils pagasta, Briežuciema pagasta, Krišjāņu pagasta, Kubulu pagasta, Lazdulejas pagasta, Tilžas pagasta, Vectilžas pagasta un Viksnas pagasta teritorijas plānojuma).
- Vienotajam Balvu novada teritorijas plānojumam izstrādāta 1. redakcija;
- Apstiprināta attīstības programma 2011.-2017.;
- Attīstības vīzija līdz 2020. gadam: „Novads ar vērtību harmoniju - veselīgi, veselīgi domājoši cilvēki veselīgā vidē”.

Noteiktas trīs prioritātes un katrā izvirzīti stratēģiskie mērķi.

Prioritāte „Veselīgi domājošs novads”:

- izglītības un informācijas pieejamības, pašvaldības iestāžu darba kvalitātes uzlabošana un attīstība;
- sakārtota uzņēmējdarbības vide radošas un inovatīvas uzņēmējdarbības attīstībai;
- nodrošināti kvalitatīvi kultūras pakalpojumi.

Prioritāte „Veselīgs novads”:

- sociālo un veselības pakalpojumu pieejamības nodrošināšana;
- sporta un veselīgas atpūtas pakalpojumu pieejamības nodrošināšana.

Prioritāte „Veselīga vide”:

- veselīga saimnieciskā darbība;
- veselīgas pārtikas nodrošināšana;

- lauku un pilsētas zaļo teritoriju sakopšana un izmantošana.

Alūksnes novada teritorijas plānojums apstiprināts 2009. gada 19. novembrī. Saistošie noteikumi apvieno 15 pagastu un Alūksnes pilsētas teritoriju plānojumus.

Alūksnes novadā nav objektu, kuru aizsargjoslas skar Viļakas novadu, izņemot virszemes ūdeņus un līnijbūves. Kopīgās interešu teritorijas ar Viļakas novadu ir valsts autoceļš V 455 Viļaka-Žīguri-Liepna uzlabošana.

1.4.5. Vietējās līmenis

- „Viļakas pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.” (apstiprināts ar Viļakas pilsētas 2006. gada 23. februāra sasītošajiem noteikumiem Nr.2).
- „Kupravas pagasta teritorijas plānojums 2007.-2019.” (apstiprināts ar Kupravas pagasta padomes 2007. gada 26. aprīļa saītošajiem noteikumiem Nr. 4);
- „Medņevas pagasta teritorijas plānojums 2006.-2018.” (apstiprināts ar Medņevas pagasta padomes 2006. gada 4. oktobra saītošajiem noteikumiem Nr.6).
- „Susāju pagasta teritorijas plānojums 2008.-2020.” (apstiprināts ar Susāju pagasta padomes 2009. gada 24. aprīļa saītošajiem noteikumiem Nr.2);
- „Šķilbēnu pagasta teritorijas plānojums 2006.-2018.” (apstiprināts ar Šķilbēnu pagasta padomes 2006. gada 30. marta saītošajiem noteikumiem Nr. 6);
- „Vecumu pagasta teritorijas plānojums 2008.-2020.” (apstiprināts ar Vecumu pagasta padomes 2008. gada 16. septembra saītošajiem noteikumiem);
- „Žīguru pagasta teritorijas plānojums 2005.-2017.” (apstiprināts ar Žīguru pagasta padomes 2006. gada 11. maija saītošajiem noteikumiem Nr.6);

Līdz šim Viļakas novada teritorijai nav bijis izstrādāts visai teritorijai vienots telpiskās attīstības plānošanas dokuments.

Saskaņā ar Viļakas novada domes 2010. gada 30. septembra lēmumu „Par Viļakas novada attīstības programmas 2011.-2017. gadam izstrādes uzsākšanu” (prot. nr. 17, 14.§) uzsākta Viļakas novada attīstības programmas izstrāde. Saskaņā ar Viļakas novada domes 2011. gada 11. marta lēmumu „Par Viļakas novada teritorijas plānojuma 2012.-2024. gadam izstrādes uzsākšanu” (prot. nr. 6, 3.§) uzsākta jauna Viļakas novada teritorijas plānojuma 2012.-2024. gadam izstrāde. Attīstības programmas izstrādi ir plānots pabeigt 2011. gadā, teritorijas plānojumu 2012. gadā.

Novada līdzdalība sadarbības projektos

Viļakas novada dome izmanto ikvienu iespēju, lai piesaistītu Eiropas Savienības un citu ārvalstu finanšu instrumentu finansējumu. Viļakas novada attīstības plānošanas nodaļa izveidota pēc 2009. gada 1. jūlija, kad tika izveidots Viļakas novads, apvienojoties 7 pašvaldībām.

Viļakas novada dome šobrīd īsteno 20 projektus²³. 15 (Lauku atbalsta dienesta administrētajā programmā „Pamatpakalpojumi ekonomikā un iedzīvotājiem” atbalstu guvuši četri, vienpadsmit īsteno ERAF finansētajās programmās. Pieci projekti tiek īstenoti novada kapacitātes stiprināšanā un cilvēkresursu attīstībā - atbalsta fondi Eiropas Sociālais Fonds, Latgales kultūras programma un Programma Jaunatne darbībā.

2010. gadā pašvaldība pilnībā realizēja 2 projektus:

- ERAF, 3.4.4.2. aktivitātes „Sociālo dzīvojamo māju siltumnoturības uzlabošanas pasākumi”, projekts „Sociālās dzīvojamās mājas energoefektivitātes uzlabošana” Plavu ielā 2, Viļakā;
- Latvijas, Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas projekts „Uz ūdens balstīta kopēja tūrisma piedāvājuma radīšana Latgalē un Utenas apgabalā” jeb „Waterjoy”.

Viļakas novada dome uzsākusi īstenot infrastruktūras projektus, kuru īstenošana uzsākta 2010. gadā, bet turpināsies 2011. un 2012. gadā.

²³ Viļakas novada 2010. gada publiskais pārskats.

2011. gada sākumā noslēdzās 5 projektu realizācija Lauku attīstības programmas 3. ass pasākumā „Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem”. Realizētie projekti ir Šķilbēnu pagasta kultūras centra rekonstrukcija, Pensionāru saietu un atpūtas centrs, Kupravas sporta zāles vienkāršota rekonstrukcija, Vilakas sporta zāles rekonstrukcija, Brīvā laika un sporta objektu izveidošana un rekonstrukcija Žīguru pagastā.

Noslēgušies arī projekti „Vilakas novada bibliotēkas izveidošana” un ERAF projekti „Sociālās dzīvojamās mājas energoefektivitātes uzlabošana” Pļavu ielā 2, Vilakā, „Sociālās dzīvojamās mājas „Alejas”” Kupravas ciemā, Vilakas novadā siltumnoturības uzlabošanas pasākumi- „Sociālās dzīvojamās mājas „Jasmīni” Žīguru ciemā, Vilakas novadā siltumnoturības uzlabošanas pasākumi- Sociālās dzīvojamās mājas Skolas ielā 3, Vilakā.

2012. gadā pašvaldība plāno apgūt Lauku attīstības programmas 3. ass pasākumā „Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem” neapgūto finansējumu 2009., 2010. un 2011. gadā, atlikušā finansējuma apguvei iesniegti 7 projekti, kas vērsti uz ceļu, ielu, kultūras un sporta infrastruktūras sakārtošanu.

Lieli rekonstrukcijas darbi ūdenssaimniecības sakārtošanā norit Vilakas pilsētā, ar Kohēzijas fonda finansējumu īsteno projektu „Ūdenssaimniecības attīstība Vilakā”. 2010. gadā projekta ietvaros tika izrakta jauna aka, nomainīts ūdensvads no Balvu akas līdz Garnizona ielai, uzbūvēts pašteses kanalizācijas vads pa Garnizona ielu no Sporta līdz Abrenes ielai, un pa Sporta ielu atjaunots kanalizācijas vads līdz pirmskolas izglītības iestādei. Uzbūvētas jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas (NAI) ar jaudu 240 m³ dienā, t.sk. jauna dienesta ēka un jauna priekšattīrīšanas ēka, un divas jaunas kanalizācijas sūkņu stacijas. I. kārtā apgūts 1029442,00 Ls, 2011. gadā ūdenssaimniecības projekts turpināsies, realizēs projekta 2. kārtā paredzētās aktivitātes par finansējumu - 413123,00 Ls. 2010. gadā ir uzsākts projekts Nr. 3DP/3.4.1.1.0/09/APIA/CFLA/038/063 „Ūdenssaimniecības attīstība Medņevas pagasta Semenovas ciemā”. Projektu atbalsta Eiropas Reģionālais Attīstības fonds. Izbūvēti jauni kanalizācijas un ūdensvadi Semenovas ciemā. Projekta būvniecības darbi turpināsies līdz 2011. gada novembrim. Eiropas Reģionālais Attīstības fonda apakšaktivitātē 3.4.1.1. „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās vietās ar iedzīvotājiem skaitu līdz 2000” īsteno projektu Nr.3DP/3.4.1.1.0/APIA/CFLA/124/121 „Ūdenssaimniecības attīstība Žīguru pagasta Žīguru ciemā”, kurā arī ir paredzēti ūdensvadu un kanalizācijas vadu rekonstrukcija un jaunu pieslēgumu izbūve. Projekta īstenošana turpināsies 2011. un 2012. gadā. 2011. gadā izstrādās un iesniegs projektus par ūdenssaimniecības attīstību Rekovas, Šķilbanu un Kupravas ciemos.

2010. gadā būtisks ieguldījums veselības aprūpes sistēmas sakārtošanā, realizējot projektu Nr.3/DP/3.1.5.1.2/10/IPIA/VEC/024 „Vilakas novada veselības aprūpes centra attīstība”. Poliklīnikas ēkai, Tautas ielā 6, Vilakā, veikta iekšējā rekonstrukcija, izbūvēts iekšējais ūdensvads, iekšējā kanalizācijas sistēma un sanitārās telpas, kas pielāgotas personām ar funkcionāliem traucējumiem; veikti energoefektivitātes pasākumi, uzstādīti jauni durvju un PVC logu bloki, veikta logu aiju apdare, uzstādītas palodzes, izbūvēta ugunsdrošības, signalizācijas sistēma, ierīkota elektroinstalācija. Rekonstruētajā ēkā nodrošināta pārvietošanās cilvēkiem ar īpašām vajadzībām un funkcionāliem traucējumiem. Ēkai, Parka ielā 2, kur atrodas Vidzemes reģiona neatliekamās medicīniskās palīdzības brigāde, veikta iekštelpu renovācija 108,5 m², ierīkota elektroinstalācija un ugunsdrošības signalizācija, uzstādīti durvju bloki, veikta grīdu demontāža un jaunu ierīkošana, veikts telpu kosmētiskais remonts. Projekts pilnībā tiks īstenots 2011. gadā.

Pašvaldība sadarbībā ar VAS „Latvijas Valsts ceļi” strādā, lai īstenotu autoceļa P 45 Vilaka-Kārsava km 6,35-16,54 rekonstrukciju Medņevas un Šķilbēnu pagastos. Rekonstrukcijas darbi paredz izbūvēt asfaltbetona segumu no Semenovas ciema līdz Rekovas ciemam. 2010. gadā noslēdzās sabiedriskā apspriešana, kuras laikā diskutēja kādus esošā ceļa posmus būtu nepieciešams iztaisnot un veica pārrunas ar visiem iedzīvotājiem, kuru īpašumus skars jaunā ceļa posma izbūve, diskutēja arī par nobraucamo ceļu nepieciešamo skaitu. 2011. gadā izstrādās tehnisko projektu. Būvniecību plānots uzsākt 2012. gadā un pabeigt 2013. gadā.

Novadā tiek domāts arī par izglītības infrastruktūras realizēšanu. 2010. gadā uzsāka un 2011. gadā noslēgsies trīs projekti Nr. 2009/0023/3DP/3.1.3.1.0/08/IPIA/VIAA/005 „Kvalitatīvai dabaszinātņu apguvei atbilstošas materiālās bāzes nodrošināšana Vilakas Valsts ģimnāzija”,

Nr. 2009/0103/3DP/3.1.3.1.0/08/IPIA/VIAA/099 „Kvalitatīvai dabaszinātņu apguvei atbilstošas materiālās bāzes nodrošināšanai Rekavas vidusskolā” un Nr. 3DP/3.2.2.1.2./09/IPIA/VIAA/592 „Izglītības iestāžu informatizācija”. Dabaszinātņu projektus dabaszinātņu un matemātikas kabineti tika aprīkoti ar modernām iekārtām, savukārt attiecīgo priekšmetu skolotāji tika apmācīti tās lietot atbilstoši tehniskajā specifikācijā noteiktajām prasībām. Iepirkuma rezultātā tika iegādāti datoru komplekti un informācijas tehnoloģijas sistēmas ķīmijas, bioloģijas, fizikas un matemātikas skolotājiem- interaktīvās tāfeles, datori ar sensoriem, datu kameras, videoprojektori u.c. iekārtas. Mācību procesā jūtams, ka tas rada izglītojamajos vēl lielāku interesi par bioloģijas un dabaszinību mācību priekšmetu apguvi. Skolu informatizācija notiek Viļakas, Žiguru, Viduču, Upītes pamatskolās.

Teritorijas plānojumu izstrādā saņemot Eiropas Sociālā Fonda finansējumu projektam Nr. 1DP/1.5.3.2.0/10/APIA/VRAA/007 „Ilgtērmiņa teritorijas attīstības plānošanas dokumenta - teritorijas plānojuma izstrāde Viļakas novadam”.

Viļakas novada dome plāno un piesaista finansējumu speciālistu kvalifikācijas paaugstināšanā. Īstenojot projektu Nr.1DP/1.5.3.1.0/10/IPIA/VRAA/096 „Speciālistu piesaiste Viļakas novada pašvaldības kapacitātes stiprināšanai”, ir piesaistīti divi jauni speciālisti: informācijas tehnoloģiju (IT) pakalpojumu pārvaldības procesu konsultants un psihologs, tādējādi paaugstinot pašvaldības kapacitāti un sniegto pakalpojumu kvalitāti, kā arī piedāvā divus jaunus pakalpojumus novada iedzīvotājiem.

Īstenojot projektus Nr.2009/0196/1DP/1.2.2.1.5/09/IPIA/VIAA/001 „Pedagogu konkurētspējas veicināšana izglītības sistēmas optimizācijas apstākļos”, projektā kopš 2009. gada novembra līdz 2011. gada vasarai no Viļakas novada ir iesaistījušies 74 pedagogi un ir veiksmīgi ieguvuši gan pedagogu kvalitātes pakāpes no 2.-4. ieskaitot. 4. posmā (2011. gadā), kas noslēgto līgumu ziņā visbagātākais, jo ir 34 noslēgtie līgumi, 32 pedagogi strādāja, lai iegūtu kvalitātes pakāpes, bet 2 pedagogi iesaistījās 2. aktivitātē un apguva kursu programmas papildinot savas zināšanas, lai turpmāk varētu zināšanas izmantot savā pedagoga darbā.

Pašvaldība iesaistās arī pārrobežu sadarbības programmās. 2010. gadā pašvaldība kļuva par sadarbības partneri četros projektos Igaunijas/Latvijas/Krievijas pārrobežu sadarbības projektos. Sadarbība par tūrisma infrastruktūras uzlabošanu tiek veidota ar Latgales plānošanas reģionu un „Eiropas reģiona Pleskava, Livonija”. Projekti uzņēmējdarbības veicināšanā un uzņēmēju izglītošanā veidoti sadarbībā ar Rāpinas pašvaldību Igaunijā. Viļakas novada dome uzņēmās iniciatīvu un vienu projektu par nometņu organizēšanu Viļakas novada, Pečoru rajona un Rāpinas pašvaldību bērniem iesniedza kā Vadošais partneris. Viļakas novada domes kultūras iestādes iesaistījās „Eiropas reģiona Pleskava, Livonija” mazo projektu pieteikumu izstrādē, tādējādi veicinot sadarbību ar Krieviju kultūras jomā. Rezultāti par šajā pārrobežu sadarbības programmā iesniegtajiem projektiem būs zināmi 2011. gada vasarā.

Viļakas novada iestādes un privātpersonas iesaistās Hipotēku bankas izsludinātajos konkursos. 2010. gadā ir izveidots rotaļu laukums Žiguru ciemā, bērnu peldvietas sakopšana un labiekārtošana pie Žiguru ciemata dīka, labiekārtots bērnu rotaļu laukums pie Viļakas pirmskolas izglītības iestādes. Un 2010. gada nogalē ar Hipotēkas bankas atbalstu labdarības akcijas īstenoja Medņevas tautas nams, Medņevas jauniešu biedrības „Paspārne”, Medņevas pirmskolas izglītības iestāde „Pasaciņa” un Viļakas pirmskolas izglītības iestāde.

Viļakas pamatskolas un Viļakas Valsts ģimnāzijas - skolu apvienotā komanda veiksmīgi kā sadarbības partneris iesaistās projektā „Skolas kā satelīti attīstības izglītībā”, iegūstot jaunu pieredzi izglītības jomā, izvērtējot globalizācijas un informatizācijas ietekmi uz izglītības sistēmu. Viļakas Valsts ģimnāzija turpināja piedalīties starptautiskais Comenius projekta „Ūdens apkārt mums” aktivitātēs. Projektā piedalījās skolēni un skolotāji no Vācijas, Itālijas, Polijas, Lielbritānijas un Viļakas, Latvijas.

Viļakas novada kultūras iestādes 2010. gadā piesaistīja finansējumu no Valsts Kultūrkapitāla fonda, lai realizētu Viļakas novada folkloras kopas „Atzele” darbības nostiprināšana (cītara iegāde); pasākumiem „Ermoņiku skaņas”; „Ziemeļlatgales Rudins bolsi Upītē”; „Dzejas un dziesmu festivāls „Upītes uobeļduorzs”.

Dalība Leader projektos

Viļakas novada pašvaldība un nevalstiskās organizācijas aktīvi iesaistās finansējuma piesaistē no Lauku attīstības programmas 4. ass Leader pieejas. LEADER ir mērķtiecīgas un savstarpēji koordinētas aktivitātes lauku attīstībai, kuras rosina sabiedrību meklēt jaunus risinājumus esošajām lauku problēmām. LEADER būtība ir uzlabot dzīves kvalitāti cilvēkam laukos, domājot gan par ekonomiskajiem, sociālajiem uzlabojumiem un vides saglabāšanas iespējām.

2010. gadā Viļakas novadā ir realizēti trīs Leader projekti. Viļakas tirgotāju biedrība „Marnauza” realizēja projektu „Tirgus laukuma izveidošana un labiekārtošana Viļakā” saskaņā ar 5.1. aktivitāti: iekārtu, tehnikas, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegāde un uzstādīšana un infrastruktūras izveide pakalpojumu pieejamībai, kvalitātei un sasniedzamībai vietējiem iedzīvotājiem, izveidots jauns pakalpojums.

Biedrība Invalīdu sporta un rehabilitācijas klubs „Medņeva” - „Invalīdu sporta un rehabilitācijas kluba „Medņeva” infrastruktūras kapacitātes paaugstināšana” un Viļakas pūtēju orķestra atbalsta biedrība - „Aprīkojuma iegāde Viļakas mūzikas un mākslas skolai” realizēja projektus saskaņā ar 5.2. aktivitāti: iekārtu, tehnikas, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegāde un uzstādīšana un infrastruktūras izveide sabiedrisko aktivitāšu (tajā skaitā apmācību un interešu klubu, kultūras, vides aizsardzības, sporta un cita brīvā laika pavadīšanas aktivitāšu) dažādošanai vietējiem iedzīvotājiem.

2010. gadā uzsāka projektu realizāciju un 2011. gadā noslēgsies 2 Leader projektu īstenošana rīcībā sporta, tūrisma, atpūtas un brīvā laika infrastruktūras izveide. Biedrība „Atvase” realizēs projektu „Aktīvās atpūtas un brīvā laika pavadīšanas iespēju dažādošana laukos”, iegādājoties slēpes un velosipēdus, kas būs pieejami Balkanu parka apmeklētājiem, un Jaunatnes Iniciatīvu centrs „Saulesziņš” realizēs projektu „Trenažieru iegāde jauniešu iniciatīvu centra „Saulesziņš” kapacitātes stiprināšanai”.

Rīcībā Kultūras, kultūrvēsturiskā un dabas mantojuma saglabāšana, 2011. gadā realizēs 2 divus projektus: Biedrība „Upītes jauniešu folkloras kopa” izgatavos Ziemeļlatgales tautastērpus Upītes jauniešu tautu deju kolektīvam un biedrība „Aicinājums” uzcelš kapliču Buku-Zeļču kapos. Sociālo pakalpojumu attīstību veicinās Jauniešu biedrība „Paspārne” īstenotais projekts „Apmācību telpas un trenažieru zāles izveide veicinot sociālos pakalpojumus cilvēkiem ar īpašām vajadzībām un maznodrošinātajām ģimenēm ar bērniem”, kā arī Viļakas novada dome iegādāsies sporta inventāru, kuru izmantos Viļakas bērnu un jaunatnes sporta skola, Viļakas Valsts ģimnāzijas un Viļakas pamatskolas audzēkņi.

Liela interese par finansējumu piesaisti no Leader pieejas bija arī 3. izsludinātajā Leader projektu konkursa kārtā. Kopā iesniedza 70 projektu iesniegumus, no tiem 23 projekta iesniegumi iesniegti no Viļakas novada, 10 pieteikumus iesniedza biedrības, 9 - Viļakas novada dome, 2 - uzņēmēji, 2 - draudzes. Projektos paredzēta uzņēmējdarbības pakalpojumu uzlabošana un dažādošana, jauniešu centru izveide, sporta, tūrisma, atpūtas un brīvā laika infrastruktūras izveide; Kultūras, kultūrvēsturiskā un dabas mantojuma saglabāšana.

1.5. Vide, dabas faktori un resursi

1.5.1. Fiziski ģeogrāfiskie apstākļi, klimats

Fiziski ģeogrāfiskos apstākļus nosaka teritorijas novietojums Latvijas ZA daļā, Ziemeļlatgalē. Teritorijā ir izteiktāks kontinentālais klimats nekā pārējā Latvijas daļā, ko raksturo pazemināta vidējā janvāra temperatūra (-7,5 °C), paaugstināta vidējā jūlija temperatūra (+17 °C). Situāciju pastiprina teritorijas novietojums, atklātība pret ziemeļaustrumu un austrumu vējiem, relatīvi zemāks reljefs, novietojums Vidzemes un Alūksnes augstieņu aizsegā.

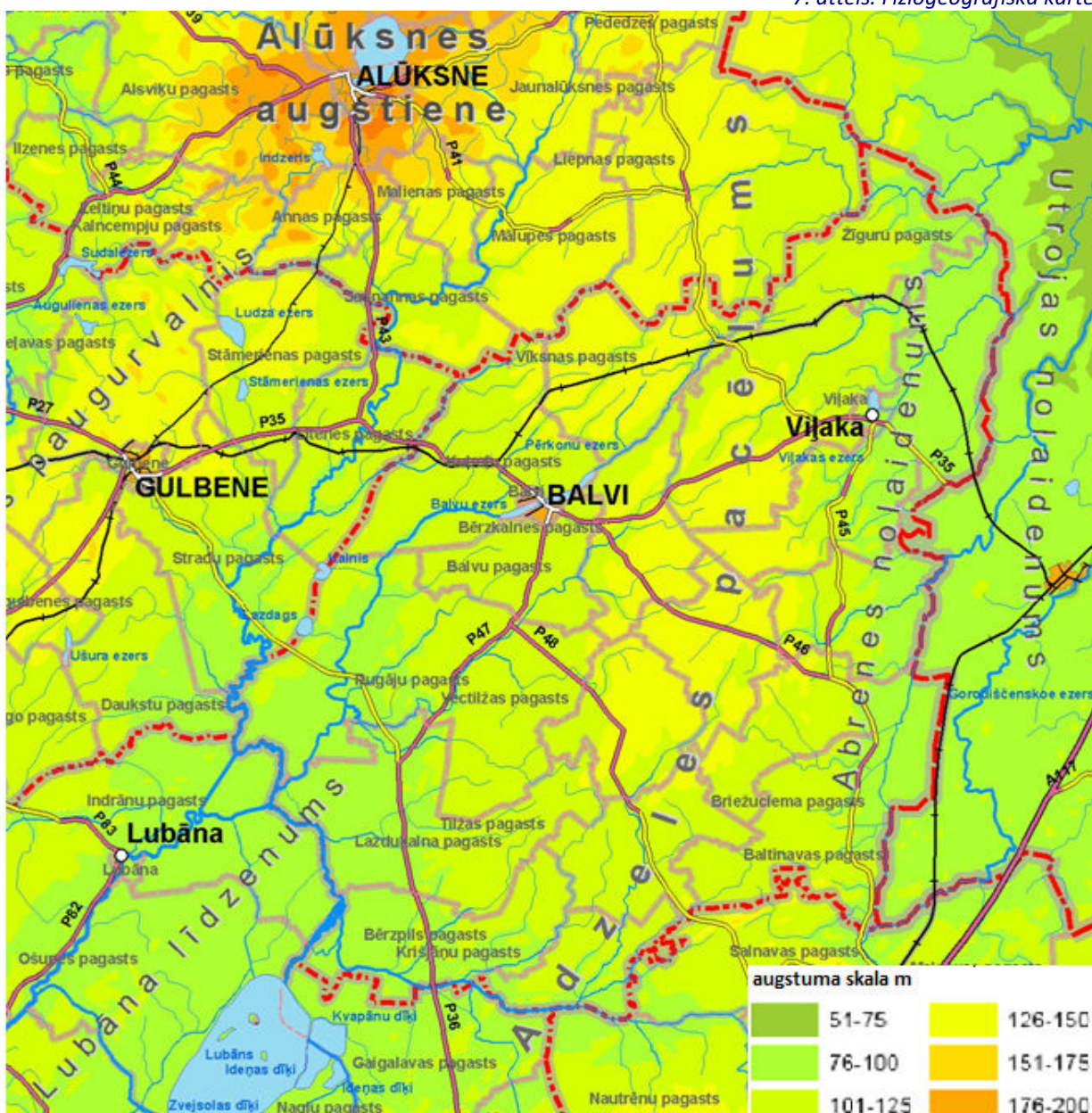
Teritorijas lielākā daļa (rietumdaļa) atrodas Austrumlatvijas zemienē - Adzeles pacēlumā un Lubāna līdzenumā, 6-8 km plata josla austrumdaļā atrodas Mudavas (Veļikajas) zemienē, Abrenes nolaidenumā. Virsas augstums (Adzeles pacēlumam) pārsvarā ir 120-130 m v.j.l.

Virsu veido viļņoti, lēzeni viļņoti, vietām arī plakani līdzenumi. Adzeles pacēlumam raksturīgi ziemeļaustrumu-dienvidrietumu virzienā orientēti pacēlumi, uz kuriem atrodas 4-8 m augsti flūtingi²⁴. Visvairāk saposmotā teritorija ar augstākajām virsotnēm ir Adzeles pacēluma austrumu malā Dzērvīnes-Kacēnu paugurgrēdā (Poseļņicu kalni, Viļakas valnis un Balkanu kalni), kur virsotnes sasniedz 138-144 m augst. v.j.l. Dzērvīnes-Kacēnu paugurgrēdas austrumu nogāze veido izteiksmīgu, dabā labi redzamu robežu ar Abrenes nolaidenumu. Paugurgrēdas, flūtingi, vaļņveida pacēlumi un vietām sastopamās rievotās morēnas sastāv no sakrokotiem ledāja un tā kušanas ūdeņu nogulumiem. Vaļņveida formu kodolos sastopami pamatiežu atrauteņu blāķi un laukakmeņi, ko no virspuses parasti pārsedz morēnas smilšmāls vai mālsmilts.

Paugurmasīvi sastāv no dažādgraudainas smilts un grants (ledājukušanas ūdeņu nogulumiem) un tie veido savdabīgu, unikālu (ne tikai reģionā, bet valsts mērogā), paugurainās mežaines ainavu, kur dominējošie priežu meži (sili) mijas ar nelieliem sfagnu purviem starppauguru ieplaciņās.

Austrumdaļā (Abrenes līdzenumā) virsa ir līdzena un pakāpeniski pazeminās austrumu - ziemeļaustrumu virzienā no 100 m līdz 80 m v.j.l. Līdzenuma virsu veido ledājukušanas ūdeņu baseinu nogulumi. Ainaviski izteiksmīgu reljefa saposmojumu nosaka Kiras un Rikas upju ielejas.

7. attēls. Fizioģeogrāfiskā karte



²⁴ Zelčs, 1994.

Raksturīgs ir liels dienu skaits ar negatīvām temperatūrām, *ilgstoši sala periodi ziemā ar zemām temperatūrām*, samazināts nokrišņu daudzums - 650-700 mm, bet *vasarā var būt gari sausuma periodi*, temperatūra max t +34 °C. Aktīvo temperatūru summa 1950-2000 °C, gada vidējā temperatūra 4,8 °C, bezsala periods ilgst vidēji 126-141 dienas gadā. Noturīga ziema, vidējais sniega segas biezums 25-35 cm, vietām 50-60 cm, sniega sega saglabājas līdz 130 dienām gadā, augsne pie 0 °C sasalst vidēji ~29 cm, max līdz ~80 cm. Aukstākie mēneši ir janvāris un februāris. Vidējā minimālā temperatūra no -26 līdz -27 °C. Vidējā gaisa temperatūra -6,5 °C līdz -7,4 °C.

Vasara samērā silta. Vidējā gaisa temperatūra jūlijā +16,5 °C līdz +17,3 °C. Gada vidējais nokrišņu daudzums 550-650 mm, visvairāk jūnijā, jūlijā un augustā. Vismazākais nokrišņu daudzums ir janvārī un februārī.

Kopumā situācija Viļakas novadā lauksaimnieciskai ražošanai augkopības jomā ir nelabvēlīgāka kā teritorijām Latvijas centrālajā daļā.

1.5.2. Ģeoloģiskā uzbūve

Ģeoloģiskajā uzbūvē, līdzīgi kā citur Latvijā, vertikālā griezumā no apakšas uz augšu izšķir divas galvenās daļas - kristālisko pamatklintāju un nogulumiežu segu jeb platformsegu. Kristāliskā pamatklintāja virsa pārsvarā atrodas 850-900 m zem jūras līmeņa (950-1030 m dziļumā). Pamatklintāja virsa ir nedaudz slīpa austrumu virzienā. Austrumu malā kristālisko pamatklintāju šķel Viļakas lūzums, kas orientēts ziemeļaustrumu-dienvidrietumu virzienā.

Kristāliskajam pamatklintājam uzguļ vidēji ap 1000 m bieža nogulumiežu sega (platformsega). Platformsegas lielāko daļu veido ieži, kas, uzkrājoties nogulumiem, radušies senās jūrās paleozoja ērā (pirms 570-360 miljoniem gadu). Platformsegu veidojošos pirmskvartāra nogulumiežus - dolomītus, dolomītmerģelus, kaļķakmeņus, smilšakmeņus, aleirolītus un mālus dēvē arī par pamatiežiem. Vertikālā griezumā no apakšas uz augšu mainās kembrija, ordovika, silūra un devona ieži. Devona ieži atrodas tieši zem kvartāra nogulumu segas un veido zemkvartāra iežu virsmu.

Zemkvartāro virsu veido augšdevona Ogres un Katlešu svītas māli un karbonātieži. Zemkvartāra virsmas augstums ir 75-120 m virs jūras līmeņa. Zemkvartāra iežu virsas pacēlums atrodas Adzeles pacēluma pamatā. Virsa nav līdzena, tajā ir atsevišķi lokāli pacēlumi un ielieces, kas ietekmējušas pārsedzošās kvartāra nogulumu segas veidošanās apstākļus leduslaikmetā, kā arī tās biezumu un uzbūvi.

Kvartāra nogulumu segas biezums pārsvarā mainās no 10 m un pat vēl mazāk, līdz 40 m augstākajās reljefa formās Adzeles pacēlumā. Kvartāra nogulumu segu veido ledus laikmetā izveidojušies ledāju un to kušanas ūdeņu nogulumi, kurus ieplakās pārsedz kūdra. Zem kūdras nereti sastopams arī sapropelis.

Inženierģeoloģiskie apstākļi vērtējami kā apmierinoši. Erozijs bīstamas un citādi būvniecībai nelabvēlīgas teritorijas novada apbūvētajās teritorijās nav atzīmējamās. Līdzīgi kā apkārtnē šī reģiona pašvaldībās, problemātisks ir paaugstinātais gruntsūdeņu līmenis, kas atsevišķās Viļakas pilsētas daļās (Viļakas ezera un Kiras upes apkārtnē) var sarežģīt būvniecības risinājumus un sadārdzināt izmaksas.

1.5.3. Derīgie izrakteņi

Viļakas novada teritorijā derīgie izrakteņi ir sastopami dažāda vecuma un dziļuma iežos - gan pamatiežos, gan arī kvartāra nogulumos.

Praktiski nozīmīgi ir derīgie izrakteņi, kuri atrodas tuvāk zemes virspusei. Zemkvartāra iežos jeb pamatiežos ir Katlešu svītas māla iegulas, tomēr pārsedzošā segkārtā ir dažāda biezuma, tādēļ nepieciešama detālāka iespējamo ieguves laukumu izpēte. Citiem zemkvartāra virsmas iežiem nav praktiskas nozīmes kā derīgajiem izrakteņiem.

Novada zemes dziļi lielākā bagātība ir devona māls, kas Kupravas un Viļakas apkārtnē iegul ļoti tuvu zemes virspusei. Šie māli veidojušies devona perioda jūras šelfa zonā, sīkdispersam materiālam

izgulsnējoties no upju sanesām. Māla slāņi mijas ar biežākām vai plānākām smilšakmens lēcām un starpslāņiem. Pēc ģeoloģiskā vecuma tie pieder augšdevona Katlešu svītas nogulumiem.

Saskaņā ar „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāzē „Latvijas derīgo izrakteņu atradņu reģistrs” iekļauto informāciju uz 01.01.2011. Viļakas novadā atrodas 25 derīgo izrakteņu atradnes no tām šobrīd tiek izmantotas 5: divas Medņevas pagastā smilts un smilts-grants ieguvei, kā arī pa vienai Susāju, Vecumu un Žiguru pagastos [skat. 2. tabulu](#), kura satur galvenos parametrus: nosaukumu, administratīvo piederību, koordinātes, rūpnieciskās apgūšanas pakāpi, derīgā izrakteņa veidu, tā kvalitatīvos (svarīgāko fizikālo īpašību sastāva) un kvantitatīvos (krājumu daudzuma) rādītājus. Novadā visvairāk ir smilts un grants atradņu un tikai 3 māla atradnes - Kupravas māla atradne (2 daļas) un neliela atradne Susāju pagastā.

Kupravas pagasts atrodas uz valsts nozīmes māla atradnes „Kuprava”. Tā atrodas arī Susāju un Vīksnas pagastos. *Ģeoloģiskās izpētes rezultātā ir izdalīts Kupravas mālu perspektīvais laukums, un tā kopējā platība ir ap 24 000 ha. Tā ir pati lielākā pētītā atradne Baltijas valstīs, un tās krājumi novērtēti kā 3 744 000,00 tūkst.m³. Māls ir piemērots kā ķieģeļu ražošanai, tā arī drenu caurulēm un būvkeramikai.*

Kupravas mālu atradnes teritorijā vairākkārt ir veikti ģeoloģiskās izpētes darbi. Pirmoreiz māli tika pētīti 1952. gadā kā ķieģeļu ražošanas izejviela. Izpētes rezultātā aplēsti 16071 tūkst. m³ lieli šīs izejvielas krājumi. 1965. gadā tie paši māla krājumi tika novērtēti kā drenu cauruļu ražošanas izejviela, bet 1966. gadā daļa no tiem (3450 tūkst. m³) - kā izejviela keramzīta ražošanai.

Lēcveida smilšakmens ieslēgumu dēļ, Kupravas māla atradnes ģeoloģiskie apstākļi ir visai sarežģīti un tā kā ražotājiem nebija arī lielas pieredzes šādu mālu izmantošanā kermazīta ražošanai, tad saražotā produkcija ne vienmēr atbilda pieņemto valsts standartu prasībām. Atradnes ekspluatācijas laikā vairākas papildu izpētes veica gan Latvijas PSR Ģeoloģijas pārvaldes speciālisti (1978, 1981, 1987) gan no Maskavas uzaicinātie ekspedīcijas „Centrgeolnerud” ģeologi (1983, 1991).

Divdesmit gadus (no 1971. līdz 1992. gadam) Kupravā darbojās rūpnīca, kurā sākotnēji ražoja drenu caurules un keramzītu, bet pēdējā laikā - ķieģeļus.

Kupravas atradnes derīgo slāņkopu veido divi līdz 12 m biezi, pārsvarā sarkanbrūni un brūngani mālu slāņi, kurus vienu no otra atdala līdz 6 m biezs zaļganpelēka smilšakmens un smilšaina māla slānis. Cietie, stipri cementētie smilšakmeņi ievērojami apgrūtina dziļāk iegulušo mālu ieguvu. Abos māla slāņos māla frakcija (< 0,005 mm) sastāda 40-70 %, aleirīta (0,05-0,005 mm) - 20-30 %, bat smilts (> 0,05 mm) aptuveni 15 %. Kupravas mālu raksturīga iezīme ir ļoti lielais par 0,001 mm smalkāko daļiņu īpatsvars mālainās frakcijas sastāvā. Vidēji tas sasniedz 80-90 % no kopējās daļiņu masas (salīdzinājumam - Lodes atradnes mālos tas ir tikai 50-60 %). Augstā dispersitāte piedod māliem lielu daļiņu īpatnējo virsmu, kas savukārt izejvielai piešķir augstas adsorbcijas spējas. Šādi māli var būt pielietojami kā lēti adsorbenti notekūdeņu iepriekšējai attīrīšanai un apkārtējās vides atveseļošanai. Pēc minerālā sastāva Kupravas atradnes māli praktiski ir monominerāli illīta māli, tikai atsevišķos smilšainākos paraugos konstatēts līdz 5 % liels kaolīnīta piemaisījums. Aleirīta un smilts frakcijā dominē kvarcs, laukšpats, vizla un no karbonātiem - dolomīts. Atradnes mālu ķīmiskais sastāvs raksturots [1. tabulā](#).

1. tabula. Kupravas atradnes mālu ķīmiskais sastāvs

	SiO ₂	Al ₂ O ₃	Fe ₂ O ₃	TiO ₂	CaO	MgO	SO ₃	Na ₂ O + K ₂ O
Komponentu saturs, %	54,4-62,7	14,2-18,9	6,2-8,7	0,5-0,8	0,6-6,4	1,6-5,6	0,1-0,2	5,3

Citu Latvijas mālu starpā Kupravas māli izceļas ar visaugstāko kālija oksīda saturu. Šie māli ir samērā mazkarbonātiski, jo karbonātu summa (CaO un MgO kopējais saturs) parasti nepārsniedz 5 %, un izklidēto karbonātu komponentu veido dolomīts.

Dzelzs oksīda satura ziņā vistīrākie ir smilšainie, pelēcīgās krāsas, māli. Sarkanajos mālos aptuveni puse no kopīgā dzelzs daudzuma ietilpst mālu minerālu kristāliskajā režģī, bet otra puse atrodas brīvu oksīdu un hidroksīdu veidā, kas apdedzināšanas procesā piešķir izstrādājumiem košu, vienmērīgi sarkanu krāsojumu un nosaka mālu piemērotību apdares materiālu ražošanai.

Māla piemērotību keramzīta ražošanai nosaka māla uzpūšanās spējas, apdedzinot to noteiktā ($\sim 11000^{\circ}\text{C}$) temperatūrā. Organisko vielu (piemēram, mazuta) piedeva pazemina apakšējo uzpūšanās temperatūru un pagarina uzpūšanās intervālu. Laboratorijas apstākļos no Kupravas atradnes māla tika iegūts keramzīts ar atšķirīgu tilpuma bēruma masu no 250 līdz 700 kg/m^3 . Rūpnieciski ražotam keramzītam tā nereti pārsniedza 700 kg/m^3 . Tā kā keramzīta oļi ir vieglā betona pildviela, ir svarīgi lai tie būtu mehāniski izturīgi, bet ar iespējami mazāku tilpummasu. Keramzītam raksturīga maza ūdensuzsūce, liela salturība un maza tvaiku caurlaidība. Kupravas atradnes māliem ir raksturīgs augsts plastiskums, tāpēc tie žāvēšanas procesā ievērojami sarūk. Lai sarukšanu mazinātu, ķieģeļu ražošanas procesā nepieciešama mālu liesināšana (smilts pievienošana mālam). Smilšainākie, pārsvarā pelēko toņu māli, ķieģeļiem izmantojami bez liesināšanas.

Kupravas atradne teritoriāli sastāv no diviem atsevišķiem laukumiem: rietumu iecirkņa 22,4 ha platībā un austrumu iecirkņa 144,4 ha platībā.

Rietumu iecirknī derīgā slāņkopa sastāv no trim slāņiem: augšējā un apakšējā, kuru māli izmantojami keramzīta ražošanai, un vidējā slāņa ar tikai ķieģeļiem derīgiem māliem. Kopējais derīgās slāņkopas biezums - 8 m, bet segkārtas - 3 m.

Austrumu iecirknī augšējo slāņkopu veido ķieģeļiem piemērots māls, bet apakšējo - keramzīta ražošanai derīgs māls. Vidējais abu derīgo slāņkopu biezums ir 10 m. Segkārtas biezums šajā iecirknī mainās no 0,6 līdz 6,6 m.

Keramzīta ražošanai mālus ieguva izlases veidā. Karjers, kura jauda Kupravas ražotnes pastāvēšanas laikā bija apmēram 170 tūkst.m^3 mālu gadā, daļēji bija izgājis ārpus izpētīto krājumu robežām, tādēļ deviņdesmito gadu sākumā, pirms darbu pārtraukšanas Kupravas rūpnīcā, abos atradnes iecirkņos izdarīja zemes dzīlēs atlikušo krājumu revīziju un apjoma aplēsi (Markvarts, 1991; Jonins, 1991).

2003. gada 01. janvārī Kupravas atradnes rietumu iecirknī A kategorijas krājumu atlikums - $1\,846,35\text{ tūkst.m}^3$; austrumu iecirknī A kategorijas - $14\,997,7\text{ tūkst.m}^3$, N kategorijas - $1\,904,2\text{ tūkst.m}^3$. *Tā kā Kupravas atradnē māls iegul zem grunts ūdens līmeņa un ieguves laikā veiktā ūdens atsūkšanās vairs nenotiek, bijušā karjera vietā ir izviedojusies ūdenskrātuve.*

Pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados vieglā betona pildvielu - keramzītu, ko iegūst apdedzinot treknus, mazkarbonātiskus mālus, uzskatīja par visai perspektīvu būvmateriālu. Ar mērķi sagatavot izejvielu bāzi, Latvijas ģeologi veica keramzīta māla meklējumus visā Latvijas teritorijā. 1983. gada meklēšanas darbu rezultātā Susāju pagasta austrumu daļā, starp Tepenīcas ezeru un Viļakas pilsētu, izdalīja perspektīvu keramzīta mālu iegulu (Taniševs, 1983)²⁵. Tā nosaukta par Susāju perspektīvo keramzīta mālu laukumu, kura platība ir $7,4\text{ km}^2$. Derīgais slānis - Kadlešu svītas māls, kas pēc ģeoloģiskiem parametriem analogs Kupravas atradnē izpētītajam mālam. Derīgā slāņa biezums mainās no 2,3 līdz 11,5 m, vidējais - 7 m; segkārtas biezums - no 2,2 m līdz 7,5 m. Māla frakcijas ($< 0,005\text{ mm}$) saturs derīgajā slāņkopā svārstās no 46 līdz 70 %, sīkdispersās frakcijas saturs ($< 0,001\text{ mm}$) no 37 līdz 54 %. Mālu ķīmiskais sastāvs līdzīgs Kupravas mālu sastāvam. Susāju perspektīvajā laukumā tiek prognozēti $52,47\text{ milj.m}^3$ lieli keramzīta māla krājumi. Derīgais slānis iegul zem pazemes ūdens līmeņa.

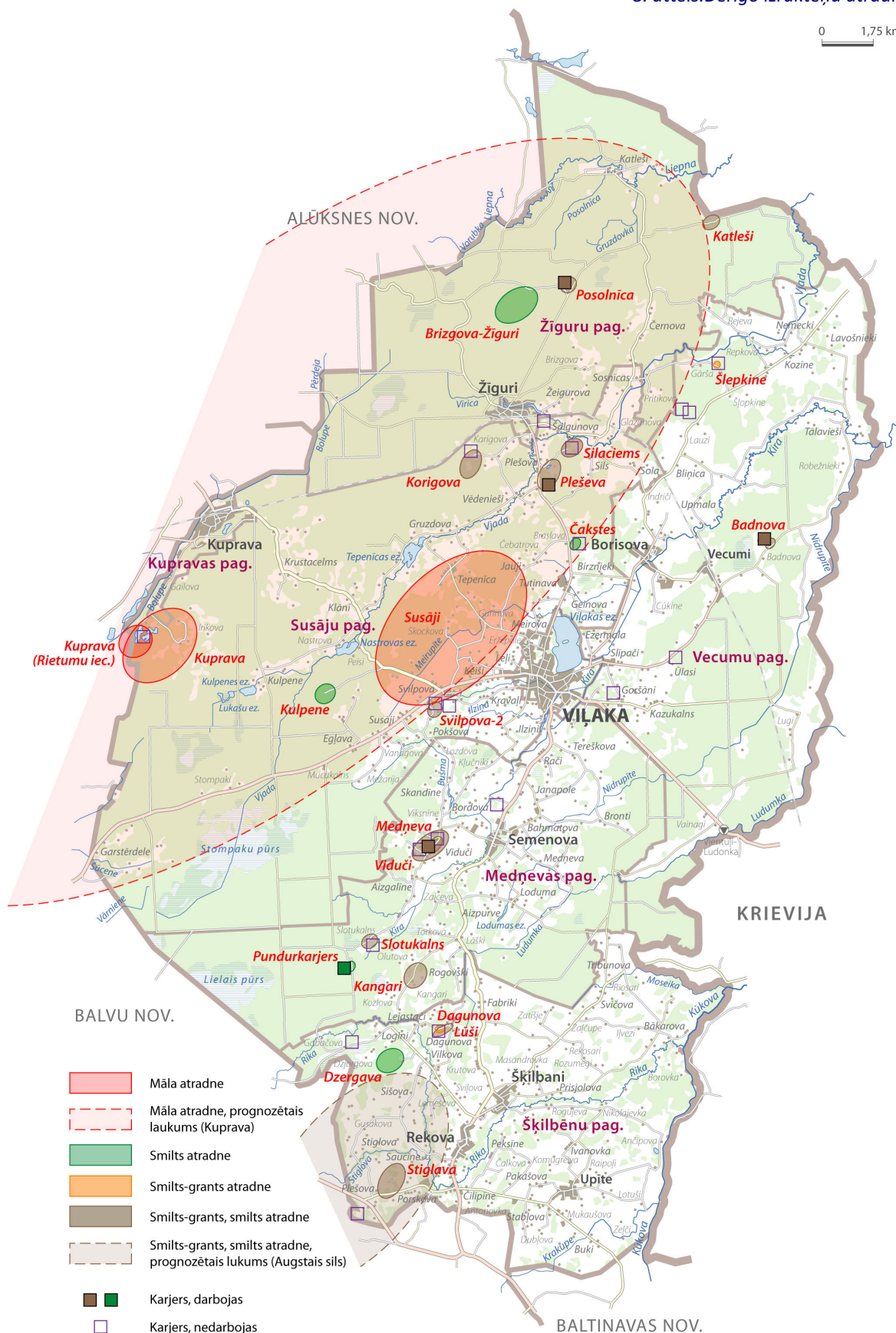
Atšķirībā no praktiski neierobežotajiem māla krājumiem, smilts un grants iegulas ir nelielas un atradnes bieži izvietotas lokālos reljefa paaugstinājumos - vaļņos, osos vai kēmos. Kulpenes atradnē smilts pētīta kā piedeva mālam ķieģeļu ražošanai Kupravas rūpnīcā, taču ņemot vērā apstākli, ka tā atrodas 11 km attālumā, bez laba pievedceļa, tad smilts no šīs atradnes mālu liesināšanai nav izmantota. Lielākā daļa smilts atradņu ir tikusi periodiski izmantota, galvenokārt, ceļu būvniecībai, bet ziņas par ieguvu ir tikai fragmentāras.

Reljefa saposmotība un apgrūtinātā notece ir veicinājusi purvu attīstību. Kūdras atradnes aizņem reljefa pazeminājumus - starppauguru un glaciokarsta ieplakas. Kūdras dziļumi svārstās no 1,0 līdz 6,0 m. Lielāko daļu atradņu veido zemā tipa kūdra, kuru var izmantot kā mēslojumu. Atradnēs ar augstā tipa kūdra, to iespējams izmantot kā mēslojumu, bet kūdras ar mazu sadalīšanās pakāpi kā

²⁵ Valsts 1:200000 mēroga ģeoloģiskās kartēšanas laikā 1975. gadā gandrīz visa Susāju pagasta teritorija tika atzīta par perspektīvu māla atradņu meklēšanai.

pakaišus. Dati par atradnēm ir aptuveni un to precizēšanai būtu nepieciešami papildus pētījumi. Ziņas par to, ka kādā no atradnēm ir iegūta kūdra Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra rīcībā nav.

8. attēls. Derīgo izrakteņu atradnes



2. tabula. Derīgo izrakteņu resursi uz 01.01.2011. ²⁶ un to dalījums pēc administratīvās piederības

Nr. p. k.	Nr. Datu bāzē	Nosauk.	Derīgā izrakt. veids	Derīgā izrakteņa izmantošana	Atradnes Izmantoš.	Administrat. piederība	Izpētes gads	Prognozētie krājumi tūkst.m ³	Krāju- mu kateg.	Granulometriskais sastāvs		
										Derīgā Izrakteņa veids vai izmantoš.	Frakcija (mm)	Saturs (%)
1.	156	Kuprava	Māls	Ķieģeļiem, drenu caurulēm, būvkeramikai, keramzītam	Atradne netiek izmantota	Kupravas pagasts, Susāju pagasts, Bērzkalknes pagasts	1998.	14997.70 1904.20	A N			
2.	413	Kuprava (progn.l.)	Māls	Ķieģeļiem, drenu caurulēm, būvkeramikai, keramzītam	Atradne netiek izmantota	Kupravas pagasts, Susāju pagasts, Vīksnas pagasts	1975.	3744000.00	P	Māls	< 0.005	34,25-71,20
3.	1222	Viduči	Smilts-grants, smilts	Būvniecībai, ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Medņevas pagasts	1975.	487.40 1517.70	P P	Smilts-grants Smilts-grants Smilts-grants Atsijātā smilts Smilts smilts	>70 70-5 <5 Rm >5 Rm	Vid.2.10 Vid.20.10 Vid.77.80 Vid.1.90 Vid.1.10 Vid.1.30
4.	1223	Medņeva	Smilts, smilts-grants	Ceļu būvei	Izmanto	Medņevas pagasts	2009.	173.60 266.06	N N	Smilts Smilts-grants	>70 70-5	0,00-28,20 33,40-3,40
5.	1228	Slotukalns	Smilts Smilts-grants	Būvniecībai, ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Medņevas pagasts	2009.	396.51 296.36	A A	Smilts-grants Smilts-grants Smilts-grants Atsijātā smilts	>70 70-5 <5 Rm	0,00-2,0 0,00-52,00 48,00-100 1,20-3,50
6.	2193	Pundurkarjers	Smilts	Būvniecībai, ceļu būvei	Izmanto	Medņevas pagasts	2011.	51.93	A	Smilts Smilts	>5 Rm	0.00-19.10 0,60-3,40

²⁶ Avots: SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāze „Latvijas derīgo izrakteņu atradņu reģistrs”

Nr. p. k.	Nr. Datu bāzē	Nosauk.	Derīgā izrakt. veids	Derīgā izrakteņa izmantošana	Atradnes Izmantoš.	Administrat. piederība	Izpētes gads	Prognozētie krājumi tūkst.m ³	Krāju- mu kateg.	Granulometriskais sastāvs		
										Derīgā Izrakteņa veids vai izmantoš.	Frakcija (mm)	Saturs (%)
7.	1224	Kangari	Smilts, smilts-grants	Ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Medņevas pagasts	2010.	599.40 199.50 024.70 241.40	A A N N	Smilts-grants Smilts-grants Smilts-grants Atsijātā smilts Smilts Smilts	>70 70-5 <5 Rm >5 Rm	Vid.1.80 Vid.41.70 Vid.56.50 Vid.2.70 Vid.10.20 Vid.1.70
8.	144	Silaciems	Smilts-grants, smilts	Būvniecībai, ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Susāju pagasts	2009.	35.22 15.36	A A	Smilts-grants, smilts Smilts-grants, smilts Smilts-grants, smilts	>70 70-5 <5	0,00-8,60 1,20-71,60 28,40-98,80
9.	203	Korigova	Smilts-grants, smilts	Ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Susāju pagasts	2004.	31.45 175.27	A A	Smilts-grants Smilts-grants Smilts-grants Atsijātā smilts Smilts Smilts	>70 70-5 <5 Rm >5 Rm	0,00-29,20 19,10-53,80 24,00-80,90 1,60-2,70 3,10-12,40 1,30-2,30
10.	300	Kuprava-Rietumu iecirknis	Māls	Keramzītam, ķieģeļiem, drenu caurulēm	Atradne netiek izmantota	Susāju pagasts	1998.	1846.35	A	Māls	< 0.005	37,10-63,50
11.	626	Kulpene	Smilts	Māla liesināšanai	Atradne netiek izmantota	Susāju pagasts	1966.	164.80	A	Smilts	>1,0	0,50-8,97
12	698	Susāji	Māls	Keramzītam	Atradne netiek izmantota	Susāju pagasts	1983.	52466.00	P	Māls	< 0.005	46,37-67,98
13.	1219	Pleševa	Smilts, smilts-grants	Būvniecībai	Izmanto	Susāju pagasts	2008.	33.60 158.00	A A			

Nr. p. k.	Nr. Datu bāzē	Nosauk.	Derīgā izrakt. veids	Derīgā izrakteņa izmantošana	Atradnes Izmantoš.	Administrat. piederība	Izpētes gads	Prognozētie krājumi tūkst.m ³	Krāju- mu kateg.	Granulometriskais sastāvs		
										Derīgā Izrakteņa veids vai izmantoš.	Frakcija (mm)	Saturs (%)
14.	1731	Svilpova-2	Smilts- grants, smilts	Ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Susāju pagasts	1999.	70.81	A	Smilts-grants, smilts	70-5	1,60-13,40
15.	2037	Čakstes	Smilts	Ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Susāju pagasts	2005.	43.92	A	Smilts	>5	0,00-0,00
2.	156	Kuprava	Māls	Ķieģeļiem, drenu caurulēm, būvkeramikai, keramzītam	Atradne netiek izmantota	Susāju pagasts, Kupravas pagasts, Bērzkalnes pagasts	1998.	14997.70 1904.20	A N			
7.	413	Kuprava (progn.l.)	Māls	Ķieģeļiem, drenu caurulēm, būvkeramikai, keramzītam	Atradne netiek izmantota	Kupravas pagasts, Susāju pagasts, Vīksnas pagasts	1975.	3744000.00	P	Māls	< 0.005	34,25-71,20
16.	633	Stiglava	Smilts- grants, smilts	Būvniecībai, ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Šķilbēnu pagasts	1990.	467.40 264.60	A A	Smilts-grants, smilts Atsij. smilts, smilts	>5 Rm	vid.9.66 vid.1.20
17.	1232	Dzergava	Smilts	Būvniecībai, ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Šķilbēnu pagasts	1975.	907.00	N	Smilts	Rm	Vid.1.60
18.	2103	Dagunova	Smilts- grants	Ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Šķilbēnu pagasts	2005.	8.80	N	Smilts-grants	>5	35,60-4,70
19.	2301	Lūši	Smilts Smilts- grants	Būvniecībai, ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Šķilbēnu pagasts	2004.	56.40 11.50	N N			

Nr. p. k.	Nr. Datu bāzē	Nosauk.	Derīgā izrakt. veids	Derīgā izrakteņa izmantošana	Atradnes Izmantoš.	Administrat. piederība	Izpētes gads	Prognozētie krājumi tūkst.m ³	Krāju- mu kateg.	Granulometriskais sastāvs		
										Derīgā Izrakteņa veids vai izmantoš.	Frakcija (mm)	Saturs (%)
20.	117	Augstais sils (progn.I)	Smilts- grants Smilts	Būvniecībai	Atradne netiek izmantota	Šķilbēnu pagasts, Briežuciema pagasts, Lazdulejas pagasts	1975.	75000.00	P	Smilts-grants, smilts Atsij. smilts, smilts	70-5 Rm	7,90-7,90 2,10-2,10
21.	1745	Šlepkiņe	Smilts- grants	Būvniecībai, ceļu būvei	Atradne netiek izmantota	Vecumu pagasts	2006.	2.50	A	Smilts-grants Smilts-grants Smilts-grants Atsijātā smilts	>70 70-5 < 5 Rm	0.00-2.40 19.60-3.40 75.40-8.00 2.90-3.20
22.	2159	Badnova	Smilts	Ceļu būvei	Izmanto	Vecumu pagasts	2011.	38.95 0.00	A A	Smilts Smilts	>5 Rm	0.00-5.90 0.10-2.60
23.	483	Posolnīca	Smilts- grants, smilts	Būvniecībai, ceļu būvei	Izmanto	Žiguru pagasts	2011.	266.70 579.10	A A	smilts-grants smilts-grants atsijātā smilts smilts smilts	70 - 5 < 5 Rm > 5 Rm	18,3-34,30 65,7- 81,70 2,00- 3,40 0,00- 14,80 0,23- 3,90
24.	628	Brizgova- Žiguri	Smilts	Māla liesināšanai	Atradne netiek izmantota	Žiguru pagasts	1966.	1056.70	A	Smilts	>1,0	Vid.2.51
25.	634	Katleši	Smilts- grants, smilts smilts	Ceļu būvei, māla liesināšanai	Atradne netiek izmantota	Žiguru pagasts	1982. 1966.	2131.00 115.60	P A	Smilts-grants Smilts-grants Atsijātā smilts smilts	70-5 <5 Rm >5	0,00-61,40 38,60-100 0,50-2,90 0,00-0,98

Ezeru apsekošanas laikā, ko pēc Valsts ģeoloģijas dienesta pasūtījuma 1999. gadā veica SIA „Geo-Konsultants”, novada teritorijā ezeros atklātas arī sapropeļa atradnes. Ezeros konstatēts organogēns silikātu sapropelis ar pelnainību lielāku par 45 %. Piemēram, Tepenīcas ezerā to vēl klāj silikātu sapropelis, kuru praktiski neizmanto lielās (> 70 %) pelnainības dēļ. Novada ezeros esošo sapropeli var pielietot augsnes mēslošanai. Lai uzsāktu sapropeļa ieguvu, nepieciešams veikt papildus izpēti darbus. Jāuzsver, ka sapropeļa ieguve nevis kaitē videi, bet atveseļo ezerus, pārtraucot to aizaugšanu. Pēc sapropeļa izņemšanas ezeros var ielaist vērtīgu zivju mazuļus un labāk izmantot tos rekreācijai.

Kupravas atradnes izpētītā daļa 159,7 ha platībā, ar 16 774 tūkst. m³ izpētītajiem māla krājumiem ir valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradne. Valsts nozīmes atradņu izmantošanas kārtību nosaka 29.09.2011. MK noteikumi Nr.696 „Zemes dziļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība”.

Nemot vērā, ka perspektīvie krājumi ir daudz lielāki kā izpētītie, teritorijas plānojums neaizliedz pārveidot lauksaimnieciskās un mežsaimnieciskās teritorijas uz derīgo izrakteņu teritorijām. Derīgo izrakteņu ieguvei atļauts pārveidot arī bijušajai drenu rūpnīcai pieguļošo dabas teritoriju („Kupravas pagasta teritorijas plānojums 2007.-2019.”, šī teritorija noteikta kā dabas teritorija). Jaunu derīgo izrakteņu ieguves vietu izveide netiek aizliegta, izņemot ciemu un pilsētas teritorijā, pirms tam veicot ģeoloģisko izpēti un nepieciešamo saimnieciskās darbības saskaņošanu likumdošanā noteiktajā kārtībā.

1.5.4. Ūdeņi

Viļakas novads atrodas Daugavas apgabala Veļikajas augšapgabala baseina (kods 68) sateces teritorijā, Medņevas pagastā atrodas augstais purvs - Stompaku purvs, kas ir ūdensšķirtne starp Daugavas baseinu, kur teritoriju atūdeņo Bolupes baseina upes un Veļikajas baseinu, kur ūdeņus savāc Vēdas (Vjadas) kreisā krasta pietekas, ziemeļu daļā - Liepna un tās pietekas.

Teritorijā nav nozīmīgu virszemes ūdens resursu. Saskaņā ar Valsts Zemes dienesta datiem uz 01.01.2010. zem ūdeņiem (upēm un ezeriem) atrodas 446,7 ha jeb 1,3 % novada teritorijas, Latvijā novadu griezumā zem ūdeņiem (upēm, ezeriem un ūdenskrātuvēm) atrodas 1,8 % to teritorijas, bet Latvijā kopā zeme zem ūdeņiem aizņem 3,7 % valsts teritorijas.

Atbilstoši upju baseinu apgabalu iedalījumam²⁷ virszemes ūdensobjektos²⁸ (turpmāk - VŪO) novada teritorija atrodas Daugavas baseina sekojošās VŪO teritorijās, aptverot sekojošu pašvaldību teritorijas:

- Bolupes VŪO (kods D 451) - Kupravas, Susāju un Žīguru pagastus;
- Vjadas VŪO (kods D 509) - Susāju, Žīguru pagastus;
- Liepnas VŪO (kods D 511) - daļa Žīguru pagasta;
- Kiras VŪO (kods D 510) - Viļakas pilsētu, Medņevas un Vecumu pagastus;
- Kūkovas VŪO (Kuhvas (kods D512) - Medņevas, Šķilbēnu pagastus;
- Viļakas ezers VŪO (kods E230) - Viļakas pilsētu²⁹.

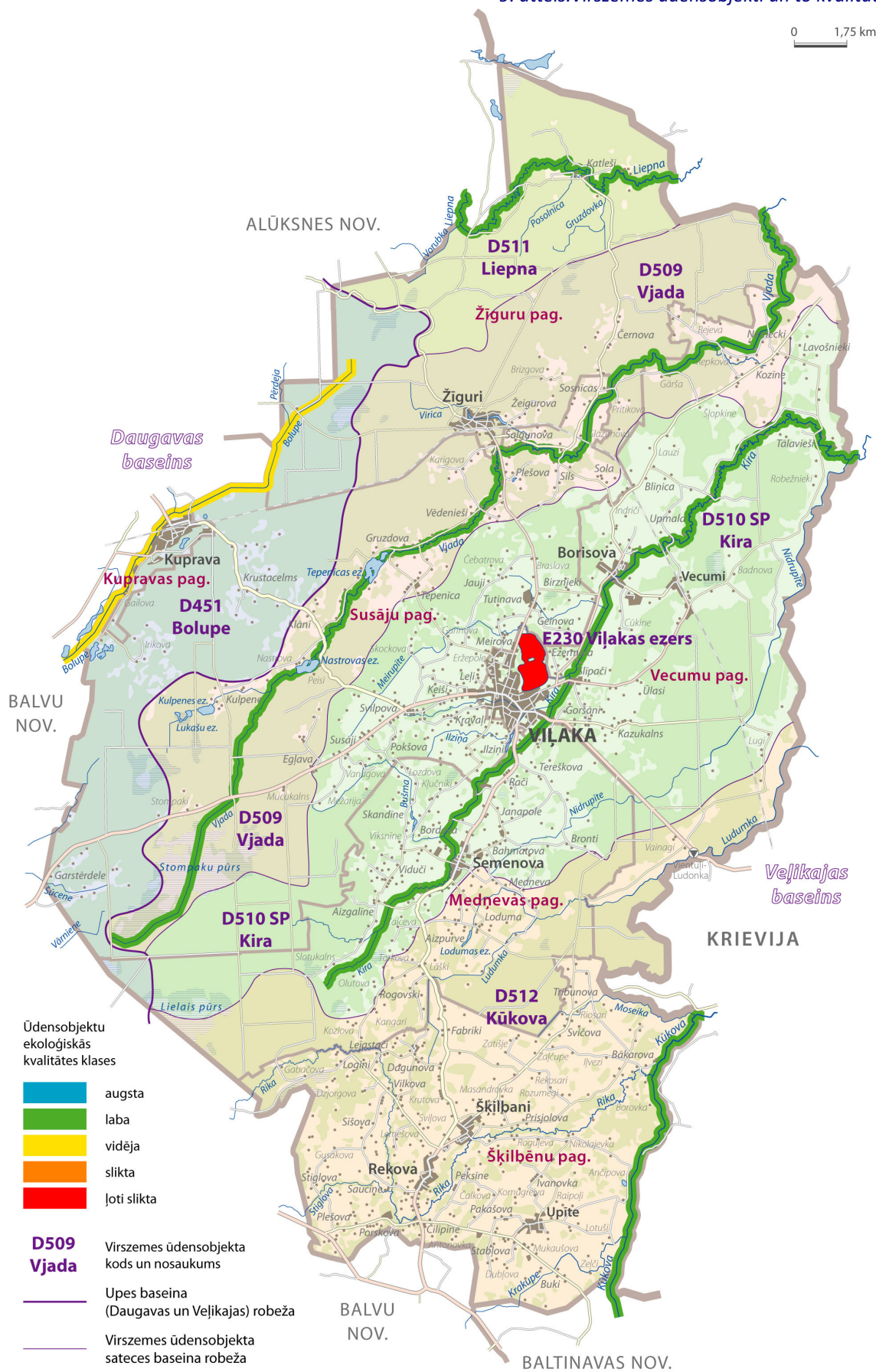
Atbilstoši Daugavas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2009.-2015.gadam iekļautajam ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes vērtējumam virszemes ūdeņu kvalitāte Veļikajas sateces baseina upju ūdensobjektos - Vjadas, Kiras, Liepnas un Kūkovas ekoloģiskā kvalitāte ir laba, Bolupes - vidēja, bet Viļakas ezera - ļoti slikta, skat. 9. attēlu. Viļakas ezera ļoti slikto ekoloģisko stāvokli ir noteikusi galvenokārt ilgstoša nepietiekami attīrītu notekūdeņu novadīšana tajā no Viļakas pilsētas NAI, kā arī izkliedētais piesārņojums. Jāatzīmē, ka kopš ir pārtraukta neattīrītu notekūdeņu novadīšana Viļakas ezera ūdens kvalitāte uzlabojas.

²⁷ Iedalījums upju baseinu apgabalos saskaņā ar LR „Ūdens apsaimniekošanas likums” 8. panta nosacījumiem un Likuma pielikumu (02.10.2002.).

²⁸ Iedalījums virszemes ūdensobjektos atbilstoši MK noteikumi Nr.858 „Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību” (19.10.2004.) prasībām.

²⁹ „Upju baseinu apgabalu raksturojums, Antropogēno slodžu uz pazemes un virszemes ūdeņiem vērtējums, ekonomiskā analīze”, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2005. gads.

9. attēls. Virszemes ūdensobjekti un to kvalitāte³⁰



³⁰ Avots: Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2010.-2015. gads.

Daugavas upju baseina apgabala ūdeņu ķīmiskā kvalitāte, tostarp, Vilakas novadā, vērtējot pēc prioritāro un bīstamo vielu koncentrācijām virszemes ūdeņos, ir laba. Atbilstoši valsts statistikā pārskata „2 Ūdens” informācijai Vilakas novada teritorijā netiek novadītas prioritārās un bīstamās vielas³¹.

Upju ūdens režīmam ir raksturīgi pavasara pali un periodiski plūdi, kā arī mazūdens periodi vasarā un ziemā. Salīdzinoši lēzenie lielo upju sateces baseini, kā arī ezeru, purvu un mitrāju platības, kas darbojas kā uzkrāšanas rezervuāri un palēnina ūdens pieplūdi upēm, sargā novada teritoriju no plūdiem, kādi piemēklēja Centrālo Eiropu pēdējo gadu laikā.

Saskaņā ar LR Civillikuma Trešās daļas Lietu tiesības 1102. panta nosacījumiem un tā 1. pielikumā ietvertu publisko upju un ezeru sarakstu, pie publiskiem ūdeņiem Vilakas novadā pieder Vilakas ezers. Visi pārējie ūdeņi ir privāti. Susāju pagastā Tepeniņas ezerā zvejas tiesības pieder valstij.

Atbilstoši Zvejniecības likuma 9. panta nosacījumiem Vilakas novadā virszemes ūdeņiem noteiktas šādas tauvas joslas: Vilakas ezeram kā publiskajiem ūdeņiem - 10 metri, gar privāto ūdeņu krastiem - 4 metri.

Atbilstoši MK noteikumu 12.03.2002. Nr.118. „Noteikumi par virszemes ūdeņu kvalitāti” 2. pielikumam, Bolupe ir iekļauta prioritāro karpveidīgo zivju ūdeņu sarakstā.

Saskaņā ar Zvejniecības likuma 6. panta 5. daļu un Civillikuma 1108. un 1116. pantu, zvejas tiesības ūdens objektos pieder piekrastes zemju īpašniekiem. Privātās upēs zvejas tiesības var nodot citam īpašniekam (pilnvara, līgums), (MK 15.12.98. noteikumi Nr.453 „Noteikumi par zvejas tiesību izmantošanu privātos ūdeņos”, 5. punkts, Zvejniecības likuma 7. panta 3. daļa).

Likumdošanā noteikto zvejas tiesību piederību nevar mainīt un zvejas tiesības nevar pārņemt pašvaldība. Saskaņā ar Zvejniecības likumu, makšķerēšana ir atļauta visās upēs (arī privātajās). Licencētā makšķerēšana ir iespējama arī ūdeņos ar privātām zvejas tiesībām, ja piekrastes zemju īpašnieki piekrīt un ja pašvaldība pilnvaro to organizēt.

MK noteikumi 07.08.2001. Nr.359 „Licencētās rūpnieciskās zvejas kārtība” attiecas uz iekšējiem ūdeņiem, t.sk. iznomātajiem un privātajiem ūdeņiem, izņemot ūdeņus, kas tiek izmantoti tikai specializētai zivkopībai un mākslīgai zivju pavairošanai. Publiskos ūdeņos (Vilakas ezerā) un citos iekšējos ūdeņos, kuros zvejas tiesības pieder valstij Tapeniņas (Tepeniņas) ezerā licencēto zveju organizē pašvaldība. Licencētajai zvejai katram zvejniekam ir nepieciešama licencētās zvejas atļauja (licence), kas izdota Valsts vides dienesta Jūras un iekšējo ūdeņu pārvaldē. MK noteikumi 30.11.2009. Nr.1374 „Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību iekšējos ūdeņos” nosaka zvejas rīku skaita limitu vai nozvejas apjoma limitu sadalījumā pa ūdenstilpēm un to izmantošanas kārtību, 1. pielikumā noteikti zivju tīklu limiti ezeros t.sk. Nastrovas ezerā - 90 (tīklu limits - metros).

MK noteikumos Nr.27 „Noteikumi par upēm (upju posmiem), uz kurām zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus, kā arī veidot jebkādas mehāniskus šķēršļus” ir noteiktas upes, uz kurām aizliegts būvēt vai atjaunot šķēršļus t.sk. uz Liepnas (ŪSIK 6824) (pielikuma 13.1. punkts) un Vjadas (ŪSIK 682) upēm (pielikuma 13.5. punkts) (Vejikajas baseins). Pēc Civillikuma uz pārējām upēm var veidot aizsprostojumus, nenodarot ļaunumu ne augšpusē, ne lejpusē esošajiem ūdeņu piekrastes īpašniekiem (uzstādījumu veidošana, jāsaskaņo ar visiem zemes īpašniekiem, kuru īpašumus var ietekmēt uzstādījuma izveide). Kā izņēmums ir jāatzīmē Kūkovas upe un citu ūdensteču posmi pierobežas joslā kuros saskaņā ar pierobežas joslas nosacījumiem, nav atļauta hidrotehnisko būvju izbūve, kā arī aktivitāšu organizēšana saistībā ar masu pulcēšanos. Uz Rikas upes var veidot uzpludinājumus, izņemt lejteci pie Krievijas Federācijas robežas, jo pēc starptautiskiem normatīvajiem aktiem katra hidroloģiskā izmaiņa 5 km no robežas uz saistītām upēm ir jāaskaņo starpvalstu līmenī.

³¹ Noteiktas 2002. gada 12. marta noteikumu Nr.118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” 1. pielikumā.

Hidrotehnisko būvju projektēšanu un būvniecību veicama MK 16.03.2010. noteikumi Nr.261 „Meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju būvniecības kārtība” noteiktajā kārtībā, t.sk. saņemot būvvaldē plānošanas un arhitektūras uzdevumu, lauksaimniecības pārvaldes saskaņojumu attiecībā uz lauksaimniecības zemju transformēšanu un reģionālās vides pārvaldes tehniskos noteikumus. Tehniskā projekta izstrādei nepieciešama sertificēts hidrotehniķis vai licencēta persona hidrotehnisko būvju projektēšanai. Nosacījumus zivju dīķu izveidei un zivsaimnieciskās apsaimniekošanas noteikumus izstrādā Latvijas zivju resursu aģentūra.

Ūdensobjektu padziļināšanu vai tīrīšanu nosaka MK noteikumi 13.06.2006. Nr.475 „Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”.

Ūdensteces

Velikajas baseina Latvijas daļas upes pārsvarā ir potamālas upes uz kaļķa pamatnes. Tikai augšteces ir atbilstošas ritrāla tipa upēm. Galvenajām upēm un pietekām ir palieņu tipa ielejas, izņemot Stiglavu un vidustecē Riku, kas tek pa ielejveida pazeminājumu. Upju tīkla vidējā biežība ir 190 m/km². Novada teritorijā tek 33 upes, lielāko upju galvenie hidroloģiskie rādītāji apkopoti 3. tabulā.

3. tabula. Ūdensteces Viljaskas novadā³²

ŪSIK	Upes nosaukums	Administratīvā piederība	Upes garums Latvijā/regulēts ³³ km	Platība Latvijā, km ²	Platība kopā km ²	Aizsargjosla katrā krastā, ³⁴ m
4254**	Bolupe*, Balvupe, Balupe	Kupravas, Susāju, Žīguru pagasti	81/51,80	936,0	936,0	100 Kupravas ciemā 10
68226**	Bušma	Medņevas, Susāju pagasti	7,68/5,6	16,0	16,0	10
682414	Gruzdovka	Žīguru pagastā	6	8,1	8,1	10
68228	Gurva	Medņevas pagasts	7	22	22	10
6822**	Kira	Viljaskas pilsēta, Susāju, Medņevas, Vecumu pagasti	59,0/20,34	276,8	295,4	100 Viljaskas pilsētā 10
683252**	Krakupe* (Krākupe)	Šķilbēnu pagasts	10,27/6,57	20,0	20,0	10
6832**	Kūkova*	Šķilbēnu pagasts	47/40,78	461,5	461,5	100
6824**	Liepna	Žīguru pagasts	43,79/10,42	241,8	241,8	100
68322**	Ludonka, Ludomka	Medņevas, Šķilbēnu, Vecumu pagasti	14/7,74	45,5	80	50
683222**	Līčupe	Medņevas pagasts	7/3,69	7	7	10
68224**	Meirupīte	Viljaskas pilsēta, Susāju pagasts	8,99/7,08	20,2	20,2	10
683232**	Moseika	Šķilbēnu pagasts	7/4,25	9,8	9,8	10
	Niedrupīte	Medņevas, Vecumu pagasti	21	56,9		50
4254954	Pērdeja	Kupravas pagasts	3	18,9	18,9	10
	Poseļņica	Žīguru pagasts	6			10
	Pušnica	Viljaskas pilsēta				10
68324**	Rika*	Medņevas, Šķilbēnu pagasts	38/7,09	129,8	129,8	100
425426**	Rūbežupe	Susāju pagasts	11,0/6,85	25,8	25,8	50

³² <http://www.meteo.lv>, ūdens saimniecisko iecirkņu klasifikators, apstiprināts ar Vides ministrijas 2005. gada 30. marta rīkojumu Nr.126.

³³ Saskaņā ar 13.06.2008. MK rīkojumu Nr.328 „Par valsts meliorācijas sistēmu un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu nodošanu valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” valdījumā” 1. pielikumā minēto valsts nozīmes meliorācijas sistēmu sarakstu uz 2008. gada 1. janvāri.

³⁴ Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas noteiktas atbilstoši LR „Aizsargjoslu likuma” 7. panta 2. daļas 1., 2., 3. un 4. punkta, 3. un 4. daļas, kā arī LR MK noteikumu Nr.406 „Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” (03.06.2008.) nosacījumiem.

ŪSIK	Upes nosaukums	Administratīvā piederība	Upes garums Latvijā/regulēts ³³ km	Platība Latvijā, km ²	Platība kopā km ²	Aizsargjosla katrā krastā, ³⁴ m
683244	Stiglava	Šķilbēnu pagasts	7	28,6	28,6	10
682232**	Tutinava	Susāju pagasts	4,69/4,69	14,9	14,9	10
42542**	Vārnienu*	Susāju pagasts	50,97/17,10	23,0	23,0	100
68242	Vārupka	Žīguru pagasts	8	40,9	40,9	10
6821**	Vjada	Susāju, Vecumu, Žīguru pagasti	87,0/12,24	631,8	1160,0	100
6828	Virica	Susāju, Žīguru pagasti	7,0	23,2	23,2	10

* Rajona nozīmes ūdenstece, noteikta Balvu rajona teritorijas plānojumā 2006.-2018., ņemot vērā garumu (upes, kuru garums ir > 50 km).

** Valsts nozīmes meliorācijas sistēmu ūdensnotekas, kuru garums pārsniedz 5 km vai baseins lielāks par 10 m².

Lielāko upju raksturojums

Bolupe - tek pa Liepnas un Žīguru pagastu robežu apmēram 2 km, uzkrājot ūdeni galvenokārt no Zodaņu purva. Upe gan tās pietekas gandrīz visā garumā ir regulētas.

Kira šķērsojot Medņevas pagastu DR-ZA virzienā, kā arī daļu tās baseinu veidojošās pietekas, sākuma posmā ir potamāla tipa upe ar izteikti lēnu tecējumu. Pie Medņevas pagasta centra Kira laužas caur paaugstinājumu, tādējādi veidojot ieleju un tālāk palielinot tecējuma ātrumu līdz pat pagasta robežai. Medņevas pagasta teritorijā Kirai ir divas pietekas - Gurva un Bušma. Medņevas pagasta teritorijā esošais Kiras upes posms, kā arī daļa no pietekām, ir regulētas, meliorācijas gaitā gan padziļinātas, gan taisnotas. Tas ir izjaucis šo ūdensteču dabisko hidroloģisko režīmu.

Kukova (Kūkova, Krievijas Federācijā-Kuhva) - tek pa Šķilbēnu pagasta A robežu, kas vienlaicīgi ir arī Latvijas un Krievijas Federācijas robeža. Veļikajas kreisā krasta pieteka Latvijas teritorijā. Tā sākas Adzeles pacēluma austrumu malā, iztek no Numernes ezera, pēc tam nolaižas Abrenes nolaidenumā. Kukova ir Latvijas un Krievijas robežupe. Tās kopgarums ir 104 km (Latvijā - 47 km). Augštecē upes kritums ir lielāks, vidustecē kritums samazinās līdz 0,3 m/km, upe kļūst likumaina. Noteces slānis 200 mm, vidēja notece gadā 93,42 km³, vidējais straumes ātrums 0,2 m/sek. Upes vidējais dziļums 0,8 m, vidējais platums 10 m. Tajā ieplūst Stiglavas, Rika, Krākupes, Moseikas un Lodumkas upju ūdeņi, kā arī Pazlauka un Supenka.

Liepna - Vedas kreisā krasta pieteka, upes garums ir 47 km (Latvijā- 40 km). Liepna šķērso Žīguru pagasta ziemeļu daļu apmēram 13 km garumā. Liepna ir pieskaitāma potamāla tipa upēm. Upes raksturs ir mainīgs, platums 5-7 m, dziļums 0,8 m, vidējais straumes ātrums 0,2 m/sek. uz Liepnas-Žīguru pagastu robežas līdz platākam un lēnākam plūdumam lejtecē, iztekot no Žīguru pagasta teritorijas (vidējais straumes ātrums ir 0,1 m/sek). Gultni veido smilšainas un mālainas grunts.

Žīguru pagasta teritorijā Liepnas upei ir divas nelielas labā krasta pietekas - **Gruzdovka** (6 km gara) un **Poselnīca** (<5 km gara), gandrīz visā garumā regulētas upes.

Lodumka (Ludonka) ir Kukovas upes kreisā krasta pieteka. Lodumka sākas Šķilbēnu pagastā, tad apmēram 1 km garā posmā tek gar Šķilbēnu - Medņevas pagasta robežu, pagriežas uz ziemeļaustrumiem un šķērso Medņevas pagasta dienvidu daļu. Tālāk šķērso Vecumu pagasta dienvidu daļu un 7 km garā posmā tek pa Latvijas-Krievijas Federācijas robežu.

Niedrupīte - Kiras labā krasta pieteka, kas sākas Medņevas pagasta teritorijā, šķērso to DR-ZA virzienā (gandrīz paralēli Kirai apmēram 1-1,5 km attālumā), Kirā ietek uz Latvijas-Krievijas Federācijas robežas Vecumu pagasta teritorijā, lejtecē posms 8 km garumā veido Latvijas un Krievijas Federācijas robežu.

Moseika - Kūkovas kreisā krasta pieteka. **Pērdeja** - ietek labā krasta Daugavas pietekā Aiviekstē, Kupravas pagastā. **Stiglava** - Rikas labā krasta pieteka, iztek no Ploskenes ezera.

Virica ir Vedas kreisā krasta pieteka, uz tās Žīguru centrā padomju laikā ir izveidota **Žīguru ūdenskrātuve** rekreācijas mērķiem.

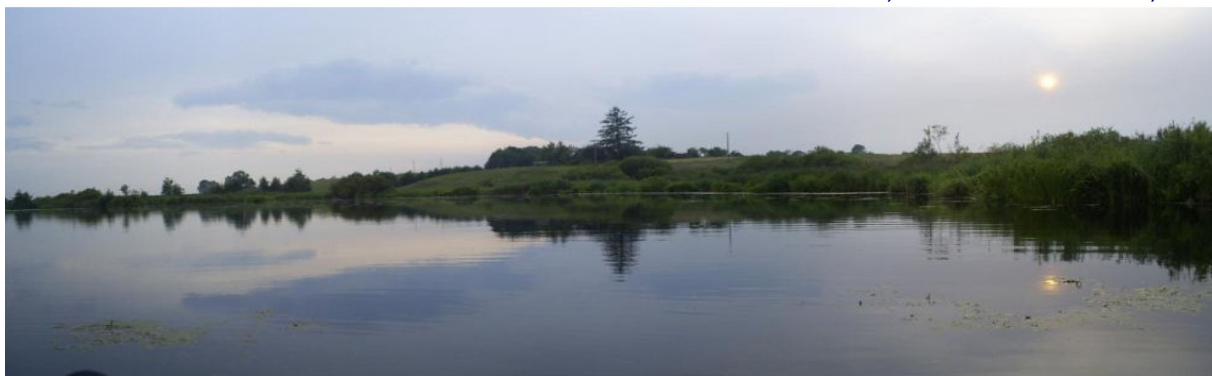
Pušnica šķērso Viļakas pilsētu R-A virzienā 2,7 km garumā, ietek Kirā. Upīte raksturojama kā neliela ūdenstece ar izteiktu upes ieleju un mitrām palienes plavām, kas vietām aizaugušas ar krūmiem.

Rika - Kūkovas kreisā krasta pieteka, vidējā gada notece 0,032 km³, upes kopējais kritums 48 m jeb 1,5 m/km. Iztek no Orlovas ezera Adzeles pacēluma A daļa, Orlovas purva liegumā. Tek pa Mudavas zemieni, cauri purvainam apvidum, vidustecē pa dziļu gravu, vietām plašas palienes. Stipri līkumaina, galvenokārt tek uz A, brīžam mainot virzienu. Maz pārveidota ainava, upe stipri aizaugusi, ihtiofauna nabadzīga. Baseinā daudz purvu, nelielu ezeru. Lielākās pietekas - Stiglava un Moseika.

Vjāda (Vēda) - Velikajas upes kreisā krasta pieteka. Tā sākas Adzeles pacēlumā Stompaku purvā, kritums Latvijas teritorijā 1,2 m/km. Tek uz dienvidiem no Žīguru pagasta, t.sk. apmēram 0,1 km tā tek pa Žīguru - Susāju pagasta robežu (tieši uz dienvidiem no Žīguru centra). Tālāk Vēda tek pa Vecumu pagasta teritoriju un pēc tam nelielā posmā šķērso Žīguru pagasta austrumu daļu pirms ieplūšanas Krievijas Federācijas teritorijā.

Ūdenstilpes

10. attēls. Ilziņu ezers - skats no ziemeļiem³⁵



Lielāko ūdenstilpju uzskaitījums Viļakas novada teritorijā dots 4. tabulā. Viļakas novadā bez Žīguru ūdenskrātuves atrodas vēl citas mākslīgi radītās ūdenskrātuves, lielākās no tām ir:

- Ančipovas ūdenskrātuve - izveidota 1989. gadā, Šķilbēnu pagastā 1,4 ha platībā. Austrumu malā ir izveidota neliela atpūtas vieta - laukums automašīnu novietošanai un piemiņas zīme Ančipovas kaujām (1920. g.), nav labiekārtota. Jārēķinās, ka atpūtas vieta atrodas pierobežas joslā (200 m attālums no Krievijas Federācijas robežas).
- Šķilbēnu dīķis - izveidots 1953. gadā, Šķilbēnu pagastā 0,4 ha platībā, aizdambējot avota ūdens noteci straute ieplakā.
- Sviļovas dīķis - izveidots 2001. gadā, Šķilbēnu pagastā 0,4 ha platībā.
- Bijušās Kupravas drenu cauruļu rūpnīcas kariers Kupravas pagastā, kura virsmas laukums ir 20,5 ha.

Peldvietas

Novadā nav MK noteikumos Nr.38 „Peldvietas izveidošanas un uzturēšanas kārtība” (10.01.2012.) iekļautu peldvietu. Daugavas upju baseina apgabala plānā 2010.-2015. gadam kā peldūdeņi Viļakas novada teritorijā ir atzīmēti Bolupe, Kira un Viļakas ezers. Peldēšanai iedzīvotāji izmanto Gruzdovas ezeru, Viļakas ezeru un citas ūdenstilpes. Novadā nav ierīkotas un labiekārtotas peldvietas, izņemot Viļakas ezeru. Daugavas upju baseina apgabala plānā novērtēts, ka Viļakas ezera peldūdeņu kvalitāte ir atbilstoša normatīvo aktu prasībām³⁶.

Vietējo pašvaldību teritorijas plānojumos, līdzšinējā plānošanas periodā, paredzēts ierīkot:

- Šķilbēnu pagastā - vietējas nozīmes atpūtas vietas pie Ančipovas ūdenskrātuves un pie dīķa Šķilbanu ciemā, kā arī izveidot dīķus Rikas upes palienē pie Šķilbanu ciema. (*Turpinājums 58.lpp*)

³⁵ <http://www.ezeri.lv>.

³⁶ Šī dokumenta sagatavošanas laikā peldūdeņu kvalitātes prasības nosaka MK 2010. gada 06. jūlija noteikumos Nr.608 „Noteikumi par peldvietu ūdens monitoringu, kvalitātes nodrošināšanu un prasībām sabiedrības informēšanai”.

4. tabula. Ūdenstilpes Viljaka novadā

Latvijas ūdenstilpju klasifikatora kods	Ezera nosaukums	Administratīvā piederība	Platība (ha)	Vidējais dziļums (max) (m)	Sateces baseins/ hidroloģiskais režīms	Jurid. statuss/ Aizsargj. pl. ³⁷ m	Raksturojums
68197	Viljaka ezers*	Viljaka pilsēta <i>Susāju un Vecumu pagasta teritoriju skar ezera aizsargjosla</i>	137,6	3,3 (max 5,6)	Lielbaseins- Veļikaja. Hidroloģiskais režīms- caurteces. Ietek-Meirupīte, 1 strauts, 7 grāvji. Izteks- Vēžupīte (Vedžupīte) uz Kiru.	Publisk. Pilsētā 10, ārpus 300	Nozīmīgākais pilsētas dabas elements, aizņem ~1/4 pilsētas teritorijas. ³⁸ Sala 1 (1,8ha), uz tas Viljaka pilsdrupas, kas atradās salas R daļā un bija atdalītas ar mākslīgi raktu grāvi. Piekraštē dominē mālaina smiltis ar akmeņiem. Piebraukšanas iespējas ir. Rekreācijas iespējas ir (peldvieta). Apdraudējums- bioloģiski attīrīto notekūdeņu daudzums 137 m ³ / diennakti. ³⁹ Viljaka ezera ilggadīgais vidējais ūdens līmenis ir 87,7 m Baltijas jūras sistēmā. ⁴⁰
42229	Melnais ezers Āziša ezers Osīša ezers	Kupravas pagastā	5,1		Daugavas baseins.	10	Ezers atrodas pagasta pārziņā. Piekļūšana no pašvaldības ceļa „Gailova- Kuprava” puses. Ezeru ieskauj mežs, krasti ir aizauguši, ezers grūti pieejams. Ezers praktiski netiek izmantots. Atļauta peldvietas ierīkošana, saskaņā ar Kupravas pagasta teritorijas plānojumu 2007- 2019.
68196	Ilziņu ezers	Medņevas pagasts	3,1	(max 2,6)	Lielbaseins- Veļikaja. Hidroloģiskais režīms- noteces. Ietek- strauts. Izteks- grāvis uz Kiru.	10	3 nelielas peldošas saliņas. Dibens- dūņais, izņemot strauta ieteku. DR daļa stipri aizaugusi. Apdraudējumi-bebri uzcēluši dambi ezera DR galā.
68186	Lodumas ezers	Medņevas pagasts	2,6		Lielbaseins- Veļikaja.	10	

³⁷ Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas noteiktas atbilstoši LR „Aizsargjoslu likuma” 7. panta 2. daļas 1., 2., 3. un 4. punkta, 3. un 4. daļas, kā arī LR MK noteikumu Nr.406 „Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” (03.06.2008.) nosacījumiem.

³⁸ 1293. g. uz salas uzcelts nocietināts klosteris- Marienhauza (cēla arhibīskaps Johans de Fehte). No 1509.-1516. g. sabrukušā klostera vietā uzcelta mūra pils (cēla arhibīskaps Jaspers Linde). 1577. g. izpostīto pili sāka atjaunot Polijas karalis Stefans Batorijs. 1582. g. pils vēlreiz daļēji nopostīta, vēlāk kalpoja kā garnizona apmetne. Ziemeļu karā pils nopostīta pilnībā. Avots: <http://www.balvi.gov.lv>.

³⁹ Avots: Latvijas vides aģentūra.

⁴⁰ Dati no LVĢMC rīcībā esošiem hidrogrāfisko pētījumu materiāliem.

Latvijas ūdenstilpju klasifikatora kods	Ezera nosaukums	Administratīvā piederība	Platība (ha)	Vidējais dziļums (max) (m)	Sateces baseins/ hidroloģiskais režīms	Jurid. statuss/ Aizsargj. pl. ³⁷ m	Raksturojums
-	Raču ezers	Medņevas pagasts	1,0			10	Aizaudzis, piekļuves iespēju nav, ūdens spogulis 15 x 15 m ² .
	Bērziņu ezers Baltezers	Susāju pagasts	1,25			10	
68188	Kulpīnes (Kulpīnes) ezers	Susāju pagasts	13,19	1,1 (max 1,6)	Lielbaseins- Veļikaja. Hidroloģiskais režīms- caurteces. Ietek- Eglavas straits. Iztek- Vjada uz Tepenīcas ezeru un grāvis.	50	Dibens-dūņu slānis 1- 2,5 m. Krasti-zemi, slīpi. Piebraukšanas iespējas ir. Atrodas AS Latvijas valsts meži valdījumā- krasti apauguši ar mežu.
68187	Lukašu (Lukaža) ezers	Susāju pagasts	6,9		Lielbaseins- Veļikaja.	10	Atrodas AS Latvijas valsts meži valdījumā- krasti apauguši ar mežu.
68189	Nastrovas ezers**	Susāju pagasts	21,92	2,5 (max 3,5)	Lielbaseins- Veļikaja. Hidroloģiskais režīms- caurteces. Ietek- Eglavas straits un Vjada (no Kulpīnes ezera). Iztek- Vjada (2 iztekas) uz Tepenīcas ezeru un grāvis.	50	Dūņu slānis 1 - 2.5 m. Krasti-zemi, slīpi. Piebraukšanas iespējas ir.
68190	Tapenīcas (Tepenīcas) ezers**	Susāju pagasts	34,36	1,7 (max 3,0)	Lielbaseins- Veļikaja. Hidroloģiskais režīms- caurteces. Ietek- Vjada no Nastrovas ezera, grāvis. Iztek- Vjada.	Zvejas tiesības pieder valstij. 100	Salas-3, kopējā platība 0,8 ha. Salām krasti stāvi, līdz 1 m augsti. Dūņu slānis līdz 1 m. Krasti-stāvi, slīpi.
	Žiguru ūdenskrātuve	Žiguru pagasts	4,0		Caurteces.	10	Mākslīgs.

* *Rajona nozīmes ūdenstilpne*, noteikta Balvu rajona teritorijas plānojumā 2006.-2018., ņemot vērā to pieejamību un rekreatīvo potenciālu (plānota publiskā peldvieta).

** *Rajona nozīmes ūdenstilpne*, noteikta Balvu rajona teritorijas plānojumā 2006.-2018., ņemot vērā to pieejamību un rekreatīvo potenciālu (plānota atpūtas vieta).

- Žīguru pagastā - Liepnas upes posmā (līdz Katlešu tiltam) attīstīt laivošanu un uzpludinājumu uz Viricas upītes Žīguru ciematā izmantot rekreatīviem mērķiem.
- Viljakas ezers Balvu rajona teritorijas plānojumā ir iekļauts kā iekšzemes ūdeņu peldvieta.

Novada teritorijā nav atbilstoši normatīvo aktu prasībām iekārtotas peldvietas, saskaņā ar Veselības inspekcijas veikto peldvietu ūdens kvalitātes monitoringu jūras un iekšzemes peldvietās⁴¹.

Motorizētu peldlīdzekļu izmantošanas iespējas

Motorizētu peldlīdzekļu lietošana atļauta Melnajā ezerā⁴² Kupravas pagastā, nav atļauta Žīguru⁴³ un Susāju⁴⁴ pagasta ūdenstecēs un ūdenstilpnēs, pārējā novada teritorijā nav noteiktas motorizētu peldlīdzekļu lietošanas iespējas.

Lielākā daļa virszemes ūdensobjektu Viljakas novada teritorijā ir nelieli un vasaras sezonā ūdens krājumi ūdenstecēs ir visai niecīgi. Daļa ūdensteču ir taisnotas un ir ietekmēts to hidroloģiskais režīms. Ūdensteces nav piemērotas rūpnieciskai nozvejai, kā arī to rekreatīvais potenciāls (izmantošana laivošanai, makšķerēšanai, peldvietu izveide) nav izteikts. Vienlaicīgi ūdensteces ir nozīmīgas no bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanas viedokļa un kā ainavas izteiksmību vairojoši elementi. Liepnas upe pavasaros ir ar ūdeņiem bagāta un ar ātru straumi, uz salīdzinoši īsu laiku, taču var tikt piedāvāta kā piemērota laivošanai.

Neskatoties uz pietiekamajiem virszemes ūdens krājumiem un iespēju nodrošināt praktiski visu novada teritorijas ūdensapgādi no pazemes ūdens avotiem, ūdens krājumu taupīšana un to saprātīga izmantošana ir aktuāla vides problēma.

Virszemes ūdeņu kvalitāte novadā kopumā ir laba. Jāatzīmē, ka kopš ir pārtraukta neattīrītu notekūdeņu novadīšana Viljakas ezerā, ūdens kvalitāte uzlabojas. Ūdeņu apsaimniekošanā jāievēro, ka virszemes ūdeņos ir aizliegts novadīt normatīvo aktu prasībām neatbilstošos kvalitātes ūdeņus.

Novada teritorijā nav būtisku rūpniecisku rakstura u.c. punktveida piesārņojuma objektu, izņemot notekūdeņu ieplūdes apdzīvotajās vietās. Viljakas novada teritorijā vienlaikus ar ūdenssaimniecības projektu attīstību aglomerācijās līdz 2000 iedzīvotāju tiek plānoti arī normatīvo aktu prasībām atbilstoši ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas risinājumi, bet ārpus apdzīvotām vietām - viensētas, kurās ūdensapgādei un notekūdeņu attīrīšanai paredzēti individuālie risinājumi.

Viljakas novada teritorijā nav neviena VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (LVĢMC) valsts monitoringa novērojumu objekta - teritorijā neatrodas hidrometriskie valsts monitoringa punkti, kā arī virszemes ūdens valsts monitoringa punkti. Vienīgais virszemes ūdeņu valsts monitoringa punkts uz Bolupes atrodas Kubuļu pagastā pie Kurnas upes ietekas Bolupē.

Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanā ņemts vērā LR „Aizsargjoslu likuma” 7. panta 2. daļas 1. punkta a) apakšpunkta un 2. punkta b) apakšpunkta nosacījums par to, ka ūdenstilpei vai ūdenstecei ar applūstošo teritoriju aizsargjoslu nosaka visa applūstošās teritorijas platumā. Applūstošo teritoriju noteikšana veikta atbilstoši 2008. gada 03. jūnija MK noteikumos Nr.406 „Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” noteiktajai metodikai. Tā kā LR „Aizsargjoslu likuma” redakcijā līdz 2008. gada 06. martam lauku teritorijās paredzēja applūstošajās teritorijās iekļaut ūdensobjektu applūstošās teritorijas ar 1 % applūšanas varbūtību, bet pašlaik (Likuma 06.03.2010. redakcija un 03.06.2011. MK noteikumi Nr.406) tās nosaka pēc dabā nosakāmām pazīmēm vai arī veicot 10 % applūšanas varbūtības inženiertehnisko aprēķinus, tad var secināt, ka applūstošo teritoriju aizņemtās platības būtiski nepalielināsies kā pirms pašvaldību reformas pagastu un Viljakas pilsētas teritorijas plānojumos noteiktās. Arī aprobežojumi applūstošajās teritorijās atbilstoši Likuma redakcijai līdz 2010. gada 06. martam bija stingrāki nekā pašlaik - tie neietvēra pašlaik 37. panta 1. daļas 4. punktā noteiktos izņēmumus.

⁴¹ <http://www.vi.gov.lv>, Veselības inspekcija, 2011.

⁴² Kupravas pagasta teritorijas plānojums 2007.-2019.

⁴³ Žīguru pagasta teritorijas plānojums 2005.-2017.

⁴⁴ Susāju pagasta teritorijas plānojums 2008.-2020.

Meliorācijas un lietusūdeņu kanalizācijas sistēma

11. attēls. Valsts nozīmes meliorāciju ūdensnotekas un meliorētās zemes



Daļa no upēm un to pietiekām ir tikušas regulētas, meliorācijas gaitā gan padziļinātas, gan taisnotas. Tas ir izjaucis šo ūdensteču dabisko hidroloģisko režīmu, mazinot dabiskās bioloģiskās attīrīšanās iespējas.

Visvairāk upju dabiskais hidroloģiskais režīms ir ietekmēts novada Medņevas, Vecumu un Susāju pagastu teritorijās, kur lauksaimniecības platību aizsardzībai no applūšanas padomju laikā tika pārveidotas ūdensteču gultnes un savukārt meliorācija nav skārusi Žīguru pagasta teritoriju.

Valsts nozīmes meliorācijas sistēmu ūdensnoteku uzskaitījums un informācija par to regulēto posmu garumu ietverta 3. tabulā.

Savākšanas sistēma lietus ūdeņu plūsmai Viļakas pilsētā nav projektēta. Izplūde no Viļakas pilsētas dienvidu daļas pirms izplūdes uztverošajā ūdenstilpnē tiek attīrīta daļēji. Pašlaik projekta ietvaros daļa notekūdeņu pa Garnizona ielas pašteses notekūdeņu kolektoru jau tik novadīta uz jaunajām NAI Garnizona ielā 20, bet otrajā projekta kārtā paredzēts notekūdeņus, kas ietek Ķiras upē, savākt un ar spiedvada palīdzību novadīt uz NAI.

Aizsargjoslas ap meliorācijas būvēm noteiktas atbilstoši LR „Aizsargjoslu likuma” 18. panta 1., 2. daļas nosacījumiem - 10 m attālumā no ūdensnotekas kroles ūdensnotekas abās pusēs regulētām vai ierīkotām ūdensnotekām lauksaimniecībā izmantojamās zemēs un 8-10 m attālumā no ūdensnotekas kroles atbērtnes pusē regulētām ūdens notekām (maģistrālajiem grāvjiem) meža zemēs.

Meliorētās teritorijas izmantojamas saskaņā ar 14.01.2010. „Meliorācijas likumu”, kas nosaka, ka būvju un inženierkomunikāciju būvniecībai (izņemot vienkāršotu rekonstrukciju un vienkāršotu renovāciju), pārvietošanai un rekonstrukcijai, kā arī derīgo izrakteņu ieguvei, meža ieaudzēšanai meliorētajā zemē vai ierīkojot dīkus, kuru platība lielāka par 1000 m² ekspluatācijas aizsargjoslās ap meliorācijas būvēm un ierīcēm vai vietās, kur tas var ietekmēt meliorācijas sistēmas darbību (kolektoru tuvumā), nepieciešami valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” izdoti tehniskie noteikumi. Dīkus līdz 1000 m² iespējams ierīkot veicot saskaņojumu par to ierīkošanu „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi”.

Pazemes ūdeņi, to ieguve un izmantošana

Viļakas novads ietilpst Baltijas artēziskajā baseinā, kas ir ūdeni saturošu un ūdeni vāji caurlaidīgu slāņkopu mija. Nozīmīgākā ir aktīvas ūdens apmaiņas (saldūdeņu) zona, kas aptver kvartāra un pirmskvartāra ūdens horizontus līdz Narvas sprostslānim. Tajā ietilpst gan sekli iegulošie gruntsūdeņi, gan artēziskie ūdeņi.

Viļakas novada teritorija pēc pazemes ūdeņu dabiskās aizsargātības lielākajā tās daļā tiek vērtēta kā zona ar vidēju piesārņojuma risku, jo tajā pārsvarā atrodas artēzisko ūdeņu tranzīta zonas. Nelielā teritorijā - novada austrumu malā atrodas divas teritorijas ar artēzisko ūdeņu plūsmas augšupejošas plūsmas apgabaliem, kurās ir zems pazemes ūdeņu piesārņošanas risks⁴⁵.

Daugavas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2010.-2015. gadam (2009.), balstoties uz ilggadīgiem novērojumu datiem par pazemes ūdens līmeņiem, novērtēts, ka pazemes ūdensobjekta D9, kurā atrodas Viļakas novads, kvantitatīvais stāvoklis ir labs. Tas nozīmē, ka pazemes ūdeņu ieguves apjoms nepārsniedz pieejamos pazemes ūdens resursus, pazemes ūdeņu līmeņa maiņas netraucē sasniegt noteiktos vides kvalitātes mērķus ar pazemes ūdensobjektiem saistītajos virszemes ūdensobjektos un nerada intrūzijas vai pazemes ūdeņu plūsmas maiņas draudus.

Viļakas novadā ūdensapgāde tiek nodrošināta, galvenokārt, no *Daugavas ūdens horizontu kompleksa*, kā arī *Pļaviņu un Daugavas svītas ūdens horizontu kompleksa* D3 pl-dg. Ūdens ņemšanas vietas Viļakas pilsētā pamatā ir ierīkotas *augšdevona Daugavas, Pļaviņu, pa vienam Pļaviņu-Salaspils, Salaspils-Daugavas un Katlešu-Kartāra ūdens horizontos*, un to dziļums svārstās no 10,2 m līdz 108 m.

⁴⁵ Ziņojums par virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību 2010. gadā. Rīga: VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, 2011. un Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāns. Pilnā versija. 3. pielikums. Rīga: VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, 2009.

Kupravas pagastā tā iegulas dziļums svārstās no 96-130 m. Šis horizonts nes spiedienūdeņus ar spiediena augstumu 45 līdz 55 m. Pēc fizikālajām īpašībām un ķīmiskā sastāva šie ūdeņi atbilst sadzīves ūdens apgādes vajadzībām. *Daugavas horizonta* virsma Šķilbēnu pagasta teritorijā, vadoties pēc datiem no ūdensapgādes urbumu pasēs iekļautās informācijas, iegul 20-29 m dziļumā, Medņevas pagastā - 32 m dziļumā no zemes virsmas. To veido karbonātiski ieži - dolomīti ar dolomītmerģeļa un māla starpkārtām. Ūdensapgādei izmantojamais intervāls atrodas 37,9-55 m dziļumā. Ūdens mineralizācija ir 0,35 g/l, cietība - līdz 5 mmol/l, paaugstināts dzelzs saturs.

Gruntsūdeņi, neatkarīgi no iežu virskārtas litoloģiskā sastāva, parasti var nodrošināt tikai individuālo māju vajadzības ar grodu aku palīdzību, tos izmanto viensētās visā novada teritorijā. Ūdens ieguves apjomi no šīm akām netiek uzskaitīti.

Viļakas novadā pazemes ūdeņu ieguvei ir ierīkoti 117 ūdensapgādes urbumi. Pazemes ūdensapgādes urbumu izmantošana 2011. gadā ir šāda: 17 urbumi darbojas, t.sk. 12 - izmanto centralizētai ūdensapgādei, skat. 5. tabulu, 5 - urbumi ir rezervē, 1 - ir jātamponē, 14 - netiek izmantoti, 2 - likvidēti un 73 urbumi tiek izmantoti individuālai ūdensapgādei, galvenokārt privātmājās vai arī to statuss ir precizējams⁴⁶. Vislielākais urbumu skaits - 33 ir Šķilbēnu pagastā un Vecumu pagastā - 24, citos pagastos urbumu skaits ir mazāks par 20 (19 - Susāju pagastā, 17 - Viļakas pilsētā un Medņevas pagastā, 5 - Kupravas pagastā un 5 - Žīguru pagastā). Liela daļa urbumu kādreiz ierīkoti saistībā ar bijušajiem padomju laika saimnieciskajiem objektiem un tagad lielākais īpatsvars no tiem ir privātā apsaimniekošanā. Piemēram, lielsaimniecības pastāvēšanas laikā Vecumu pagastā visas lopu novietnes tika nodrošinātas ar ūdeni no urbumiem: Cūkines lopu komplekss - 1 urbums, Bliņicas ferma - 1 urbums, Indriču ferma - 1 urbums, Gāršas ferma - 1 urbums, Rekovas ferma - 1 urbums, Kozīnes komplekss - 1 urbums, Uzvaras ferma - 1 urbums, Kazukalna komplekss - 1 urbums, Lugu ferma - 1 urbums, Vientuļu ferma - 1 urbums.

Centralizētās ūdensapgādes pakalpojumi teritorijas plānojuma izstrādes laikā Viļakas novadā ir pieejami Viļakā, Kupravas ciemā (Kupravas pagastā), Upītes, Rekovas un Šķilbanu ciemos (Šķilbēnu pagastā), Semenovas ciemā (Medņevas pagastā), Žīguru ciemā (Žīguru pagastā) un Borisovas ciemā (Vecumu pagastā).

Pašlaik Viļakas pilsētā centralizētas ūdens apgādes sistēmas apkalpes zona aptver ~41 % pilsētas iedzīvotāju (~400), bet pēc ūdenssaimniecības attīstības projekta pilnīgas pabeigšanas ūdensapgādes pakalpojumi būs pieejami 49 % iedzīvotāju. Saskaņā ar projekta tehniski ekonomiskajā pamatojumā ietvertu situācijas raksturojumu, esošajā publiskā ūdensapgādes sistēma darbojas kā divas atsevišķas zonas, centralizētai ūdens apgādei tiek izmantoti 3 urbumi (divi Balvu ielā 10b, viens Eržepoles ielā 79)⁴⁷. Atbilstoši SIA „Viļakas namsaimnieks” B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā Nr. RE12LB0001 (izsniegusi VVD Rēzeknes RVP 2012. gada 06. februārī) noteiktajam limitam atļautais ūdens ieguves daudzums katram urbumam Balvu ielā 10b, t.i. Nr. P700575 (LVĢMC DB Nr. 14548) un Nr. P700285 (LVĢMC DB Nr. 7290, rezerves urbums) ir 100,8 m³ diennaktī vai 36800 m³ gadā, bet urbumam Eržepoles ielā 79 - Nr. P700287 (LVĢMC DB Nr. 14260) - 68,7 m³ diennaktī vai 25083 m³ gadā.

Susāju pagasta pārvalde ir vienīgā pašvaldība novadā, kuras pārziņā nav neviena urbuma centralizētai ūdensapgādei. Pazemes ūdeni no artēziskajiem urbumiem izmanto VAS „LATVENERGO”, Augstsprieguma tīklu Gulbenes grupas Viļakas apakšstacijas dzīvojamās ēkās Keišos un saimniecības Matīsi iedzīvotāji Svīlpovā. Susāju pagastā pazemes ūdeni no atsevišķa artēziskā urbuma izmanto Mežvidu pamatskola.

Informācija par dzeramā ūdens ieguvei izmantotajiem urbumiem, atļautajiem limitiem, apsaimniekotajiem un aizsargjoslām ir sniegta 5. tabulā.

⁴⁶ Avots: VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāze „Latvijas derīgo izrakteņu atradņu reģistrs”, informācija uz 2010.02.16., Valsts vides dienesta Rēzeknes reģionālās vides pārvalde 12.01.2012. vēstule Nr.11/177.

⁴⁷ Avots: SIA „VentEko” 2005. gada pētījums, pētījums „Viļaka. Tehniski ekonomiskā pamatojuma novērtējums” (Hacrow Group Limited) sadarbībā ar „Carl Bro Latvija” un „Eiropprojekts” un „Ūdensprojekts” 2003. gads.

5. tabula. Centralizētai ūdensapgādei izmantojamo artēzisko aku raksturojums

N. p. k.	Ūdens ieguves vietas ident. Nr.	Atrašanās vieta (horizonts)	Atļautais ūdens ieguves daudzums ⁴⁸		Apsaimniekotājs	Urb. ierīkošanas gads	Urbuma dziļums (m)	Stingrā režīma aizsargjosla (rādiuss, m)	Baktērioloģiskā aizsargjosla (rādiuss, m)		Ķīmiskā aizsargjosla (rādiuss, m)	
			m ³ diennaktī	m ³ gadā								
1.	P700286 (rezervē)	Balvu ielā 10b D3 pl-slp	100,8	36800	„Viljākas namsaimnieks”	1990.	108	10	45		93 ha	
2.	P700575	Balvu ielā 10b D3dg	100,8	36800	„Viljākas namsaimnieks”	2009.	80	10				
3.	P700287	Eržepoles 79 D3 dg	68,7	25083	„Viljākas namsaimnieks”	1949. - 1951.	80	10	nav nepieciešama		pie 41 m ³ /dnn 225	pie 1 l/sek 327
4.	P700083	Kuprava Rūpniecības iela 20 D3 dg	64,11	23400	Kupravas pagasta pārvalde	1968.	60	10	nav nepieciešama		pie 631,4 m ³ /dnn 646	
5.	P700362 (rezervē)	Kuprava Rūpniecības iela 20 D3 dg	2,74	1000	Kupravas pagasta pārvalde	1968.	60	10	nav nepieciešama		pie 596,2 m ³ /dnn 700	
6.	P700079	Semenovas ciemā D3 dg	38,36	14000	Medņevas pagasta pārvalde	1986.	55	10	nav nepieciešama		pie 2 l/sek 455	
7.	P700078	Rekovā D3 dg	* ⁴⁹	*	Šķilbēnu pagasta pārvalde	1966	44	10	nav nepieciešama		pie 3 l/sek. 610	
8.	P700199	Upītes ciems D3 dg	20,6	75100	Šķilbēnu pagasta pārvalde	1967.	30	10	nav nepieciešama		pie 15 m ³ /dnn 145	pie 23 l/sek. 480
9.	P700108	Borisova D3 pl-dg	26,02	9500	Vecumu pagasta pārvalde	1986	40	10	pie 37,5 m ³ /dnn 28	pie 3 l/sek 70	pie 37,5 m ³ /dnn 230	pie 3 l/sek 560
10.	P700289	Borisovā Mežvidu skola D3 dg	*	*	Vecumu pagasta pārvalde ⁵⁰	1984	53	10	14		131	
11.	P700347	Žiguru ciems Viljākas ielā 25b D3 dg	12,33	4500	„Žiguru namsaimnieks” SIA	1965	50	10	pie 64,65 m ³ /dnn	pie 345,6 m ³ /dnn	pie 64,65 m ³ /dnn	pie 345,6 m ³ /dnn
									nav nepieciešama		270	660
12.	P 700346	Kultūras ielā 2, Žiguru ciems D3 pl-dg	9,86	3600	„Žiguru namsaimnieks” SIA	1973	60	10	pie 64,65 m ³ /dnn	pie 432 m ³ /dnn	pie 64,65 m ³ /dnn	pie 432 m ³ /dnn
									nav nepieciešama	105	290	765

⁴⁸ Avots: B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas, Vides pārraudzības valsts biroja mājas lapa <http://www.vpvp.gov.lv/lv/piesarnojums/a-b-atlaujas>.

⁴⁹ Informācija par atļautajiem ūdens daudzumiem nav publiski pieejama.

⁵⁰ Mežvidu skola atrodas Susāju pagasta teritorijā, bet to apsaimnieko Vecumu pagasta pārvalde.

Atsevišķām iestādēm un uzņēmumiem ūdens padeve tiek nodrošināta no to pārziņā esošiem urbumiem, piemēram, SIA „Daiļrade Koks” (Nr. P700508 (LVĢMC DB 19154), D3 dg, atļautais ūdens ieguves daudzums 17,8 m³/dnn, 6500 m³/gadā⁵¹) un Viljakas sociālās aprūpes centrs (atrodas bijušajā Viljakas slimnīcas teritorijā, kur teritorijas plānojuma izstrādes laikā ir izvietota arī Vidzemes reģiona neatliekamās medicīniskās palīdzības brigāde⁵², izmanto ūdensapgādes urbumu Nr. P700062 (LVĢMC DB Nr. 14176) VVD Rēzeknes RVP nav izsniegusi atļauju, kurā būtu noteikts ūdens ieguves limits. Ir uzstādītas sadzīves notekūdeņu bioloģiskās attīrīšanas iekārtas HNV-P ar projektēto jaudu 6m³/dnn no kā var secināt, ka ūdens patēriņš no urbuma varētu variēt ap 6m³/dnn).

Pārējā pilsētas teritorijā iedzīvotāji dzeramo ūdeni iegūst no privātajām akām.

2010. gadā projekta „Ūdenssaimniecības attīstība Viljākā” ietvaros paredzēta arī 2 artēzisko aku rekonstrukcija un vienas jaunas akas būvniecība. Tika uzsākti būvdarbi, tiek rekonstruēts ūdensvads no artēziskajām akām līdz Balvu ielai. Darbus veic būvfirma „SFALO X”.

Projekta „Ūdenssaimniecības attīstība Žīguru pagasta Žīguru ciemā” īstenošanas laiks ir līdz 2012. gada jūnijam. Tā ietvaros veikta artēziskās akas rekonstrukciju u.c. darbus Žīguru ciemā.

Saskaņā ar projektu „Šķilbēnu pagasta apdzīvoto vietu Rekovas un Šķilbanu ciemu ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas rekonstrukcija” Nr.ŠKILPP/2004/01/, Rekovas un Šķilbanu ciemos ir paredzēta artēzisko aku rekonstrukcija u.c. darbi līdz 2015. gadam⁵³.

Ūdeņu izmantošana

Viljakas novadā 2010. gadā kopā bija 9 organizācijas, kuras atskaitās ar formu „Nr.2-Ūdens” SIA „Daiļrade-koks”, pašvaldības SIA „Viljakas namsaimnieks”, Kupravas pagasta pārvalde, Medņevas pagasta pārvalde, Šķilbēnu pagasta pārvalde, Vecumu pagasta pārvalde, t.sk. Mežvidu pamatskola un pašvaldības SIA „Žīguru namsaimnieks”.

Informācija par ūdeņu izmantošanu atbilstoši valsts statistisko pārskatu „Nr.2-Ūdens” informācijai sniegta 6. un 7. tabulā.

6. tabula. Ūdens ņemšana Viljakas novadā 2010. gads⁵⁴

Nosaukums	Kopā ņemtais no dabīgajiem ūdens avotiem tūkst. m ³	t.sk.		
		ņemts ūdens		
		Kopā	Vietu skaits	Pazemes
Viljaka	51.785	51.785	4	51.785
Kupravas pagasts	16.629	16.629	1	16.629
Medņevas pagasts	10.623	10.623	1	10.623
Šķilbēnu pagasts	10.846	10.846	2	10.846
Vecumu pagasts	8.400	8.400	2	8.400
Žīguru pagasts	4.936	4.936	2	4.936
Kopā	103.219	103.219	12	103.219

Dzeramo ūdeni novadā iegūst no pazemes ūdeņiem. Vislielāko ūdens daudzumu, pusi no kopējā iegūtā ūdeņu apjoma iegūst Viljakas pilsētā ūdensapgādei pašvaldības SIA „Viljakas namsaimnieks” un SIA „Daiļrade-koks” uzņēmuma vajadzībām. No 2008. gada, mainoties uzskaites sistēmai, iegūtā un sagatavotā dzeramā ūdens izmantošana tiek klasificēta kā izmantošana komunālām un sadzīves vajadzībām, skat. 7. tabulu.

⁵¹ Avots: VVD Rēzeknes RVP ir 11.03.2009. izsniegtajā B kategorijas piesārņojošās darbības atļauja Nr. RE09IB0009.

⁵² 2010. gada jūlijā atbalstīja Eiropas Reģionālās Attīstības Fonda (ERAF) projektu Nr. 3/DP/3.1.5.1.2/10/IPIA/VEC/024 „Viljakas novada Veselības aprūpes centra attīstība”, ko plānoja īstenot 10 mēnešos līdz 31.05.2011. Kā arī 01.08.2010. starp Veselības Ekonomikas Centru, SIA „Viljakas veselības aprūpes centrs” un Viljakas novada domi noslēdza līgumu par projekta īstenošanu. Pēc reformām veselības nozarē un mazo slimnīcu slēgšanas, 01.04.2009. Viljakas slimnīcas ēkā, Parka ielā 2, izveidoja Viljakas sociālās aprūpes centru un izvietoja Vidzemes reģiona neatliekamās medicīniskās palīdzības brigādi. Poliklīnikas ēkā, Tautas ielā 6, darbu uzsāka SIA „Viljakas veselības aprūpes centrs”.

⁵³ SIA „Reģionu attīstībai”, 2005.g.

⁵⁴ Avots: SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāzes „Valsts statistiskais pārskats „Nr.2-Ūdens”.

7. tabula. Ūdens izmantošana Viļakas novadā 2010. gads

Nosaukums	Kopā tūkst. m ³	t.sk.		Ūdeņu zudumi
		ražošanas vajadzībām	komun., sadzīves vajadzībām	
Viļaka	51.485	1.461	50.024	1.599
Kupravas pagasts	16.629	0.000	16.629	0.000
Medņevas pagasts	10.623	0.000	10.623	0.000
Šķilbēnu pagasts	10.846	0.000	10.846	0.000
Vecumu pagasts	8.400	0.000	8.400	0.000
Žīguru pagasts	4.936	0.000	4.936	0.000
Kopā	102.919	1.461	101.458	1.599

Ūdens resursi izmantojami MK noteikumu Nr.736 (2003. gada 23. decembrī) „Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju” noteiktajā kārtībā. Visa veida ūdensņemšanas vietu apkārtnē ir jābūt labiekārtotai un novērstām notekūdeņu infiltrācijas un ūdens piesārņošanas iespējām.

Viļakas novada teritorija ir pietiekami nodrošināta ar kvalitatīviem un dabiski labi aizsargātiem pazemes dzeramā ūdens resursiem, teritorijā nepastāv risks dzeramā ūdens resursu izzīdīšanai (šī brīža patēriņš nesasniedz ~5 % no dabiski atjaunināmiem pazemes ūdens resursiem).

Līdzīgi kā citās Ziemeļlatgales teritorijās, raksturīgs paaugstināts dzelzs saturs (seklāko slāņu ūdeņiem - arī cietība), kas nosaka ūdens atdzelžošanas nepieciešamību, atsevišķās teritorijās, arī mīkstināšanu. Izņēmums ir centra sistēma Viļakas pilsētā, saskaņā ar projekta „Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Austrumlatvijas upju baseinos” tehniski ekonomiskajā pamatojumā ietvertu situācijas raksturojumu, dzeramajam ūdenim, atšķirībā no daudzām teritorijām Latvijā, kvalitāte attiecībā uz dzelzs saturu tiek vērtēta kā pietiekami laba, līdz ar to atdzelžošanas iekārtu izbūve netiek vērtēta par nepieciešamu. Dzeramā ūdens ieguvei izmantojamo pazemes ūdeņu atbilstība dzeramā ūdens obligātajām nekaitīguma prasībām ir atbilstoša, izņemot jau minēto paaugstināto dzelzs un sulfātu saturu, ko nosaka pazemes ūdeņu dabiskais sastāvs.

Pašvaldības pārziņā esošajām ūdens ņemšanas vietām - urbumiem pamatā ir noteiktas un dabā ierīkotas LR „Aizsargjoslu likumā” noteiktās aizsargjoslas, līdz ar to centralizētās ūdensņemšanas vietas vērtējamas kā sakārtotas, izņemot atsevišķus problēmobjektus, kur urbumi savulaik ir ierīkoti, savukārt 10 metru stingrā režīma aizsargjoslu fiziski nav iespējams ierīkot (Viļakas slimnīca).

Novada teritorijā ir urbumi, kuri netiek izmantoti, līdz ar to urbumu apsekošana, detalizēta turpmākās izmantošanas izvērtēšana un neizmantojamo urbumu nodrošināšana pret piesārņojuma iespējām ir viena no prioritārajām vajadzībām vides jomā. Neizmantoti un hermētiski nenoslēgti artēziskie urbumi ir viens no potenciāli visbīstamākajiem pazemes ūdens piesārņošanas avotiem. Izlemjot turpmāko katra konkrēta ūdens apgādes urbuma apsaimniekošanas kārtību, vērā ņemama urbuma turpmākās izmantošanas perspektīva, urbuma tehniskais stāvoklis u.c. faktori. Ņemot vērā to, ka Civillikumā un likumā „Par zemes dzīlēm” noteikts, ka pazemes ūdens pieder zemes gabala īpašniekam, galīgo lēmumu par ūdens ieguves turpmāko perspektīvu ir jāpieņem zemes īpašniekam, kura īpašumā ūdens apgādes urbums atrodas. Urbumus, kuru turpmākā izmantošana pamatotu iemeslu dēļ nav nepieciešama, nepieciešams tamponēt, nodrošinot pazemes ūdens resursu aizsardzību.

Esošām, projektējamām un rekonstruējamām ūdens ņemšanas vietām un ūdens padeves iekārtām no ūdens ņemšanas vietām uz apdzīvotām vietām vai atsevišķiem saimniecības objektiem, izņemot akas, urbumus un avotu, kurus izmanto saimniecībā vai dzeramā ūdens ieguvei savām vajadzībām individuālie ūdens lietotāji (fiziskās personas), jānosaka un jāievēro aizsargjoslas, saskaņā ar spēkā esošiem LR normatīvajiem aktiem (Aizsargjoslu likums, (11.03.1997.), MK noteikumi Nr.43 (20.01.2004.) „Aizsargjoslu ap ūdens ņemšanas vietām noteikšanas metodika”.

1.5.5. Atkritumu apsaimniekošana

Atbilstoši likumam „Par pašvaldībām” un „Atkritumu apsaimniekošanas likums” vietējā pašvaldība ir atbildīga par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem tās teritorijā. Atbilstoši likuma „Atkritumu apsaimniekošanas likums” 8. pantā noteiktajam, pašvaldība organizē sadzīves atkritumu, t.sk. sadzīvē radušos bīstamo atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā.

Viļakas novads iekļaujas Malienas atkritumu apsaimniekošanas reģionā⁵⁵, kurš tiek apsaimniekots atbilstoši „Malienas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2008.-2013. gadam”⁵⁶ ietvertajiem pasākumiem. Detalizētu kārtību atkritumu apsaimniekošanas organizēšanai Viļakas novadā nosaka Viļakas novada domes apstiprinātie saistošie noteikumi Nr.24 „Atkritumu apsaimniekošanas noteikumi” (pieņemti domē 27.10.2010.).

Viļakas novadā par atkritumu saimniecības jautājumiem atbild Viļakas pilsētā - pašvaldības SIA „Viļakas namsaimnieks”, pārējā novadā novada pašvaldības Kupravas, Medņevas, Susāju, Šķilbēnu, Vecumu pagastu pārvaldes un pašvaldības SIA „Žiguru namsaimnieks”. Viļakas novadā atkritumu apsaimniekošanu nodrošina SIA „Veolia vides serviss”.

Viļakas novadā nav centralizētas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas. Novada atkritumu apsaimniekošanas sistēmā iesaistīti 35 % lauku teritoriju iedzīvotāji un 83 % pilsētas iedzīvotāji. Tādēļ ir nepieciešama iedzīvotāju lielāka iesaistīšana centralizētajā atkritumu apsaimniekošanas sistēmā lauku teritorijās.

Malienas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2008.-2013. gadam novērtēts, ka reģionā pilsētas viena atkritumu radītāja (fiziskas personas) saražotais atkritumu apjoms vidēji gadā ir 1,26 m³, un lauku teritorijas - saražotais atkritumu apjoms - 0,44 m³. Kā norādīts Malienas reģiona atkritumu apsaimniekošanas plānā attiecībā uz sadzīves atkritumu plūsmām un klasifikāciju - tā nav pilnīga.

Viļakas novadā kopējais radīto atkritumu daudzums pēdējos 5 gados ir ievērojami samazinājies no 11 tūkst. tonnām 2006. gadā līdz aptuveni 250 tonnām 2010. gadā (8. tabula). To galvenokārt nosaka saimnieciskās dzīves apsākums pēdējos gados, ar koksnes pārstrādi un apstrādi saistītās ražošanas pārtraukšanu vai samazināšanos, jo lielāko īpatsvaru kopējā atkritumu daudzumā sastādīja Žiguru mežrūpniecības sabiedrība (Žiguru pagastā) un SIA „Dolo” (Šķilbēnu pagastā) ražotņu zāģu skaidas, koksnes atgriezumus un atlikumus. Pārējo atkritumu daudzumu galvenokārt veido nešķiroti sadzīves atkritumi.

8. tabula. Viļakas novadā radīto atkritumu kopējais daudzums un bīstamo atkritumu īpatsvars⁵⁷

Pilsēta/ pagasts	Radīto atkritumu daudzums, t/gadā									
	2010		2009		2008		2007		2006	
	kopā	t.sk. bīstamie	kopā	t.sk. bīstamie	kopā	t.sk. bīstamie	kopā	t.sk. bīstamie	kopā	t.sk. bīstamie
Viļaka	152.074	0.013	237.218	0.022	32.400	0.000	277.842	0.366	245.524	0.208
Kupravas pagasts	53,5	0.000	53.500	0.000	53.500	0.000	89.000	0.000	53.500	0.000
Medņevas pagasts	19.000	0.000	19.000	0.000	19.000	0.000	20.000	0.000	19.000	0.000
Šķilbēnu pagasts	78.587	0.007	78.590	0.010	0.000	0.000	136.226	0,016	9471.483	0.015
Susāju pagasts	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	28.750	0.000	2.250	0.000
Vecumu	0.000	0.000	0.000	0.000	27.150	0.000	27,73	0.000	27.690	0.000

⁵⁵ Tajā kopā ar Viļakas novadu ir apvienotas bijušo Alūksnes, Balvu, Gulbenes un 6 Madonas bijušo rajonu pašvaldības.

⁵⁶ 06.03.2008. MK rīkojums Nr.114 „Par Malienas reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2008.-2013.gadam”.

⁵⁷ Avots: VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāze „Valsts statistiskais pārskats par bīstamajiem un sadzīves atkritumiem Nr.3-A”.

Pilsēta/ pagasts	Radīto atkritumu daudzums, t/gadā									
	2010		2009		2008		2007		2006	
	kopā	t.sk. bīstamie	kopā	t.sk. bīstamie	kopā	t.sk. bīstamie	kopā	t.sk. bīstamie	kopā	t.sk. bīstamie
pagasts										
Žiguru pagasts	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	138.960	1.380	1111.130	1.640
Kopā novadā:	249.661	0.020	388.3078	0.0318	132.05	0.000	690.7783	1.7463	10930.577	1.863
t.sk. bīstamie, %		0.01		0.01		0,00		0.25		0.02

Teritorijas plānojuma izstrādes laikā atkritumi galvenokārt tiek savākti konteineros. Izmantojamo atkritumu savākšanai konteineru tilpums ir dažāds, tas ir no 0,1 m³ līdz 1,1 m³. Atkritumu savākšanas biežums pilsētā parasti ir 5 reizes nedēļā, pagastos atkritumu savākšanas biežums svārstās no 1 reizes nedēļā līdz 1 reizei mēnesī. Atkritumu savākšanas biežumu ietekmē divi faktori: līguma nosacījumi, ko konkrēta pašvaldība noslēdz ar atkritumu apsaimniekošanas komersantu un izmantojamo konteineru tilpums.

Novada teritorijā savāktu atkritumu noglabāšana notiek Gulbenes novada, Litenes pagastā - poligonā „Kaudzītes”. Poligonā ir izbūvēta infrastruktūra atkritumu savākšanas, pārstrādes un uzglabāšanas procesu nodrošināšanai Malienas atkritumu apsaimniekošanas reģionā, kurā kopā ar Viļakas novadu ir apvienotas bijušo Alūksnes, Balvu, Gulbenes un 6 Madonas rajonu pašvaldības.

Teritorijas plānojuma izstrādes laikā atkritumu dalītā vākšana novadā nav attīstīta, jo novads atrodas tālu no pārstrādes centriem, atkritumu apjomi, kas nodalīti otrreizējai pārstrādei/izmantošanai ir mazi, un, ņemot vērā to, ka atkritumu dalītās vākšanas process ir ekonomiski neizdevīgs - komersanti nav ieinteresēti attīstīt atkritumu dalīto vākšanu. Izņēmums ir SIA „Zaļais punkts” iniciatīva papīra/kartona savākšana pie skolām.

Atbilstoši „Malienas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2008.-2013. gadam” nostādnēm, dalītās vākšanas punktus plānots ierīkot apdzīvotās vietās, kur iedzīvotāju daudzums ir 200 iedzīvotāji vai vairāk. Katrs dalītās vākšanas punkts plānots apmēram 40 m² liels, paredzēts dažādu atkritumu konteineru novietošanai. Pašlaik atkritumu dalītās vākšanas punktu izveide nav uzsākta. Bez tam plānā norādīts, ka atkritumu dalītās vākšanas sistēmas infrastruktūras izveidei reģionā ir jāveido laukums šķirotu atkritumu savākšanai no iedzīvotājiem 7 reģiona pilsētās, tostarp Viļakā. Gan laukuma izbūve šķirotu atkritumu savākšanai, gan atkritumu dalītās vākšanas punktu izveide ir teritorijas plānojuma ieviešanas laikā risināmi jautājumi. Jāatzīmē, ka tuvākais laukums šķirotu atkritumu savākšanai no iedzīvotājiem un atkritumu šķirošanas centrs blakus esošajā Austrumlatgales reģionālajā atkritumu reģionā ir plānots Kārsavā. Nepieciešamības gadījumā novads nākotnē var plānot sadarbību ar šo atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras apsaimniekotājiem.

No kopējā atkritumu daudzuma tikai niecīga daļa - 0,01 % (2010. gadā) ir bīstamie atkritumi. 2007. gadā to īpatsvars bija 0,25 %, kas tāpat ir vērtējams kā neliels. Bīstamos atkritumus veido uzņēmumu un iestāžu izlietotās luminiscentās lampas, eļļu filtri un citi bīstamas ķīmiskās vielas absorbējoši materiāli. Sadzīves bīstamie atkritumi pašlaik pārsvarā tiek savākti kopā ar sadzīves atkritumiem. Tiek veikta atsevišķa to veidu vākšana veikalos un iestādēs. Saskaņā ar LVGMC datu bāzes „Valsts statistiskais pārskats par bīstamajiem un sadzīves atkritumiem „Nr. 3-A” pēdējos 3 gados Viļakas novadā ir tikai 1 uzņēmums, kurā rodas bīstamie atkritumi, tas ir SIA „Daiļrade koks” (nodotais daudzums 0,007 t). Par bīstamo atkritumu savākšanu atbild uzņēmums, kuru saimnieciskajā darbībā tie rodas. Bīstamos atkritumus atkarībā pēc to veida uzņēmums uzkrāj atsevišķi, nodod deponēšanai vai pārstrādei uzņēmumiem, kuri saņēmuši atļauju darbībām ar bīstamajiem atkritumiem.

Kaut gan bīstamos atkritumus daudzums, kurš veidojas novadā, ir neliels, turpmākajos 12 gados aktuāla ir to savākšana un novada iekļaušanās valsts bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmā, kura Latvijā pašlaik ir izveides stadijā. Malienas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plānā minēts, ka šī sistēma ietvers bīstamo atkritumu savākšanas punktu izveidi bijušo rajonu centros (novadam

tuvākā - Balvos). Valsts sistēma ietvers bīstamo atkritumu apglabāšanas poligonu Dobeles rajona Zebrenes pagastā un to plānots papildināt ar azbestu saturošo atkritumu apglabāšanas poligonu Saldus rajona Brocēnu novada „Dūmiņos”, bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārta Olainē, dažādu atstrādāto eļļu un nolietotu riepu utilizācija Brocēnu šifera rūpnīcā.

Sakarā ar Malienas reģiona atkritumu poligona atklāšanu, tika pieņemts lēmums slēgt un rekultivēt vietējās mazās sadzīves atkritumu izgāztuves Svīlpova (1,0 ha) un Šalgunova (3,08 ha), kas atrodas Susāju pagasta teritorijā u.c.. Kohēzijas fonda līdzfinansētā projekta Malienas reģiona sadzīves atkritumu apsaimniekošana, Latvijā” (CCI 2004/LV/16/C/ PE/006) realizācijas ietvaros paredzēta visu mazo izgāztuvju rekultivācija Malienas reģionā - kopumā tādas ir 59. Šīm izgāztuvēm nosakāms monitoringa periods 20 gadi.

Atkritumu izgāztuvēm atbilstoši LR „Aizsargjoslu likuma” 28. panta 2. daļas regulējumam ir noteikta sanitārā aizsargjosla 100 metri un saskaņā ar 33. panta 6. daļas regulējumu līdz to rekultivācijas pabeigšanai.

Lauku teritorijās, atkritumu savākšana no viensētām rudens/pavasara lietavu vai ziemas apstākļos var būt apgrūtināta, dēļ tā, ka ceļi un braukšanas apstākļi nav izmantojami specializētās atkritumu savākšanas tehnikai.

Nemot vērā iedzīvotāju skaita negatīvās izmaiņas, atkritumu apjomu pieaugums tuvākajos gados netiek prognozēts.

Situācijas saistībā ar kritušo dzīvnieku, kā arī dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu utilizāciju risināmas, sadarbojoties ar specializētajiem uzņēmumiem, saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem.

1.5.6. Gaisa kvalitāte

Viļakas novadā atmosfēras gaisa piesārņojumu galvenokārt rada stacionārie izmešu avoti (siltumenerģētikas uzņēmumi jeb katlu mājas) un mobilie izmešu avoti (autotransports).

Stacionāro gaisa piesārņotāju skaits Viļakas novadā pēdējos gados (2008.-2010. gadā) praktiski ir nemainīgs, tas ir 7 objekti. No tiem lielākā daļa ir pašvaldību un uzņēmumu katlu mājas, kuras kā galveno kurināmo izmanto malku vai citu koksni. Katlu māju izmešos galvenās piesārņojošās vielas ir oglekļa oksīds un slāpekļa oksīdi.

Viļakas novadā Valsts statistikas pārskatu par gaisa aizsardzību „Nr.2-Gaiss” gatavo Valsts robežsardzes Viļakas pārvalde, SIA „Daiļrade-koks” Viļakas cehs, pašvaldības SIA „Viļakas namsaimnieks” un SIA „Žiguru namsaimnieks”, Kupravas pagasta pārvalde, Medņevas pagasta pārvalde, Šķilbēnu pagasta pārvalde un Vecumu pagasta pārvalde.

Novada teritorija atrodas nomaļus no galvenajām transporta maģistrālēm, arī autotransporta kustības intensitāte pa valsts autoceļiem novadā nav tik liela, lai radītu draudus atmosfēras kvalitātei. Autotransporta intensitātes pieaugumu varētu prognozēt līdz ar projekta „Austrumu stīga” realizāciju, kurā iekļauts arī Semenovas un Rekovas ciemu centru šķērsojošais 1. šķiras valsts autoceļš P45 Viļaka-Kārsava, taču prognozējams, ka nopietnus gaisa kvalitātes pazemināšanas draudus tas neradīs.

Kupravas pagasta teritorijā atrodas kokapstrādes uzņēmumi IK „JAT”, SIA „Tārava”, kuri rada gaisa piesārņojumu ar koksnes organiskajiem putekļiem⁵⁸.

Aktuāla ir siltuma zudumu samazināšanas pasākumu veikšana. Problēmas sagādā siltuma zudumi siltumapgādes tīklos un ēkās, alternatīvam risinājumam - autonomo apkures sistēmu ierīkošanai arī ir negatīvas sekas, jo, lai saražotu vienu siltuma vienību, ir jāpatērē vairāk kurināmā, tādējādi pieaug gaisa piesārņojums. Videi labvēlīgākas ir lielās katlu mājas, kurās efektīvi tiek izmantots kurināmais, labāk noregulēts degšanas režīms.

⁵⁸ „Kupravas pagasta teritorijas plānojums 2007- 2019.”

Lielo katlu māju darbību ir iespējams kontrolēt, sekojot līdzī sadedzināšanas iekārtas darbības efektivitātei, izmantotā kurināmā kvalitātei, veikt gaisu piesārņojošo vielu izmešu kontroli.

Piesārņojuma samazināšanai nepieciešams veikt: dūmgāzu attīrīšanas iekārtu uzstādīšanu stacionāriem izmešu avotiem; gaisa kvalitātes mērījumu monitoringu, stingru tehnoloģiju ievērošanu siltumenerģētikas uzņēmumos un izklīdes modelēšanu mazo katlumāju ietekmes uz gaisa kvalitāti noteikšanai saskaņā ar 14.12.2004. MK noteikumiem „Vides prasības mazo katlumāju apsaimniekošanai”.

1.5.7. Notekūdeņu savākšana un attīrīšana

Centralizētā notekūdeņu savākšanas sistēma Viļakas pilsētā apkalpo aptuveni 550 iedzīvotājus jeb 35 % no pilsētas iedzīvotāju kopskaita un aptuveni 15 juridiskas personas, bet pēc projekta pilnīgas pabeigšanas notekūdeņu pakalpojumi būs pieejami 46 % iedzīvotāju. Pārējie pilsētas iedzīvotāji un uzņēmumi vēl izmanto individuālos kanalizācijas risinājumus.

Centralizētas notekūdeņu savākšanas sistēma novadā ir izbūvētas:

- Kupravas pagastā - Kupravas ciemā;
- Medņevas pagastā - Semenovas centrā esošajām „Līvānu” mājām, daudzdzīvokļu ēkām un sabiedriskajiem objektiem;
- Šķilbēnu pagastā - Rekovā, Šķilbanos (notekūdenī tiek uzkrāti izsūknējamās krājbedrēs) un Upītē;
- Vecumu pagastā - Borisovas ciema iedzīvotājiem, kas dzīvo 18 dzīvokļu mājā „Kārkliņi” un 8 dzīvokļu mājā „Ziedu mājas”;
- Žīguru pagastā - Žīguru ciemā.

Centralizētas notekūdeņu savākšanas sistēma Susāju pagastā netiek nodrošināta.

Centralizētajai notekūdeņu savākšanas sistēmai novadā nav vienotas apsaimniekošanas. Viļakas novadā par centralizētas notekūdeņu savākšanas sistēmas apsaimniekošanu atbild: Viļakas pilsētā - pašvaldības SIA „Viļakas namsaimnieks”, pārējā novadā Kupravas, Medņevas, Šķilbēnu, Vecumu pagastu pārvaldes un pašvaldības SIA „Žīguru namsaimnieks”.

9. tabula. Apkārtējā vidē novadīto notekūdeņu daudzumi 2010. gads⁵⁹

Nosaukums	Novadīšanas vietu skaits (izplūdes)	Kopā novadītie notekūdeņi tūkst.m ³ /gadā	t.sk.		
			ar attīrīšanu normatīvi tīri	ar attīrīšanu normatīvi netīri	bez attīrīšanas normatīvi tīri
Kupravas pagasts	1	16.629	16.629	0.000	0.000
Medņevas pagasts	1	10.623	10.623	0.000	0.000
Šķilbēnu pagasts	2	10.285	6.940	3.345	0.000
Vecumu pagasts	1	2.328	2.328	0.000	0.000
Viļaka	2	50.545	43.265	0.000	7.280
Žīguru pagasts	1	4.936	4.936	0.000	0.000
Kopā	8	95.346	84.721	3.345	7.280

Pavisam novadā virszemes ūdeņos notekūdeņi tiek izvadīti 8 vietās: pārsvarā normatīvi tīri komunālie notekūdeņi, izņēmums ir Šķilbēnu pagasts.

10. tabula. Bioloģiskajās attīrīšanas iekārtās attīrītie notekūdeņu daudzumi 2010. gads

Nosaukums	Skaits	Jauda m ³ /dnn	Notekūdeņu daudzums tūkst.m ³ /gadā		
			kopējais	attīrīšanas pakāpe*	
				pirmējā attīrīšana	otrējā attīrīšana
Medņevas pagasts	1	100	10.623	0.000	10.623
Šķilbēnu pagasts	1	100	6.940	0.000	6.940
Vecumu pagasts	1	20	2.328	0.000	2.328
Viļaka	1	100	43.265	0.000	43.265

⁵⁹ Avots: SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāzes „Valsts statistiskais pārskats Nr.2-Ūdens”.

Nosaukums	Skaits	Jauda m ³ /dnn	Notekūdeņu daudzums tūkst.m ³ /gadā		
			kopējais	attīrīšanas pakāpe*	
				pirmējā attīrīšana	otrējā attīrīšana
Žiguru pagasts	1	400	4.936	0.000	4.936
Kopā	5	720	68.092	0.000	4.936

* Saskaņā ar 2002. gada 22. janvāra MK noteikumos Nr.34 „Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī” noteikto: „pirmējā attīrīšana - mehāniskā vai ķīmiskā notekūdeņu attīrīšana vai cits process, kurā novadīto notekūdeņu bioloģiskais skābekļa patēriņš tiek samazināts ne mazāk kā par 20 % attiecībā pret ienākošo slodzi un kopējais suspendēto vielu daudzums tiek samazināts ne mazāk kā par 50 % attiecībā pret ienākošo slodzi”; „otrējā attīrīšana - tādu tehnoloģiju izmantošana, kur galvenokārt veic bioloģisko attīrīšanu ar otrreizēju nostādināšanu vai izmanto citus procesus, kuri spēj nodrošināt no attīrīšanas iekārtām izplūstošo notekūdeņu kvalitātes atbilstību šo noteikumu 5 .pielikuma 1.tabulā noteiktajām prasībām”.

11. tabula. Mehāniskajās attīrīšanas iekārtās attīrītie notekūdeņu daudzumi 2010. gads

Nosaukums	Skaits	Jauda m ³ /dnn	Notekūdeņu daudzums tūkst.m ³ /gadā		
			kopējais	attīrīšanas pakāpe	
				pirmējā attīrīšana	otrējā attīrīšana
Kupravas pagasts	1	40	16.629	16.629	0.000
Šķilbēnu pagasts	1	45	3.345	3.345	0.000
Viļaka	1	*60	7.280	7.280	0.000
Kopā	3	85	27.254	27.254	0.000

Attīrītajos notekūdeņos paliekošā piesārņojuma vielu daudzumi apkopoti 12. tabulā. Attīrītajos sadzīves notekūdeņos paliekošais piesārņojums ir fosfora un slāpekļa savienojumi.

12. tabula. Notekūdeņos paliekošais piesārņojums 2010. gads

Nosaukums	Notekūdeņu kopējais daudzums m ³ /gadā	Paliekošais piesārņojums, vielu daudzumi, t/gadā		
		Pkop	P-PO4	Nkop
Kupravas pagasts	2.61886	0.02283	0.01680	0.35265
Medņevas pagasts	0.84000	0.02200	0.00800	0.11500
Šķilbēnu pagasts	1.68703	0.01370	0.01900	0.15140
Vecumu pagasts	0.30050	0.00000	0.00000	0.05430
Viļaka	5.19400	0.30400	0.02900	0.65300
Žiguru pagasts	0.96323	0.00650	0.00183	0.16150
Kopā	11.60362	0.36903	0.07463	1.48785

Viļakas pilsētas centralizēto tīklu veido divas notekūdeņu sateces zonas. Pirmā zona apkalpo pilsētas ziemeļdaļu, otrā - apkalpo pilsētas centrālo daļu. Pilsētā pastāv arī vairākas lokālās sistēmas, kas savāc notekūdeņus septiķu tvertnēs, ar tālāko izplūdi novadgrāvjos. Kanalizācijas tīkli pilsētā būvēti 60.-70. gados, tie ir nolietotojušies un kopumā kanalizācijas tīklu stāvoklis ir vērtējams kā slikts⁶¹. Eržepoles ielas rajonā notiek infiltrācija no notekūdeņu tīkliem, kas rada papildus slodzi.

Pilsētas NAI darbības tehnoloģiskajos procesos notekūdeņu dūņas tiek uzglabātas NAI teritorijā. Pamatojoties uz paraugu analīžu rezultātiem, NAI izlaiž apmierinošas kvalitātes attīrītos notekūdeņus. Atsevišķu iestāžu un uzņēmumu vajadzībām pilsētas teritorijā atrodas vairākas lokālās NAI, t. sk. „Dailrade-Koks” attīrīšanas iekārtas, kopš 2004. gada izsmejama bedre. Domes u.c. sabiedrisko objektu notekūdeņu ieplūdes pēc nosēdakām ir izveidotas Pušnicas upītē. Viļakas pilsētā bioloģiskās attīrīšanas iekārtas ir Viļakas valsts ģimnāzijai - BIO PURIT 20 ar projektēto jaudu 20 m³/dnn un Viļakas novada sociālās aprūpes centram - HNV-P ar projektēto jaudu 6m³/dnn.

⁶⁰ Informācija nav publiski pieejama.

⁶¹ Projekta „Ūdenssaimniecības attīstība Austrumlatvijas trīs upju baseinos”, tehniski ekonomiskais pamatojums, Halcrow group Ltd, 2003.g.

Savākšanas sistēma lietus ūdeņu plūsmai pilsētā nav projektēta. Izplūde no Viļakas pilsētas dienvidu daļas pirms izplūdes uztverošajā ūdenstilpnē netiek attīrīta, izņemot attīrīšanu septiņos, kas tālāk ieplūst Pušnicā. Saskaņā ar izsniegtajām ūdens lietošanas atļaujām⁶² novada teritorijā pastāv šādas notekūdeņu novadīšanas iespējas:

- Viļakas pilsēta - bioloģiskās attīrīšanas iekārtas BIO-100, notekūdeņu novadīšanas vieta - Viļakas ezers; mehāniskās attīrīšanas iekārtas (septiķis), notekūdeņu novadīšanas vieta - Pušnica, Kiras upe; mehāniskās attīrīšanas iekārtas DN, notekūdeņu novadīšanas vieta - meliorācijas grāvis (650 m) upe Kira, Viļakas valsts ģimnāzijas un Viļakas novada sociālās aprūpes centra bioloģiskās attīrīšanas iekārtas;
- Kupravas pagastā - mehāniskās attīrīšanas iekārtas EM, un biofiltrs BF, notekūdeņu novadīšanas vieta - Bolupe;
- Medņevas pagastā - bioloģiskās attīrīšanas iekārtas BIO-50, notekūdeņu novadīšanas vieta - upe Kira;
- Šķilbēnu pagastā - bioloģiskās attīrīšanas iekārtas, notekūdeņu novadīšanas vieta - meliorācijas grāvis (2 km), Krākupe; mehāniskās attīrīšanas iekārtas, notekūdeņu novadīšanas vieta - meliorācijas grāvis, kas tālāk saistīts ar Rikas upīti;
- Vecumu pagastā - nosēdakas, notekūdeņu novadīšanas vieta - meliorācijas grāvis; krājbedres - izved;
- Žīguru pagastā - bioloģiskās attīrīšanas iekārtas BIO-400, notekūdeņu novadīšanas vieta - upe Nerica.

Realizējot ūdenssaimniecības rekonstrukcijas projektus novadā paredzēts:

Projekts Nr.3DP/3.4.1.1.0/11/APIA/CFLA/052 „Ūdenssaimniecības attīstība Šķilbēnu pagastā Rekovas ciemā” tostarp aktivitāšu vidū paredzēts izbūvēt notekūdeņu attīrīšanas iekārtas (NAI BIO 50), rekonstruēt kanalizācijas tīklus 325 m jeb 81 % no esošajiem tīkliem un izbūvēt jaunus kanalizācijas tīklus 1400 m garumā. Kā arī izbūvēt kanalizācijas sūkņu staciju. Paredzēts, ka būvniecības darbi ūdenssaimniecībā Šķilbēnu pagasta Rekovas ciemā uzsāksies 2012. gada pavasarī.

Projekta nr. 3DP/3.4.1.1.0/11/APIA/CFLA/053 „Ūdenssaimniecības attīstību Šķilbēnu pagastā Šķilbanu ciemā” aktivitāšu īstenošanas ilgums būs 24 mēneši. Projektā paredzēta ūdensapgādes infrastruktūras objektu būvniecība Viļakas novada Šķilbēnu pagasta Šķilbanu ciemā. Projekts paredz izbūvēt ūdensapgādes sistēmu: izbūvēs jaunus ūdensapgādes tīklus 3600 m garumā; izbūvēs jaunu artēzisko urbumu, izbūvēs ūdens sagatavošanas staciju, uzstādot tehnoloģiskās iekārtas, hidroforu, frekvenču pārveidotāju un izbūvēs vienu nosēdaku. Projektā ir plānots iegādāties arī asenizācijas transportu: traktoru un asenizācijas mucu. Ūdens apsaimniekošanas pakalpojumi pēc projekta īstenošanas būs pieejami 95 % Šķilbanu ciema iedzīvotājiem un notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumi būs pieejami 100 % Šķilbanu ciema iedzīvotājiem. Paredzēts, ka būvniecības darbi ūdenssaimniecībā Šķilbēnu pagasta Šķilbanu ciemā uzsāksies 2012. gada pavasarī.

Projekta „Ūdenssaimniecības attīstība Medņevas pagasta Semenovas ciemā” ietvaros izbūvēti jaunie kanalizācijas un ūdens vadu tīkli, rekonstruēts sadzīves kanalizācijas tīklu posms no „Līvānu tipa” mājām līdz Viduču pamatskolai, pie skolas ir uzstādīts tauku uztvērējs. Tā ir iekārta, kas uzlabos kanalizācijas vadu darbību, neradot cauruļvadu biežus aizsērējumus. Ir izbūvēta mazjaudīga sadzīves kanalizācijas sūknētava pie „līvānu tipa” mājām. Līdz sūknētavai ir izbūvēts piebraucamais ceļš. Darbu izpildes termiņš ir 1. jūlijs. Projekta ietvaros vēl paredzēts izbūvēt jaunus ūdensvadu un kanalizācijas vadu posmus, ar iespēju pieslēgties jauniem patērētājiem. Un izbūvēt jaunas notekūdeņu attīrīšanas ietaises BIO -50 un jaunas KSS ar dažādām jaudām. Visiem darbiem ir jānoslēdzas līdz 2011. gada novembrim.

Projekts Nr.3PD/3.4.1.1.0/APIA/CFLA/124/121 „Ūdenssaimniecības attīstība Žīguru pagasta Žīguru ciemā”. Projekta īstenošanas laiks ir līdz 2011. gada beigām. Projektā veiks paralēli citām aktivitātēm arī - notekūdeņu savākšanas tīklu rekonstrukciju un paplašināšanu, izbūvēs divas notekūdeņu

⁶² Avots: SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāze „Ūdens lietošanas atļaujas”.

attīrīšanas iekārtas: viena 100 m³/dnn, otra 10 m³/dnn.

Projekta „Ūdenssaimniecības attīstība Viļakā” ietvaros izbūvētas jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas (NAI 240) būvniecība Garnizonu ielā 20 un nodotas ekspluatācijā 2011. gada jūnijā.

Plānotie pasākumi kopumā uzlabos notekūdeņu savākšanu novadā un samazinās normatīvi neattīrītu notekūdeņu izvadīšanu apkārtējā vidē.

1.5.8. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas

Viļakas novadā ir 1 piesārņota vieta un 6 potenciāli piesārņotas vietas⁶³. Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu saraksts un informācija par piesārņojuma veidu un objektu sniegta 13. tabulā.

13. tabula. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas Viļakas novadā

N.p.k.	Reģistrācijas nr. LVGMA datu bāzē	Nosaukums	Adrese	Piesārņojuma veids/iesmesli	Kopējais aktīvā laika periods (gadi)
Piesārņotās vietas					
1.	38828/2521	SIA „DOLO” DUS	Šķilbēnu pagasts, Sviļeva	Gruntsūdens piesārņojums ar naftas produktiem.	30-50
Potenciāli piesārņotās vietas					
1.	38155/4437	SIA „Daiļrade Koks” Viļakas ražotne	Viļaka, Abrenes 42	Uzņēmumam- B kategorijas piesārņojošo darbību atļauja Nr. RET-3 -7. Nozare- mēbeļu ražošana.	
2.	38608/2564	Bāze Kuprava	Kuprava, Rūpnīcas 3	Bijusī naftas produktu glabātuve.	22 (1970-1992)
3.	38708/2568	Ķīmikāliju noliktava Tereškovā	Medņevas pagasts, "Rači"	Agroķīmikālijas, glabāja līdz 1992. g., ēka nojaukta.	10-30
4.	38788/2522	Viļakas pilsētas atkritumu izgāztuve	Susāju pagasts	Atkritumu apsaimniekošana.	10-30
5.	38988/2530	Ķīmikāliju noliktava Katlešos	Žīguru pagasts	Bijusī minerālmēslu un pesticīdu noliktava.	32 (1962-1994)
6.	38988/2531	Žīguru MRS, DUS	Žīguru pagasts	Degvielas uzpildes stacija uzņēmuma vajadzībām.	44 (1960-2004)

Galvenās piesārņojošās vielas ir naftas produkti un piesārņojums ar dažādām ķīmiskām vielām (agroķīmikālijām).

Līdzīgi kā citās lauku pašvaldībās Latvijas teritorijā, Viļakas novadā arī atrodas padomju laika saimnieciskie objekti, kuriem nav izdevies atrast pielietojumu mūsdienu ekonomikas apstākļos - pamatā tās ir fermas u.c. ražošanas uzņēmumi, kurās darbība jau ilgstoši nenotiek, būves ir daļēji nojauktas, teritorijas ir vizuāli nepievilcīgas un atzīmējamās kā ainavu degradējošas. Lielākoties pie visiem šiem objektiem ir sakārtota infrastruktūra - piebraucamie ceļi, elektropadeve, telekomunikācijas. Viļakas novadā izstrādātajos vietējos teritoriju plānojumos šāda rakstura teritorijas ir atzīmētas kā rekultivējamās teritorijas (10 Medņevas pagastā - 4 no degradētajām teritorijām izstrādātā vietējā plānojuma ietvaros ir paredzēts pārveidot par ražošanas teritorijām; 11 Šķilbēnu pagastā; 10 Medņevas pagastā - 2 teritorijas plānots izmantot kā ražošanas un tehniskās apbūves teritoriju un jauktas ražošanas, darījumu un tehniskās apbūves teritoriju, to izvietojumu, skat. 20. attēlā un teritorijas plānojuma III. Grafiskajā daļā. un Viļakas novadā rekultivējamās

⁶³ Avots: SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāze „Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrs”.

teritorijas izstrādāto vietējo plānojumu ietvaros ir noteiktas visās teritorijās, izņemot Kupravas pagasta teritoriju.

Teritorijas plānojuma izstrādes laikā no 7 objektiem darbību turpina 1 uzņēmums, atbilstoši tam izsniegtajām atļaujām ieviešot vides aizsardzības pasākumus piesārņojuma mazināšanā.

Pirms jaunas būvniecības uzsākšanas piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietās ir jāveic izpēte un atbilstoši konstatētajam piesārņojuma līmenim jāveic vietas piesārņojuma samazināšanas un kontroles pasākumi: sanācija, ja ir pārsniegts kritiskais robežlielums C, citi rekultivācijas pasākumi vai monitorings pēc VVD reģionālās vides pārvaldes atzinuma, ja ir pārsniegts piesardzības robežlielums B vai mērķlielums A. Pašvaldība saskaņā ar 20.11.2001. MK noteikumos Nr.483 „Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšanas un reģistrācijas kārtība” noteikto, var pieteikt teritorijas kā potenciāli piesārņotās teritorijas.

1.5.9. Ar Sosnovska latvāņiem invadētās platības

Valsts augu aizsardzības dienests (VAAD) veicis invazīvā auga Sosnovska latvāņa izplatības noteikšanu. Visā Latvijā uzmērīti 10 230 ha ar latvāni invadēto teritoriju, dati iekļauti Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmas Invazīvo augu sugu izplatības datu bāzē⁶⁴. Latvijā invadēti 98 Latvijas pilsētas un novadi, tostarp arī Vilakas novads 1,6769 ha lielā platībā, kas salīdzinoši ar citām skartajām teritorijām ir ļoti zems rādītājs. Koordinētai izplatības ierobežošanai detalizētāku informāciju VAAD elektroniski sniedz pašvaldībām, ar kurām noslēgta vienošanās.

1.5.10. Applūstošas un plūdu riska teritorijas

Līdzšinējā plānošanas periodā, saskaņā ar Vilakas novada teritorijas plānojumu (kā saistošie noteikumi ir apstiprināti 12.10.2009.), ir konstatēts, ka pavasara palu laikā ūdens līmeņa paaugstināšanās ir vērojama regulāri, applūdinot palienes pļavas. Plašākās applūstošās palienes ir Rikas krastos Šķilbēnu pagastā - Rekovas un Šķilbanu ciemu apkārtnē, Kiras krastos Medņevas pagasta teritorijā un Susāju pagasta teritorijā. Tāpat applūst teritorijas gar Kiru, Vecuma pagastā, gar Vjadas upi palieņu pļavas u.c., taču mazākās platībās. Vilakas pilsētā pavasara palu laikā ūdens līmeņa paaugstināšanās ir vērojama Kiras upītei, regulāri applūdinot palieni, retākos gadījumos - Pušnicas upītei, applūst arī Vilakas ezera paliene. Vienlaicīgi jāatzīmē, ka plūdi saimnieciskās aktivitātes būtiski neietekmē (applūst teritorijas bez apbūves - palienes pļavas), līdz ar to papildus pasākumi no civilās aizsardzības viedokļa nav nepieciešami.

Teritorijas plānojuma izstrādes laikā applūstošās teritorijas novadā ir noteiktas pēc LR MK noteikumos Nr.406 „Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” (03.06.2008.) norādītajā metodikā minēto pazīmju sastopamības dabā un atpazīstamības ortofoto kartē, ņemot vērā arī aprēķinātās 10 % applūduma varbūtības atzīmes, pašvaldības un iedzīvotāju sniegto informāciju (Pētījums teritorijas plānojuma izstrādes ietvaros „Applūstošo teritoriju noteikšana” L.Engēle, 2011.)⁶⁵. Noteiktās applūstošās teritorijas robeža ir parādīta teritorijas plānojuma III. Grafiskajā daļā un 12. attēlā „Riska objekti un teritorijas”. Papildus šai noteiktajai applūstošajai teritorijai, kas kopumā raksturo regulārās ūdensteču applūšanas robežas, aplūstošās teritorijas noteikšanas laikā ir identificētas arī plūdu riska teritorijas, skat. 12. attēlā un III. Grafiskajā daļā.

Pētījuma ietvaros aplūstošā teritorija ir noteikta Vilakas ezeram, kas aizņem 53 ha platību. Tie ir galvenokārt dabiski un maz pārveidoti biotopi, no kuriem nozīmīgākais ir Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamais biotops 6450 Palieņu zālāji. Papildus izdalīta plūdu riska teritorija vienam Rikas posmam Šķilbēnu pagastā un vienam Kiras posmam uz Medņevas un Susāju pagastu un Vilakas pilsētas robežas (kopā 474 ha).

⁶⁴ Uzmērītie un apstrādātie dati uz 29.01.2010.

⁶⁵ Pētījuma „Applūstošo teritoriju noteikšana” L.Engēle, 2011. pilnā versija iekļauta, plānojumā kā atsevišķs pielikums I. daļai „Paskaidrojuma raksts”.

Nemot vērā teritorijas līdzeno reljefu un izmantoto karšu detalizācijas pakāpi, ir iespējamas neprecizitātes applūstošās teritorijas robežu noteikšanā, un nepieciešamības gadījumā veicot konkrētās vietas detalizētu izpēti (apsekošanu dabā, izmantojot detalizētāku kartogrāfisko materiālu un veicot topogrāfisko uzmērīšanu), ir iespējama applūstošās teritorijas robežas precizēšana turpmākas plānošanas un projektēšanas gaitā. Šāda iespēja precizēt applūstošās teritorijas robežu ir iekļauta plānojuma II. daļā „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”.

Pētījumā nav noteiktas un izdalītas applūstošās teritorijas, kas ir šaurākas par minimālo virszemes ūdensobjekta aizsargjoslas platumu, kas ir noteikts atbilstoši Aizsargjoslu likumam ņemot vērā upes garumu vai ezera platību. Šajos gadījumos, kā arī izdalītajās plūdu riska teritorijās detalizēta izpēte un applūstošās teritorijas robežas precīza noteikšana ir veicama turpmākas projektēšanas un plānošanas gaitā katrā gadījumā individuāli, kad konkrētajā zemes vienībā rodas nepieciešamība noskaidrot būvniecības iespējas un atbilstību Aizsargjoslu likuma prasībām teritorijas plānojumā noteiktajā virszemes ūdensobjekta aizsargjoslā.

Pastāvīgi pārmitrās purvainās platībās, kā arī regulēto upju meliorētās palienēs, kas nav iekļautas applūstošajās teritorijās, apbūve būtu pieļaujama vienīgi turpmākās plānošanas vai būvprojektēšanas gaitā izvērtējot applūšanas risku, kā arī dabas un ainaviskās vērtības.

1.5.11. Citi riska objekti un teritorijas

Pašvaldības uzdevums ir pasargāt iedzīvotājus, tautsaimniecību un vidi no iespējamo ārkārtējo situāciju potenciālajām briesmām, ko var izraisīt dabas un tehnogēnās katastrofas un avārijas. Ārkārtas situācijās Viļakas novadā veicami civilās aizsardzības pasākumi.

Viļakas novadā nav būtisku sprādzienbīstamu vai ugunsbīstamu riska objektu vai teritoriju, kā arī rūpnieciskās ražošanas uzņēmumu, kas tehnoloģiskajos procesos izmantotu videi bīstamas vielas, novada teritorijā atrodas viena DUS Viļakā, Abrenes 38a (šobrīd - nedarbojas) un DUS Šķilbēnu pagasta, Šķilbanu ciemā (šobrīd - darbojas).

Par riska objektu uzskatāma AS „Latvenergo apakšstacija” Viļakā - elektroapgādes bojājumi apakšstacijā var izraisīt nopietnas sekas to komunālo uzņēmumu darbā, kas saistīti ar ūdens piegādi, kanalizāciju un siltumapgādi. Novadā ir arī 1 uzņēmums, kurā rodas bīstamie atkritumi, tas ir SIA „Daiļrade koks” (nodotais daudzums 0,007 t).

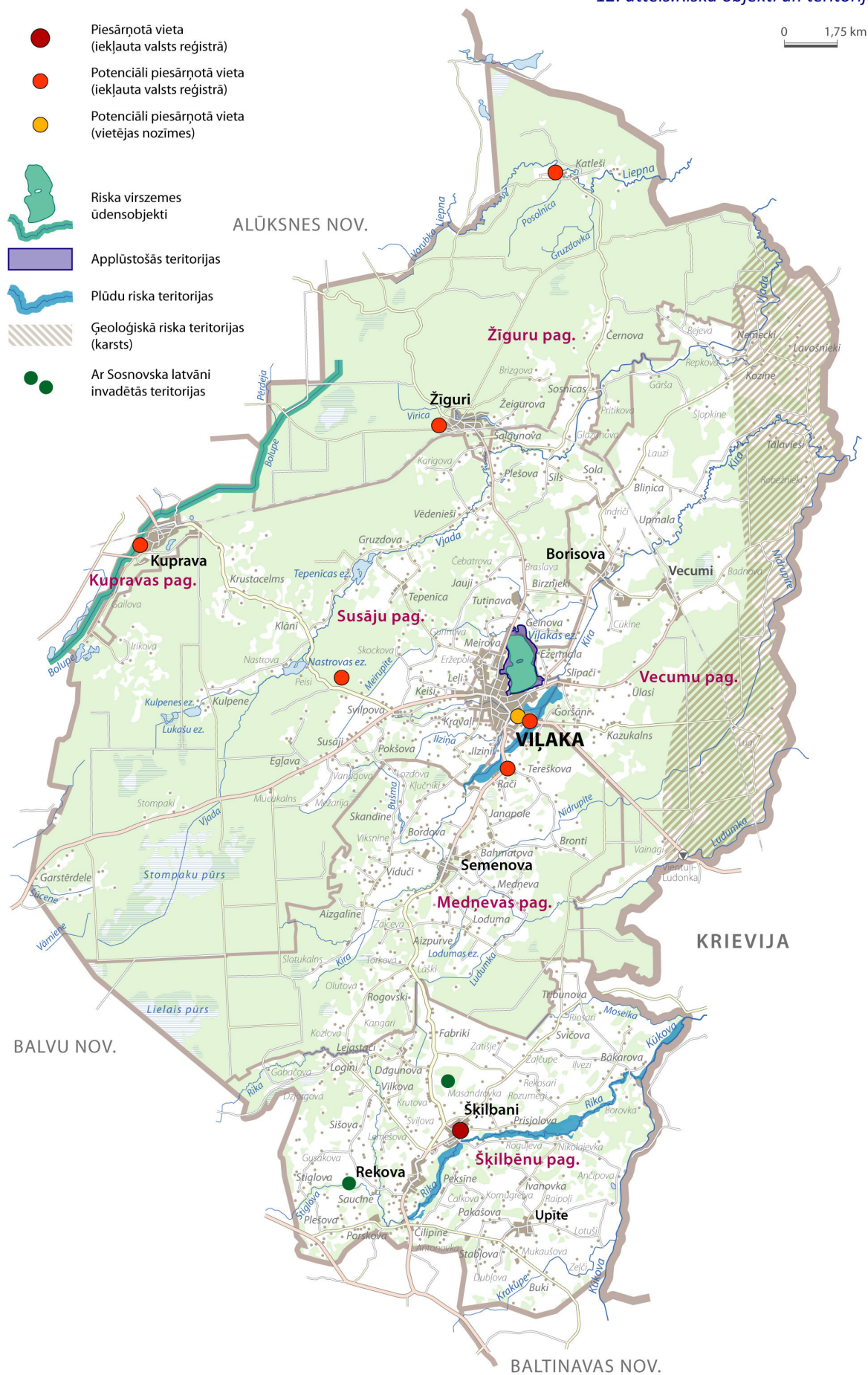
Pagasta teritorija atrodas nomaļus no galvenajām valsts transportmaģistrālēm, tāpēc bīstamo kravu pārvadājumu risks nav būtisks. Jautājums varētu aktualizēties līdz ar tranzīta kustības pieaugumu saistībā ar muitas un sanitārās inspekcijas funkciju atjaunošanu RKP „Vientuļi” un pieaugot autotransporta kustības intensitātei uz valsts 1.šķiras autoceļa P 45 „Viļaka-Kārsava” un kravu kustībai caur pilsētu un saistībā ar to nepieciešamajiem drošības pasākumiem. Kā arī saskaņā ar „Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojumu 2006-2026” Viļakas novada teritorijas plānojumā rezervētas teritorijas Viļakas pilsētas apvedceļa trasei un satiksmes infrastruktūras izbūvei autoceļam P35 Balvi-Viļaka-Pitalova.

Saistībā ar masu pulcēšanās vietām, riska objektu skaitā novadā ir atzīmējami šādi objekti: Viļakas pilsētā: Viļakas pamatskola; Viļakas Valsts ģimnāzija; Viļakas mūzikas un mākslas skola; Viļakas kultūras nams; Viļakas novada Bērnu un jaunatnes sporta skola; Kupravas pagastā: Kupravas pamatskola; Medņevas pagastā: Viduču pamatskola; Medņevas tautas nams; Susāju pagastā: Motosporta trase „Baltais briedis”; Mežvidu pamatskola; Šķilbēnu pagastā: Rekavas vidusskola; Upītes pamatskola; Šķilbēnu pagasta kultūras centrs „Rekova”; Vecumu pagastā: Borisovas Tautas nams; Žīguru pagastā: Žīguru pamatskola; Žīguru kultūras nams; 6 novada reliģisko draudžu pucēšanās vietas.

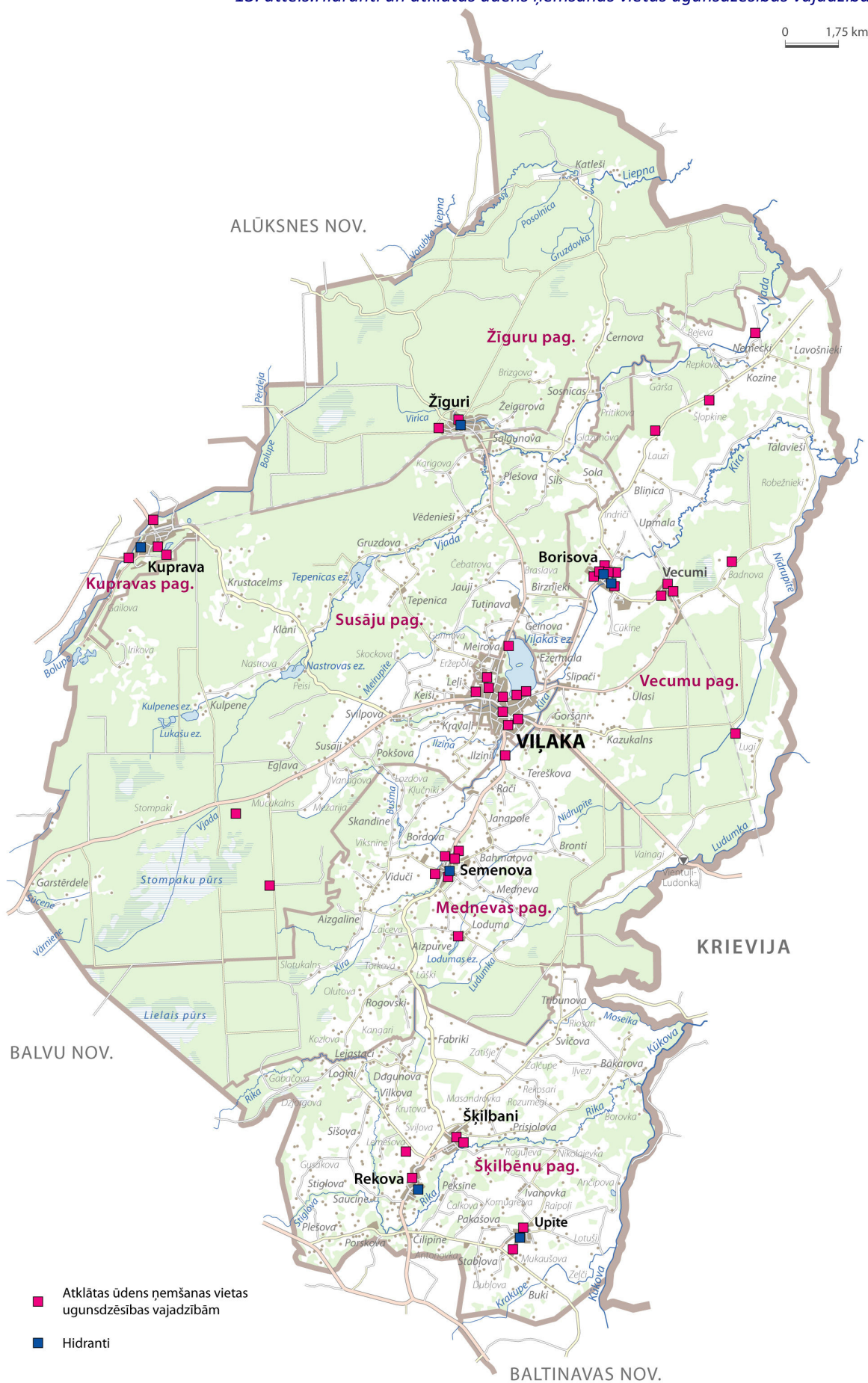
Būtiskākais ugunsbīstamības risks ir saistīts ar plašajām vienlaidus mežu teritorijām. Novads ietver AS „Latvijas valsts meži” apsaimniekošanā esošas zemes 25040,3 ha platībā, kas atrodas Žīguru, Vecumu, Susāju, Medņevas, Kupravas pagastu un Viļakas pilsētas teritorijās⁶⁶.

⁶⁶ VAS „Latvijas valsts meži” 10.06.2011 vēstule Nr. 4.1-1.2/04es/150/11/641.

12. attēls. Riska objekti un teritorijas



13. attēls. Hidranti un atklātās ūdens ņemšanas vietas ugunsdzēsības vajadzībām



Ugunsdzēsības vajadzībām novada teritorijā tiek izmantotas šādas ūdens ņemšanas vietas: Viļakas pilsētā - 5 (dīķos Sporta, Leļu, Abrenes, Eržepoles, Dzirnau, Parka ielās un Viļakas ezerā, hidrantu izmantošanas iespējas tiks precizētas līdz ar pilsētas ūdenssaimniecības rekonstrukcijas projekta risinājumiem; Kupravas pagastā - 3 (dīķī Kupravas bijušās rūpnīcas teritorijā; Bolupē pie tilta, blakus attīrīšanas iekārtām un pie tilta Partizānu ielas galā); Medņevas pagastā - 9 (2 hidranti, kuri atrodas Semenovas ciema centrā un 5 atklātās ūdens ņemšanas vietas, kas atrodas Semenovas ciema tiešā tuvumā un arī 2 atklātās ūdens ņemšanas vietas attālākās pagasta daļās Lodumas ezerā un Kiras upē); Susāju pagastā - 9 (8 VAS „Latvijas valsts meži” valdījumā un otra dīķī kultūrvēstures muzeja „Vēršukalns” teritorijā; Šķilbēnu pagastā - 3 (dīķos Upītes, Šķilbanu un Rekovas ciemos); Vecumu pagastā - 7 (3 hidranti Borisovas ciemā un 4 atklātās ūdens ņemšanas vietas); Žiguru pagastā - 3 (2 dīķos Žiguru ciemā, Viricas upes ūdenskrātuvē).

13. attēlā un plānojuma III. Grafiskajā daļā parādīti hidranti un atklātās ūdens ņemšanas vietas ugunsdzēsības vajadzībām. Šajās vietās nav nepieciešama papildus aprīkošana dienesta transporta piekļūšanai.

Civilās aizsardzības resursi ārkārtēju situāciju novēršanai un cilvēku glābšanai ir Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Latgales reģiona brigādes Balvu daļa t.sk. Viļakas un Tilžas posteņi, sadarbībā ar novada domes un pagastu pārvalžu u.c. iestāžu atbalstu (Šķilbēnu pagastā pašvaldības rīcībā darba kārtībā ir ugunsdzēsības automašīna, ar kuru brīvprātīgie ugunsdzēsēji izbrauc uz notikumu vietām sava pagasta teritorijā).

1.5.12. Piesārņojošās darbības

Novadā nedarbojas uzņēmumi, kuriem ir izsniegtas A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas.

B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas novadā ir izsniegtas 8 komersantiem⁶⁷: Viļakas novada pašvaldības pagastu pārvaldēm un uzņēmumiem, kuri veic dzeramā ūdens apgādi un notekūdeņu apsaimniekošanu novadā. Tiem B kategorijas atļaujas izsniegtas ūdens ieguvei, ūdens apgādes sistēmas dezinfekcijas veikšanai un notekūdeņu attīrīšanai. Viena B kategorijas atļauja izsniegta SIA „Daiļrade koks” ražotnei (kokapstrādes cehs, lakotava, katlu māja, kokmateriālu kalte, ūdens ieguve).

Saskaņā ar VVD informāciju⁶⁸ teritorijas plānojuma izstrādes laikā 2011. un 2012. gada pirmajā pusē novadā darbojas 4 uzņēmumi, kuri ir saņēmuši C kategorijas piesārņojošās darbības apliecinājumus. Tie izsniegti sadedzināšanas iekārtu, notekūdeņu attīrīšanas iekārtu ar jaudu no 5 līdz 20 kubikmetriem diennaktī un dzīvnieku novietnes, kurās komerciālos nolūkos audzē 10 un vairāk dzīvnieku vienības.

14. tabula. Komersantu saraksts, kuri ir saņēmuši B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas vai C kategorijas piesārņojošās darbības apliecinājumus, 2011. - 2012. gads⁶⁹

N.p.k.	Komersants	Adrese	Piesārņojošās darbības kategorija
1.	SIA „Daiļrade koks”	Viļaka, Abrenes iela 42	B
2.	SIA „Viļakas namsaimnieks”	Viļakas novads, Viļaka, Abrenes iela 26	B
3.	Viļakas novada pašvaldība Kupravas pagasta pārvalde	Kupravas pagasts, Rūpnīcas iela 3	B
4.	Viļakas novada pašvaldība Medņevas pagasts pārvalde	Viļakas novads, Medņevas pagasts, Semenova	B
5.	Viļakas novada pašvaldība Šķilbēnu pagasta pārvalde	Meža iela 1, Rekova, Šķilbēnu pagasts, Viļakas novads	B

⁶⁷ Avots: Vides pārraudzības valsts biroja mājas lapa: <http://www.vpvp.gov.lv/lv/piesarnojums/a-b-atlaujas>.

⁶⁸ Avots: Vides valsts dienesta mājas lapa <http://www.vvd.gov.lv/lv/atlaujas-un-licences/piesarnojosas-darbibas/c-apliecinajumi>.

⁶⁹ Avots: SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāze „Valsts statistikas pārskats par bīstamajiem un sadzīves atkritumiem Nr.3-A”.

N.p.k.	Komersants	Adrese	Piesārņojošas darbības kategorija
6.	SIA „Žīguru namsaimnieks”	Ciemata iela 4, Žīguri, Viļakas novads	B
7.	Viļakas novada pašvaldība Vecumu pagasta pārvalde	„Ābeļziedi”, c.Borisova, Vecumu pagasts, Viļakas novads	B
8.	Viļakas novada pašvaldība Kupravas pagasta pārvalde	Rūpnīcas iela 3, Kupravas pagasts, Viļakas novads	B
9.	Viļakas novada sociālās aprūpes centrs	Viļakas novads, Viļakas pilsēta, Parka iela 2	C
10.	Z/s „Rūķīši”	Viļakas novads, Vecumu pagasts, c. Kozīne	C
11.	Viļakas novada Vecumu pagasta pārvalde	Viļakas novads, Vecumu pagasts, Mežvidu pamatskola	C
12.	Fiziska persona	Viļakas novads, Šķilbēnu pagasts, c.Sišova	C

Saskaņā ar informāciju Vides pārraudzības valsts biroja mājas lapā <http://www.vidm.gov.lv/ivnvb/> novada teritorijā neatrodas paaugstinātas bīstamības objekti.

1.5.13. Valsts aizsardzības teritorijas un objekti

Viļakas novadā ZA robeža vienlaicīgi ir valsts robeža ar Krievijas Federāciju⁷⁰ un Eiropas Savienības ārējā robeža.

Saskaņā ar „Latvijas Republikas valsts robežas likumu” un 27.07.2010. MK noteikumiem Nr.674 „Noteikumi par Latvijas Republikas valsts robežas joslu, pierobežas joslu un pierobežu, kā arī pierobežas, pierobežas joslas un valsts robežas joslas norādījuma zīmju un informatīvo norāžu paraugiem un to uzstādīšanas kārtību”:

- Latvijas Republikas valsts robežas joslas platums ar Krievijas Federāciju ir 12 metri.
- Pierobežas josla Viļakas novadā ir noteikta šādās pierobežas teritoriālajās vienībās gar ārējo Latvijas Republikas sauszemes robežu: Medņevas pagastā; Šķilbēnu pagastā; Vecumu pagastā; Žīguru pagastā.
- Pierobeža Viļakas novadā ir noteikta šādās pierobežas teritoriālajās vienībās gar Latvijas Republikas valsts sauszemes robežu: Viļakas pilsētā; Medņevas pagastā; Kupravas pagastā; Susāju pagastā; Šķilbēnu pagastā; Vecumu pagastā; Žīguru pagastā.

Būtiskākie ierobežojumi no teritorijas izmantošanas viedokļa ir saistīti ar 12 m platu zonu no valsts robežas līnijas, kas ir noteikta kā valsts robežas josla, kura izmantojama tikai robežapsardzes vajadzībām, īpaši apzīmēta ar zīmēm, tajā ir reglamentēta cilvēku, transporta pārvietošanās. Tas visbūtiskāk skar Kūkovas upes izmantošanu, ierobežojot iespējas tās saimnieciskai izmantošanai (t.sk. peldēšanai, makšķerēšanai utml.).

Pierobežas joslas nosacījumi ir īpaši uzturēšanās, saimnieciskās darbības (būvniecības, uzņēmējdarbības) noteikumi.

Pierobežas režīma nosacījumi ir attiecināmi uz visu novada teritoriju, tie paredzēti, lai radītu tādus apstākļus, kas neļautu personām nelikumīgi jebkurā veidā un ar jebkuriem līdzekļiem šķērsot ārējo robežu, kā arī pārvietot mantas un preces pāri ārējai robežai ārpus noteiktajām robežšķērsosšanas vietām.

No attīstības viedokļa pierobeža ir telpiski un funkcionāli plašāka teritorija, kurā īpašus nosacījumus ekonomiskajām un sociālajām aktivitātēm nosaka liels attālums līdz valsts galvaspilsētai un robeža kā fiziska „barjera” cilvēku kustībai. Vienlaikus „robeža” nes līdzī ekonomisko aktivitāšu potenciālu, kāds

⁷⁰ Saskaņā ar likumu „Par Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumu par Latvijas un Krievijas valsts robežu”.

parasti veidojas, valstīm pārstāvēt atšķirīgus tirgus, galvenokārt tās ir aktivitātes, kas saistītas ar patēriņa preču, nekustamā īpašuma un dabas resursu cenu atšķirībām.

15. tabula. Valsts robežsardzes Viļakas pārvaldes nekustamā īpašuma objekti Viļakas novadā

Nr. p.k.	Nekustamā īpašuma nosaukums un atrašanās vieta	Nekustamā īpašuma kadastra numurs	Piezīmes
1.	Nedzīvojamā māja Skolas iela 6, Viļaka	3815 003 0111	Īpašums netiek izmantots.
2.	Valsts robežsardzes Viļakas pārvaldes administratīvais ēku un būvju komplekss Garnizona ielā 19, Viļaka	3815 003 0026	
3.	Valsts robežsardzes Viļakas pārvaldes noliktava Garnizona iela 4, Viļaka	3815 003 0028	Īpašums netiek izmantots.
4.	Zemes gabals Garnizona iela 10, Viļaka	3815 003 0146	
5.	Novērošanas tornis „Tālavieši” Tālavieši, Vecumu pagasts	3892 001 0223	
6.	Novērošanas tornis „Lugi” Lugi, Vecumu pagasts	3892 006 0054	
7.	„Lavošnieku nodaļa” Vecumu pagasts	3892 001 0269	
8.	„Šķilbēnu nodaļa” Maļinovkas ciems, Šķilbēnu pagasts	3882 002 0210	Komplekss izbūvēts 2003. g.
9.	Helikopteru nosēšanās laukums „Šķilbēnu nodaļa” Šķilbēnu pagasts	3882 002 0500 001	
10.	Novērošanas tornis „Bahareva” Bahareva, Šķilbēnu pagasts	3882 003 0178	
11.	Sakaru tornis "Tornis" Susāju pagasts	3878 008 0198	

16. tabula. „Valsts nekustamie īpašumi” objekti Viļakas novadā

Nr. p.k.	Nekustamā īpašuma nosaukums un atrašanās vieta	Nekustamā īpašuma kadastra numurs	Piezīmes
1.	Vientuļu robežkontroles punkts Vecumu pagastā	3892 008 0035 3892 008 0034	Kopējā platība 8022 km ² un 6 ēkas būves, nodots lietošanā Valsts ieņēmumu dienestam
2.	Teritorijas Vientuļu robežkontroles punkta modernizācijas plāna īstenošanai Vecumu pagastā	3892 008 0032 3892 008 0021	Finanšu ministrijas valdījumā

Robežšķērsošana novada robežās ir iespējama RKP „Vientuļi”. Tuvākais RKP ar muitas un sanitārās inspekcijas funkcijām ir „Grebņeva” un atrodas ārpus novada robežām.

Saskaņā ar 27.07.2010. MK noteikumiem Nr.674 „Noteikumi par Latvijas Republikas valsts robežas joslu, pierobežas joslu un pierobežu, kā arī pierobežas, pierobežas joslas un valsts robežas joslas norādījuma zīmju un informatīvo norāžu paraugiem un to uzstādīšanas kārtību” Viļakas novadā notiek Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas robežas robežjoslas ierīkošana, ko plānots pabeigt līdz 2014. gadam.

Novada attīstības interesēs ir muitas un sanitārās inspekcijas funkciju atjaunošana RKP „Vientuļi”-tas ir vitāli svarīgs jautājums visai pierobežas teritorijai, kas varētu radīt pozitīvu impulsu teritorijas attīstībai⁷¹.

⁷¹ 2008. gada 15. augustā Valsts ieņēmumu dienestā saņemts RKP „Vientuļi” rekonstrukcijas darbu tehniskais projekts, avots: informatīvais ziņojums „Par paveikto Latvijas-Krievijas robežšķērsošanas jautājumu risināšanā, kā arī kravu un tranzītpārvadājumu un loģistikas attīstības veicināšanā” 16.01.2009; Apstiprināts projekts „Reconstruction of border checkpoint „Vientuli” (the Republic of Latvia) and arrangement of border checkpoint „Brunishevo” (the Russian

1.5.14. Kapsētas

Kapsētu izvietojums ir veidojies vēsturiski. Saistībā ar gruntsūdeņu plūsmām, tās apkārtējo teritoriju vides kvalitāti būtiski neietekmē. Novada teritorijā atrodas 27 kapsētas, kurās tiek veikti apbedījumi:

- Viļakas pilsētā - Viļakas pareizticīgo kapi (Eržepoles kapsēta pilsētas ZR daļā) un Miera kapi (pilsētas D daļā);
- Kupravas pagastā - apbedījumi tiek veikti Kupravas kapsētā, kas atrodas Vīksnas pagastā;
- Medņevas pagastā - 7 kapsētas: Aizgalīnes, Lāšku, Skandīnes, Viduču, Slotukalna, Olutovas un Kozlovas;
- Susāju pagastā - Vēdeniešu kapi;
- Šķilbēnu pagastā - 13 kapsētas: Ančipovas, Lotušu, Zelču/Buku, Plešovas, Gusakovas, Dagunovas, Svičevas, Bākarovas, Šķilbēnu pareizticīgo, Čilipīnes, Čukulu, Loginu un Vilkovas;
- Vecumu pagastā - Rejevas kapsēta un Jaškovas kapsēta;
- Žīguru pagastā - Katlešu kapi (atrodas pagasta Z daļā).

Viļakas pilsētas Miera kapu paplašināšanai ir ievērtēta teritorija uz ZR no esošās kapu teritorijas, Jaunatnes ielas pretējā pusē. Viļakas pareizticīgo kapsētas teritorijas paplašināšanas gadījumā jautājums risināms ar Susāju pagasta pārvaldi, jo pilsētas robežās paplašināšanas iespējas praktiski ir izsmeltas. „Šķilbēnu pagasta teritorijas plānojumā 2006-2018” ievērtēta teritorija Šķilbanu pareizticīgo kapsētas paplašināšanai. Pārējo kapsētu teritoriju nodrošinājums vērtējams kā pietiekams.

Sanitāro prasību nodrošināšanai kapsētām plānojumā ir ievērtas aizsargjoslas - 300 m (no kapsētas teritorijas ārējās malas), saskaņā ar LR „Aizsargjoslu likuma” IV nodaļas 24. panta 1. punkta, 25. panta un 52. panta, kā arī 29.12.1998. MK noteikumu Nr.502 „Aizsargjoslu ap kapsētām noteikšanas metodika” nosacījumiem. Kupravas pagasta teritoriju neskar Vīksnas pagastā esošās Kupravas kapsētas sanitārā aizsargjosla.

1.5.15. Īpaši aizsargājamie dabas objekti un teritorijas

Eiropas Savienībā ir izveidots vienots Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīkls Natura 2000, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo biotopu, īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo dzīvotņu aizsardzību vai arī, kur tas nepieciešams veiktu to atjaunošanu dabiskās izplatības areāla robežās. No Viļakas novadā esošajām īpaši aizsargājamām teritorijām šajā tīklā ir iekļautas 7, zemāk parādīts šo teritoriju dalījums novada pagastu griezumā⁷²:

Medņevas pagastā:

- Natura 2000 dabas liegums „Stompaku purvi”;

Susāju pagastā:

- Natura 2000 dabas liegums „Gruzdovas meži”;
- Natura 2000 dabas liegums „Stompaku purvi”;
- Natura 2000 dabas liegums „Vjadas meži”;

Šķilbēnu pagastā:

- Natura 2000 dabas piemineklis „Stiglavas atsegumi”;

Vecumu pagastā:

- Natura 2000 dabas parks „Vecumu meži”, aizņem 50 % pašvaldības teritorijas;

Žīguru pagastā:

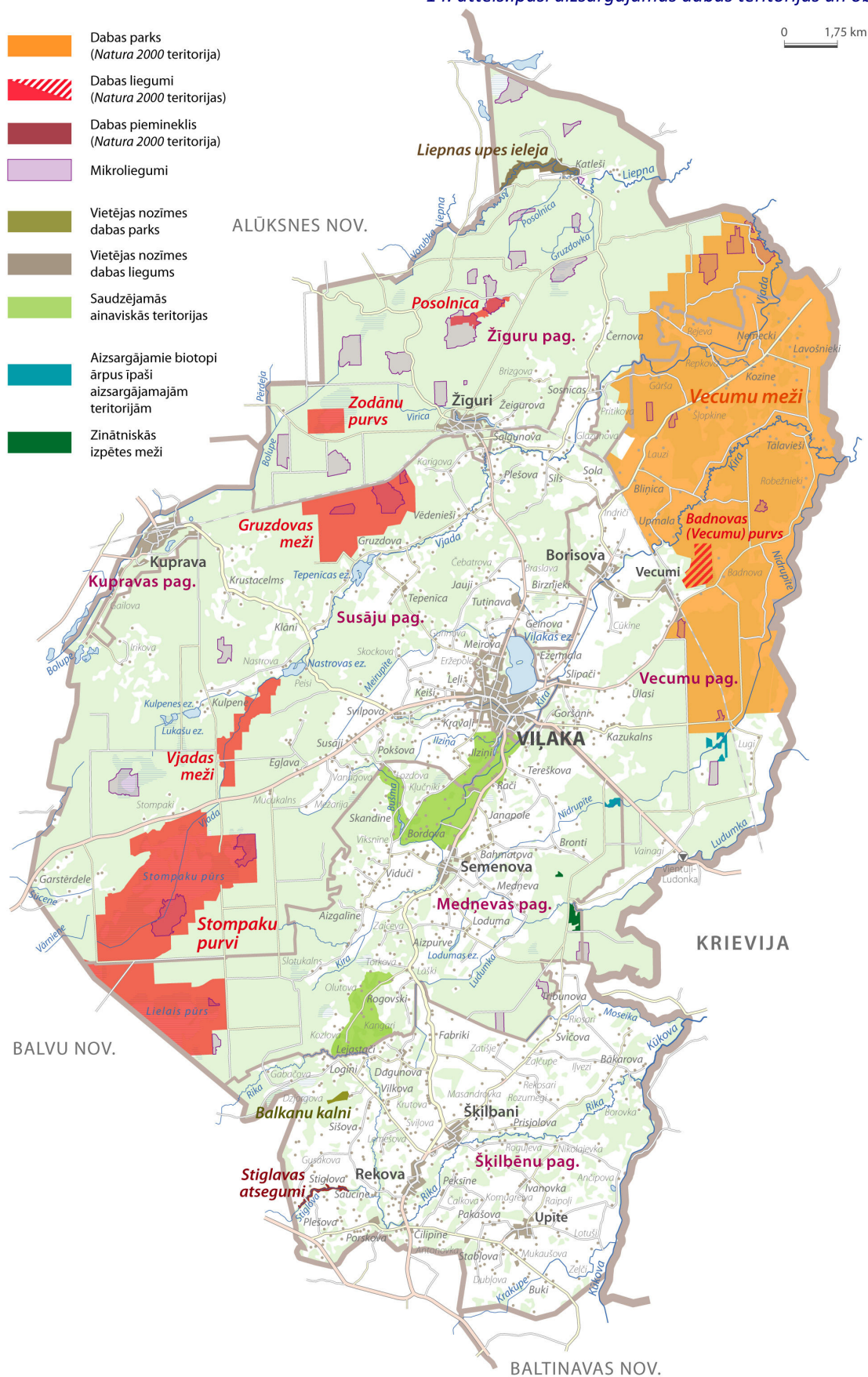
- Natura 2000 dabas liegums „Posolnīca”;
- Natura 2000 dabas parks „Vecumu meži”;

Federation)”, projekta iesniedzējs - VAS „Valsts nekustamie īpašumi”, projekta budžets - 6 643 394.00 EUR. Kopējais projekta mērķis ir veicināt labvēlīgus apstākļus ārējai ekonomiskajai aktivitātei, mobilitātes un sociāli ekonomisko attīstību, Latvija un Krievijas pārrobežu reģionā, uzlabojot infrastruktūru robežšķērsošanas vietās. Konkrētais projekta mērķis ir uzlabot infrastruktūru RKP Vientuli-Ludonka, lai radītu pamatu pilnībā funkcionējošam RKP pasažieru un kravas transportlīdzekļiem nākotnē un uzlabotu infrastruktūru Krievijas pusē RKP Brunishevo-Pededze, tādējādi palielinot tā kapacitāti un komforta līmeni. Projekta ilgums 36 mēneši: janvāris 2012-2014.

⁷² LR likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993. ar grozījumiem līdz 30.04.2009.) pielikums.

- Natura 2000 dabas liegums „Zodānu purvs”⁷³.

14. attēls. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un objekti



⁷³ <http://www.daba.gov.lv>, dabas aizsardzības pārvaldes datu bāzes.

Viļakas novadā ir 2 vietējās nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas:

- Šķilbēnu pagastā:
 - Vietējās nozīmes dabas parks „Balkanu kalni”;
- Žiguru pagastā:
 - Vietējās nozīmes dabas liegums „Liepnas upes ieleja”.

Valsts izveidotās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas pārvalda un apsaimnieko Dabas aizsardzības pārvalde. Viļakas novadā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas aizņem 18,69 % jeb 11946,68 ha no novada kopējās platības. Viļakas pilsētā un arī Kupravas pagastā neatrodas neviena Eiropas nozīmes Natura 2000 vai Latvijas mēroga īpaši aizsargājama dabas teritorija. Viļakas novadā ir 5 dabas liegumi, kas ir teritorijas, kurās aizsargā retas vai izzūdošas sugas vai biotopus, parasti cilvēku mazpārveidotas un saskaņoti apsaimniekotas platības. Dabas pieminekļi ir savrupi dabas vai cilvēku veidojumi Viļakas novadā tādi ir: ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais veidojums- dabas piemineklis „Stiglavas atsegumi” un 20 aizsargājamie koki. Īpaši retu sugu un to dzīves vietu (biotopu) aizsardzībai ārpus jau augstāk minētajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām tiek veidoti mikroliegumi- Viļakas novadā tādi ir 47.

Dabas parks „Vecumu meži”

Platība: 7842 ha⁷⁴. Dibināšanas gads: 2004. Ietilpst dabas liegums - Badnovas (Vecumu) purvs.

Dabas aizsardzības plāns - izstrādāts. Saskaņā ar LR vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojumu Nr.125 „Par dabas aizsardzības plāna darbības termiņa pagarināšanu” dabas parka „Vecumu meži” dabas aizsardzības plāna darbības termiņš pagarināts līdz 2015. gada 31. decembrim. Izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Dabas vērtības. Viena no nozīmīgākajām mazā ērgļa ligzdošanas vietām Latvijā. Teritorija ir iekļauta putniem nozīmīgo vietu sarakstā. Dabas parkā sastopamas gandrīz visas Latvijā aizsargājamās dzeņu sugas. Vecas zarainas apses kalpo arī par ligzdas kokiem melnajam stārķim un mazajam ērglim. Staignāju meži ir ligzdošanas un barošanās biotops vairākām dzeņu sugām. Bioloģiski vērtīgākie dabas parka biotopi ir slapjie meži, it īpaši staignāju meži, kas sastopami salīdzinoši lielos masīvos, līdz ar to tiem ir īpaša nozīme ar tiem saistīto sugu populāciju stabilai pastāvēšanai. Teritorijā ir ļoti vērtīgas audzes, kurās sastopamas vecas apses. Apšu klātbūtne ievērojami palielina sūnu, ķērpju, sēņu un kukaiņu sugu skaitu.

Dabas parkā Vecumu meži ietilpst Badnovas (Vecumu) purvs - dabas liegums, Natura 2000 teritorija. Platība: 107 ha. Dibināšanas gads: 1977.

Dabas aizsardzības plāns un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nav izstrādāti.

Dabas vērtības. Nozīmīga austrumu tipa augstā purva ar ārkausa kasandru aizsardzības teritorija. Purvu ietver purvaini priežu un jauktie meži. Fragmentāri sastopami apšu meži.

Dabas parks „Balkanu kalni”

Sākotnējā platība: 32 ha. Izveidots: 26.04.1996 (padomes lēmums Nr.9), teritorijas plānojuma izstrādes laikā dabas parka „Balkanu kalni” robežas tika mainītas un šobrīd tā teritorija pieder tikai pašvaldībai un sastāda 12,9 ha (Viļakas novada domes 2012. gada 22. marta lēmums, protokola Nr.9&29).

Teritorija raksturojama kā ainaviska, ko nosaka izteikts reljefs un vērtīgas lapu un skujkoku mežaudzes. Pašvaldībai piederošajā parka daļā ir trīs ekskursiju takas, kas atklāj interesantākos dabas objektus. Visas takas aizved pie dziļas ielejas, kur kā vēsta leģenda ir nogrimusi baznīca. Parka teritorijā ir apskatāmas koka un akmens skulptūras - te var sastapt ziloni, vilku un Latvijā lielāko paceplīti. Katrā gadalaikā parks izceļas ar savu krāsu gammu. Garšaugu dārzā parka apmeklētāji iepazīst aromātu pasauli, ir iespēja nobaudīt dažādas zāļu tējas. Parkā notiek pagasta, novada un

⁷⁴ Robežas noteiktas MK 09.03.1999. noteikumu Nr.83 „Noteikumi par dabas parkiem” 1.24. punktā un 26. pielikumā, funkcionālo zonu robežas noteiktas MK 22.11.2005. noteikumu Nr.883 „Dabas parka „Vecumu meži” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 3. punktā, 1. un 2. pielikumā.

valsts mēroga slēpošanas un skriešanas sacensības, ko organizē Šķilbēnu sporta dzīves organizators, Rekasas vidusskolas direktors Pēteris Vancāns.

„Balkanu kalni” ir vērtējams kā potenciāls tūrisma un rekreācijas objekts - pastaigu takas, sporta aktivitāšu vieta (dīķi ir iespēja nopeldēties), piknika/telšu vieta (Z/s Rili piedāvā baudīt sātīgas maltītes svaigā gaisā), ir estrāde, iespējams pārnakšņot Balkanu namiņā, aktivitātes veiksmīgi tiek papildinātas ar novada vēstures un dabas izzināšanas iespējām, turpinot attīstīt jaunus pakalpojumus, skat. [Dalība Leader projektos](#).

Dabas liegums „Stompaku purvi”

Platība: 3885 ha⁷⁵. Dibināšanas gads: 1977. Administratīvais iedalījums: Balvu novadā Lazdulejas un Bērzkālnes pagasts, Viļakas novada Susāju un Medņevas pagasts.

Dabas aizsardzības plāns un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi izstrādāti.

Dabas vērtības. Nozīmīga teritorija augsto purvu aizsardzībai. Purvu ietver purvaini priežu meži, kā arī lapu koku un jauktu koku meži. Minerālsālās - vecas priežu un apšu audzes. Teritorijā konstatētas ES Putnu direktīvas sugas - melnais stārķis, ķīķis, klinšu ērglis, rubenis, mednis, mežirbe, purva piekūns u.c.

Plānojumā dabas lieguma „Stompaku purvi” robežas parādītas atbilstoši 25.01.2011. MK noteikumiem Nr.82 „Grozījumi MK 1999.gada 15.jūnija noteikumos Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”.

Dabas liegums „Gruzdovas meži”

Platība: 618 ha⁷⁶. Dibināšanas gads: 1999.

Dabas aizsardzības plāns - izstrādāts. Saskaņā ar LR vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojumu Nr.125 „Par dabas aizsardzības plāna darbības termiņa pagarināšanu” dabas lieguma „Gruzdovas meži” dabas aizsardzības plāna darbības termiņš pagarināts līdz 2013. gada 31. decembrim. Nav izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Dabas vērtības. Mazskarta teritorija ar izciliem purvainiem mežiem, veciem vai dabiski boreāliem mežiem un staigājumu mežiem, kas ir ES Biotopu direktīvas aizsargājami biotopi. Daudz bioloģisko daudzveidību vairojošu elementu - kritālas, trupoša koksne, dobumaini koki u.c. Izcili piemērots biotops dzeņiem un pūcēm. Konstatēta ES Biotopu direktīvas suga - platlapu cinna, kā arī daudzas citas aizsargājamas un dabisko mežu biotopu augu, sēņu un ķērpju sugas. Vienīgā lidvāveres atradne Latvijā.

Dabas liegums „Vjadas meži”

Platība: 208 ha⁷⁷. Dibināšanas gads: 2004.

Dabas aizsardzības plāns un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nav izstrādāti.

Dabas vērtības. Teritorijā ir liels ES nozīmes meža biotopu īpatsvars. Daudzas mežaudzes atbilst arī dabisko meža biotopu kritērijiem. ES Biotopu direktīvas aizsargājami meža biotopi no kopējās teritorijas aizņem 81,8 %, tai skaitā - veci jaukti platlapju meži, veci vai dabiski boreāli meži un purvaini meži. Nedaudz sastopami arī staigājumu meži. Pārmitrajos platlapju mežos, kas ir nozīmīgākais biotops teritorijā, ir saglabājušās saimnieciskās darbības netraucētam mežam raksturīgās struktūras un elementi, atsevišķi nogabali vērtējami kā izcili šo mežu paraugi.

Dabas liegums „Posolnīca”

Platība: 63,7 ha⁷⁸. Dibināšanas gads: 2004.

⁷⁵ Saskaņā ar MK 10.11.2009. noteikumiem Nr.1315 „Dabas lieguma „Stompaku purvi” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (grozījumi 25.01.2011.) dabas lieguma „Stompaku purvi” platība ir 3885 ha.

⁷⁶ Robežas noteiktas MK 15.06.1999. noteikumu Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem” 1.30. punktā un 36. pielikumā.

⁷⁷ Robežas noteiktas MK 15.06.1999. noteikumu Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem” 1.180. punktā un 221. pielikumā.

Dabas aizsardzības plāns - izstrādāts, nav izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Dabas vērtības. Teritorija izveidota, lai saglabātu gan Eiropā, gan Latvijā reti sastopamu un aizsargājamu biotopu - skujkoku mežus uz osveida reljefa formām. Sastopams šiem mežiem raksturīgs retu un aizsargājamu sugu komplekss - ruiša pūķgalve, smiltāja esparsete, parastais plakanstaipeknis un bagātīgas ES Biotopu direktīvas sugas - meža silpuresnes audzes. Lai šo augu atradnes neiznīktu, ir saglabājama tām labvēlīga vide - priežu meži labi apgaismotās nogāzēs.

Dabas liegums „Zodānu purvs”

Platība: 96 ha⁷⁹. Dibināšanas gads: 1977. Robežas noteiktas MK 15.06.1999. noteikumu Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem” 1. 28. punktā un 30. pielikumā.

Dabas aizsardzības plāns un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nav izstrādāti.

Dabas vērtības. Neliels augstais purvs, ko aptver purvainis priežu mežs, kā arī skujkoku un jauktu koku mežs. Nozīmīga aizsardzības teritorija pārejas purviem, kuri konstatēti purva malās. Dabas liegumā konstatētas vairākas ES Biotopu un Putnu direktīvas un Latvijas īpaši aizsargājamās augu (Baltijas dzegužpirstīte, gada un vāļīšu staipeknis) un putnu (jūras ērglis, rubenis, melnā dzilna, mednis) sugas.

Dabas liegums „Liepnas upes ieleja”

Platība 92 ha. Izveidots 2001. gadā.

Liegums ietver upes līkuma posmu no Katlešu (mežniecības) tilta līdz braslam (tautā dēvētam Golodnikam), un tās apkārtni Katlešu mežu masīvā. Upe ir izteikti līkumaina, tās kritums šajā posmā ir 1,3 m/km. Aizsargājamajā posmā Liepnā ietek Liepencas, Posolnīcas upītes, kā arī trīs lieli strauti un divi avoti. Katlešu posmā Liepna izceļas ar reti krāšņu un cilvēka mazpārveidotu dabu. Upes krastus veido smilšakmeņi, smilšaini dolomīti, kas mijas ar raibiem aleirītiem, māliem, dolomītmerģeļiem, dolomītiem. Piecās vietās upes krastos ir izteikti redzami dolomītu atsegumi, trīs smilšakmens atsegumi. Upes gultnē ļoti daudz dažāda izmēra oļu un laukakmeņu, lielāko tilpums 1-2 m³. Mazūdens periodā upē veidojas daudz salu un pussalu. Šajā upes posmā ir izteiktas divas palieņu pļavas, kuras palu laikā applūst, kā arī bebru mēģinājumi aizsprostot upi. Liepnas upes ielejai aizsargājamajā posmā ir izteikti stāvi krasti, kas apauguši ar ievām, lazdām, sausseržiem, kokiem. Liela sugu daudzveidība, konstatētas 113 sugas lakstaugu, 39 sugas kokaugu, 16 sugas sūnu, 4 sugas paparžaugu un arī ķērpju. No aizsargājamiem augiem šeit sastopama gada un vāļīšu staipekņi, plaušu ķērpis⁸⁰, kā arī reti sastopami augi zalktene, ziemeļu linneja, parastā miltane.

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Stiglavas atsegumi”

Platība: 14,98 ha⁸¹.

Dabas aizsardzības plāns un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nav izstrādāti.

Dabas vērtības. Atrodas izteiksmīgi Ogres svītas 3-4 m augsti smilšakmeņu un Devona māla atsegumi. Upes nogāzēs sastopamas vairāk nekā 60 augu sugas, daudzas no tām retas. Upes ielejas gravā atrodas arī ala un liels laukakmens (ar ~2,87 m³ lielu virszemes daļu).

Aizsargājami koki - dižkoki, dižakmeņi

Aizsargājamiem kokiem (dižkokiem) atbilstoši MK 16.03.2010. noteikumu Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 38.2. apakšpunktam un

⁷⁸ Robežas noteiktas MK 15.06.1999. noteikumu Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem” 1.182. punktā un 223. pielikumā.

⁷⁹ Saskaņā ar *Natura 2000* datu bāzes precizēto informāciju (2009-2011) dabas lieguma „Zodānu purvs” platība ir 96 ha (Avots: DAP atsauksme Viljaka novada TP).

⁸⁰ Saskaņā ar MK 14.11.2000. noteikumiem Nr.396 „Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”.

⁸¹ Robežas noteiktas MK 17.04.2001. noteikumu Nr.175 „Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem” 19. pielikumā.

2. pielikumā noteiktajām sugām un izmēriem - aizsargājama teritorija ap kokiem vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 metru platā joslā no tā.

17. tabula. Īpaši aizsargājamo koku sadalījums pa administratīvi teritoriālajām vienībām 04.08.2011.⁸²

Nr.p.k.	Nr. datu bāzē	Nosaukums	Atrašanās vieta	Apkārtmērs (m)	Augstums (m)
1.	1619	Parastais ozols <i>Quercus robur L.</i>	Medņevas pagasts, pie Babānu mājām	6,22	26
2.	3759	Parastā priede <i>Pinus sylvestris L.</i>	Medņevas pagasts, blakus Skandīnes kapiem		16
3.	3702	Parastais ozols <i>Quercus robur L.</i>	Medņevas pagasts, blakus Viduču skolai	5,08	22
4.	1558	Parastā liepa <i>Tilia cordata Mill.</i>	Medņevas pagasts, blakus Viduču skolai	4,83	23
5.	3705	Parastais ozols <i>Quercus robur L.</i>	Medņevas pagasts, blakus Viduču skolai	6,4	21
6.	3684	Parastais ozols <i>Quercus robur L.</i>	Susāju pagasts, Klānu ciemā	5,35	26
7.	3688	Vīksna <i>Ulmus laevis Pall.</i>	Susāju pagasts, Vjadas upes kr. krastā	5,93	25
8.	3707	Parastais ozols <i>Quercus robur L.</i>	Šķilbēnu pagasts, Mukaušovas ciems	5,17	21
9.	3738	Vītols, baltais <i>Salix alba L.</i>	Šķilbēnu pagasts, Pleševas ciems	5,33	23
10.	3719	Āra bērzs <i>Betula pendula Roth</i>	Šķilbēnu pagasts, Rekovā	3,02	25
11.	3722	Vītols, baltais <i>Salix alba L.</i>	Šķilbēnu pagasts, Rekovā	4,55	19
12.	3713	Parastā priede <i>Pinus sylvestris L.</i>	Šķilbēnu pagasts, Peksīnes ciemā	3,19	25
13.	3646	Parastais ozols <i>Quercus robur L.</i>	Vecumu pagasts, Kūrupju pagalmā	5,5	22
14.	3653	Vīksna <i>Ulmus laevis Pall.</i>	Vecumu pagasts	4,11	18
15.	3629	Parastais ozols <i>Quercus robur L.</i>	Žiguru pagasts, Liepnas ielejā	5,42	21,5
16.	3764	Āra bērzs <i>Betula pendula Roth</i>	Žiguru pagasts, pie Katlešiem	3,29	25
17.	3690	Parastā priede <i>Pinus sylvestris L.</i>	Žiguru pagasts, pie Lazdām	3,04	12
18.	3691	Parastā priede <i>Pinus sylvestris L.</i>	Žiguru pagasts, pie Lazdām	3,03	25
19.	3763	Pūpolvītols <i>Salix caprea L.</i>	Žiguru pagasts, Černovas ciemā	2,65	15,3
20.	3628	Parastā priede <i>Pinus sylvestris L.</i>	Žiguru pagasts, Katlešu kapos	3,17	24,5

Dižakmeņi (lieli laukakmeņi) atbilstoši MK 16.03.2010. noteikumu Nr.264 „īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 38.1. apakšpunktam aizsargājami paši un arī 10 metru plata josla ap tiem, ja akmens virszemes tilpums sasniedz vai pārsniedz 10 m³ vai tiem tiek piešķirts vietējās nozīmes dižakmeņa statuss, ja akmens ir lielāks par 7 m³. Viļakas novada teritorijā līdz šim šādi akmeņi nav atklāti.

⁸² Dati no Dabas aizsardzības pārvaldes datu bāzes.

Mikroliegumi

Saskaņā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 8. panta otro daļu un atbilstoši 30.01.2001. MK noteikumiem Nr.45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” Viljaka novadā izveidoti 47 mikroliegumi īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzībai⁸³.

18. tabula. Mikroliegumu sadalījums pa administratīvi teritoriālajām vienībām 04.08.2011.⁸⁴

Nr.p.k.	Kods	Atrašanās vieta	Mežniecība
1.	58	Medņevas pagasts	Balvu VVM Eglavas mežniecības 233. kvartāls
2.	59	Medņevas pagasts	Balvu VVM Viljaka VM 376. kvartālā
3.	60	Medņevas pagasts	Balvu VVM Eglavas VM 224. kvartāls
4.	61	Medņevas pagasts	Balvu VVM Eglavas VM 231. kvartāls
5.	62	Medņevas pagasts, Vecumu pagasts	Balvu VVM Viljaka VM 359. un 360. kvartāls
6.	86	Medņevas pagasts	Viljaka VVM Viljaka VM 368.kv. 10.,11.d.,12.d. nog.
7.	130	Bērzkālnes pagasts, Medņevas pagasts	Balvu VVM, Balvu VM 290., 294. kvartāls, Eglavas VM 211. kvartāl.
8.	144	Medņevas pagasts	Balvu VVM, Eglavas VM 215., 216., 224., 225. kvartāli
9.	1468	Medņevas pagasts	
10.	70	Susāju pagasts	Balvu VVM Žīguru VM 491. kvartāls
11.	141	Susāju pagasts	Balvu VVM, Eglavas VM 146., 147., 158., 159. kvartāli
12.	142	Susāju pagasts	Balvu VVM, Eglavas VM 98., 99., 108., 109. kvartāli
13.	143	Susāju pagasts	Balvu VVM, Eglavas VM 167., 168., 180.,181. kvartāli
14.	329	Susāju pagasts	Balvu VM, Žīguru M.
15.	330	Susāju pagasts	Balvu VM, Žīguru M.
16.	897	Susāju pagasts	Balvu VM, Eglavas M.
17.	64	Vecumu pagasts	Balvu VVM Viljaka VM 423. un 424. kvartāls
18.	65	Vecumu pagasts	Balvu VVM Viljaka VM 422. kvartāls
19.	89	Vecumu pagasts	Balvu VVM Viljaka VM 270. kv. 1.-10. nog.
20.	898	Vecumu pagasts	Balvu VM, Viljaka M.
21.	899	Vecumu pagasts	Balvu VM, Viljaka M.
22.	1459	Vecumu pagasts	
23.	1465	Vecumu pagasts	
24.	1466	Vecumu pagasts	
25.	1467	Vecumu pagasts	
26.	1469	Vecumu pagasts	
27.	72	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecībā.
28.	73	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecības 449. kvartāls
29.	74	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecībā 204. un 205. kvartāls
30.	75	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecībā 50. un 51. kvartāls
31.	76	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecībā 125. un 126. kvartāls
32.	77	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecībā.
33.	78	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecībā 128. un 129. kvartāls
34.	79	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecībā 192. kvartāls
35.	80	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecībā 98. kvartāls
36.	81	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecībā 377. kvartāls
37.	82	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecības 233. kvartāls
38.	83	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecības 138. kvartāls
39.	84	Žīguru pagasts	Žīguru mežniecības 378. kvartālā. Mikrol. ietver visu 378.kv. 3.nog. pa nog. ārējām robežām.
40.	133	Žīguru pagasts	Balvu VVM, Žīguru VM 188.,207.,208. kvartāli
41.	134	Žīguru pagasts	Balvu VVM, Žīguru VM 20., 30., 31. kvartāls
42.	135	Žīguru pagasts	Balvu VVM, Žīguru VM 284.,285.,338.,339. kvartāli

⁸³ VARAM Dabas aizsardzības pārvalde 08.06.2011. vēstule Nr. D 3.15/64.

⁸⁴ Dati: no Dabas aizsardzības pārvaldes datu bāzes.

Nr.p.k.	Kods	Atrašanās vieta	Mežniecība
43.	136	Žīguru pagasts	Balvu VVM, Žīguru VM 281., 282., 335., 336. kvartāli
44.	137	Žīguru pagasts	Balvu VVM, Žīguru VM 452., 475., 476. kvartāli
45.	138	Žīguru pagasts	Balvu VVM, Žīguru VM 253.-255., 287.-289. kvartāli
46.	139	Žīguru pagasts	Balvu VVM, Žīguru VM 196., 197., 198. kvartāli
47.	480	Žīguru pagasts	Balvu VM, Žīguru M.

Saudzējamās ainaviskās teritorijas

Saudzējamās ainaviskās teritorijas (vietēja mēroga), saskaņā ar līdzšinējā laika periodā izstrādātajiem teritorijas plānojumiem Viļakas novada teritorijā, noteiktas Medņevas un Vecumu pagastā, kā arī kā vietēja mēroga nozīmīgi un aizsargājami dabas objekti ir noteiktas alejas gar Parka un Jaunatnes ielām Viļakas pilsētā (aleju saglabāšanas nepieciešamība un nosacījumi ir definēti Viļakas pilsētas kultūras pieminekļu individuālās aizsardzības zonas izstrādes ietvaros).

Teritorijas paredzētas, lai aizsargātu skaistas un daudzveidīgas šim novadam un Latvijas daļai raksturīgas ainavas un kultūrvidi. Medņevas pagastā kā tādas izdalītas autoceļa P45 Viļaka-Kārsava apkārtnē no Semenovas ciema līdz Viļakas pilsētai, galvenokārt autoceļa labā mala, no kuras paveras skats pār Kiras upi līdz apdzīvotajai vietai Kļučņikiem, Lozdovas apkārtnē un Kangaru kalnu apkārtnē līdz pagasta robežai. Saudzējamās ainaviskās teritorijas Vecumu pagastā ir Kiras upes krasti no Upmalas ciema uz dienvidiem, kur aug daudz dižkoku un upes gultne nav tīrta.

ĪADT saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un MK noteikumiem, jāievēro:

ĪADT dabas aizsardzības plānos ietvertās prasības un rekomendācijas dabas un ainavas vērtību saglabāšanai. Dabas aizsardzības plāni ir izstrādāti dabas parkam „Vecumu meži” (2004.-2015.), dabas liegumiem „Gruzdovas meži” (2003.-2013.), „Posolnīca” (2005.-2015.) un „Stompaku purvi” (2005.-2015.). Ar dabas aizsardzības plāniem iespējams iepazīties interneta vietnē www.daba.gov.lv sadaļā „īpaši aizsargājamās dabas teritorijas”.

Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” un MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, kas nosaka aizsardzības un izmantošanas prasības visās ĪADT, kurām nav izstrādāti un apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

MK 10.11.2009. noteikumi Nr.1315 „Dabas lieguma „Stompaku purvi” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”; MK 22.11.2005. noteikumi Nr.883 „Dabas parka „Vecumu meži” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”; Likums „Par Eiropas ainavu konvenciju”;

05.02.1997. likums „Aizsargjoslu likums” un uz tā pamata izdotie MK noteikumi; 16.03.2000. likums „Sugu un biotopu aizsardzības likums” un citi uz šī likuma pamata izdotie MK noteikumi.

1.5.16. Meži

Mežs kā neatņemama dabas sastāvdaļa Latvijai un tās iedzīvotājiem ir bijis svarīgs visā pastāvēšanas vēsturē. Laika gaitā ir mainīties gan mežs, gan mūsu attieksme: daudzējādā ziņā mežs ir zaudējis pirmatnējam mežam raksturīgās pašregulēšanās un paš aizsardzības spējas, jo tehnoloģiju attīstība ir radījusi iespēju viegli iejaukties.

Saskaņā ar Valsts zemes dienesta (turpmāk - VZD) zemes sadalījuma datiem atbilstoši nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupām un zemes lietošanas veidiem uz 01.01.2010., Viļakas novadā kopā mežs aizņēma 34069,1 ha jeb 53, 32 % no kopējās novada teritorijas.

VAS „Latvijas valsts meži” apsaimniekošanā esošās zemes 25040,3 ha platībā atrodas Žīguru, Vecumu, Susāju, Medņevas, Kupravas pagastu un Viļakas pilsētas teritorijās⁸⁵. Jāatzīmē arī fakts, ka Šķīlbēnu pagasta teritorijā nav valsts meža zemju, visas meža zemes pieder vai nodotas apsaimniekošanā

⁸⁵ Mežiem, ko apsaimnieko VAS „Latvijas valsts meži”, īpašnieks ir Valsts - Zemkopības ministrijas personā.

privātiem meža īpašniekiem. Meža zemes Viļakas novadā galvenokārt pieder valstij 73,5 % no kopējās mežu teritorijas novadā.

Mežsaimniecībā izmantojamo teritoriju (meža zeme 24.02.2000. likuma „Meža likums” izpratnē, t.sk. purvus 25040,3 ha platībā) Viļakas novadā apsaimnieko Ziemeļlatgales mežsaimniecības Balvu un Žiguru meža iecirkņi⁸⁶.

19. tabula. Meža zemju sadalījums (ha) pa NĪLM grupām un pa zemes lietošanas veidiem (ha) uz 01.01.2010.

Kods	Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupa	Zemes vienību skaits	Kopplatība	Zemes lietošanas veids: mežs
01	Lauksaimniecības zeme	5411	35453.7	9915.6
02	Mežsaimniecības zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu	362	26761.6	24070.9
04	Derīgo izrakteņu ieguves teritorijas	13	142.9	33.2
05	Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zeme	6	24.9	17.0
06	Individuālo dzīvojamo māju apbūves zeme	536	190.8	0.4
09	Sabiedriskas nozīmes objektu apbūves zeme	106	154.0	6.9
10	Ražošanas objektu apbūves zeme	49	94.1	5.0
12	Inženiertehniskās apgādes tīklu un objektu apbūves zeme	59	49.3	20.1
Kopā:		7028	63909.4	34069.1

Mežu sadalījumā pēc augšanas apstākļu īpatnībām ievērojamu daļu sastāda sausieņu meži - meži, kas aug uz normāla mitruma minerālaugsnēm. Šādi augsnes apstākļi norāda par salīdzinoši mazākiem kapitālieguldījumiem meža infrastruktūrā. Pašvaldības teritorijā ir arī relatīvi liels pārmitro mežu īpatsvars. Šeit visbiežāk sastopamākās ir bērzu un melnalkšņu mežaudzes, mazāk izplatītas ir skuju koku - egļu, priežu mežaudzes. Pārmitro mežu zemes nosusināšanai ir bijusi veidota meliorācijas grāvju sistēma, bet daudzviet bebru izplatīšana traucē normālu mitruma režīmu, izraisa meža applūdināšanu un iznīkšanu. Citas biežāk sastopamās valdošās koku sugas novadā ir baltalksnis, apse, bet retāk cieta lapu koku (ozols, osis u.c.) mežaudzes.

Pēdējos 20 gados meža atjaunošanā pagasta teritorijā prioritāra suga bijusi bērzs, baltalksnis, apse. Šo sugu īpatsvars saistīts ar nocirsto mežaudžu dabisko atjaunošanos un lauksaimniecībā pamesto zemju apmežošanu. Tur, kur atjauno kailcirtes, pārsvarā aug jauktie meži. Pēdējā laikā teritorijas apmežošanai izvēlās bērzu audzes, iespējams, tas izskaidrojams ar to, ka bērzs samērā ātri izaug un nobriest realizēšanai.

VAS „Latvijas valsts meži” Viļakas novadā esošajos valsts mežos ir izdalījuši šādas rekreācijas teritorijas un izveidotās atpūtas vietas: atpūtas vieta - Žiguri 377.kv. 15. nog., Sēnīte 219 Kv. 21. nog., pie dīķa 373.kv.l.nog. un atpūtas vieta Badnova-Vecumi 266.kv, 19.nog..

Mežu rekreatīvos un saimnieciskos (ogas, sēnes) resursus visvairāk izmanto vietējie iedzīvotāji un Viļakas pilsētas iedzīvotāji. Viļakas pilsētai tuvumā nav mežu masīvu, tie sākas aptuveni 5 km attālus no pilsētas, mežu aizsargjosla ap Viļakas pilsētu nav noteikta⁸⁷.

Jebkādas darbības plānojuma teritorijā, kas ietekmē LVM apsaimniekojamo teritoriju, mežaudzes vai ainas stāvokli tajā, saskaņojamas ar AS „Latvijas valsts meži”. Meža nozares teritoriju izmantošanu nosaka attiecīgie normatīvie akti un individuālie mežierīcības projekti.

⁸⁶ VAS „Latvijas valsts meži” 10.06.2011 vēstule Nr. 4.1-1.2/04es/150/11/641.

⁸⁷ Izvērtējot atkārtoti mežu aizsargjoslas ap Viļakas pilsētu noteikšanas nepieciešamību un konsultējoties ar mežu nozares speciālistiem, tika pieņemts lēmums arī galīgajā redakcijā nenoteikt mežu aizsargjoslu ap pilsētu. Vide pilsētā ir salīdzinoši neskarta. Viļaka ir neliela pilsēta, gan iedzīvotāju skaita, gan teritorijas ziņā, turklāt tajā ir ļoti daudz dabas un citu zaļo teritoriju, tāpat pilsētas rietumu daļā un tās pierobežā ap pilsētu meža aizsargjoslas noteikšanai nav piemērotu meža masīvu. Turklāt novadā ir liels ĀDIT īpatsvars. Jāatzīmē, ka pilsētā netiek veikta tāda saimnieciskā darbība, kas atstātu būtisku ietekmi uz vidi un kuru dēļ būtu nepieciešama vides atveseļošana un mežu aizsargjoslas noteikšana. Jāatzīmē arī, ka citu institūciju atzinumos netiek minēta nepieciešamība ievērtēt mežu aizsargjoslu Viļakas pilsētai.

Saskaņā ar „Žiguru pagasta teritorijas plānojumā 2005.-2017.” ietvertajiem risinājumiem, arī šajā plānojumā Žiguru ciema robežās meži tiek saglabāti rekreatīviem mērķiem.

Plānojuma III. Grafiskajā daļā attēloti arī zinātniskās izpētes meži - meža valsts reģistrā reģistrēta meža teritorija pētījumu veikšanai, ilglaicīgu zinātniskās izpētes objektu, vides un meža monitoringa objektu ierīkošanai un uzturēšanai, kā arī mācību prakses un tālākizglītības atbalstam meža nozares izglītības jomā.

1.5.17. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes (turpmāk - LIZ) aizņem 35453,7 ha jeb 34,08 % novada teritorijas, sīkāku sadalījumu skat. 20. tabulā.

20. tabula. LIZ zemju sadalījums (ha) pa NĪLM grupām un pa zemes lietošanas veidiem (ha) uz 01.01.2010.

Kods	Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupa	Zemes vienību skaits	Kopplatība	Zemes lietošanas veidi				
				lauksaimn. izmant. zeme	t. sk.			
					aramzeme	augļu dārzs	plava	ganības
01	Lauksaimniecības zeme	5411	35453.7	21415.8	14114.6	195.0	953.4	6152.8
02	Mežsaimniecības zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu	362	26761.6	222.4	64.7	0.1	31.0	126.6
04	Derīgo izrakteņu ieguves teritorijas	13	142.9	18.3	0.0	0.0	0.0	18.3
05	Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zeme	6	24.9	3.3	0.0	0.0	0.0	3.3
06	Individuālo dzīvojamo māju apbūves zeme	536	190.8	58.8	30.6	7.6	3.4	17.2
07	Daudzdzīvokļu māju apbūves zeme	123	47.1	3.6	2.6	0.3	0.0	0.7
08	Komerccdarbības objektu apbūves zeme	35	7.3	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1
09	Sabiedriskas nozīmes objektu apbūves zeme	106	154.0	34.2	16.5	2.9	0.9	13.9
10	Ražošanas objektu apbūves zeme	49	94.1	11.6	4.0	0.2	4.4	3.0
11	Satiksmes infrastruktūras objektu apbūves zeme	322	823.2	8.2	1.3	0.0	6.9	0.0
12	Inženiertehniskās apgādes tīklu un objektu apbūves zeme	59	49.3	2.0	0.2	0.2	0.2	1.4
Kopā:		7028	63909.4	21778.3	14234.5	206.3	1000.2	6337.3

Galvenā tautsaimniecības nozare novadā ir lauksaimniecība. Medņevas, Šķilbēnu un Vecumu pagastos lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsaimnieko lielākie lauksaimniecības uzņēmēji novadā: SIA „Ķīra” un ZS „Kotiņi”. Zemes kā resursa izmantošanu dažviet apgrūtinā sadrumstalota īpašuma struktūra, kas raksturīgi visam Latgales reģionam kopumā, ar atsevišķiem pozitīviem izņēmumiem. SIA „Ķīra” apsaimnieko 1000 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes un jau 15 gadus nodarbojas ar graudkopību, augļkopību, mežsaimniecību un tirdzniecību. Z/s „Kotiņi” dibināta 1992. gadā, īpašnieks Aldis Ločmelis, nozare: graudkopība, sēklkopība un lopbarības ražošana. Tā apsaimnieko 1700 ha, no tiem 1000 ha īpašuma zeme un 700 ha nomas zemes. Audzē ziemas kviešus, ziemas miežus, ziemas rapsi, tritikāli, vasaras kviešus, vasaras miežus, vasaras rapsi, zirņus un lauka pupas. Ražo kombinēto lopbarību mājdzīvniekiem. 2008. gadā uzstādīta moderna sēklu līnija, kas ļauj ražot kvalitatīvu sēklas materiālu. Piedāvā pārtikas kviešu un rudzu miltus un ražo pārtikas rapšu eļļu. Saimniecībā strādā 15 patstāvīgie strādnieki. Katru gadu z/s „Kotiņi” organizē Lauku dienas.

Novadā kopumā galvenā lauksaimnieciskā nodarbošanās ir piena lopkopība un gaļas lopu audzēšana piemājas saimniecībās pašpatēriņam.

21. tabula. Zemes vidējā kadastrālā vērtība uz 2011. gada febr.⁸⁸

Teritoriālās vienības	Zemes vienību kadastrālo vērtību summa, Ls	Zemes vienību platību summa, ha	Zemes vidējā kadastrālā vērtība, Ls/ha
Viljāka	957970	623.9382	1535
Kupravas pagasts	116767	366.1943	319
Medņevas pagasts	1433753	9822.4196	146
Susāju pagasts	2519657	19831.4656	127
Šķilbēnu pagasts	1629033	9577.3078	170
Vecumu pagasts	1751666	11491.4175	152
Žīguru pagasts	1072479	9970.7349	108

22. tabula. LIZ novērtējums pa teritoriālajām vienībām uz 05.03.2008.⁸⁹

Administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību klasifikatora kods	Teritoriālās vienības	Vidējais svērtais LIZ kvalitatīvais novērtējums, balles/ha
386000	Kupravas pagasts	21
387000	Medņevas pagasts	34
387800	Susāju pagasts	30
388200	Šķilbēnu pagasts	36
389200	Vecumu pagasts	33
389800	Žīguru pagasts	20

Meliorācijas sistēmas tika izveidotas lielsaimniecību laikā un ir saglabātas, lielākajā daļā gadījumu tās darbojas, lai arī zemes reformas rezultātā katrā meliorācijas objektā ir daudzi zemes lietotāji, un sistēmas ir stipri novecojušas. Kā valsts nozīmes ūdens noteces atzīmējamās upes Vjada, Ķira, Niedrupīte un Ludanka u.c., skat. nodaļu Ūdensteces.

Lauksaimniecības zemēm netiek ierobežotas zemju transformēšanas iespējas citos izmantošanas veidos (apbūvei, dīķsaimniecību izveidei, apmežošanai utml.), cik tālu tas nav pretrunā ar augstākstāvošo normatīvo aktu prasībām un nemazina apkārtējo nekustamo īpašumu vērtību, transformēšanu veicot likumdošanā noteiktajā kārtībā. (Saskaņā ar VAS „Latvijas valsts meži” 10.06.2011 vēstuli Nr. 4.1-1.2/04es/150/11/641. VAS „Latvijas valsts meži” plāno lauksaimniecības zemju apmežošanu Viljākas novada Žīguru pagastā esošajās zemes vienībās ar kadastra apzīmējumu 3898 001 0084 un 3898 001 0084 un Medņevas pagastā - zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 3870 003 0091.).

Kā lauksaimniecības attīstībai nozīmīgas teritorijas reģiona plānojumā tiek noteikti vairāki apgabali (areāli), t.sk. lauksaimniecības zemes Šķilbēnu un Vecumu pagastā Viljākas novadā. Kā arī „Balvu rajona teritorijas plānojumā 2006.-2018.” pamatojoties uz vienlaidus lauku masīvu esamību, dabisko auglību, esošās izmantošanas intensitāti, tiek noteiktas reģiona un rajona nozīmes lauksaimnieciskās teritorijas noteiktas Šķilbēnu, Medņeva, Vecumi pagastu teritorijās. Saskaņā ar 12.10.2010. MK noteikumiem Nr.977 „Noteikumi par nacionālās nozīmes lauksaimniecības teritorijām”, nacionālās nozīmes lauksaimniecības teritorijas ir lauksaimniecībā izmantojama zeme, kas neatkarīgi no īpašumu robežām veido nedalītu zemes nogabalu (nogabalā ieskaitāmi pašvaldību, komersantu un māju ceļi un ūdenstilpes ar platību līdz 1 ha) un nogabala platība nav mazāka par 50 ha.

Viljākas novada teritorijā nav šādu - nacionālās nozīmes lauksaimniecības zemju kritērijiem atbilstošu teritoriju un polderu.

⁸⁸ <http://www.vzd.gov.lv>, Zemes, ēku un inženierbūvju kadastrālās vērtības 2011. gadā valsts administratīvo teritoriju griezumā.

⁸⁹ Informācija no Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas.

1.6. Iedzīvotāji un apdzīvojuma struktūra

Saskaņā ar iedzīvotāju reģistra statistikas datiem uz 01.01.2011.⁹⁰ Viļakas novadā kopā dzīvoja 6319 iedzīvotāji. Iedzīvotāju skaita ziņā Viļakas novads ir vidēji mazs novads - 59. lielākā pašvaldība valstī. Novada centrā - Viļakā 2009. gadā dzīvoja 23,9 % jeb 1567 novada iedzīvotāju⁹¹.

Novada apdzīvojuma struktūras pamats ir Viļakas pilsēta un esošo vietējo pašvaldību administratīvie centri Borisova, Kuprava, Rekova, Semenova un Žīguri. Novada kopējā iezīme ir tikai Ziemeļlatgalei piemītoša apdzīvojuma struktūra - skrajciemi un viensētu grupas. Viļakas novadā saskaņā ar vietējo pašvaldību izstrādātajiem un apstiprinātajiem teritorijas plānojumiem, [skat. nodaļu 1.4.5. Vietējais limenis](#), ciemu robežas noteiktas pamatojoties uz to apbūves blīvumu, centralizēto komunikāciju esamību, zemes īpašumu struktūru un VZD noteikto kadastrālo bāzes vērtību, t.sk.:

- Kupravas pagastā - Kupravas ciemam;
- Medņevas pagastā - Semenovas ciemam;
- Susāju pagastā - cilvēki dzīvo viensētās (Susāju pagasta pārvalde atrodas Tautas ielā 6, Viļakā);
- Šķilbēnu pagastā - Šķilbanu, Rekovas un Upītes ciemiem;
- Vecumu pagastā - Borisovas ciemam;
- Žīguru pagastā - Žīguru ciemam.

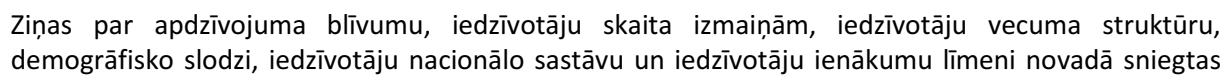
Pašvaldībai ir svarīgi saglabāt skrajciemus, kā galveno un raksturīgāko lauku teritorijas apdzīvojuma veidu novadā, un izmantot skrajciemu nosaukumus, kā ciemu nosaukumus adresācijai. Jo vēsturiski novada teritorijā orientējas tieši pēc šo skrajciemu vai viensētu grupu nosaukumiem, ne pēc māju, ne cilvēku uzvārdiem. Viļakas novada apdzīvojuma struktūra, t.sk. pilsētas, ciemu, skrajciemu un viensētu grupu izvietojums redzams 15. attēlā. Viļakas novadā atrodas šādi skrajciemi:

- Kupravas pagastā - Gailova;
- Medņevas pagastā - Bahmatova, Vidučī, Loduma, Aizpurve, Bordova, Ilziņi, Bronti, Janapole, Tereškova, Lozdova, Kozlova, Dagunova, Kangari, Olutova, Rogovski, Zaiceva, Torkova, Slotukalns, Aizgalīne, Skandīne, Vīksnīne, Rači, Lāški, Kļučniki, Medņeva;
- Susāju pagastā - Tutinava, Sosnīcas, Meirova, Sola, Garstērdele, Stompaki, Kulpene, Irikova, Krustacelms, Klāni, Kravaļi, Svilpova, Gruzdova, Susāji, Ilziņi, Mucukalns, Skockova, Egļava, Leļi, Mežarija, Geinova, Jauji, Birznieki, Vēdenieši, Braslava, Tepenīca, Sils, Karigova, Keiši, Šalgunova;
- Šķilbēnu pagastā - Vidučī, Ančipova, Antonovka, Bākarova, Borisova, Borovka, Buki, Čalkova, Čerbakova, Čilipīne, Dagunova, Dubļova, Dubovka, Džjorgova, Eriki, Fabriki, Gabačova, Grohova, Gusakova, Ilvezi, Ivanovka, Kangari, Komugreiva, Krutova, Kubulova, Lauri, Lejastači, Lemešova, Logini, Lotuši, Ļipovka, Maļinovka, Masandrovka, Mukaušova, Nikolajevka, Pakašova, Peksīne, Pikusola, Plešova, Porskova, Prīdovka, Prisjlova, Raipoļi, Rekosari, Riosari, Roguleva, Rozumegi, Saucīne, Sišova, Stabļova, Stiglova, Supretka, Svičova, Sviļova, Tribunova, Vilkova, Zaļčupe, Zatišje, Zeļči, Zogadi;
- Vecumu pagastā - Slīpači, Goršāni, Kazukalns, Ūlasi, Badnova, Ezermala, Cūkiņe, Indriči, Sola, Bliņica, Lauzi, Upmala, Tālavieši, Robežnieki, Lavošnieki, Kozīne, Gubeņi, Nemecki, Repkova, Rejeva, Šļopkiņe, Gārša, Lugi, Vainagi ;
- Žīguru pagastā - Katleši, Brizgova, Pritikova, Sosnīcas, Černova, Šalgunova, Žeigurova, Jaunkantoris.

Lielākais iedzīvotāju skaits novadā ir koncentrēts Viļakas pilsētā, bet lauku teritorijā - Rekovā (vēsturiskais centrs), Žīguos un Kupravā (padomju laika jaunveidoti pilsētīpa ciemati). Pagastu centros iedzīvotāju skaita ziņā situācija ir atšķirīga: Borisovā, Rekovā un Šķilbanos iedzīvotāju skaits svārstās 200-300 iedz. robežās, Kupravā 400-500, bet Žīguos > 500.

⁹⁰ <http://www.pmlp.gov.lv>

⁹¹ Viļakas novada 2009. gada publiskais pārskats.



iepriekš, [skat. nodaļu 1.2. Viļakas novada portrets](#). Salīdzinot ar visu Latvijas teritoriju, bijušā Balvu rajona teritorija t.sk. arī Viļakas novads ir viena no piecām visretāk apdzīvotajām. No pakalpojumu sniegšanas ekonomiskās efektivitātes viedokļa, zemais apdzīvojuma blīvums ir viens no apgrūtināšiem apstākļiem⁹². Ziņas par sociālās infrastruktūras objektu un ar uzņēmējdarbības aktivitātēm saistītu teritoriju nodrošinājumu novada teritorijā sniegtas iepriekš [skat. nodaļu 1.2. Viļakas novada portrets](#)⁹³.

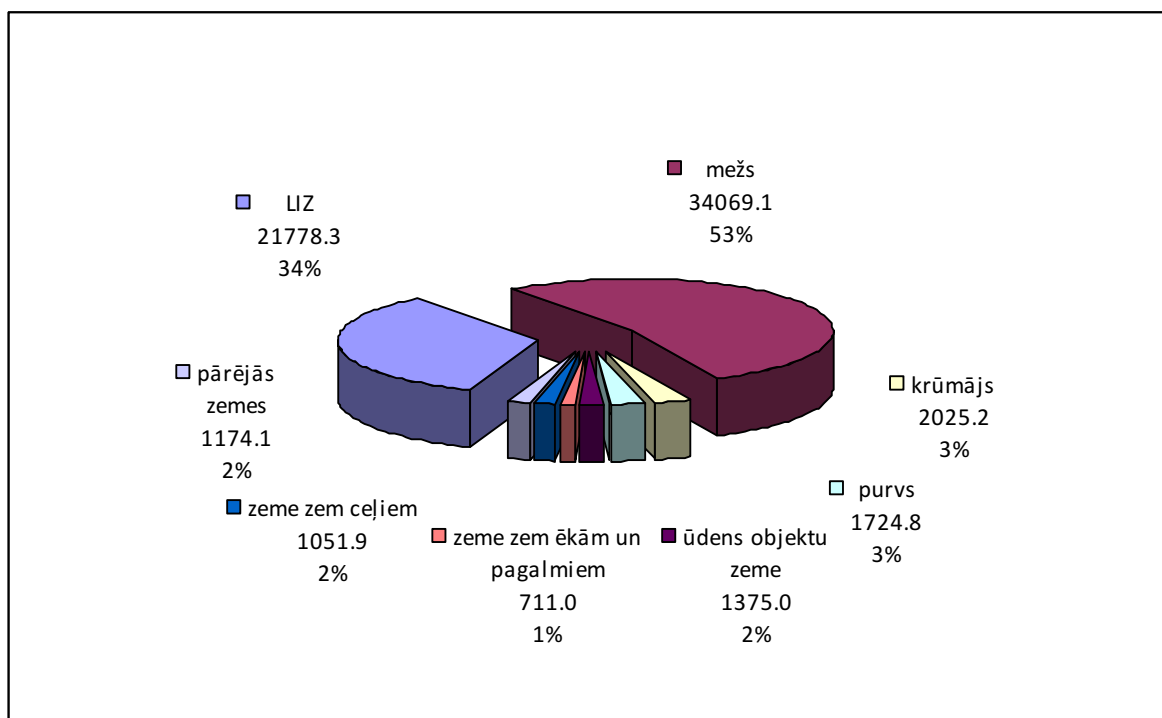
Pozitīvākā attīstības scenārija gadījumā, nākotnē iespējama iedzīvotāju skaita stabilizēšanās. Bet šī plānojuma izstrādes gaitā, analizējot notiekošos procesus un ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanos un kopējo ekonomisko situāciju valstī, apdzīvoto vietu attīstībā „izplešanās” tendence netiek prognozēta.

Šajā teritorijas plānojumā netiek paredzēti risinājumi, kas būtiski varētu izmainīt esošo apdzīvojuma struktūru t.sk. netiek paredzēti jauni ciemi vai grozītas esošo ciemu robežas. Galvenās aktivitātes saistītas ar esošo blīvi apdzīvoto vietu teritoriju izmantošanas intensificēšanu un ar to saistītās infrastruktūras sakārtošanu un uzlabošanu, kā arī pietiekamu pakalpojumu nodrošināšanu šajās teritorijās dzīvojošajiem iedzīvotājiem.

1.7. Teritorijas telpiskā struktūra

1.7.1. Zemes lietojuma struktūra

16. attēls. Zemes lietojuma struktūra uz 01.01.2010.⁹⁴



Pēc teritorijas sadalījuma atbilstoši zemes lietojuma veidiem, novada teritorijas kopējā bilancē lielāko īpatsvaru aizņem meži un lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Lauku situāciju raksturo apbūvēto teritoriju nelielais īpatsvars - zeme zem pagalmiem aizņem 1 %, zeme ceļiem - 2 %. No apbūves mērķiem izmantotajām zemēm lielāko daļu aizņem dzīvojamā apbūve, un sabiedrisko objektu apbūve, bet mazāko ražošanas un komercdarbības objektu apbūve.

⁹² Balvu rajona teritorijas plānojums 2006.-2018., Paskaidrojuma raksts.

⁹³ Saskaņā ar Viļakas novada domes teritorijas plānojuma izstrādes semināra sēdes protokolu 15. 06.2011. Nr.1, aktuāls ir jautājums par trīs pamatskolu Mežvidu, Kupravas un Upītes saglabāšanu, slēgšanu vai citu funkciju pārņemšanu.

⁹⁴ <http://www.vzd.gov.lv>, LR administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību zemes pārskats.

Atbilstoši teritorijas sadalījumam pa nekustamā īpašuma lietojuma mērķiem (NĪLM), izteikti dominējoša ir īpašumu izmantošana lauksaimniecības (56 %) un mežsaimniecībai (43 %) mērķiem, *skat. 23. tabulu.*

23. tabula. Teritorijas sadalījums pa NĪLM grupām uz 01.01.2010.

Kods	Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupa	Īpašumu vai lietojumu skaits	Kopplatība ha	Īpatsvars %
01	Lauksaimniecības zeme	5411	35453.7	56
02	Mežsaimniecības zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu	362	26761.6	43
03	Ūdens objektu zeme	6	160.5	0
04	Derīgo izrakteņu ieguves teritorijas	13	142.9	0
05	Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zeme	6	24.9	0
06	Individuālo dzīvojamo māju apbūves zeme	536	190.8	0
07	Daudzdzīvokļu māju apbūves zeme	123	47.1	0
08	Komerccarbības objektu apbūves zeme	35	7.3	0
09	Sabiedriskas nozīmes objektu apbūves zeme	106	154.0	0
10	Ražošanas objektu apbūves zeme	49	94.1	0
11	Satiksmes infrastruktūras objektu apbūves zeme	322	823.2	1
12	Inženiertehniskās apgādes tīklu un objektu apbūves zeme	59	49.3	0
13	Nekustamā īpašuma lietošanas mērķis nav norādīts	0	0.0	0
Kopā:		7028	63909.4	100

Krasas zemes lietojuma veida izmaiņas pēdējo 20 gadu laikā nav notikušas, līdzīgi kā citās Latgales lauku teritorijās, mūsdienās intensīvāk notiek mežu izciršana, savukārt lauksaimniecības zemes, ar atsevišķiem izņēmumiem, tiek izmantotas ekstensīvāk kā 80-tajos gados. Līdzīgi kā citās attālās lauku teritorijās, kā problemātiska atzīmējama situācija ar bijušajiem saimnieciskā rakstura apbūves objektiem, kam nav rasts pielietojums mūsdienu ekonomikas apstākļos. Novadā lielākajā daļā fermu u.c. lielsaimniecību bijušajos ražošanas objektos, kas zemes reformas gaitā tika privatizēti, saimnieciskā darbība ir pārtraukta, ēkas daļēji nojauktas, pamestas un teritorijas ir nesakārtotas un degradē ainavu.

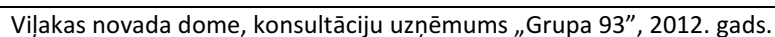
Zemes izmantošanas struktūra atspoguļo ekonomiskās aktivitātes - dominējošās nozares novadā ir mežsaimniecība un lauksaimniecība. Nekustamā īpašuma tirgus ir mazaktīvs un nav zemju pieprasījuma jaunas apbūves attīstībai, tādēļ nav pamata prognozēt krasas izmaiņas tuvāko gadu laikā NĪLM sadalījumā Viljaka novada teritorijā.

1.7.2. Novada telpiskā organizācija un apbūves raksturojums

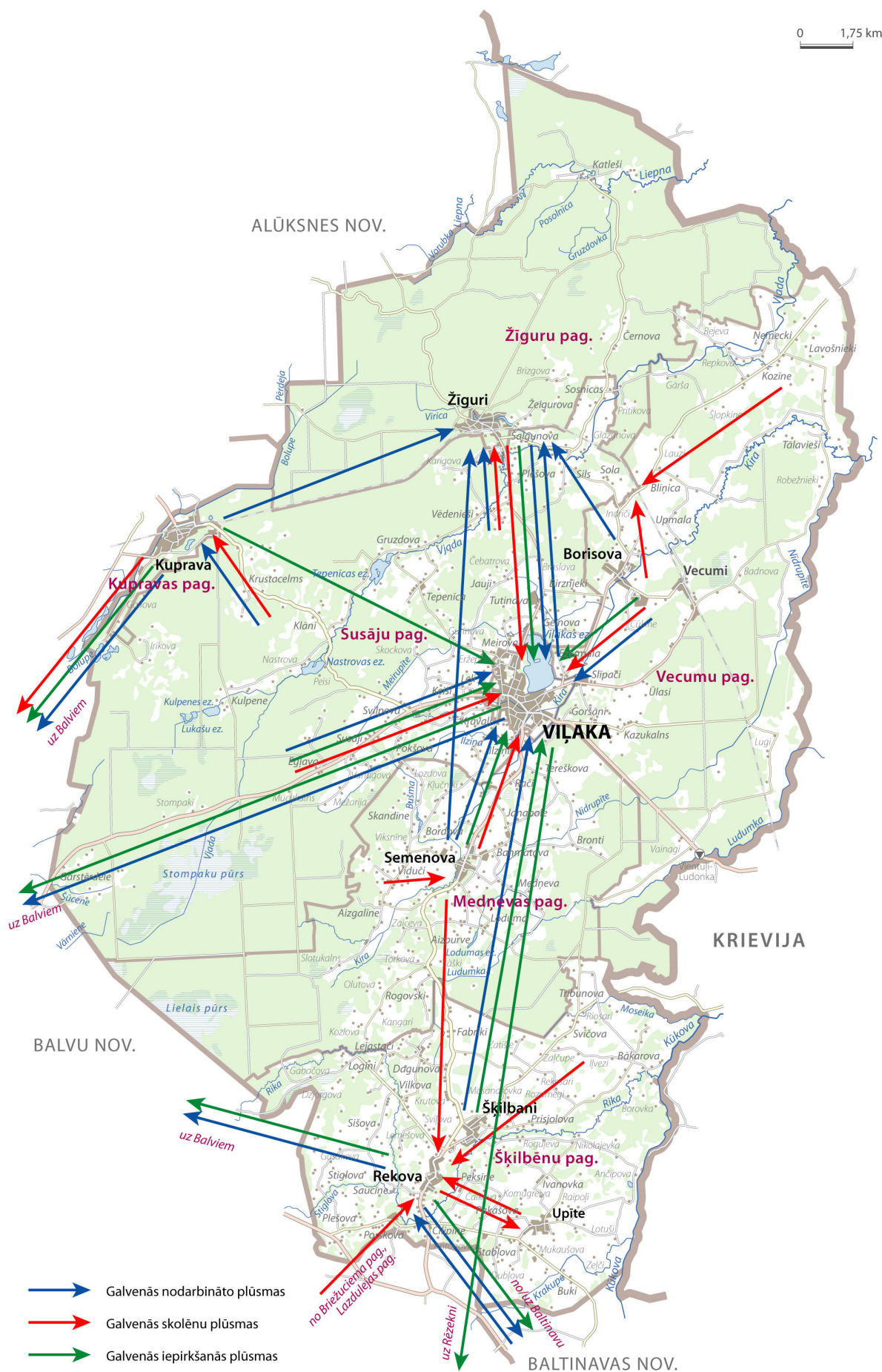
Kopumā telpiskās struktūras karkasu novadā veido ūdensteču un tulpju tīkls, kas daļēji nosaka lauku un mežu areālu izvietojumu, jeb novada pamatstruktūru, kas funkcionāli ir saistīta ar apdzīvojuma struktūru un ceļu tīklu, bet teritoriāli aizpilda platības starp apdzīvoto vietu un ceļu tīklojumu, kas ir novada otrā telpiskā pamatstruktūra, kas izriet no pirmās.

Novadā kopā ir apstiprināti 8 ciemi [skat. nodaļu 1.6. Iedzīvotāji un apdzīvojuma struktūra](#). Līdzīgi kā citās Latgales lauku teritorijās, ciemu nosaukumu teritorijā ir daudz vairāk un tie pēc būtības apzīmē pagastu daļas un raksturo teritorijas vēsturisko apdzīvojumu skrajciemus vai viensētu grupas.

Apbūves rakstura, sociālās un tehniskās infrastruktūras un pakalpojumu nodrošinājuma jomā situācija apdzīvotajās vietās pārsvarā ir saglabājusies līdzīga 90. gadu sākumam. Krasākās negatīvās izmaiņas pēcpadomju laikā ir skārušas [Kupravas ciemu](#), kur līdz ar Kupravas drenu rūpnīcas darbības pārtraukšanu, norisinājās strauja iedzīvotāju izbraukšana (vairāk kā ¼) un rūpnīcas teritorijas (vairāk kā 14 ha) degradēšanās.



18. attēls. Iedzīvotāju pārvietošanās tieces virzieni



Pozitīvo izmaiņu skaitā jāatzīmē vietējo pašvaldību ieguldījums izglītības iestāžu un sporta infrastruktūras uzlabošanā; apdzīvoto vietu labiekārtojuma uzlabošanā (zaļo zonu uzturēšanā, informatīvās vides veidošanā - norādes zīmju un stendu uzstādīšanā; atpūtas vietu izveidē un uzturēšanā, un ūdenssaimniecības infrastruktūras modernizācijā. Realizēto projektu skaitā ir arī Viļakas domes ēkas renovācija [skat. nodaļu „Novada līdzdalība sadarbības projektos”](#).

Nemot vērā novada un tā apkārtnes administratīvo struktūru, valsts iestāžu, uzņēmumu, kā arī pakalpojumu u.c. aktivitāšu koncentrāciju Balvu pilsētā, galvenais tieces virziens nodarbinātības, skolēnu kustības, kā arī iepirkšanās un citu pakalpojumu izmantošanas jomā, līdzīgi kā citās lauku teritorijās, ir vērsts uz bijušo rajona centru - Balvu pilsētu, skat. 18. attēlu.

Mazāk izteikti tieces virzieni izveidojušies valsts iestāžu atrašanās vietas ietekmē - Viļaka, Baltinava vai vidējās un interešu izglītības iestāžu izvietojuma ietekmē, piemēram, Rugāji, Rekova un Tilža.

Viļakas telpiskā organizācija

Viļakas pilsētas pilsētībūvnieciskās struktūras karkasa pamatu nosaka valsts ceļu tīkls, kas veidojies ietekmējoties no Viļakas ezera u.c. dabas faktoriem:

- RA virziens P 35 Gulbene-Balvi-Viļaka-Krievijas robeža (RKP „Vientuļi”), pilsētas teritorijā - [Balvu un Abrenes ielas](#);
- DZ virziens P 45 Viļaka-Kārsava un V 455 Viļaka-Žiguri-Liepna, pilsētas teritorijā [Abrenes un Parka ielas, Liepnas ielas](#) turpinājums;
- ZA virzienā V 491 Viļaka-Vecumi, pilsētas teritorijā [Pils iela](#).

Pilsētas plānojums veidojies kā kombinēta radiāla un taisnleņķa kvartālu struktūra. Apbūve ir koncentrēta gar ielu frontēm - pamatā retināta, neliela apjoma vienas rindas apbūve ar salīdzinoši plašām neapbūvētām teritorijām.

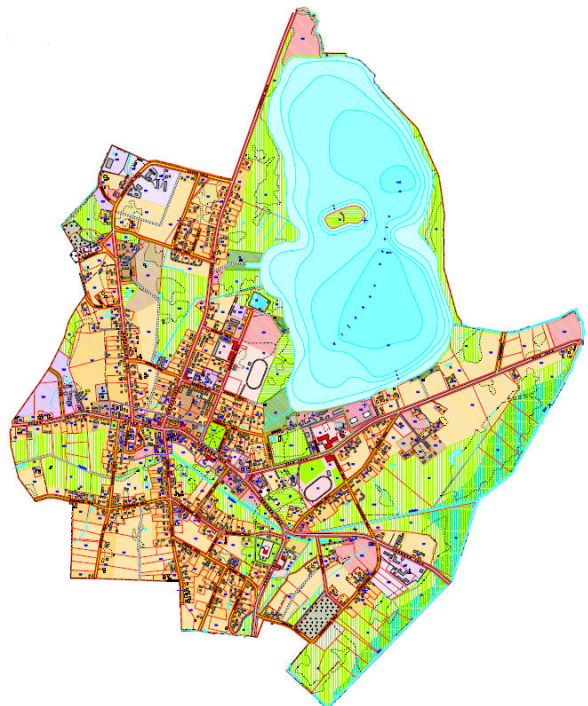
Attīstības gaitā pilsēta nav zaudējusi vēsturiskās iezīmes. Viļakas pilsētas siluetā galvenos vertikālos akcentus veido baznīcu smailes. Padomju laikā pilsētu nav skāruši liela mēroga industrializācijas projekti, plašu daudzstāvu dzīvojamo mikrorajonu izvide u.c. veida padomju plānveida pilsētībūvniecības izpausmes. Par uzskatāmākajām tā laika ekonomiskās attīstības liecībām atzīmējama linu fabrikas izbūve Viļakas ezera krastā, tiešā Marienhauzenas muižas apbūves tuvumā, salīdzinoši plašas ražošanas teritorijas pilsētas Z daļā (paredzēts meliorācijas iecirkņa darbības nodrošināšanai), sabiedriska rakstura objekti (poliklīnikas ēka - Tautas ielā, robežsardzes komplekss - Garnizona ielā), 80. gados izbūvēta trīs daudzdzīvokļu māju grupa Eržepoles ielā un mājas kvartālā starp Balvu, Abrenes, Liepnas, Sporta un Garnizona ielām, „Līvānu tipa” viengimeņu māju kopums pilsētas Z daļā starp Jāņa un Kalna ielām.

Mazpilsētas sajūtu pilsētā paspilgtina brīvstāvoša neliela apjoma, pārsvarā 30-tajos gados veidojusies apbūve - viengimeņu mājas ar saimniecības ēkām un iekoptiem dārziem un izteikts zaļo teritoriju īpatsvars.

Dzīvojamās apbūves teritoriju raksturojums

Pilsētā viengimeņu un divgimeņu dzīvojamo ēku

19. attēls. Viļakas telpiskā struktūra⁹⁵



⁹⁵ Avots: Viļakas pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018., III. Grafiskā daļa.

apbūves teritorijas aizņem lielāko īpatsvaru ~38 %. Vidējais nekustamā īpašuma lielums (0,5 ha). Apbūvē kopumā un jo īpaši viengimeņu mājām dominē nelieli apjomi, raksturīgas ēkas ar 1-1,5 stāviem un nepārsniedz 7 metru augstumu līdz jumta korei. Ēkām pārsvarā ir divslīpju jumti 45 % leņķī. Kā pozitīvs kopsaucējs ir jāatzīmē ēku izvietojums uz būvlaiķes ar atkāpi no ielu sarkanajām līnijām: ēkas ir brīvēstāvošas, pilsētā praktiski nav slēgtas perimetrālas apbūves, ielas telpa ir atklāta. Nav blīvi noslēgtu augstu vai necaurredzamu žogu. Tradicionālie fasāžu materiāli ir koka apdare un ķieģelis. Vecās koka apbūves raksturs vizuāli redzams Parka ielas apbūvē. Salīdzinoši kontrastaināka ir dažādu apjomu un materiālu apbūve pilsētas R daļā Liepnas ielā.

Esošais dzīvojamās apbūves raksturs rada harmonisku, mājīgu vidi, kas uzskatāma par vienu no pilsētas vērtībām. Tādēļ galvenie parametri, kas ņemti vērā, nosakot prasības dzīvojamās apbūves teritorijām pilsētā šī plānojuma II. daļā „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”), ir tradicionālais apbūves blīvums, būvju izvietojums un būvapjomi.

Papildus teritorijas, jau noteiktajām jaunai apbūvei paredzētajām teritorijām, saskaņā ar „Viļakas pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.”, kur apbūves teritorijas tikušas plānotas, ņemot vērā esošo viengimeņu apbūves teritoriju izvietojumu, dabiskos apstākļus (gruntsūdeņu līmeni), centralizēto inženiertehnisko komunikāciju pieejamību, netiek noteiktas. Kā piemērotākās teritorijas apbūves attīstībai paliek pilsētas R daļa (abpus Eržepoles ielai paralēli veidojot divas jaunas ielas), noslēdzot iesākto kvartālu apbūvi pilsētas D daļā (Ostratu, Baznīcas, Tautas ielas apkārtnē), kā arī teritorija pilsētas A daļā abpus Pils ielai.

Daudzdzīvokļu māju apbūve

Teritorijas aizņem salīdzinoši nelielu īpatsvaru ~4 % pilsētas teritorijas, t.sk. ir atsevišķas mājas pilsētas centrālajā daļā (teritorijā starp Abrenes, Liepnas un Garnizona ielām), 4 māju grupa pilsētas Z daļā (Eržepoles ielas galā), dažas mājas pilsētas A daļā, Pils ielā. Apbūve nav augstāka par 3 stāviem un veiksmīgi iekļaujas kopējā pilsētas siluetā. Jāatzīmē fakts, ka daudzdzīvokļu mājām ir saglabāta centralizētā siltumapgāde, taču līdzīgi kā citās pašvaldībās, aktuāla ir māju renovācijas nepieciešamība (ēkas pamatā ir būvētas 80. gadu sākumā un to nolietojums ar katru gadu pieaug).

Saskaņā ar „Viļakas pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.” kā piemērotākās teritorijas jaunu daudzdzīvokļu māju apbūves attīstībai plānojumā tiek ievērtētas saistībā ar esošajām: Eržepoles ielas rajonā un Skolas ielā (Valsts robežsardzes Viļakas pārvaldes teritorija). Tā kā tās nav apgūtas sakarā ar izveidojušos ekonomisko situāciju valstī kopumā, tad papildus vēl jaunu teritoriju rezervēšana daudzdzīvokļu māju apbūvei plānojumā nav nepieciešama.

Lai arī tuvākajā nākotnē straujš pieprasījuma pieaugums pēc daudzdzīvokļu māju apbūves teritorijām neprognozējās, arī citās pilsētas daļās ir atļauts šāds teritorijas izmantošanas veids, vietas izvēli un plānojuma risinājumu pamatojot detālplānojumā.

Darījumu iestāžu apbūves teritorijas

Darījumu iestāžu un komerciāla rakstura objektu apbūves teritoriju īpatsvars pilsētā nav liels ~3,6 ha. Tās pamatā ir ievietojušās Balvu, Liepnas un Tautas ielas krustojuma apkārtnē (Viļakas autoosta un tās laukuma apkārtnē), Abrenes un Pils ielās. Saimnieciskās aktivitātes pakalpojumu jomā pamatā raksturo nelieli tirdzniecības u.c. pakalpojumu sfēras uzņēmumi.

Balvu un Abrenes ielu posms starp Klosteru un Pils ielām ir atzīmējamas kā sabiedriski aktīvākā pilsētas daļa. Šeit atrodas Viļakas autoosta, stāvlaukums, apkārtnē izvietojušies tirdzniecības un ēdināšanas uzņēmumi, t.sk. arī neliela viesnīca.

Saskaņā ar „Viļakas pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.” jaunas teritorijas darījumu rakstura apbūvei Balvu, Pils, Tautas un Abrenes ielās ir plānotas, pirmkārt ņemot vērā esošo darījumu iestāžu un objektu izvietojumu, uzņēmumu tālākās attīstības ieceres, novietojumu, piekļūšanu un sociāli ekonomiskās situācijas attīstības prognozes. Ņemot vērā salīdzinoši blīvākas apbūves esamību Balvu un Abrenes ielās, no Ostratu līdz Pils ielas sākumam, ielas pirmā apbūves fronte un ielai piegulošie īpašumi, kā arī teritorija ietverot Klosteru un Vārtu ielas, ir noteikta kā centra apbūves teritorija,

nosakot iespēju mainīt funkciju esošai apbūvei un kā primāro izvirzot komercrakstura izmantošanas iespējas. Atstatus no iepriekšminētajām teritorijām plānojumā ir ievērtētas jaunas teritorijas Eržepoles ielā, ņemot vērā esošo un plānoto daudzdzīvokļu māju apbūvi, varētu veidoties pieprasījums pēc vietas jaunam tirdzniecības un pakalpojumu centram; Garnizonā ielā - ņemot vērā robežsardzes Viļakas pārvaldes kompleksa attīstības ieceres, kā arī ezera un tās piekrastes izmantošanu rekreatīviem mērķiem. Kā potenciāla darījumu teritorija saistībā ar tūrisma un atpūtas pakalpojumu attīstības iespējām tālākā nākotnē, plānojumā ir atzīmēta teritorija pie ezera, pilsētas Z daļas.

Darījuma rakstura teritorijas izmantošana, kā blakusizmantošanas iespēja tiek ievērtēta arī plānotajās ražošanas un tehniskās apbūves teritorijās pilsētas R daļā (Leļu ceļa apkārtnē), Sporta ielā, bijusī līnu fabrikas teritorija Rūpniecības ielā, Abrenes un Jaunatnes ielu krustojuma apkārtnē u.c.) kā arī esošajās rekreācijas objektu teritorijās.

Sabiedrisko objektu teritorijas

Sabiedriska rakstura objektu teritorijas pilsētā aizņem ~45 ha. Teritoriju izvietojums veidojies vēsturiski, salīdzinoši izklīdēti, nosacīti koncentrējoties 4 pilsētas daļās:

- DZ virziens P 45 Viļaka-Kārsava un V 455 Viļaka-Žiguri-Liepna, pilsētas teritorijā Abrenes un Parka plašāko teritoriju ietver Viļakas ģimnāzija, sporta centrs, kultūras nams, estrāde, luterāņu un katoļu baznīcas, Viļakas sociālās aprūpes centrs (pilsētas daļa starp Viļakas ezeru, Pils, Jaunatnes, Parka un Abrenes ielām); Tautas ielā - Ugunsdzēsības depo, pasts, poliklīnika;
- LR robežsardzes Viļakas pārvaldes komplekss Garnizona ielā;
- Novada dome un parks starp Abrenes, Dzirnāvu un Zemnieku ielām.

Sabiedriska rakstura teritoriju nodrošinājums vērtējams kā pietiekams pašvaldības funkciju veikšanai. Saskaņā ar „Viļakas pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.” ievērtētas arī jaunas teritorijas sabiedriska rakstura objektiem t.sk. teritorijas peldbaseina un slidotavas izbūvei. Jaunu sabiedrisko objektu izveidei kā piemērotākās teritorijas plānojumā tiek piedāvātas Pils un Jaunatnes ielu krustojuma apkārtnē, teritorija starp Garnizona un Sporta ielām. Teritorijas nav apgūtas tādēļ jaunu papildus teritoriju rezervēšana sabiedriska rakstura objektiem pilsētā nav nepieciešama.

Dabas pamatnes teritorijas

Neapbūvēto teritoriju īpatsvars pilsētā ir ievērojams - vairāk kā 40 %, t.sk. Viļakas ezera apkārtnē, Pušnicas un Kiras upju ielejas. Mežu platības pilsētas administratīvajās robežās nav plašas ~2 ha, savukārt krūmāji ir salīdzinoši lielās platībās ~54 ha. Krūmāju teritorijas pamatā atrodas pie ezera un Kiras apkārtnē pilsētas DA daļā.

No īpaši aizsargājamām dabas vērtībām pilsētas teritorijā nav fiksēti nozīmīgi biotopi vai citas īpaši aizsargājamas dabas vērtības. Kā nozīmīgākais dabas resurss Viļakā ir atzīmējams ezers, [skat. sadaļu „Ūdenstilpes”](#). Šobrīd pieklūt tam ir iespējams tikai R daļā no Garnizona ielas un DA daļā, no Pils ielas. Ezera pieejamību ierobežo dabiskie apstākļi - krasti ir mitri, krūmājiem aizauguši. No dabisko apstākļu viedokļa rekreācijai kā piemērotāks ir vērtējams D/DA krasts, vienlaicīgi jāatzīmē, ka īpašumi, kas piekļaujas ezeram ir privāti un piekļūšanas iespējas savlaicīgi nav ievērtētas.

Saskaņā ar „Viļakas pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.”, ņemot vērā līdzšinējo izmantošanu, lauksaimniecībā izmantojamās zemēs pilsētas teritorijā, tiek atļauts turpināt izmantot lauksaimnieciskiem mērķiem, kā arī netiek ierobežota to transformēšanas iespēja dzīvojamās vai pakalpojumu sfēras objektu apbūvei un sekundārajā izmantošanā dīķu izveidei vai citu labiekārtotu rekreācijas teritoriju izveidei. Kā dabas teritorijas plānojumā tiks saglabātas teritorijas, kuras dabisko apstākļu dēļ nav īpaši piemērotas apbūvei, piem., pārmitrās teritorijas Kiras upes apkārtnē un ezera R piekraste (uz Z no pilsētas esošajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām).

Ainaviski nozīmīgas pilsētai un tālād neapbūvējamas ir teritorijas Parka ielas sākumposmā pilsētas D daļā (starp Smilšu ielu un Viļakas sociālās aprūpes centru) un Pušnicas upes ieleja pilsētas R un centrālajā daļā.

Saskaņā ar „Viļakas pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.” paredzēts, Viļakas ezera malu posmā no pilsētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtām līdz pat Meirupītes iztekai pilsētas DA daļā veidot kā sabiedriski pieejamu, t.sk. labiekārtot esošo atpūtas vietu Garnizona ielas galā, bet Lazdu un Dzirnau ielu galā tiek paredzēta iespēja izmantot tūrisma jomas pakalpojumu objektu izveidei. A daļas krastu paredzēts saglabāt kā dabas teritoriju, ievērtējot iespēju to labiekārtot un izmantot rekreācijai.

Labiekārtotās zaļo zonu teritorijas

Pilsētas centrālajā daļā pretī pilsētas domei atrodas pilsētas parks, starp Dzirnau, Zemnieku, Abrenes un Garnizona ielām Marienhauzenas muižas parks, tās ir galvenās labiekārtotās zaļās teritorijas pilsētā. Kopumā to īpatsvars vērtējams kā optimāls. Šīs labiekārtotās zaļās teritorijas pilsētā papildina vēl citas t.sk. zaļumi baznīcu apkārtnē, pie Viļakas sociālās aprūpes centra, pie DUS Abrenes un Miera ielas krustojumā, un skvērs Balvu ielā pie novadpētniecības muzeja.

Saskaņā ar „Viļakas pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.”, rezervēta teritorija rekreācijas mērķu īstenošanai pie ezera (pretī robežsardzes Viļakas pārvaldes kompleksam, ezera sala un pieeja pie ezera no Liepnas ielas pretī tai). Turpmākajā galveno uzmanību paredzēts vērēt uz esošo zaļo zonu uzturēšanu un labiekārtojuma līmeņa paaugstināšanu, papildus jaunu teritoriju izveide nav plānota.

Industriāla rakstura apbūves teritorijas

Ražošanas objektu apbūvei pilsētā izmanto ~13 ha kopplatībā, t.sk. uzņēmuma SIA „Daiļrade-koks” teritorija pilsētas DA daļā (nodarbojas kokapstrādes jomā) un pienotavas teritorija Sporta ielā (nedarbojas).

Tādām teritorijām kā linu fabrika ezera D krastā, meliorācijas iecirknis pilsētas Z daļā, sadzīves pakalpojumu kombināta teritorija Balvu ielas sākumā, mūsdienu ekonomikas apstākļos ir daļēji rasts pielietojums, saimnieciskā darbība notiek meliorācijas iecirknī darbojas SIA „Viļakas namsaimnieks”, sadzīves pakalpojumus - kokapstrādes cehs.

Saskaņā ar „Viļakas pilsētas teritorijas plānojumu 2006.-2018.” šīs teritorijas, izņemot linu fabrikas teritoriju, paredzams attīstīt kā ražošanas objektu teritorijas, tās atbilstoši rekonstruējot mūsdienu prasībām. Teritorijas nav apgūtas, tādēļ jaunu papildus teritoriju rezervēšana industriāla rakstura apbūvei pilsētā nav nepieciešama.

Lauku apbūves struktūra

Kupravas pagasts

Kupravas ciema teritoriju var raksturot kā kompaktu, ko no vienas puses ieskauj Bolute, no otras - mežs. Labi nodalītas ražošanas, sabiedriskās un dzīvojamās zonas, kas, dēļ kompaktā izvietojuma, atrodas lauku ciemam neraksturīgi tuvu viena otrai. Ciemu teritoriāli divās daļās sadala dzelzceļa līnija, kaut arī tā vairs nedarbojas - nokļūt pāri dzelzceļam ir iespējams pa pārbrauktuvi.

Kupravas ciema apbūve attīstījusies kā ciemats pie vienas no lielākajām padomju laika specializētajām rūpnīcām. No uzbūvētajām 6 daudzdzīvokļu mājām, daļēji apdzīvotas ir 3 ēkas Draudzības ielā. Mājas celtas 60-tajos gados, ēkas tehniski stipri nolietotas. Vienai 90 dzīvokļu ēkai, kurai ir piešķirts sociālās mājas statuss, 2011. gadā sākumā noslēdzās ēkas siltināšanas projekts. Pārējā pagasta teritorijā ir laukiem raksturīgā viensētu apbūve, kas raksturīga šim reģionam.

Ciemam raksturīgas lielas mazdārziņu teritorijas, faktiski tās tiek izmantotas kā sakņu dārzi, šeit nav apbūves.

Bez bijušās Kupravas rūpnīcas ēkām Kupravā tehniska rakstura ēkas atrodas ap dzelzceļu. Saglabājušās dzelzceļu apkalpojošās ēkas.

Mežs un lauksaimniecības zemes atrodas šaurā strēlē gar pašvaldības ceļu Gailova-Kuprava. Šeit mežu ielokā atrodas Melnais (Āzišu, Āzišu) ezers.

Kupravas ciema lielu daļu aizņem bijušās rūpnīcas ēkas un būves, kas atrodas sliktā stāvoklī. Tās ne tikai vizuāli degradē ciema ainavu, bet ir bīstamas. Lai veicinātu degradēto teritoriju ietekmes

mazināšanu un Kupravas ciema sakārtošanu, saskaņā ar „Kupravas pagasta teritorijas plānojumu 2007.- 2019.”:

- *neapdzīvotās daudzdzīvokļu mājas paredzēts nojaukt un to vietā plānotajā (atļautajā) izmantošanā noteikta teritorijas izmantošana jauktai dzīvojamās un publiskās apbūves attīstībai;*
- *bijušās rūpnīcas ēkas un teritoriju, kas saistītas ar galveno iebraukšanu Kupravas ciemā, paredzēts attīstīt kā dabas teritoriju;*
- *kā labiekārtotu apstādījumu teritoriju paredzēts attīstīt teritoriju starp drenu rūpnīcu un daudzdzīvokļu mājām;*
- *kā dabas teritorija paredzēts saglabāt bērzu birzi gar Rūpniecības ielu, noteikta dēļ skolas tuvuma un lai mazinātu rūpnīcas kompleksa iespaidu uz ciema koptēlu.*

Bijušās drenu rūpnīcas teritorija nav redzama tiem, kas brauc caur Kupravu pa autoceļu „Viļaka-Zaiceva-Krievijas robeža” (P42) (svarīgi projekta „Austrumu stīga” kontekstā).

Medņevas pagasts

Dzīvojamā apbūve. Semenovas ciems ir izveidojies 50-tajos gados, ciema apbūvē ir tikai padomju laika viengīmeņu un divgīmeņu ēkas. „Līvānu” māju rinda izvietojusies gar autoceļu P45, no Semenovas ciema Viļakas virzienā, ceļa labajā malā, savukārt Kārsavas virzienā - abpus autoceļam, vienā vai divās rindās.

Ārpus Semenovas ciema robežām ir saglabājusies izteikta tradicionālā Ziemeļlatgales viensētu apbūve, kur mājas viena no otra atrodas redzamības robežās, tomēr viensētu ēkas (šķūnis, kūts, klēts u.c.) būvētas cieši viena pie otras un bieži vien savienotas ar sētu.

Daudzviet pagastā saglabājušās Latvijas pirmās brīvvalsts laikā celtās ēkas, ar izteiktiem kokgriezumu dekoriem. Vairākas no pagasta viensētām ir neapdzīvotas. Pārsvārā apbūve izvietojusies abpus autoceļam P45 Viļaka-Kārsava, tādejādi ir pieejami sabiedriskā transporta pakalpojumi, kas savukārt ļauj nokļūt pakalpojumu sniegšanas, darba un mācību vietās.

Pagasta teritorijā iezīmējas tendence vairāku ģimeņu, ja tās ir no vienas dzimtas, mājokļus būvēt uz viena zemes gabala.

Semenovas ciemā 3 daudzdzīvokļu mājas izvietojusās kompakti ciema centrā, veidojot vienotu pagalmu. Visi dzīvokļi ir apdzīvoti, dzīvokļu pieprasījums ir lielāks nekā piedāvājums. Nepieciešams labiekārtot pagalma teritoriju un izvietot bērnu spēļu laukumu.

Ārpus ciema teritorijas ir pāris daļēji apdzīvotas divpadsmit dzīvokļu mājas, kuras celtas lielo ražošanas objektu un fermu tuvumā.

Ražošanas un tehnisko objektu apbūves teritorijas. Medņevas pagastā ir liels skaits bijušo un esošo govju un cūku fermu, kā arī graudu pirmapstrādes objektu, lielākā daļa no tiem saglabājuši savu lietošanas mērķi kā ražošanas teritorijas, izņemot objektus, kuru atjaunošana un izmantošana nav iespējama un teritorija ir degradēta. Kooperatīvā sabiedrība „Vārpa” ir privatizējusi graudu pirmapstrādes kompleksu, darbības sfēra - graudu pirmapstrādes pakalpojumu sniegšanu pagasta un kaimiņu pašvaldību zemniekiem (šobrīd darbība praktiski nenotiek).

Rekreācijas un apstādījumu teritorijas. Semenovas ciema centrs galvenokārt labiekārtots ap pagasta padomes un Viduču pamatskolas ēku, tomēr arī pārējā centra daļa ir sakopta. Pateicoties iedzīvotāju ieinteresētībai, apstādījumi veidoti un kopti ap daudzdzīvokļu un privātmājām. Medņevas pagastam ir bijis piešķirts arī sakoptākā pagasta nosaukums Latgales novadā.

Pagasta teritorijā nav esošu *tūrisma un rekreācijas teritoriju*, tomēr šādu teritoriju attīstībai Medņevas pagastā var tikt izmantots teritorijas reljefs, šeit iespējams izveidot gan slēpošanas trases, gan velomaršrutus, tūrisma takas vai rodeļu trases.

Izteikti ainaviski pievilcīga teritorija atrodama starp Kiras upes ieleju un autoceļu P45 Viļaka-Kārsava, kuras pārveidošana nav vēlama.

Lai arī Medņevas pagastā ir ierobežotas iespējas saņemt dažāda veida pakalpojumus, to trūkumu iedzīvotāji neizjūt, jo nepieciešamos pakalpojumus piedāvā ~6 km attālās Viljaka uzņēmumi.

Medņevas pagastā tiek saglabāts „Medņevas pagasta teritorijas plānojumā 2006.- 2018.” noteiktais teritorijas atļautās izmantošanas zonējums. Rezervētās teritorijas nav apgūtas, tādēļ jaunu papildus teritoriju rezervēšana nav nepieciešama.

Saskaņā ar „Medņevas pagasta teritorijas plānojumu 2006.- 2018.” saimniecisko objektu teritorijās, kuras atrodas tieši Semenovas ciema tuvumā, netiek atļauta lauksaimnieciskā ražošana, kas saistīta ar liela mēroga dzīvnieku un putnu novietnēm; paredzēta esošo ražošanas objektu teritoriju intensīva un racionāla izmantošana, rekultivējot degradētās teritorijas, taču lielākajā daļā gadījumu, saglabājot teritorijas lietošanas mērķi; pagasta ZA/A un D daļa rezervēta galvenokārt tūrisma/rekreācijas teritoriju attīstībai; teritorija starp autoceļu P45 un Kiras upes ieleju noteikta kā saudzējamā ainavu teritorija.

Susāju pagasts

Susāju pagastā ir ~923 piemājas un zemnieku saimniecības. Susāju pagastā apdzīvotās vietas atbilstoši izstrādātajam „Susāju pagasta teritorijas plānojumam 2008.-2020.” un 18.12.2008. apstiprinātajam „Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumam”, ir noteiktas kā viensētas. Vēsturiski viensētu grupas tiek sauktas par ciemiem, kaut arī tas neatbilst likumā definētajai ciema kategorijai. Pagasta telpiskā organizācija redzama 17. attēlā.

„Susāju pagasta teritorijas plānojumā 2008.-2020.” izdalītas sekojošas apbūves teritorijas: sabiedrisko objektu apbūves teritorijas, kultūras, sporta, rekreācijas apbūves teritorijas un tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas. Plānojums paredz saglabāt esošo apdzīvojuma struktūru. Jaunu apdzīvoto vietu izveide netiek plānota. Pagasta teritorijā netiek ierobežota jaunas dzīvojamās apbūves attīstība, vienlaicīgi uzmanība tiek pievērsta lauku apbūves raksturu saglabāšanai, nosakot minimālo nesadalāmo jaunveidojamās zemes vienības platību (2,0 ha) un iespēju uz vienas zemes vienības būvēt ne vairāk par vienu savrupmāju ar saimniecības ēkām vai viensētu. Iestrādāta arī iespēja nepieciešamības gadījumā jaunu blīvas apbūves teritoriju attīstībai - konkrētos risinājumus definējot detālplānojumā.

Jaunas, vienas funkcijas sabiedrisko objektu apbūves teritorijas plānojumā netiek paredzētas.

Šķilbēnu pagasts

Šķilbēnu pagasta teritorijā ir 63 apdzīvotās vietas, t.sk. lielākās no tām Rekova ~225 iedzīvotāji, Šķilbani - 200 un Upīte 100, kā arī Porkova, Nikolajevka, Čerbakova u.c. Viensētās dzīvo ~58 % no iedzīvotājiem, kas dzīvo pagasta teritorijā. Šķilbēnu pagastā esošā apbūves struktūra ir tipiska lauku teritorijās Latgales reģionā kopumā.

Dzīvojamā apbūve. Šķilbēnu pagastā kopumā ir uzskaitītas ~500 privātmājas. Pagastu teritorijā esošās viensētas pārsvarā būvētas pagājušā gadsimta 30-tajos gados un ir stipri nolietojušās, t.sk. vairākas ir neapdzīvotas.

Daudzdzīvokļu apbūve nav raksturīga - kopumā ir 9 daudzdzīvokļu mājas, un tās visas ir privatizētas. Kopumā pagastā esošā apbūve labi iekļaujas teritorijas dabiskajā kopainā.

Rekova ir pagasta administratīvais centrs. Šeit atrodas galvenie sociālās infrastruktūras objekti. Ciemam ir izteikti lineāra struktūra, kuras noteicošais elements ir galvenā ass - autoceļš P45 Viljaka-Kārsava, kas šķērso ciemu ZD virzienā. Ciema apbūve vēsturiski veidojusies gar ceļu, kas pilda arī ciema galvenās ielas funkciju. Par Rekovas ciema seno vēsturi vēsta arhitektūras pieminekļi - Rekovas baznīca (Šķilbēnu pagasta vecākā katoļu baznīca), Rekovas ūdensdzirnavas un ambulances ēka [skat. 1.9. Kultūras pieminekļi](#). Padomju laika perioda apbūves pārstāvji ir dažas daudzdzīvokļu mājas (18 un 12 dzīvokļu mājas), tipveida vidusskolas ēka un atsevišķas sabiedriskās ēkas (pasts, veikali).

Ciemā ir koku alejas un labiekārtota vidusskolas, sociālās aprūpes centra, pagasta pārvaldes ēkas u.c. sabiedrisko objektu apkārtnē. Ciema teritorijā nav ražošanas teritoriju.

Saskaņā ar izstrādāto „Šķilbēnu pagasta teritorijas plānojumu 2006.-2018.” Rekovas ciemā paredzēts saglabāt līdzšinējo „retinātas” apbūves raksturu un sabiedriski pieejamās zaļās teritorijas. Jaunas apbūves teritorijas paredzētas, ņemot vērā ceļa P45 „Viļaka-Kārsava” kā reģiona nozīmes autoceļa attīstību, tā tiešā apkārtnē rezervēta transportapkalpes un komercrakstura objektu būvniecībai. Kā darījumu objektu apbūves teritorijas ievērtētas: krustojuma apkārtnē Rekovas D daļā, Saucīnes virzienā un esošo darījumu objektu tiešā apkārtnē. Rekovas luterāņu baznīcas apkārtnē ievērtēta sabiedriskā rakstura objektu attīstībai. Rekovas ūdensdzirnavu ēka paredzēta sabiedriskajai funkcijai (piemērota muzeja ierīkošanai); atļauta bijušo dzirnavu dīķu atjaunošana. Jaunu dzīvojamās apbūves teritoriju attīstībai kā piemērotākās ir ievērtētas esošā dārzu teritorija starp skolu un bijušo ceļu pārvaldes īpašumu un esošās apbūves turpinājums.

Ņemot vērā ciema kultūrvēsturiskās apbūves vērtības un līdzšinējās saimnieciskās aktivitātes, Rekovas ciemā netiek plānota jaunu ražošanas teritoriju izveide.

Šķilbanu ciems atrodas 1 km attālumā uz Z no Rekovas. Viļakas-Kārsavas P45 autoceļš pilda ciemata apvedceļa funkciju. Ciema centrālo daļu veido Šķilbanu muiža (dabā atpazīstama pēc atsevišķām muižas laika ēkām, koku alejām. u.c. parkveida stādījumiem). Atšķirībā no Rekovas ciema, Šķilbanu ciemā dominējošā ir dzīvojamā funkcija.

Padomju laikā izbūvētas divas viengimeņu „Līvānu tipa” kompaktas māju grupas valsta autoceļa V477 labajā pusē, kā arī plaša ražošanas zona ciema Z daļām, abpus valsts autoceļam V458. Ražošanas teritorijām ir veiksmīgs novietojums - ārpus muižas vēsturiskās apbūves, pietiekami atstatu no Rikas upītes un valsts 1. šķiras ceļa, taču ražošanas teritorija praktiski netiek izmantota un vērtējama kā ainavu degradējoša.

Saskaņā ar izstrādāto „Šķilbēnu pagasta teritorijas plānojumu 2006.- 2018.” ievērtētas darījuma un transportapkalpes objektu izveides iespējas Viļakas-Kārsavas ceļa apkārtnē; kā pamatoti potenciālas atzīmētas tūrisma un rekreācijas attīstības iespējas, balstoties uz muižas apbūves arhitektoniskajām vērtībām - iespēja atjaunot muižas parku vasaras pasākumu norisēm, labiekārtot muižas dīķa apkārtni un Rikas upes palieni, atjaunot kungu mājas izmantošanu sabiedriskiem (kultūras un atpūtas) pasākumiem.

Upītes ciems padomju laikā jaunveidota apdzīvotā vieta pagasta ZR daļā, atrodas ~6 km attālumā no pagasta centra Rekova. Dzīvo ~100 pastāvīgo iedzīvotāju. Ciemā atrodas padomju laikā izbūvētas 2 daudzdzīvokļu mājas un „Līvānu tipa” māju grupa un ražošanas sektors ciema Z daļā. Upītes ciemā atrodas pamatskola, bibliotēka, tautas nams, kultūrvēstures muzejs. Upītē saglabā latgaliskās tradīcijas.

Ciema RA virzienā šķērso ceļš V459 Plešova-Demenova ar grants segumu. Ciema teritoriju neskar būtiski ierobežojumi no aizsargjoslu nosacījumu puses vai citādi teritorijas izmantošanu ierobežojoši apstākļi, taču tā attīstības potenciāls vērtējams kā zems, ko nosaka novietojums nomaļus no galvenajiem ceļiem, asfaltēta ceļa neesamība, kultūrvēsturisku un ainavisku vērtību trūkums.

Saskaņā ar izstrādāto „Šķilbēnu pagasta teritorijas plānojumu 2006.-2018.”, dzīvojamās apbūves attīstībai, ja pēc tādas rodas pieprasījums, kā piemērotākā ievērtēta teritorija sasaitē ar esošo dzīvojamo apbūvi un centralizēto ūdensapgādes un kanalizācija tīklu ciema D un R daļā; ciema Z daļa, bijušās ražošanas teritorijas, plānotas jauktas darījumu, tehniskās un ražošanas objektu attīstībai; skolas un kultūras nama tiešā apkārtnē - darījumu rakstura objektu attīstībai.

„Šķilbēnu pagasta teritorijas plānojumā 2006.-2018.” rezervētās teritorijas nav apgūtas, tādēļ jaunu papildus teritoriju rezervēšana nav nepieciešama.

Vecumu pagasts

Dzīvojamā apbūve koncentrēti attīstījusies **Borisovas ciemā**, tam veidojoties 50-80-tajos gados, kā lauksaimniecības centram. Ciema telpisko organizāciju lielā mērā ietekmējusi upe „Kīra”. Te uzceltas arī 4 daudzdzīvokļu mājas, 2 somu tipa un „Līvānu tipa” mājas.

Vecumu ciemā ir viena daudzdzīvokļu māja (bijusī stacijas ēka). Pārējai pagasta teritorijai raksturīga tradicionālā viensētu apbūve. Vecumu ciems ir otrā lielākā apdzīvotā vieta Vecumu pagasta teritorijā, tajā dzīvo 100 iedzīvotāji. Sakarā ar saimnieciskās darbības pārtraukšanu un pārcelšanu uz Borisovas ciemu, šeit palika tikai veikals, kas apkalpo ciema iedzīvotājus. Dzelzceļa stacijas ēku pēc dzelzceļa līnijas slēgšanas savā pārziņā pārņēma pašvaldība.

Ražošanas un tehnisko objektu apbūves teritorijas. Vecumu pagasta teritorijā ir liels skaits bijušo un esošo lopu novietņu, graudu pirmapstrādes objektu, mehānisko darbnīcu un noliktavu. No Borisovas divām kaltēm viena ir privatizēta un turpina darbu, otrā ir izkomplektēta. Kozīnes kaltes komplekss ir privatizēts un darbojas kā graudu noliktava un dzirnavas. „Kozīnes” kompleksā 2 ēkas un ūdens sūkņa staciju izmanto ZS „Rūķīši”, visas pārējās lopu novietnes ir privatizētas un lielākā daļa netiek izmantotas un pa šo laiku jau kļuvušas par degradētām teritorijām.

Apstādījumu teritorijas - Borisovas ciemā pie pašvaldības administratīvās ēkas (vecais ābeļdārzs ar vasaras estrādi) un teritorija ap tautas namu.

Šobrīd Borisovas ciemā dzīvokļu piedāvājums ir lielāks par pieprasījumu, jo jaunatne neizvēlas būvēt un labiekārtot savus mājokļus šeit.

„Vecumu pagasta teritorijas plānojumā 2008.-2020.” rezervētās teritorijas jaunas apbūves veidošanai nav apgūtas, tādēļ jaunu papildus teritoriju rezervēšana nav nepieciešama.

Žīguru pagasts

Žīguru ciema kā apdzīvotās vietas pirmsākumi saistāmi ar 20. gs. sešdesmitajiem gadiem - 1958. gadā tika sākts veidot kā specializēts mežrūpniecības centrs. Vietas attīstības priekšrocības savulaik noteica dzelzceļa esamība (t.sk. krātuves darbība nodrošināja darba vietas vairāk kā 80 cilvēkiem) un intensīva mežsaimnieciskā darbība. Politiskās un tam sekojošajās sociāli ekonomiskās pārmaiņas 20.gs. 90-tajos gados būtiski izmainīja Žīguru pagasta sadzīvi (savulaik šī bija teritorija ar lielākajiem ienākumiem uz 1 iedzīvotāju). Līdz ar MRS darbības pārstrukturizēšanu, praktiski izbeidzās ekonomiskās aktivitātes Katlešu ciemā un apstājās Žīguru ciema apbūves attīstība. Tagadējā infrastruktūra pamatā ir izbūvēta kādreizējos MRS laikos. Žīguru ciems var pamatoti lepoties ar veiksmīgu pieredzi spējot saglabāt un uzturēt padomju laikā radīto. Ciemā ir centralizēta ūdens apgāde un kanalizācijas sistēma, kā pozitīva atšķirība no citām bijušajām Balvu rajona lauku pašvaldībām ir jāatzīmē centralizētas apkures nodrošināšana. Dzelzceļa pārvadājumi ir slēgti, AS „Latvijas dzelzceļš” neplāno dzelzceļa līnijas darbības atjaunošanu. Pārējā pagasta lauku teritorija ir reti apdzīvota (galvenokārt 20. gs. 30-tajos gados veidojušās viensētas).

Žīguru pagasta centrs ir izveidojies abpus Viricas upei, pagasta teritorijas D daļā. Viricas upe ar uzpludinājumiem ir atzīmējama kā galvenais dabas elements **Žīguru ciema** telpiskajā organizācijā. Ciema teritorijā ir triju veidu dzīvojamās apbūves teritorijas t.sk. savrupmāju dzīvojamās apbūves, sabiedrisko un darījumu objektu apbūves, un daudzdzīvokļu apbūves teritorijas, kā arī ražošanas un tehnisko objektu apbūves teritorijas.

Ciema apbūvi raksturo kompakta viengimeņu un daudzdzīvokļu apbūve. Ēkas izvietotas ar garenfasādi pie ielas uz iedibinātas būvlaiķes. Lielākā daļa ēku ir vienkāršas, mūrētas no ķieģeļiem vai ar koka dēlīšu variētu apšuvumu fasāžu risinājumos. Savrupmāju apbūve ir stilistiski vienota - ēku arhitektoniskie risinājumi ir vienkārši un būvapjomi līdzīgi. Žīguru ciema centrālās ielas telpa ir atvērta - bez blīviem žogiem.

Daudzdzīvokļu māju apbūve pamatā veidojusies pagājušā gadsimta 80-tajos gados, tā ir izvietota kompakti, to veido ēkas ne augstākas par 3 stāviem. Daudzdzīvokļu nami arī pārsvarā būvēti no sarkanajiem vai sīlīkātķieģeļiem, raksturīga pakalpojumu un darījuma objektu atrašanās daudzdzīvokļu apbūves pirmajos stāvos. „Žīguru pagasta teritorijas plānojuma 2005.-2017.” risinājumi paredz paaugstināt labiekārtojuma līmeni esošajās dzīvojamās apbūves teritorijās un pilnveidot to ielu tīklu un inženierinfrastruktūru.

Žīguru ciemā nav vēsturisku būvju - baznīcas, muižas apbūves vai utml., līdz ar to ciemam nav izteiktas vertikālās dominantes. Kā vertikālie akcenti iezīmējās viens no otra netālu esošie ūdenstorni.

Žīguri atrodas 10 km attālumā no Viļakas pilsētas un asfaltētais ceļš nodrošina labus sakarus ar pilsētu. Ciema iekšējo ceļu (ielu) struktūra vērtējama kā laba. Uzmanība pievēršama ielu kvalitātes un profilu uzlabošanai.

Ražošanas sektors atrodas ciema R daļā. SIA „Žīguru MRS” pārziņā esošā un tās apkārtnes teritorija dzelzceļa tuvumā ir vērtējama kā potenciāli perspektīva teritorija ar ražošanu un transportapkalpi saistītai saimnieciskai darbībai. Ņemot vērā ražošanas teritorijas neizmantoto potenciālu, jaunas ražošanas teritorijas ciema robežās rezervētas minimāli - SIA „Žīguru MRS” blakusesošā teritorija līdz Kultūras ielai.

Sabiedriskais centrs veido galveno šķērsasi - izvietots abpus upei. Sabiedriskajā centrā veiksmīgi iekļaujas labiekārtotā ārtelpa un padara to atraktīvāku. Norādes zīmes iebraucējam norāda pareizo virzienu un liek justies gaidītiem.

Ciema teritorijā nav aizsargājamu biotopu, dabas vai kultūras pieminekļu, kuru aizsardzības prasības ierobežotu teritorijas izmantošanas risinājumu iespējas. „Žīguru pagasta teritorijas plānojums 2005.-2017.” paredz kā dabas teritorijas saglabāt ciema robežās esošos mežus un upes apkārtni, lai bagātinātu ciema ainavu, vairotu tās izteiksmību, kā arī nodrošinātu dabisku vidi rekreācijai.

Mazdārziņu teritorijas: aizņem dažus hektārus ciemata A un DA daļā - tiek izmantotas dārzkopības un augļkopības vajadzībām. Pēc piederības tās ir pašvaldības zemes, kas tiek iznomātas daudzdzīvokļu māju iedzīvotājiem dārzu audzēšanai. Nākotnē, ņemot vērā ekonomisko situāciju pagastā, saglabāsies nepieciešamība pēc šāda rakstura teritorijām. Plānotajā izmantošanā mazdārziņi tiek saglabāti līdzšinējai funkcijai.

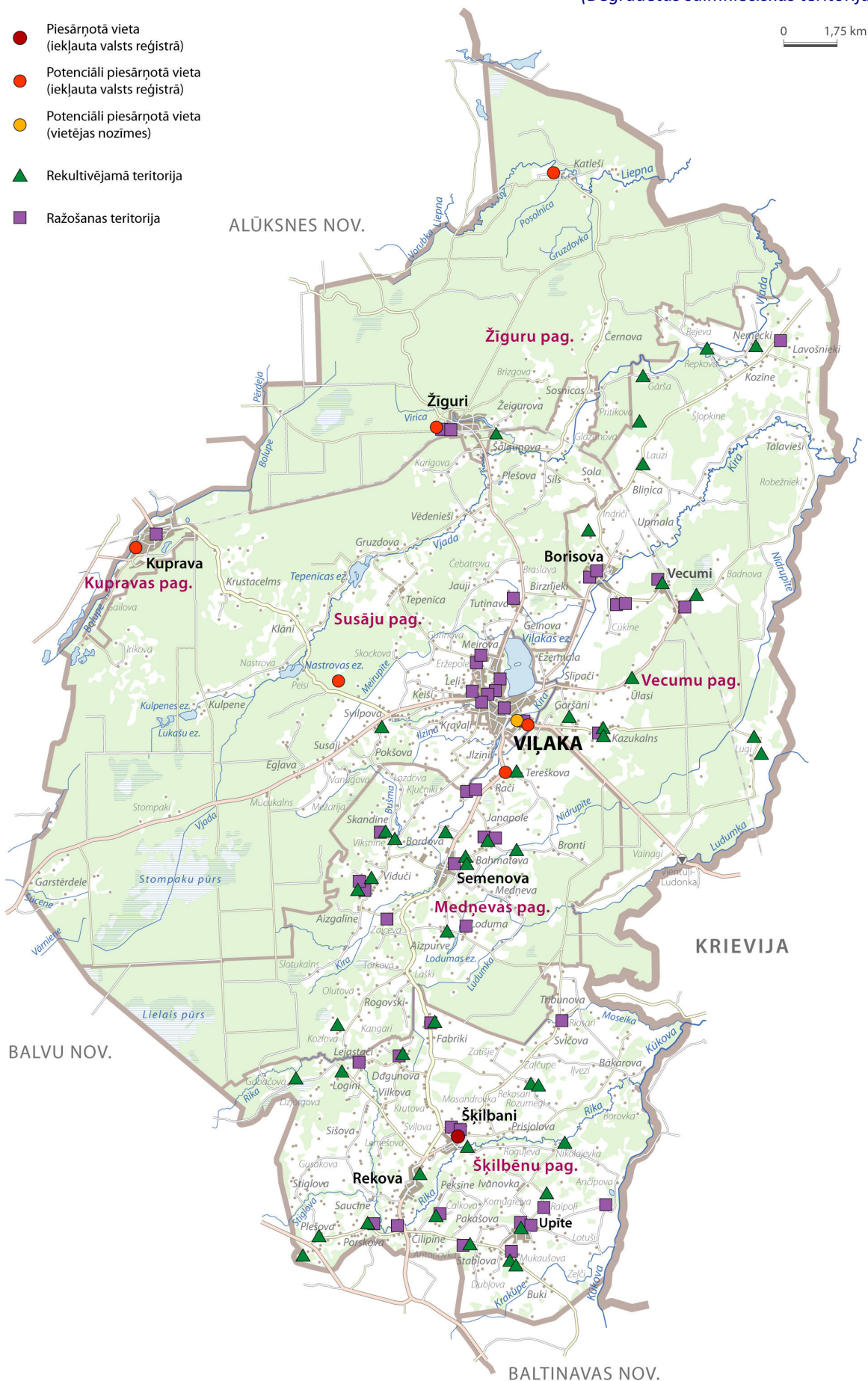
Būtiskas zemes lietojuma veida izmaiņas Žīguru pagastā pēdējo 20 gadu laikā nav notikušas - lielāko pagasta teritorijas daļu aizņem mežu masīvi, apbūve ir koncentrēta Žīguru ciemā un kopumā apbūvēto teritoriju īpatsvars ir neliels. Nekustamā īpašuma tirgus nav aktīvs, jauna būvniecība praktiski nenotiek.

Saskaņā ar izstrādāto „Žīguru pagasta teritorijas plānojumu 2005.-2017.” akcentēti sekojoši risinājumi: esošās apbūves struktūras saglabāšana; labiekārtotas zaļās teritorijas izveide Viricas apkārtnē - izmantojama tūrisma un rekreācijas mērķiem; jauktai darījumu un sabiedriska rakstura objektu attīstībai primāri izmantojama teritorija galveno ceļu krustojumu apkārtnē un teritorijas saistībā ar esošo darījumu objektu izvietojumu; jaunas dzīvojamās apbūves teritorijas plānots attīstīt saistībā ar esošo blīva rakstura apbūvi, ūdensapgādes un centralizētas kanalizācijas tīklu pieejamību, pabeidzot esošo Skolas ielas apbūvi un teritorijas ciema A un D daļā.

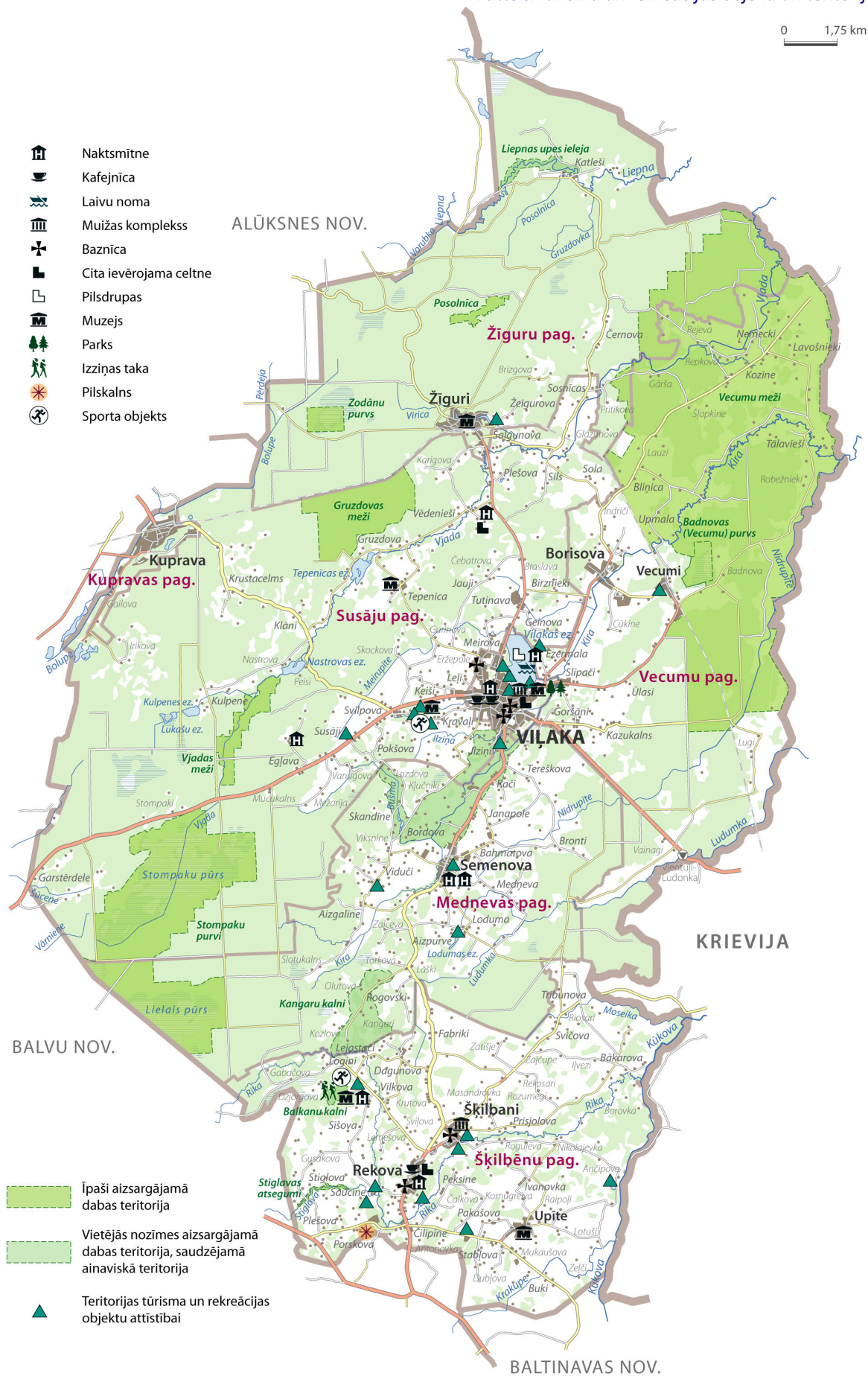
Visā novada teritorijā apdzīvotajās vietās līdzīga problēma ir infrastruktūras un mājokļu nolietojums, kā arī bijušie saimnieciskā rakstura objekti, kam nav rasts pielietojums mūsdienu tirgus ekonomikas apstākļos. Ņemot vērā ierobežotos finansu līdzekļus, šo jautājumu risināšana ir problemātiska gan pašvaldībām, gan privātajam sektoram. Kopēja ir arī daudzdzīvokļu māju problemātika - gan padomju laikā nepabeigtās mājas, gan pamestās un neapsaimniekotās, gan esošās apdzīvotās (ņemot vērā to nolietojumu). Kupravas ciemā viena 90 dzīvokļu ēka ir rekonstruēta kā sociālā māja. Kā uzskatāmākais problēmobjekts minams Kupravas ciems - no 6 piecstāvu daudzdzīvokļu neapdzīvotajām mājām viena ir nojaukta, 3 tiek gatavotas nojaukšanai, taču ne pašvaldībai, ne privātajam sektoram pieejamie ierobežotie finansiālie resursi nenodrošina pietiekamas iespējas vietas sakārtošanai. Ņemot vērā blakus esošo bijušo Kupravas drenu ražošanas rūpnīcas teritoriju vairāku ha platībā, situācija vērtējama kā dramatiskā - praktiski viss ciemats uzskatāms par degradētu teritoriju un situācijas risinājums meklējams turpmākās plānošanas gaitā, apzinot ES fondu un valsts atbalsta iespējas.

Viļakas novada teritorijas novietojums un šodienas sociāli ekonomiskā situācija nosaka nepieciešamību plānojumā ietvert saimnieciskās aktivitātes veicinošus nosacījumus un nodrošināt teritorijas daudzfunkcionālas izmantošanas iespējas.

20. attēls. Ražošanas teritorijas un piesārņotā, potenciāli piesārņotās vietas un rekultivējamās teritorijas
(Degradētās saimnieciskās teritorijas)



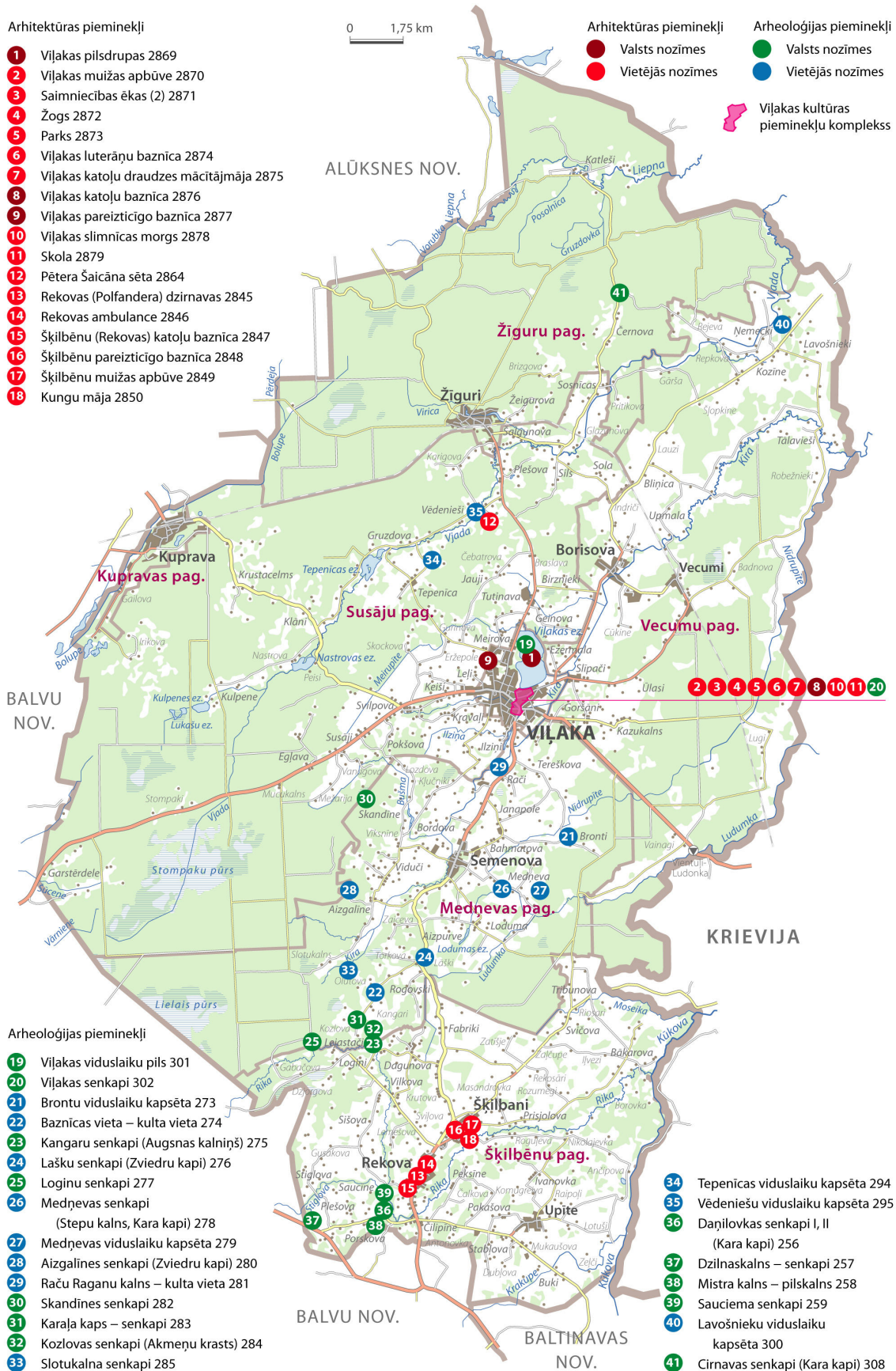
22. attēls. Tūrisma un rekreācijas objekti un teritorijas



1.9. Kultūras pieminekļi

1.9.1. Valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi

23. attēls. Kultūras pieminekļi



Viļakas novada teritorijā atrodas 41⁹⁶ objekts, kas iekļauts valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā, skat. 24. tabulu, no tiem 3 valsts nozīmes arhitektūras pieminekļi, 15 vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļi, 12 valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļi un 11 vietējās nozīmes arheoloģijas pieminekļi⁹⁷. Kultūras pieminekļu izvietojums parādīts 23. attēlā.

24. tabula. Valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi Viļakas novadā

Aizsardz. Nr.	Pieminekļa nosaukums	Vērtības grupa	Pieminekļa veids	Atrašanās vieta (Pieminekļa datējums)	Kadastra Nr.
Arhitektūras pieminekļi					
2869.	Viļakas pilsdrupas	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Viļaka, Viļakas ezera sala (1293.,14.gs.)	38150030141
2870.	Viļakas muižas apbūve	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Viļaka, Pils ielā 9, 11, (19.gs.b.)	38150030113 38150030016 38150030095 38150030095001 38150030095002 38150030128 38150030108 38150030112 38150030112001 38150030153
2871.	Saimniecības ēkas (2)	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Viļaka, Pils ielā 9, Viļakas muižā (19.gs.)	38150030095001 38150030095002
2872.	Žogs	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Viļaka, Viļakas muižā (19.gs.)	38150030016 38150030108 38150030095
2873.	Parks	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Viļaka, Pils ielā 9, 11, Viļakas muižā (19.gs.)	38150030016
2874.	Viļakas luterāņu baznīca	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Viļaka, Abrenes ielā 15 (1925.)	38150040078001
2875.	Viļakas katoļu draudzes mācītāj- māja	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Viļaka, Baznīcas ielā 54 (19.gs.b)	38150010031
2876.	Viļakas katoļu baznīca	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Viļaka, Baznīcas ielā 56 (1890.-1891.)	38150010031
2877.	Viļakas pareizticīgo baznīca	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Viļaka, Eržepoles 61 (1871.)	38150020099001
2878.	Viļakas slimnīcas morgs	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Viļaka, Parka ielā 2 (1890.)	38150040122003
2879.	Skola	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Viļaka, Pils ielā 11 (20.gs.30.g.)	38150030112001
2864.	Pētera Šaicāna sēta	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Susāju pagasts, Vēdenieši (19.gs.b.-20.gs.)	38780040004 38780040004001 38780040004002 38780040004005

⁹⁶ Publiski pieejama informācija ir par 45 kultūras pieminekļiem t. sk. 4 mākslas pieminekļiem un vēl 7 mākslas pieminekļi ir kustami, līdz ar to drošības apsvērumu dēļ to atrašanās vieta netiek publiskota, līdz ar to pavisam Viļakas novadā ir 52 kultūras pieminekļi, no kuriem 11 ir mākslas pieminekļi.

⁹⁷ Pieminekļu saraksts apstiprināts 29.10.1998. ar LR Kultūras ministrijas rīkojumu Nr.128.

Aizsardz. Nr.	Pieminekļa nosaukums	Vērtības grupa	Pieminekļa veids	Atrašanās vieta (Pieminekļa datējums)	Kadastra Nr.
					38780040004006
2845.	Rekovas (Polfandera) dzirnavas	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Šķilbēnu pagasts, Rekova (1932.)	38820040200001
2846.	Rekovas ambulance	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Šķilbēnu pagasts, Rekova (20.gs.30.g.)	38820040461001
2847.	Šķilbēnu (Rekovas) katoļu baznīca	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Šķilbēnu pagasts, Šķilbani (1922.)	38820040021001
2848.	Šķilbēnu pareizticīgo baznīca	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Šķilbēnu pagasts, Šķilbani (1926.)	38820020376001
2849.	Šķilbēnu muižas apbūve	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Šķilbēnu pagasts, Šķilbani Šķilbēnu muižā (19.gs.b.)	38820020018
2850.	Kungu māja	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Šķilbēnu pagasts, Šķilbani Šķilbēnu muižā (19. gs.b.)	38820020018002
Arheoloģijas pieminekļi					
301.	Viļakas viduslaiku pils	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Viļaka, Viļakas ezera sala (1293.)	38150030141
302.	Viļakas senkapi	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Viļaka, Abrenes 17	38150040078 38150040069
273.	Brontu viduslaiku kapsēta	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, Brontos	38700030019
274.	Baznīcas vieta - kulta vieta	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, Kangaros pie kapsētas	38700060121
275.	Kangaru senkapi (Augsnas kalniņš)	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, Kangaros	38700060065
276.	Lašku senkapi (Zviedru kapi)	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, Laškos	38700050003 38700050207
277.	Loginu senkapi	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, pie Šķilbēnu pagasta Loginiem	38700060002 38700060018
278.	Medņevas senkapi (Stepu kalns, Kara kapi)	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, Medņevā	38700020126
279.	Medņevas viduslaiku kapsēta	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, Medņevā	38700020095 38700020100
280.	Aizgalīnes senkapi (Zviedru kapi)	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, pie Aizgalīnes kapsētas	38700040076 38700040079
281.	Raču Raganu kalns- kulta vieta	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, Račos pie Līdumniekiem	3870 003 0076 3870 003 0069
282.	Skandīnes senkapi	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, Skandīnē	38700010042 38700010049
283.	Karaļa kaps- senkapi	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, starp Kangariem un Kozlovu	38700060073

Aizsardz. Nr.	Pieminekļa nosaukums	Vērtības grupa	Pieminekļa veids	Atrašanās vieta (Pieminekļa datējums)	Kadastra Nr.
284.	Kozlovas senkapi (Akmeņu krasts)	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, starp Kangariem un Kozlovu	38700060058
285.	Slotukalna senkapi	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Medņevas pagasts, starp Slotukalnu un Olūtavu	38700040163
294.	Tepenīcas viduslaiku kapsēta	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Susāju pagasts, Tepenīca	38780090052
295.	Vedeniešu viduslaiku kapsēta	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Susāju pagasts, Vēdenieši	3878 004 0078 3878 004 0102
256.	Daņilovkas senkapi I,II	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Šķilbēnu pagasts, Plešovas- Čiplīne ceļa K pusē, Daņilovkas silā	38820040024
257.	Dzīlnaskalns-senkapi (Kara kapi)	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Šķilbēnu pagasts, pie Plešovas kapsētas	38820040271
258.	Mistra kalns-pilskalns	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Šķilbēnu pagasts, Porskova	38820040254 38820040119
259.	Sauciema senkapi	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Šķilbēnu pagasts, Sauciemā Rikas upes labajā krastā	38820040252 38820040152
300.	Lavošnieku viduslaiku kapsēta	Vietējās nozīmes	Arheoloģija	Vecumu pagasts, Lavošnieki	38920010207
308.	Cirnavas senkapi (Kara kapi)	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Žīguru pagasts, Cirnavā Viļakas-Katlešu ceļa L pusē	38980040020 38980040066

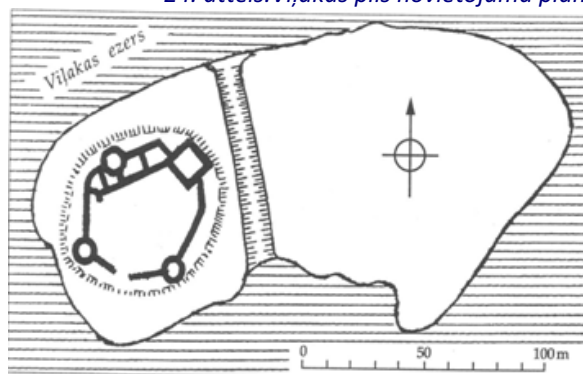
Arhitektūras pieminekļi

Viļakas pilsdrupas⁹⁸

Kultūras piemineklis atrodas Viļakas ezera vidū, uz ~1,5 ha lielas salas, kas kopš pirmsākumiem arī bijis nozīmīgākais pils aizsardzību nodrošinošais faktors. Pils ir atradusies salas R daļā un bija atdalīta ar mākslīgi raktu grāvi. Vēstures fakti liecina, ka arhibīskaps Johans de Fehte 1293. gadā uz salas uzcēlis nocietinātu klosteri un nosaucis to par Marienhauzu. Savukārt no 1509. līdz 1516. gadam, kad klosteris nonācis tuvu sabrukuma stāvoklim, arhibīskaps Jaspers Linde tā vietā uzcēlis stipru mūra pili Livonijas austrumu robežas sargāšanai.

1577. gadā stipri izpostīto pili atguva, to atjaunot iesāka Polijas karalis Stefans Batorijs, taču jau 1582. gadā pils daļēji tika nopostīta vēlreiz, tajā pašā gadā Viļakas pils kļuva par pilsnovada jeb stārstijas centru un jaunā administratora rezidenci. Tomēr Viļakas stārsti šeit uzturējās reti, un pils kalpoja galvenokārt kā garnizona apmetne. Ziemeļu kara laikā pils pilnībā nopostīta.

24. attēls. Viļakas pils novietojuma plāns



⁹⁸ „Viļakas pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.”, I. daļa Paskaidrojuma raksts.

Mūsdienās no pils saglabājušies nelieli mūra fragmenti, vislabāk Z sienas fragments, kas vietām ir pāris metrus augsts. Interessants ir fakts, ka no ezera R krastu uz salu vedis tilts, pāļi bijuši saredzami vēl 20.gs. sākumā.

Sala sabiedriskiem mērķiem izmantota pēdējo reizi 1993. gadā, kad pilsēta atzīmēja 700 gadi un rīkoja uz salas uguņošanu. Salas lietošanas tiesības pieder pašvaldībai. Teritorijas stāvoklis vērtējams kā apmierinošs – saimnieciskā darbība uz salas praktiski nenotiek, sala ikdienā netiek apsaimniekota, pils mūru fragmenti ir aizauguši ar krūmiem, to arhitektoniskā vērtība vērtējama kā zema, galvenā nozīme ir attiecināma uz konstatēto kultūrslāni.

Nemot vērā uz salas esošā kultūras pieminekļa raksturu, „Viļakas pilsētas teritorijas plānojumā 2006.-2018.” ir piedāvāts risinājums attīstīt šo teritoriju tūrisma un rekreācijas mērķiem, nepieļaujot nekustamā īpašuma sadalīšanu, kā arī reljefa izmaiņas. Labiekārtojuma un apbūves risinājumi realizējami, nodrošinot kultūrslāņa saglabāšanu un akcentējot vietas vēsturisko nozīmi, konkrētos pasākumus saskaņojot ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju.

25. attēls. Viļakas muižas apbūve-skola

Viļakas muižas apbūve

Saskaņā ar VKPAI sniegto informāciju, kultūras pieminekļa statuss ir noteikts uz 1918.g. nodedzinātās muižas kungu mājas pamatiem 1929.-1931.g. uzbūvētajai skolai (*šobrīd atrodas Viļakas Valsts ģimnāzija*), divām saimniecības ēkām, parkam un akmens mūra žogam ap to. Saskaņā ar vēstures datiem, Viļakas muiža 19. gs. beigās bija trešā lielākā Latvijā.



Viļakas muižas pils tikusi pilnībā nopostīta, uz tās pamatiem uzcelta skolas ēka. Ēka veidota neoklasicisma stilā ar tam raksturīgajiem dekoratīvajiem elementiem. Ēka uzcelta divu gadu laikā un pabeigta 1931. gadā. Ēkas piebūve celta daudz ilgāk un pabeigta 1980. gadā.

Mūsdienās muižas plānojuma iezīmes pilsētas struktūrā redzamas kā koku alejas gar galvenajām ielām un atjaunotais muižas dārzs. Alejas ir orientētas kādreizējās muižas pils virzienā- Jaunatnes, Parka un Pils ielās.

Saimniecības ēkas (2)

Muižas saimniecības apbūve atrodas blakus skolas ēkai, otrpus Rūpniecības ielai. Ēkas stipri pārbūvētas. Izteismīgākā ēkas daļa, kas saglabājusies, ir grezns ķieģeļu zelminis eklektisma (neogotikas) stilā. Muižas kādreizējais zirgu stallis (atrodas Pils ielā 13) zināmu laika posmu ir ticis izmantots „Meža skolas” vajadzībām.

26. attēls. Ēka ar ķieģeļu zelmini



Žogs Viļakas muižā

Laukakmeņu mūris ar sarkano ķieģeļu ailu apdari, ietver teritoriju, kurā tagad izveidots SIA „Kira” augļu dārzs.

Muižas mūra žogs vietām izbrucis pilnībā, taču, veicot teritorijas sakopšanas darbus, esošie mūra fragmenti nostiprināti. Vietās, kur žogs izpostīts pilnībā, ierīkots koka dēļu žogs, bet kur tas daļēji saglabājies, paralēli tam kā pagaidu nožogojums izmantots stieplu pinuma žogs. Žogam teritorijas sakopšanas darbu laikā atjaunoti metāla vārti.

Parks

Parka sākotnējais plānojums maz saglabājies, stādījumi laika gaitā pārveidoti. Izteismīgākais fragments ir saglabājies starp mūra žoga R sienu un augļu dārzu - tur šobrīd atrodas atjaunots dīķis ar salu tā vidū. 2004. gadā veikta parka teritorijas sakopšana, izzāgēti krūmi un sēklaudži, mūra žogu norobežotajā teritorijā iestādīts augļudārzs 3 ha platībā.

Teritorijas daļā ap skolu apstādījumiem nav sevišķas dendroloģiskās vērtības. Atjaunotais augļu dārzs un parka daļa, kas atrodas mūra iekšpusē, ir norobežota, atrodas privātā apsaimniekošanā.

Viļakas luterāņu baznīca

Uzbūvēta pēc būvinženiera J. Cīruļa projekta. Baznīca atrodas uzkalnā pilsētas centrālajā daļā. No uzkalna paveras izteismīgas skatu panorāmas. Baznīca ir izteismīga laukakmeņu un sarkano ķieģeļu būve. Galvenie fasāžu dekori ir sarkano ķieģeļu trīspakāpju kontrforsī, sarkano ķieģeļu dzega un portāls. Logi veidoti ar smailveida arkām un koka slēģiem. Baznīcai jumta konstrukcijas veidotas no koka, bet kā jumta seguma materiāls izvēlēts skārds. Baznīcas priekšā atrodas ar akmeni iezīmēta somugru senkapu vieta un bērzu birztaliņa, kas iestādīta par piemiņu uz Sibīriju aizvestajiem mežkopjiem.

Kultūras pieminekļa tehniskais stāvoklis ir apmierinošs, apkārtnē ir sakopta un tiek uzturēta kārtībā, ap baznīcu ir izveidota labiekārtota zaļās zonas teritorija.

Kā problēmobjekts apkārtnes ainavā atzīmējama pieminekļa tiešā tuvumā esošā ražošanas teritorija, šobrīd uzņēmuma SIA „Kira” ražošanas teritorija. „Viļakas pilsētas teritorijas plānojumā 2006.-2018.” netiek pieļauta ražošanas teritoriju paplašināšanas iespēja, kā arī ir noteikta prasība veikt pasākumus teritorijas sakārtošanai.

Viļakas katoļu draudzes mācītājmāja

Plebānija ar negotiski eklektisku koka lieveni un koka izgriezumiem. Atrodas blakus Viļakas katoļu baznīcai. Ēkai ir horizontālu dēļu apšuvums, profilētas koku aillas, jumta segums - šīfera loksnes. Mājai ir sešu rūšu oderlogi un pildīņu durvis.

Šodien ēka tiek izmantota dzīvojamajai

27. attēls. Muižas žogs



28. attēls. Atjaunotais augļu dārzs



29. attēls. Viļakas luterāņu baznīca



30. attēls. Viļakas katoļu draudzes mācītājmāja



Funkcijai, apkārtnē un ēka tiek uzturēta atbilstoši finansiālajām iespējām. Ēkas tehniskais stāvoklis vērtējams kā apmierinošs.

Viļakas katoļu baznīca

Viļakas Vissvētākās Jēzus Sirds Romas katoļu baznīca ir Viļakas pilsētas ainaviskā dominante un izteismīgs sakrālās arhitektūras paraugs. Baznīcu uzcēla no 1884. līdz 1890. gadam, pēc Marienhauzenas muižas grāfienes Annas Lippe-Lipska iniciatīvas. Celtne veidota ļoti pārdomāti, negotiskā stilā, veiksmīgi harmonizējot ar apkārtnes ainavu. Baznīca konsekkrēta 1891.g. Baznīcas teritoriju ieskauj īpatnēji veidots mūra žogs, aiz tā īpaši iedziļinātas grāfu Lipe-Lipsku-Zabello dzimtas kapenes. Sevišķi krāšņā ir galvenā fasāde. Baznīcas torņu augstums sasniedz 56 m, šī ir augstākā celtne Viļakā. To rotā trīspakāpju kontrforsī un trīspadsmītrāzās. Jumta iesegums - skārds, zīmīgi, ka tāds pats jumta segums ir izvēlēts arī citām sakrālajām celtnēm Viļakas pilsētā. Baznīcai nav veiktas pārbūves.

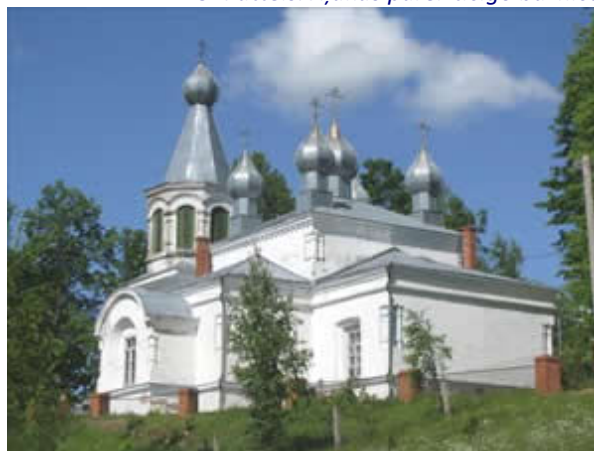


31. attēls. Viļakas katoļu baznīca

Šodien kultūras pieminekli izmanto un apsaimnieko draudze, apkārtnē ir sakopta un tiek uzturēta atbilstoši finansiālajām iespējām, ap baznīcu izveidota labiekārtota zaļā teritorija. Ēkas tehniskais stāvoklis ir apmierinošs. Pieminekļa un tās apkārtnes ainavas saglabāšanas mērķiem, „Viļakas pilsētas teritorijas plānojumā 2006.-2018.” baznīcas apkārtnē ir ievērtēta labiekārtoto zaļās zonas teritoriju skaitā, kā pamatprasību nosakot reljefa un apstādījumu saglabāšanu un uzturēšanu un esošā apbūves blīvuma nepalīelināšanu.

Viļakas pareizticīgo baznīca

Viļakas Vissvētās Dievmātes patvēruma pareizticīgo baznīca - Bizantijas tipa sakrālā celtne, atrodas pie Viļakas pilsētas robežas ZR daļā. Ēka ir uzbūvēta paugurā, 120 m virs jūras līmeņa, kas pēc absolūtā augstuma ir augstākais reljefa punkts. Viļakas pareizticīgo baznīcu ieskauj Eržepoles kapi. Ēka uzbūvēta laika posmā no 1868.-1871. gadam.



32. attēls. Viļakas pareizticīgo baznīca

Baznīcai ir krustveida plānojums, plāna izmēri 21 m x 17 m. Virs baznīcas centrālās daļas ir 5 simetriski kupoli un astoņstūru piramidāla noslēguma ar kupola vainagojumu četrstūra plānojuma tornī ieejas daļā. Ēka ir apmesta un balti krāsota, tai ir dekoratīvas dzegu joslas. Ēkas stūros ir trīs pus kolonnu dekoratīvi elementi. Galvenais tornis ir 24 m augsts, celts uz kvadrātveida plāna, ēkas mūru biezums sasniedz 1 m. Koku apaugums aizsedz skatu uz izteismīgo arhitektūras pieminekli. Celtne ir saglabājusies labi, nepieciešams iekšējais remonts. Apkārtnē ir sakopta un tiek uzturēta atbilstoši finansiālajām iespējām.

Teritoriju, kurā eksponējās baznīca, plānojumā primāri ir paredzēta viengimeņu dzīvojamās apbūves attīstībai. Ņemot vērā salīdzinoši mazo aktivitāti



33. attēls. Viļakas slimnīcas mogs

būvniecības jomā, šajā teritorijā ir saglabājusies līdzšinējā izmantošana (lauksaimniecībai).

Pētera Šaicāna sēta

Privātīpašumā.

Rekovas ambulance

Ēka celta ap 1930. g. ambulances un aptiekas vajadzībām, un arī šodien tiek turpināta izmantot atbilstoši funkcijai. 1993.g. ir veikti iekšējie remonta darbi. Plānotajā teritorijas izmantošanā tiek saglabāta līdzšinējā sabiedriskā funkcija.

Rekovas (Polfandera) dzirnavas

Ēka atrodas Rekovas ciema centrālajā daļā, Rekovas baznīcas apkārtnē. Ēka celta 1932.gadā uz koka vējdzirnavu pamatiem. Laukakmeņu mūra masīva 2 stāvu ēka ar 3. stāva stūra torni.

Šobrīd tā ir privātīpašumā, saimnieciskā darbība dzirnavās nenotiek, taču ēka ir uzturēta un „Šķilbēnu pagasta teritorijas plānojumā 2006.-2018.” ir paredzēta attīstīt sabiedriskai funkcijai.

Šķilbēnu (Rekovas) katoļu baznīca

Ēka 20. gs. 20. gados pārbūvēta no bijušās muižas klēts par baznīcu. No šķeltiem laukakmeņiem celtajam dievnamam ir divi pazemi un drukni torņi, gari izstiepts lūgšanu telpas apjoms, kas segts ar stāvu divslīpu jumtu.

Šobrīd Sv.Mises notiek jaunajā katoļu baznīcā.

Šķilbēnu pareizticīgo baznīca

Kultūras piemineklis atrodas Šķilbanu ciema centrālajā daļā, pakalnā. Ēkas arhitektoniskās vērtības raksturo trīstorņu krusta tips, ar izvirzītu laukakmeņu cokolu un horizontālu dēļu sienu apšuvumu, astoņstūru divpakāpju zvanu tornis un poligonāla altārdaļa. Pārējie divi tornīši veidoti ar sīpolveida kupolu, fasādēs redzami sešrūšu logi ar balti krāsotu koka aplodu, ieejas portālu balsta 4 kolonnas ar dekoratīviem kokgriezumiem. Ēku ieskauj kapsēta. Pieminekļa uztveramību traucē pārāk blīvs koku apaugums. *Baznīca ir salīdzinoši labā stāvoklī, tiek izmantota draudzes vajadzībām.*

Šķilbēnu muižas apbūve

Atrodas Šķilbanu ciemā. Kultūras pieminekļa statuss ir attiecināts uz muižas apbūvi un Šķilbēnu muižas kungu māju. Muiža kādreiz ir bijusi sabiedriski nozīmīgākais kultūras piemineklis Šķilbēnu pagastā.

34. attēls. Skola (Viljaks valsts ģimnāzija)



35. attēls. Rekovas dzirnavas



36. attēls. Rekovas katoļu baznīca



37. attēls. Šķilbanu pareizticīgo baznīca



Kungu māja

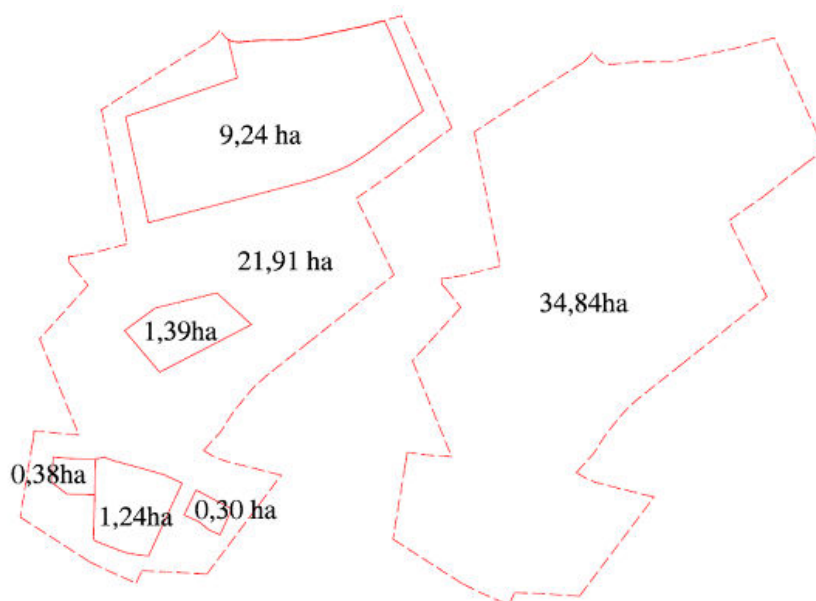
Savulaik kungu māju izmantoja tautas nama vajadzībām un parku - vasaras pasākumiem (ir bijusi ierīkota estrāde). Kungu māja celta 19.gs. beigās, sarkana vienkāršu ķieģeļu dzīvojamā ēka ar pseidogotisku fasāžu veidojumu un būvformām, būvēta tā saucamā ķieģeļu stilā.

Šodien kungu mājas ēka un tās apkārtnē tiek uzturēta, taču publiskai izmantošanai ir liegta, jo ir privātīpašums. Kā nozīmīga muižas teritorijas daļa ir atzīmējams parks (platībā 2,4 ha), kā arī uz muižu vadošas izteismīgas koku alejas.

Parks ir ierīkots 19. gs. otrā pusē, aizsardzības statuss piešķirts ar 1997. gada. 15. aprīļa lēmumu Nr.241. Pēc īpašumpiederības daļēji atrodas Šķilbēnu pagasta pašvaldības (1,6 ha), daļa- privātīpašnieka (īpašums „Šķilbēnu muiža 5”- 0,8 ha) pārziņā. Lai arī sākotnējais parka plānojums ir saglabājies vāji, un daļa parka laika gaitā ir aizbūvēta ar dzīvojamām mājām un saimniecības ēkām, šī teritorija nav zaudējusi savu rekreatīvo potenciālu. Z daļā aiz sabūvētajām ēkām atrodas dīķis un augļu dārzs. Parka teritorijā sastopamas dažādas vietējo un introducēto koku un krūmu sugas.

Lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un izmantošanu atbilstīgi funkcijai, kā arī kopumā veicinātu Viļakas pilsētas kultūrvēsturiskās ainavas saglabāšanu, „Viļakas pilsētas teritorijas plānojuma 2006.-2018.” ietvaros izstrādāts „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu” 2. pielikums, kas ietver risinājumu kultūras pieminekļu individuālajai aizsargjoslai (aizsardzības zonai). Kultūras pieminekļu individuālās aizsargjoslas (aizsardzības zona) risinājums saskaņots VKPAI, izstrādāja SIA „Grupa 93” skat. 40. attēlā, pilnībā ar šo dokumentu iespējams iepazīties VKPAI vai Viļakas novada domē. Kultūras pieminekļu kompleksa teritorija kopā aizņem 34,84 ha.

40. attēls. Viļakas kultūras pieminekļu teritoriju un individuālās aizsargjoslas platības



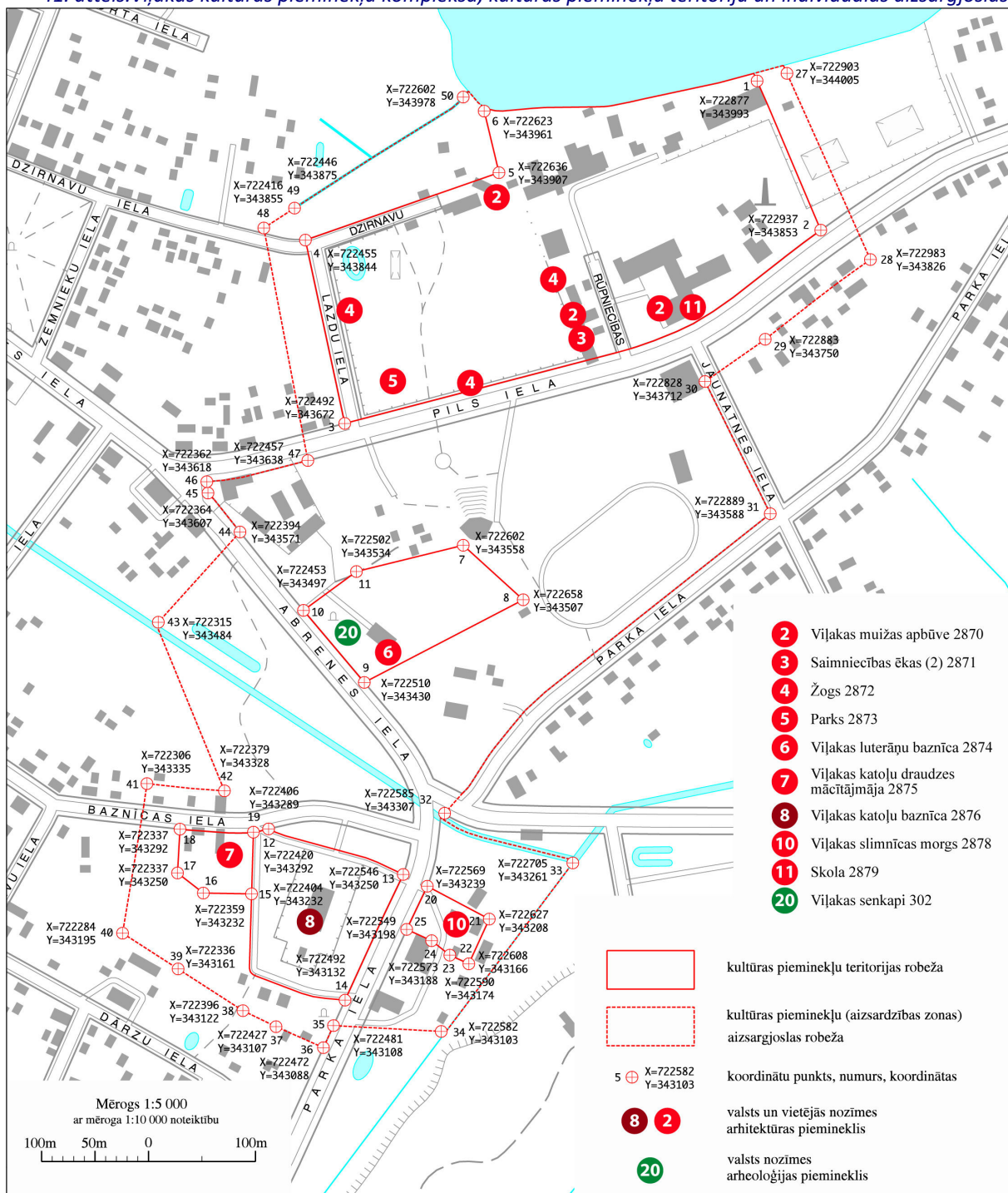
38. attēls. Šķilbēnu muiža kungu māja



39. attēls. Šķilbēnu muižas aleja.



41. attēls. Viļakas kultūras pieminekļu kompleksa, kultūras pieminekļu teritoriju un individuālās aizsargjoslas



Arheoloģijas pieminekļi

Arheoloģijas pieminekļu atrašanās vietu dabā lielākajā daļā gadījumu var noteikt tikai pēc aptuveniem vietējo iedzīvotāju aprakstiem un nostāstiem, tomēr šo pieminekļu nozīmību šis fakts nemazina.⁹⁹

Brontu viduslaiku kapsēta¹⁰⁰

Kapu uzkalniņš atrodas pie Brontu viensētu grupas ceļa malā, pie neliela mežiņa, ap 150 m uz Z/ZA no tuvākajām mājām. Kalna aptuvenie izmēri 30x40 m, augstums pret viensētas ēkām ap 5 m.

⁹⁹ Saskaņā ar VKPAI Pieminekļu dokumentācijas centrā pieejamo informāciju.

¹⁰⁰ „Medņevas pagasta teritorijas plānojums 2006.- 2018.”, I. daļa Paskaidrojuma raksts.

Baznīcas vieta - kulta vieta

Vieta, kur „baznīca nogrimusi”, ir regulāra katlveida ieplaka, kuras malas ir 6-7 m augstas, dibena diametrs 25-30 m. Izeja no katla ir tikai uz vienu pusi. Nogrimušās baznīcas vieta atrodas 150 m attālumā no Olutovas ciema kapsētas, virzienā uz A. Kapsēta ierīkota lielā, augstā kalnā, kas ir vadošā apkārtnes virsotne.

Kangaru senkapi (Augsnas kalniņš)

Kangaru uzkalns atrodas nepilna km attālumā no Kangaru ciema, apstrādāta lauka vidū. Tas ir iegarenas formas (Z/ZR-D/DA virzienā), ap 80 m garš, ap 40 m plats. Uzkalna Z nogāze sarakta vairākām jau daļēji aizgruvušām, mantraču rakumu bedrēm, arī Z/ZR galā izraktas 2 lielas bedres.

Lašku senkapi (Zviedru kapi)

Senkapu vietā izraktas grantsbedres, kuras tagad aizlīdzinātas un daļēji aizraktas. Kalniņš, kurā bija iekārtotas grantsbedres ir ap 40 m plats un 50 m garš, ap 1-2 m paceļas pār apkārtējiem viļņotajiem laukiem. Uz A no kalniņa atrodas purvs, 200 m uz Z/ZA - Lašku kapsētas.

Loginu senkapi

Atrodas augstienes Z galā, Rikas upes kreisajā krastā, pāris simt metri no upes. Uzkalniņa kapu lauks izvietots kādas Z/D virzienā esošas augstienes Z galā.

Medņevas senkapi (Stepu kalns, Kara kapi)

Kalna garums ap 200 m, platums ap 100 m, apkārtējā reljefā kalns tikpat kā neizceļas.

Medņevas viduslaiku kapsēta

Tas ir paliels, lēzens kalns. Kalns izstiepts DR-ZA virzienā, ir ap 250 m garš, ap 100 m plats, kalns paceļas 6 m virs apkārtnes.

Aizgalīnes senkapi (Zviedru kapi)

Smilšu paaugstinājums orientēts ZD virzienā, ap 100 m garš, 40-50 m plats un virs apkārtējā, krūmiem pieaugušā purva izceļas par 2-3 m.

Raču Raganu kalns - kulta vieta

Atrodas purvainās pļavās, Kiras upes labajā krastā. Augšējā daļa ir ap 150 m gara un ap 30-50 m plata. Viss kalna garums no piekājes ir 300 m, platums 80 m. Kalns atrodas 1 km no Viļakas uz Baltinavas pusi, ir pāri par 10 m augsts. Atrodas Raganu priede, starp lapu koku apaugumu.

Skandīnes senkapi

Vieta atrodas dziļi mežā. Kalniņš sastāv no smilts, izstiepts Z-D virzienā, garums 50 m, platums 20-20 m. Augstums ap 2 m. Visapkārt ir zems, purvainš mežs.

Karaļa kaps - senkapi

Senkapu uzkalniņš atrodas Loginu-Kozlovas-Olutovas-Semenovas lielceļa kreisajā pusē, ap 100 m ziemeļaustrumos Kozlovas ciema kapsētai. Pāri kalnam iet sena ceļa sliede. Izmēri 12x14 m.

Kozlovas senkapi (Akmeņu krasts)

Senkapi atrodas kādas upītes senkrasta malā. Akmens krāvums ir apaļīga taisnstūra veidā, iegarens ZR-DA virzienā. Krāvuma izmēri ap 12x16 m, augstums 2,5 m, robežas izplūdušas un nav tieši nosakāmas.

Slotukalna senkapi

Kapu kalns pilnīgi nopostīts. Saglabājies pats kalna R gals. Kalns atrodas mežā, lauka malā. Kalna saglabājušās daļas izmēri - 20x30 m.

Tepenīcas viduslaiku kapsēta¹⁰¹

Kapsētas daļa norakta pagājušā gadsimta 70-tajos gados, kad te bija ierīkots smilts karjers. Atlikusī daļa tiek saglabāta.

Vēdeniešu viduslaiku kapsēta

Kapsētas teritorija atrodas lauksaimniecībā izmantojamā zemē. Precīzu ziņu par kapsētas stāvokli nav.

Daņilovkas senkapi I,II¹⁰²

Vietējais nosaukums Kara kapi, atrodas pagasta D daļā, bijušās Daņilovkas fermas apkārtnē (vēlāk darbojas SIA „DOLO” kokzāģētava). Pēc VKPAI rīcībā esošās informācijas, uzkalniņu D grupa ļoti stiprā mērā sapostīta, t.sk. daži no tiem pilnībā norakti. Kapulauka A gals nobeidzas ar strauju kritumu, kapulauka teritorijā aug jauns mežs.

Dzīlnaskalns-senkapi (Kara kapi)

Atrodas ap 300 m uz ZR Plešovas kapsētas, Balvu-Baltinavas ceļa kreisajā pusē. Dzīlnaskalns ir ziemeļrietumu- dienvidaustrumu virzienā orientēta kaupre, kuras šaurajā mugurā viens aiz otra atrodas 10 uzkalniņi, to diametrs 6-8 m un augstums ap 1 m. Ņemot vērā līdzšinējo pētījumu atradumus, senkapi tiek vērtēti kā nozīmīgs objekts Austrumlatvijas agrā dzelzs laikmeta apbedīšanas tradīciju un latgaļu etnogenēzes pētniecībā¹⁰³. Teritorija šobrīd ir daļēji apaugusi kokiem, apdraudējumi tās saglabāšanā saistībā ar aktīvu saimniecisko darbību nav novērojami.

Mistra kalns -pilskalns

Atrodas Porskovas ciemā, ap 2 km uz DR no Rekovas, pie pagasta robežas, autoceļa V459 Pleševa-Čilipīne-Kudreva labajā pusē. Mistra kalns ir reljefā norobežots kalns, kas atrodas strauta veidotas ielejas kreisajā malā. Pilskalna vizuālā daļa ir pret Z, kur tas paceļas tikai par 6-7 m. Kalna mala ir īpaši stāva, pret D pilskalns ir 11 m augsts. Pilskalna A un R pusē ap 5 m zem plakuma līmeņa kalna nogāzē ir terases, kuras sarakātas ar vēlāku laiku bedrēm. Pilskalna plakums visumā ir labi izlīdzināts. Plakuma DA gals veido asu stūri. Visās pusēs izņemot D pusi, plakums krasi pāriet nogāzē. Iespējams, ka asā mala veidojusies kā apara, jo agrākos laikos pilskalna plakums arts. Ieejas vieta pilskalnā bijusi, no ZA puses, kur vēl tagad saglabājusies uzeja. Kā pilskalnu plakumu, tā arī nogāzes un terases klāj vieglā smilts zemē veidojies melns, irdens kultūrslānis, kurā atrastas ar ripu darinātu trauku lauskas, kas varētu liecināt, ka Porskovas Mistra kalns ir vēlā dzelzs laikmeta otrās puses vai pat vēlāku laiku nocietinājums. Pilskalns izteiksmīgi eksponējās ainavā, apdraudējumi tā saglabāšanā saistībā ar aktīvu saimniecisko darbību nav novērojami. Objekts ir iekļauts Šķilbēnu pagasta tūrisma apskates objektu skaitā.

Sauciema senkapi

Senkapi atrodas Rikas upes labajā krastā iepretim Sauciema Dravām, D virzienā orientētā uzkalnā (ap 200x100 m). Spriežot pēc atrastajām senlietām, senkapos vēlajā dzelzs laikmetā apbedīti latgaļi. Senkapi ir nozīmīgi latgaļu vēlā dzelzs laikmeta apbedīšanas tradīciju pētniecībā.

Lavošnieku viduslaiku kapsēta¹⁰⁴

Kapu kalniņš sen noraksts un nolīdzināts, palikusi tikai vēsturiskā vieta meža malā.

Cirnavas senkapi (Kara kapi)¹⁰⁵

Senkapi atrodas aiz Cirnavas viensētu grupas, virzienā uz Katlešiem Viljaka- Katlešu ceļa labajā malā. Senkapi sastāv no divām uzkalniņu grupām un dažiem atsevišķiem uzkalniņiem (kopā 61 uzkalniņš).

¹⁰¹ „Susāju pagasta teritorijas plānojums 2008.-2020.”, I. daļa Paskaidrojuma raksts.

¹⁰² „Šķilbēnu pagasta teritorijas plānojums 2006.-2018.”, I. daļa Paskaidrojuma raksts.

¹⁰³ Avots: Vēstures muzeja Arheoloģijas nodaļas arhīvs.

¹⁰⁴ „Vecumu pagasta teritorijas plānojums 2008.-2020.”, I. daļa Paskaidrojuma raksts.

¹⁰⁵ „Žiguru pagasta teritorijas plānojums 2005.-2017.”, I. daļa Paskaidrojuma raksts.

Daudziem uzkalniņiem vēl saglabājušies apkārt apliktie akmens riņķi, bet gandrīz katra uzkalniņa centrā redzama rakuma bedre. Uzkalniņi līdz 1 m augsti, ap 4-12 m diametrā. 1932. gadā pētītajos uzkalniņos konstatēti skeletkapi pamatzemē ieraktās bedrēs ar dzelzs un bronzas senlietām (šaurasmens un platasmens cirvji, divi iedzītņi šķēpi, cilindriskā atslēga) un māla podiņu pie galvas. Minētās senlietas attiecināmas uz 1.g.t. beigām un 2. g.t. pirmajiem gadsimtiem, raksturīgas Novgorodas slovēņiem, taču Cīrnavas materiālā vērojama arī latgaļu ietekme. Senkapi nozīmīgi Austrumlatvijas vēlā dzelzs laikmeta iedzīvotāju apbedīšanas tradīciju un sakaru ar slāviem pētniecībā¹⁰⁶. Šobrīd arheoloģijas pieminekļa apkārtnē aktīva saimnieciskā darbība nenotiek.

Šodien Viļakas novadā sabiedriski nozīmīgāko kultūras pieminekļu skaitā minami pilsētas dievnami, Viļakas pilsdrupas, kas atrodas uz salas Viļakas ezerā un Viļakas muižas apbūve, pārējie kultūras pieminekļi ir nozīmīgi kā saglabājušas reālas Latvijas vēstures liecības.

Viļakas novadā ir koncentrēts liels skaits arheoloģijas pieminekļu, kopā novadā atrodas 23 arheoloģiskie pieminekļi. Daļai no tiem veikti arheoloģiskie pētījumi, vai citā veidā iegūti izrakumi, līdzīgi kā cituriet Latvijā, līdz ar to arheoloģisko pieminekļu kultūrvēsturiskās vides sakārtošanas nolūkā VKPAI apstiprinājusi rekomendācijas Nr.2010-1 Arheoloģisko izrakumu vietu sakārtošanai (Rekomendācijas ir konsultējošs dokuments, tām nav ārēji saistošs normatīvs raksturs.)

Kultūras pieminekļi ir aizsargājami un izmantojami saskaņā ar likumu „Par kultūras pieminekļu aizsardzību” un MK 26.08.2003. noteikumiem Nr.474 „Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu” u.c. normatīvajiem aktiem, kas regulē kultūras pieminekļu izmantošanu.

Plānojumā kultūras pieminekļu un to aizsardzības zonu teritorijās ir paredzēts turpināt līdzšinējo izmantošanu kultūras, izglītības, tūrisma, rekreācijas u.c. mērķiem, kas nenonāk pretrunā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē kultūras pieminekļu izmantošanu.

Saskaņā ar likuma Par kultūras pieminekļu aizsardzību 23. pantu un Aizsargjoslu likuma 8. pantu ap valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem, kam nav izstrādātas individuālās aizsargjoslas (aizsardzības zonas) risinājumi, noteikta minimālā aizsardzības zona- pilsētā 100 m, laukos 500 m.

Arheoloģisko pieminekļu teritorijās nav plānojama jaunu objektu būvniecība un ar zemes reljefa pārveidojumiem saistīti darbi t.sk. smilts vai grants karjeri. Jebkuru saimniecisko darbību pieminekļu teritorijā un aizsardzības zonā drīkst veikt tikai ar VKPAI atļauju.

1.9.2. Kultūrvēsturiski nozīmīgi objekti

Visām vēsturiskajām ēkām novadā valsts aizsardzības statuss nav piešķirts. No visa apbūves apjoma apmēram 3 % tiek uzskatītas par kultūrvēsturiski nozīmīgām ēkām, uz kurām attiecināmi kultūras mantojuma saglabāšanas noteikumi.

Novada kultūras un kultūrvēstures mantojums ir veidojies Latgalei raksturīgo vērtību ietekmē. Līdz ar to svarīgu vietu novada kultūrvēsturiskajā mantojumā ieņem reliģiskie objekti, t.sk. krucifiksi¹⁰⁷.

Krucifiksi

Īpašu vietu Latgales kultūrvidē veido krucifiksi, svētvietas ceļa malā, kapos un baznīcās. Latgalē pie krucifiksiem tradicionāli cilvēki pulcējas maija dziedājumos un lūgšanās. Tie ir koka celtniecības pieminekļi, kas veido raksturīgo Latgales ainavu, to darināšanu ar nelieliem izņēmumiem veikuši tautas kokgriezēji.

Mūsdienās par krucifiksiem mēdz saukt visdažādākos krustus ar Pestītāja Jēzus Kristus atveidojumu. Susāju pagastā var ieraudzīt divus ciemu un ceļmalu krucifiksu veidus: vienkārši, nepārsegti krusti, kas visbiežāk sastopami ceļmalās, un krucifiksi ar jumtiņu. Pestītāja ķermeņa tēls tik nokrāsots baltā krāsā

¹⁰⁶ Saskaņā ar VKPAI rīcībā esošo informāciju.

¹⁰⁷ <http://www.mantojums.lv>.

un mati un gurnu auts - melnā, uz pieres, rokām un kājām tika iezīmēti asins traipi, virs galvas - dēlītis ar burtiem INRI (Iesus Nazarenus Rex Iudeorum - Jēzus Nācarietis, jūdu ķēniņš). Mūsdienās pašdarinātos Pestītāja tēla kokgriezumus daļēji aizstāj rūpnieciski izgatavoti.

Viljakas novads ir bagāts ar krucifiksiem. Balvu reģiona kultūrvēstures datu bāzē ir reģistrēti 46 krucifiksi:

- Kupravas pagastā - 1 krucifikss pie baznīcas;
- Medņevas pagastā - 13 krucifiksi: Aizgalīnes, Aizpurves, Bahmatovas, Brontu, Janapoles, Kangaru, Lodumas, Lozdovas, Lāšku, Medņevas, Rogovsku, Slotukalna ciema krucifiksi un Viduču kapu krusts;
- Susāju pagastā - 17 krucifiksi: Birznieku, Egļevas, Geinovas, Gurinovas, Ilziņu, Karigovas, Keišu, Kravaļu, Meirovas, Peisu, Pōkšovas, Skockovas, Susāju, Svilpovas, Tepenīcas, Vonogovas ciemu krusti un Vēdeniešu kapu krusts;
- Šķilbēnu pagastā - 10 krucifiksi: Bākarovas, Komugreivas, Lotušu, Pakašovas, Stiglovas, Svičovas, Sviļovas, Vilkovas un Zelču ciema krucifiksi un Rekovas centra krucifikss;
- Vecumu pagastā - 5 krucifiksi: Borisovas centra krucifikss, Cūkines, Goršānu, Upmalas un Ūlasu ciemu krucifiksi.

Ceļmalu krucifiksi ir unikāla Viljakas novada kultūrvēstures ainavas sastāvdaļa, jo krucifiksi ir tikai Latgales novadam raksturīgs kultūrvēsturiskās ainavas elements, saistīts ar cilvēku katoļticību, garīgo un vēsturisko mantojumu, Latgales novada tradīcijām.

Novadā ir saglabājusies sena tradīcija, kura dzīvo arī šodien- apdzīvotās vietās tika un tiek uzstādīti ceļmalu krucifiksi, pie kuriem uz lūgšanām pulcējas cilvēki.

42. attēls. Maija dziedājums pie Svilpovas krusta



Krucifiksi ir nozīmīgs resurss kultūrvēstures maršrutu izstrādē, kultūras studiju organizēšanā un kultūras tradīciju reprezentēšanā novada tūristiem.

Citas vēsturiskas vietas, kas atzīmētas ar piemiņas zīmēm

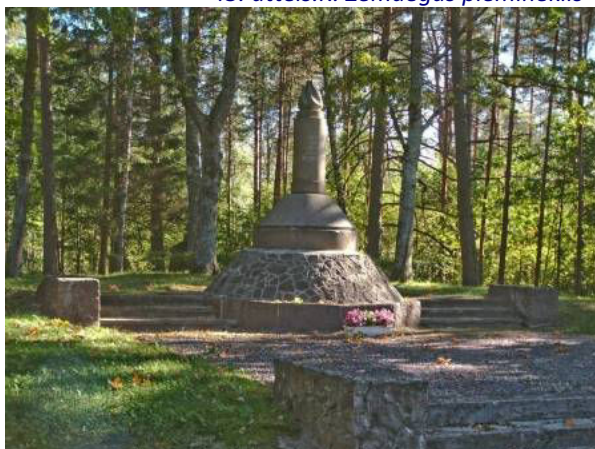
Vēsturisko piemiņas vietu skaitā Viljakas novadā atzīmējamas:

- Viljakas pilsētā: karavīru kapsēta (1941.-1945.) atrodas Eržepolē, pie pareizticīgo kapsētas; piemiņas akmens 2. pasaules karā kritušajiem vācu armijas karavīriem to apbedījuma vieta (atrodas katoļu draudzes Sv. Mateuša kapsētā; piemiņas vieta Latgales nacionālajiem partizāniem - kritušo karavīru apbedījuma vieta atrodas pie Viljakas katoļu baznīcas; bijušajā tirgus laukumā atrodas piemineklis, veltīts latgaliešu dziesminiekam P. Miglinīkam (1850.-1883.) un piemineklis kapucīnu tēvam N.Turkam; atjaunota ebreju holokausta piemiņas vieta (Pirms 2. pasaules kara Viljakas apkaimē dzīvoja Latgalē lielākais ebreju skaits. 1941. gada maijā Latvijas teritorijā ieejot vācu armijai, simtiem ebreju tika nošauti.); tēlnieka Jāņa Bārdas veidotais piemineklis latgaliešu drukas pamatlicējiem Viljākā V.Leiko un J.Cibuļskim;
- Susāju pagastā dabas liegumā „Stompaku purvi” atrodas lielākā nacionālo partizānu grupējuma piemiņas vieta Latvijā un Baltijā, dažas reizes gadā šo vietu apmeklē apvienības „Daugavas Vanagi” un Latvijas bruņoto spēku pārstāvji;
- Šķilbēnu pagastā Ančipovas ūdenskrātuves A malā ir izveidota piemiņas zīme, lai mūžīgā piemiņā saglabātu LAC Ančipovas kauju 1920. gada 12.-13. janvārī, kad sīvās cīņās Latgales partizānu pulka kaujinieki no savām pēdējām nocietinājuma pozīcijām Latvijas teritorijā padzina Sevišķa uzdevuma Latviešu sarkano strēlnieku pulka daļas. Uzstādīta Rēzeknes mākslas vidusskolas audzēkņu kokā grebta piemiņas zīme; 1992. gadā uzstādīta piemiņas zīme Latgales zinātniekam

Mikelim Bukšam Plešovas ciemā, mākslinieks Juris Čiževskis pēc Rēzeknes mākslinieks Pēteris Gleizdāna meta. Katru gadu 1. jūnijā plkst. 10.00 tur notiek M. Bukšam veltīti pasākumi ar pašdarbnieku piedalīšanos;

- Vecumu pagastā uzstādīta piemiņas plāksne uz Sibīriju izsūtītajiem vecumiešiem pie bijušās Vecumu stacijas, vietā no kurienes notika izvešana.

43. attēls. K. Zemdegas piemineklis



44. attēls. Piemiņas zīme zinātniekam Mikelim Bukšam



Kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu uzskaitījums nav visaptverošs, tam vairāk ir informatīva nozīme, jo informācija dažādos pieejamos izziņas avotos ir atšķirīga. Datu precizēšanai būtu nepieciešams atsevišķs pētījums, kura ietvaros tiktu veikts objektu apsekojums.

Plānojumā ietverti sabiedriski nozīmīgākie no tiem. Kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu saglabāšana, aizsardzība un izmantošana regulējama pašvaldības līmenī.

1.10. Transporta infrastruktūra

1.10.1. Transportģeogrāfiskā situācija

Viļakas novads atrodas nomaļus no galvenajiem valsts autoceļiem un citām transporta maģistrālēm, tuvākās no tām:

- autoceļš Rīga-Sigulda-Igaunijas robeža (Veclaicene) (A2/E77) atrodas >60 km attālumā;
- autoceļš Krievijas robeža (Grebņeva)-Rēzekne-Daugavpils-Lietuvas robeža (A13/E262) atrodas >60 km attālumā;
- dzelzceļa līnija: Rīga-Pļaviņas-Gulbene >70 km attālumā (Gulbenes stacija);
- dzelzceļa līnija: Viļņa-Sanktpēterburga - 60 km attālumā (Kārsavas stacija).

Kā ārējie tā iekšējie pārvadājumi Viļakas novadā tiek organizēti ar autotransportu. Ziņas par novada ģeogrāfisko novietojumu t.sk. novada novietojumu Latvijā un par attālumiem no novada centra līdz nozīmīgākajiem centriem un Krievijas robežai, kā arī attālumiem no novada pagastu centriem līdz novada centram (Viļakas pilsētai) sniegtas iepriekš [skat. nodaļu 1.2. Viļakas novada portrets p-tu „Ģeogrāfiskais novietojums”](#) un [nodaļu 1.3. Teritorijas attīstību ietekmējošie faktori.](#)

1.10.2. Valsts autoceļi un dzelzceļš

25. tabula. Valsts reģionālie un vietējie autoceļi novada teritorijā¹⁰⁸

N.p.k.	Autoceļa šifrs	Autoceļa nosaukums	Zemes nodalījuma josla m	Aizsargjosla m no a/c ass	Apbūves līnija m no a/c ass
1.	P35	Gulbene-Balvi-Viļaka-Krievijas rob. (Vientuli)	22,0	60	30
2.	P42	Viļaka-Zaiceva-Krievijas rob.	19,0-22,0	60	30

¹⁰⁸ VAS „Latvijas Valsts ceļi” 30.05.2011 vēstule Nr. 4.6.2-45.

N.p.k.	Autoceļa šifrs	Autoceļa nosaukums	Zemes nodalījuma josla m	Aizsargjosla m no a/c ass	Apbūves līnija m no a/c ass
3.	P45	Viļaka-Kārsava	19,0-22,0	60	30
4.	P46	Dubļeva-Cērpene	22,0	60	30
5.	V455	Viļaka-Zīguri-Liepna	19,0-22,0	30	30
6.	V457	Viļaka-Borisova-Bubni	19,0	30	30
7.	V458	Šķilbēni-Krievijas rob.	19,0	30	30
8.	V459	Pleševa-Cīlipīne-Kudreva	19,0	30	30
9.	V467	Pievedceļš Kupravai	19,0	30	30
10.	V473	Žiguri-Silaciems-Katleši	19,0	30	30
11.	V475	Vecumi-Borisova	19,0	30	30
12.	V476	Viļaka-Lugi	19,0	30	30
13.	V477	Skilbēni-Logini	19,0	30	30
14.	V478	Upītes-Demerova	19,0	30	30
15.	V491	Viļaka-Vecumi	19,0	30	30

Apzinoties perspektīvā pieejamos finansu līdzekļus un valsts autoceļa tīklā risināmo problēmu kopējo apjomu, saskaņā ar AS „Latvijas valsts ceļi” sniegto informāciju, netiek plānotas būtiskas izmaiņas valsts autoceļu attīstības jomā, kas varētu ietekmēt Viļakas pilsētu un novadu. Satiksmes ministrija neplāno tuvāko 10 gadu laikā izbūvēt jaunus autoceļu posmus un mezglus novada teritorijā. VAS „Latvijas valsts ceļi” vienlaicīgi norāda, ka iespējama Vientuļu robežkontroles punkta atvēršana, līdz ar to aktualizētos Viļakas pilsētas dienvidu apejas izbūves nepieciešamība (valsts reģionālās nozīmes autoceļš P35 Gulbene-Balvi-Viļaka-Krievijas rob. (Vientuļi)), skat. 45. attēlu.

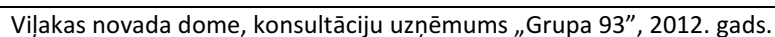
Plānotā Viļakas apvedceļa kopgarums ir 3,901 km, tā risinājums skar Viļakas pilsētas un Medņevas, Susāju pagastu teritorijas. Apvedceļa trase ietver: Viļakas apvedceļa izbūvi; apvedceļa mezglu un pieslēgumu izbūvi atbilstoši satiksmes vajadzībām t.sk. lokveida krustojuma izbūvi ar autoceļu P45 Viļaka-Krāslava un tilta izbūvi pār Ilziņu ezeru. Plānotā Viļakas trase skar Miera kapu aizsargjoslu. Mazākais attālums no plānotās apvedceļa ceļa nodalījuma joslas līdz kapsētas robežai ir 260 m, līdz ar to ietekme vērtējama kā nebūtiska. Mazākais attālums līdz kultūras pieminekļa teritorijai ir 430 m (ietekme - nebūtiska). Apvedceļa trase virzīta ārpus pilsētas teritorijas, gar tās D robežu, pēc iespējas izmantojot esošo ceļu koridorus un izvairoties no viensētu šķērsošanas, skat. 46. attēlu.

Saskaņā ar izpētes projektā „Priekšlikumi Balvu un Abrenes ielu rekonstrukcijai Viļakā (autoceļa P35 maršruts caur pilsētu) un Viļakas apvedceļa novietnei” apkopoto informāciju, intensitāte uz ceļa P35 Gulbene-Balvi-Viļaka-Krievijas rob. (Vientuļi) virzienā no Viļakas uz Balviem esošajā situācijā ir 1169 automašīnas diennaktī (pēc vizuālās skaitīšanas datiem 2009. gadā), t.sk. kravas transports - 56. Intensitāte uz autoceļa P35 virzienā no Viļakas pilsētas uz Krievijas Federācijas robežu esošā situācija ir 329 automašīnas diennaktī, t.sk. kravas transports - 6. Projektā sniegtas sekojošas satiksmes intensitātes pieauguma prognozes:

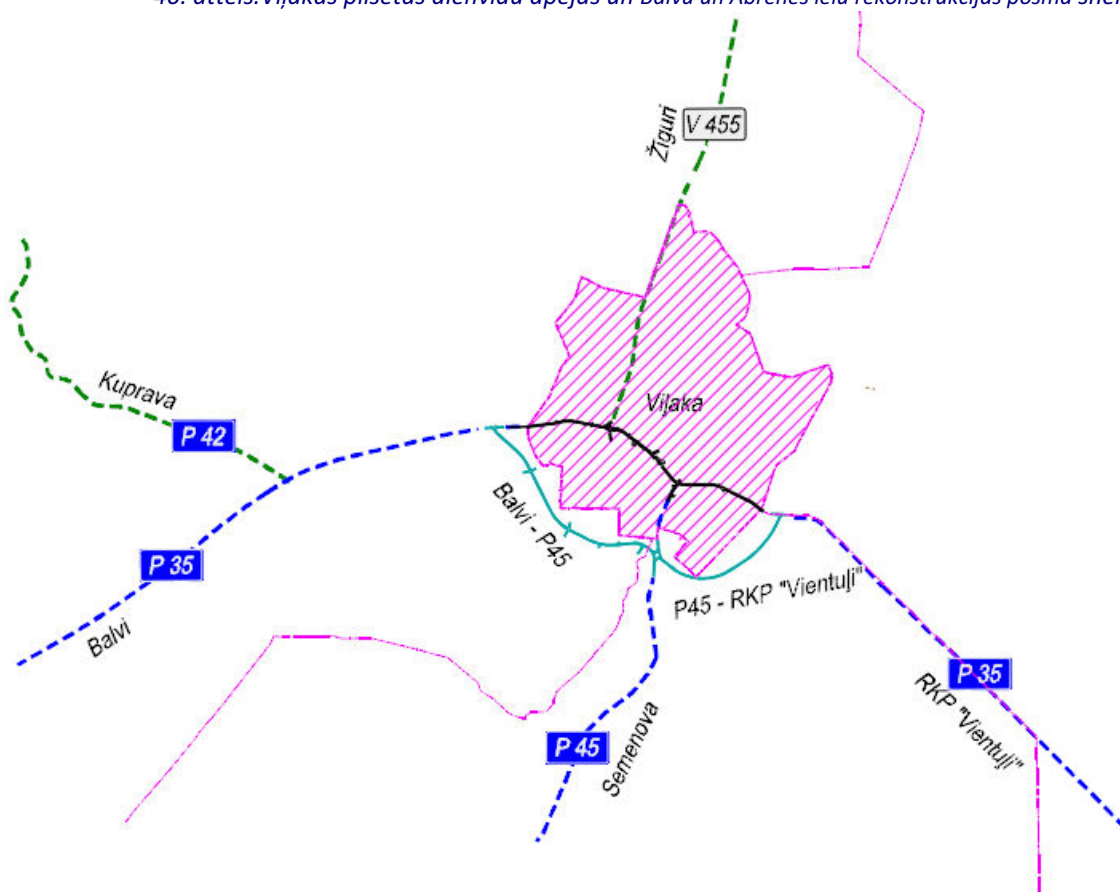
- no 2014. -2018. gadam - vidēji par 3,5 % gadā;
- no 2019. -2023. gadam - vidēji par 3 % gadā;
- no 2024. -2028. gadam - vidēji par 2,5 % gadā.

Prognozējot ticis ņemts vērā, ka 2013. gadā Vientuļu robežkontroles punkts tiks atvērts kravas transportam un 2019. gadā tiks atklāts apvedceļš.

Balvu un Abrenes ielu rekonstrukcija Viļakas pilsētā paredzēta 2,727 km garā posmā. Rekonstruējamo ielu trases projektētas ielu sarkano līniju robežas pa esošo ielu trasi, Balvu un Abrenes ielām sarkano līniju platums ir 25,0 m. Vienlaicīgi ar projekta „Priekšlikumi Balvu un Abrenes ielu rekonstrukcijai Viļakā (autoceļa P35 maršruts caur pilsētu) un Viļakas apvedceļa novietnei” virzību jādome par satiksmes drošības pasākumu palielināšanu pārējā pašvaldības teritorijā, ko skars satiksmes intensitātes pieaugums, atverot Vientuļu robežkontroles punktu kravas transportam, t.sk. Medņevas un Susāju pagastu teritorijās.



46. attēls. Viļakas pilsētas dienvidu apejas un Balvu un Abrenes ielu rekonstrukcijas posma shēma¹⁰⁹



Attiecībā uz Viļakas novadu augstāka līmeņa plānošanas dokumentos (Latgales attīstības plānā u.c.) nav norādīti īpaši pasākumi vai projektu piemēri, izņemot infrastruktūras sadaļas transporta jomas 1. prioritātes „Pieejamības uzlabošana, attīstot reģionālos ceļus” 1. pasākumu „Reģionālā ceļa „Austrumu stīga” attīstība”. Šis pasākums paredz esošā seguma uzlabošanu un seguma uzklāšanu vietās, kur tā nav, maršrutā, kas iet gar valsts austrumu robežu, tas skar Viļaku un Kupravas, Susāju, Medņevas un Šķilbēnu pagastus, skat. 47. attēlu, detalizētāka informācija par projekta gaitu sniegta iepriekš [skat. nodaļu „Novada līdzdalība sadarbības projektos”](#).

„Balvu rajona teritorijas plānojums 2006.-2018.” paredz atjaunot dzelzceļa darbību. Plānojumā dzelzceļa zemes nodalījuma josla plānota kā satiksmes infrastruktūras teritorija, lai rezervētu teritoriju dzelzceļa atjaunošanai, saskaņā ar rajona plānojumu, vai lai izbūvētu autoceļu (nokļūšanai uz Žiguriem, uz Vīksnu).

Bijušās dzelzceļa līnijas zemes nodalījuma joslas koridors iet caur Kupravas, Žiguru un Vecumu pagastiem. Šobrīd dzelzceļa stacijas ēka pašvaldībai nodota Vecumu pagastā, bet Kupravas un Žiguru stacijas pieder VAS „Latvijas dzelzceļš”, pagastu pārvaldes labprāt pārņemtu arī šīs ēkas (Žiguru pagastā tā tiktu izmantota kā dzīvojamā platība)¹¹⁰. Zeme slēgtajā dzelzceļa līnijā ir valsts īpašums Satiksmes ministrijas personā, bet inženierbūves (uzbērums, caurtekas, tilti, inženierkomunikācijas, staciju ēkas un būves) ir VAS „Latvijas dzelzceļš” īpašums. Saskaņā ar VAS „Latvijas Dzelzceļš” interesēm - dzelzceļa zemes nodalījuma joslā nav pieļaujama kapitāla būvniecība. Šobrīd šo teritoriju iespējams izmantot - īslaicīgu būvju ierīkošanai, t.sk. veloseliņam ar grants segumu un tūrisma taku izveidošanai.

¹⁰⁹ Avots: izpētes projekts „Priekšlikumi Balvu un Abrenes ielu rekonstrukcijai Viļakā (autoceļa P35 maršruts caur pilsētu) un Viļakas apvedceļa novietnei”.

¹¹⁰ Uzsākta sarakste ar VAS „Latvijas Dzelzceļš” par tā infrastruktūras izmantošanas nākotnes iecerēm.

47. attēls. Nozīmīgākie (esošie un plānotie) transporta infrastruktūras koridori ¹¹¹



Apzīmējumi:

Prioritārie ceļi

- starptautiskās nozīmes
- reģiona nozīmes / projekts "Austrumu stīga"
- reģiona nozīmes
- dzelzceļa koridors

robežkontroles punkts

- esošais RKP
- plānotais RKP
- dzelzceļš
- plānotais apvedceļš

- valsts 1. šķira, melnais segums
- valsts 1. šķira, grants segums
- valsts 2. šķira, melnais segums
- valsts 2. šķira, grants segums
- cits ceļš, uzlabots zemesceļš
- pilsēta
- administratīvais centrs
- ciems
- Latvijas robeža
- pagastu robeža

Saskaņā ar VAS „Latvijas Valsts ceļi” 30.05.2011. sniegtajiem nosacījumiem šī teritorijas plānojuma izstrādei, jauna dzīvojamā apbūve pie valsts autoceļiem veidojama pēc iespējas ārpus aizsargjoslām, tādā attālumā no autoceļa, kas neprasa tehniskus risinājumus tās aizsardzībai pret autotransporta radīto troksni un izplūdes gāzēm.

Atsevišķu jaunu īpašumu (objektu) vai esošo paplašināšanas vai pārdalīšanas gadījumos jaunu tiešu pieslēgumu plānošanai valsts autoceļu tīklam nav pieļaujama. Saisti ar valsts autoceļu tīklu jāparedz pieslēdzoties tikai esošām pagasta ielām vai ceļiem, lai nodrošinātu „pakāpeniskuma” principu, kas orientē perspektīvā uz esošo pieslēgumu pie valsts autoceļiem skaita samazināšanu un savstarpēju attālināšanu, tā nodrošinot transporta kustības vienmērīguma un satiksmes drošības līmeņa paaugstināšanos.

¹¹¹ Avots: „Balvu rajona teritorijas plānojums 2006.-2018.” III. Grafiskā daļa.

Ceļu ekspluatācijas nodrošināšanai jāievēro 11.03.1992. likums „Par autoceļiem”, 30.03.1999. MK noteikumi Nr.126 „Kārtība, kādā gar autoceļiem izvietojami servisa objekti” un „Aizsargjoslu likuma” prasības.

AS „Latvijas valsts ceļi” seko valsts autoceļu būvniecībai un uzturēšanai un nosaka prasības to apsaimniekošanai. Prasības, kas skar teritorijas izmantošanu autoceļu tuvumā, galvenokārt attiecas uz zemes nodalījuma joslu, kur ir aizliegts veikt jebkādas darbus bez valsts ceļu dienesta atļaujas un darbības autoceļu aizsargjoslās jāsaskaņo ar valsts ceļu dienestu.

1.10.3. Pašvaldības ceļi un ielas

Viļakas novadā kopā ir 118 ceļi ar kopējo garumu 251,78 km t.sk. ar asfalta segumu 3,13 km jeb 1,24 %, 243,95 ar grants (šķembu) segumu, pārējie 4,7 km bez seguma, no tiem:

- 63 A grupas ceļi ar kopēju garumu 170,88 km t.sk. 3,05 km ar asfalta segumu, pārējie 167,83 ar grants (šķembu) segumu;
- 49 B grupas ceļi ar kopēju garumu 77,61 km t.sk. 72,91 ar grants (šķembu) segumu, pārējie 4,7 km bez seguma;
- 6 C grupas ceļi ar kopēju garumu 3,29 km t.sk. 0,08 km ar asfalta segumu, pārējie 3,21 ar grants (šķembu) segumu¹¹².

Viļakas novada Viļakā un Kupravas, Medņevas, Šķilbēnu, Žīguru pagastu ciemu teritorijās Kupravā, Semenovā, Rekovā, Šķilbanos, Upītē un Žīguos ir pašvaldības ielas, pavisam kopā ir 74 ielas to kopgarums 40,53 km, t.sk. ar asfalta segumu 14,72 km jeb 36,32 % un 25,82 ar grants (šķembu) segumu.

Saistībā ar Viļakas novadā esošajām īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, Viļakas novada domes teritorijas plānojuma izstrādes seminārā (sēdes protokols 16.09.2011. Nr.2), tika izvirzīta nepieciešamība pēc ceļa izbūves Kangari-Logini, lai savienotu tūrisma apskates objektu Kangaru kalni - Balkanu kalni un tālāk pa jau esošiem pašvaldības ceļiem varētu apmeklēt arī Stiglovas gravu.

Viļakas pilsēta

Viļakas pilsētas ielu struktūras pamatu nosaka valsts ceļi:

- RA virzienā valsts 1. šķiras autoceļš P35 Gulbene-Balvi-Viļaka-Krievijas robeža (RKP „Vientuļi”), pilsētas teritorijā - Balvu un Abrenes ielas,
- D virzienā - valsts 1. šķiras ceļš P45 Viļaka-Kārsava, pilsētas teritorijā- Abrenes un Parka ielas,
- Z virzienā - valsts 2. šķiras ceļš V455 Viļaka-Žīguri-Liepna-Liepnas ielas turpinājums,
- ZA virzienā - valsts 2. šķiras ceļš V491 Viļaka-Vecumi - pilsētas teritorijā Pils iela.

Pilsētas teritorijā ir izbūvēta 31 iela 17,29 km kopgarumā un 7,9 km garumā Balvu, Abrene, Liepnas, Pils un Parka ielas posmi, kurus apsaimnieko AS „Latvijas Valsts ceļi”. Esošais ielu tīkls vērtējams kā apmierinošs un atbilstošs pašreizējām teritorijas apkopes vajadzībām. Stāvlaukumi īslaicīgai autotransporta novietošanai Balvu, Tautas un Abrenes ielās nodrošina ikdienas vajadzības.

Ielas klasificētas trīs grupās: maģistrālās ielas, savienojošās ielas un vietējās nozīmes ielas. Citi ceļi, kas nodrošina piekļūšanu īpašumiem, ir iekļauti piebrauktuvi (piebraucamo ceļu) kategorijā. Ielu klasifikāciju, sarkano līniju parametrus skat. 26. un 27. tabulās.

26. tabula. Viļakas pilsētas maģistrālās ielas (Valsts 1. un 2. šķiras ceļi)

Nr. p. k.	Iela nosaukums	Autoceļa šifrs	Autoceļa nosaukums	Zemes nodalījuma josla m	Apbūves līnija m no a/c ass	Attālums starp sark. līnijām m
1.	Balvu un Abrenes ielas	P35	Gulbene-Balvi- Viļaka-Krievijas rob.(Vientuļi)	22	60	25
2.	Parka iela	P45	Viļaka- Kārsava	22	60	25
5.	Liepna iela	V455	Viļaka- Žīguru	19	30	19

¹¹² Dati: Latgales reģiona Balvu nodaļas būvinženieris U. Matisāns

Nr. p. k.	Iela nosaukums	Autoceļa šifrs	Autoceļa nosaukums	Zemes nodalījuma josla m	Apbūves līnija m no a/c ass	Attālums starp sark. līnijām m
4.	-	V457	Viljaka- Borisova- Bubņi	19	30	25
3.	Pils iela	V491	Viljaka- Vecumi	19	30	25

27. tabula. Viljaka pilsētas savienošās un vietējās nozīmes ielas

Nr. p.k.	Ielu nosaukums	Garums km	Brauktuves platums m	Brauktuves laukums m ²	Seguma veids	Īpašuma kadastra numurs	Attālums starp sark. līnijām m
Savienojošās ielas							
1.	Baznīcas	0.700	6	4200	grants (šķembas)	38150010234	19
		0.650		3900	melnaiss	38150010210	
2.	Eržepoles	1.000	6	6000	melnaiss	38150020110	19
		0.500		3000	grants (šķembas)	38150020138	
3.	Garnizona	0.590	8	4720	melnaiss	38150030125	16
		0.170		1360	grants (šķembas)	38150030125	
4.	Jaunatnes	1.200	8.5	10200	grants (šķembas)	38150040093 38150040114 38150040115	16,19
5.	Ostratu	0.900	5.5	4950	grants (šķembas)	38150010208	14
6.	Parka	0.860	6	5160	grants (šķembas)	38150040092	19
7.	Tautas	0.370	7	2590	melnaiss	38150010209	18
		0.700		4500	grants (šķembas)	38150010209	
Vietējās nozīmes ielas							
8.	Dārzu	0.600	6.5	3900	grants (šķembas)	38150010211	16
9.	Dzirnavu	0.500	5.5	2500	grants (šķembas)	38150030123	14
10.	Gaismas	0.360	4	1440	grants (šķembas)	38150010212	16
11.	Jāņu	0.520	6	3120	grants (šķembas)	38150020112	14
12.	Kalna	0.440	6	2640	grants (šķembas)	38150020111	14
13.	Klostera	0.210	5	1050	grants (šķembas)	38150010248	14
14.	Krasta	0.170	5	850	grants (šķembas)	38150020114	14
15.	Kļavu	0.130	5	650	grants (šķembas)	38150010251	16
16.	Leļu ceļš	0.300	6	1800	grants (šķembas)	38150020116	20
17.	Lazdu	0.170	4.5	765	grants (šķembas)	38150030156	16
18.	Liepnas	2.400		19200	melnaiss	38150030122	14
19.	Līgo	0.070	5	350	grants (šķembas)	38150020136	14
20.	Miera	0.400	5	2000	melnaiss	38150040094	16
21.	Pļavu	0.310	6	1860	grants (šķembas)	38150010214	19
22.	Rūpniecības	0.080	7	560	melnaiss	38150030128	14
23.	Saules	0.320	4	1280	grants (šķembas)	38150010213	16
24.	Smilšu	0.330	5	1650	grants (šķembas)	38150040095	19
25.	Skolas	0.210	5.5	1155	melnaiss	38150030127	14
26.	Sporta	0.300	6	1800	grants (šķembas)	38150020117	14
		0.210		1260	melnaiss	38150030126	
		0.200		1200	grants (šķembas)	38150030145	
27.	Šķērsiela	0.360	5	1800	grants (šķembas)	38150020137	16
28.	Vārpu	0.310	5	1550	grants (šķembas)	38150020115	16
29.	Vārtu	0.150	3	450	grants (šķembas)	38150010249	14
30.	Zemnieku	0.160	5.5	880	grants (šķembas)	38150030124	14
31.	Ziedu	0.440	6.5	2860	grants (šķembas)	38150020113	16

Būtiskākās vajadzības pilsētā ir saistītas ar labiekārtojuma paaugstināšanu (ietves, īslaicīga autotransporta novietošana, apgaismojums), ielu cietā seguma izbūve (no pašvaldības pārziņā esošām ielām ar asfaltu klātas šobrīd tikai 5,91 km jeb 34,18 %).

Kā primāri remontējama Eržepoles iela¹¹³ (trotuāru izbūves nepieciešamība, seguma uzlabošana); asfalta segums izbūvējams Ostratu, Dārzu, Jaunatnes, Tautas un Baznīcas ielām, jo šīs ielas izmanto, lai piekļūtu mototrasei un ir lieli putekļi¹¹⁴.

Balstoties uz Viļakas novada domes teritorijas plānojuma izstrādes semināra sēdes protokolu 16.09.2011. Nr.2, saistībā ar ielu tīkla attīstību Viļakas pilsētā plānota trūkstošā ielu posma izbūve, lai varētu organizēt skriešanas, riteņbraukšanas sacensības apkārt Viļakas ezeram, un saistībā ar Susāju pagasta teritoriju, paredzēta Šķērsielas un Leļu ceļa (Susāju pagasta teritorijā) trūkstošā, savienojošā posma izbūve, lai uzlabotu teritorijas sasniedzamību Leļu apdzīvotajā vietā, kas robežojas ar Viļakas pilsētu. Ņemot vērā minimālās aktivitātes nekustamā īpašuma tirgus un jaunas apbūves attīstības jomā, plānojumā jaunu ielu izbūvei tiek sniegts tikai principiālais risinājums saskaņā ar „Viļakas pilsētas teritorijas plānojumā 2006.-2018.” sniegtajiem risinājumiem un aktualizēto informāciju „Viļakas novada teritorijas plānojuma 2012.-2024. gadam” izstrādes gaitā.

Kupravas pagasts

Kupravas pagastā ir viens pašvaldības ceļš „Gailova-Kuprava”, pieslēdzas valsts autoceļam P42 „Viļaka-Kuprava-Krievijas robeža”. Kupravas ciemā ir 8 ielas ar kopēju garumu 5,48 km, no kurām 4,4 km ir ar asfalta segumu. Nav tiltu. Kupravas ciemā noteikta viena galvenā - Partizānu iela, kas ir valsts autoceļš P42 Kupravas ciemā. Pārējās ielas noteiktas kā vietējās nozīmes ielas.

28. tabula. Pašvaldības ceļi Kupravas pagasta teritorijā

Nr. p.k. ¹¹⁵	Ceļu nosaukums	Garums km	Segums	Īpašuma kadastra numurs	Aizsargjosla m no a/c ass
A grupas ceļi					
1.K	„Gailova-Kuprava”	3.05	melnaiss	38600020026	30

29. tabula. Pašvaldības ielas Kupravas pagasta teritorijā

Nr. p.k.	Ielu nosaukums	Garums km	Brauktuves laukums m ²	Seguma veids	Īpašuma kadastra numurs	Attālums starp sarkanajām līnijām m
Kupravas ciemā						
1.K	Rūpnīcas	2.480	14880	melnaiss	38600010098 38600010101 38600010103	19
2.K	Draudzības	0.520	3640	melnaiss	38600010097	12
3.K	Dzelzceļa	0.125	750	grants (šķembas)	3860010075 38600010096	12(19)
		1.405	9125	melnaiss		
		0.130	780	grants (šķembas)		
4.K	Celtnieku	0.460	2070	grants (šķembas)	38600010095	9
5.K	Parka	0.100	318	grants (šķembas)	38600010102	9
6.K	<u>Partizānu</u>	0.062	217	grants (šķembas)	38600010094	22
7.K	Upes	0.200	714	grants (šķembas)	38600010093	9
8.K	Ezera	2.280	15518	melnaiss	38600010105	9

Pašvaldības ielu fiziskais nolietojums ir augsts. Segums ir bedrains, bez lietotā ūdens novadīšanas sistēmām, bez ietvēm. Saskaņā ar „Kupravas pagasta teritorijas plānojumu 2007.-2019.” plānota Rūpnīcas ielas rekonstrukcija, iztaisnojot Rūpnīcas ielas pagriezienu pie rūpnīcas (saskaņā ar Viļakas

¹¹³ Saskaņā ar Viļakas novada domes Būvvaldē 2011. gadā izsniegto plānošanas un arhitektūras uzdevumu, paredzēta Eržepoles un Garnizona ielu rekonstrukcija (2012. gada beigās plānota seguma maiņa Eržepoles un Garnizona ielām, projekta ietvaros darbi paredzēti arī Kupravas ciemā un Medņevas pagastā- ielu/ceļu segumu uzlabošanai).

¹¹⁴ Mototrase „Baltais briedis”, kas izveidota Susāju pagastā 1,2 km no Viļakas, tiek uzskatīta par augstākās sarežģītības trasi Baltijā, notiek sacensības.

¹¹⁵ Saskaņā ar AS „Latvijas Valsts Ceļi” reģistrēto ceļu sarakstu.

novada domes Būvvaldes sniegto informāciju, objektam 2011. gadā izsniegts plānošanas un arhitektūras uzdevums).

Medņevas pagasts

Autoceļu un ielu kopgarums ir 61,91 km (33 autoceļi) skat. 30. tabulu.

30. tabula. Pašvaldības ceļi Medņevas pagasta teritorijā¹¹⁶

Nr. p.k.	Ceļa nosaukums (Tilta nosaukums, konstrukcijas materiāls)	Garums (km)	Seguma veids	Īpašuma kadastra numurs	Aizsargjosla m no a/c ass
A grupas ceļi					
2.M	Aizgalīne-Kvinte ¹¹⁷	1.49	grants (šķembas)	38700040191	60
3.M	Lāški-Kozlova-Kangari	3.68	grants (šķembas)	3870006066	60
4.M	Lāški-Torkova	0.78	grants (šķembas)	38700050179	60
5.M	Zaiceva-Loduma	1.84	grants (šķembas)	38700050149	60
6.M	Aizpurve-Semenova	1.35	grants (šķembas)	38700020276	60
7.M	Semenova-Loduma-Truļļova-Bahmatova	7.60	grants (šķembas)	38700020277 38700050180	60
8.M	Medņeva-Semenova	0.96	grants (šķembas)	38700020314	60
9.M	Bahmatova-Raču pietura	2.21	grants (šķembas)	38700020271	60
10.M	Janopole-Bronti-Tereškova	7.08	grants (šķembas)	38700020272 38700030106	60
11.M	Zaicevas pietura-Torkova	1.45	grants (šķembas)		60
12.M	Rači-Bordova	1.75	grants (šķembas)	-	60
13.M	Klimoviču ceļš	2.05	grants (šķembas)	-	60
14.M	Attīrīšanas iekārtas	0.30	grants (šķembas)	-	60
15.M	Rači-Ušupnieki	0.35	grants (šķembas)	38700020279	60
16.M	Semenova-Viduči-Slotukalns (Kiras tilts, dz/b)	7.75	grants (šķembas)	38700020280 38700040126 38700040187	30
17.M	Vīksnīne-Kļučņiki	2.97	grants (šķembas)	38700010116	30
18.M	Skandīne- Lozdova	3.09	grants (šķembas)	38700010120	30
19.M	Janopole-Čudarīne-Tereškova	2.07	grants (šķembas)	38700030108 38700020273	30
B grupas ceļi					
1.M	Aizpurve-Bahmatova	1.25	grants (šķembas)	38700020275	30
2.M	Viduču kapi-Viduču mežs	0.94	grants (šķembas)	38700040121	30
3.M	Kangari-Dagunova	1.80	grants (šķembas)	-	30
4.M	Aizgalīne-Aizgalīnes kapi	1.07	grants (šķembas)		30
5.M	Viduču karjers-Vīksnīne	0.78	grants (šķembas)	-	30
6.M	Rogovski-Dagunova	1.60	grants (šķembas)	-	30
7.M	Rači-Janopole	1.20	grants (šķembas)	-	30
8.M	Medņeva-Āriņi	0.68	grants (šķembas)	38700020313	30
9.M	Slotukalna kapi	0.40	grants (šķembas)	-	30
10.M	Skandīnes kapi	0.30	grants (šķembas)	-	30
11.M	Lāšku kapi	0.40	grants (šķembas)	38700050206	30
12.M	Olūtovas kapi	0.11	grants (šķembas)	38700060133	30
13.M	Viduči-Viduči	0.99	grants (šķembas)	38700040127	30
14.M	Loduma-Melnalkšņi	1.13	grants (šķembas)	38700050151	30
15.M	Semenova-Semenova	0.49	grants (šķembas)	38700020278	30

¹¹⁶ Pašvaldības ielu brauktuvi saraksts, apstiprināts 2011. gada vasaras sezonai.

¹¹⁷ Medņevas pagasta teritorijā ceļi 1-14 ir P45 Viljaka-Kārsava ceļa posmi.

31. tabula. Pašvaldības ielas Medņevas pagasta teritorijā

Nr. p.k.	Ielu nosaukums	Garums km	Brauktuves laukums m ²	Seguma veids	Īpašuma kadastra numurs	Attālums starp sarkanajām līnijām m
Semenovas ciemā						
9.M	Liepu	0.150	1152	melns	38700020236	10
10.M	Ziedu	0.392	2352	grants (šķembas)	38700020311	10
11.M	Ābeļu	0.405	2430	grants (šķembas)	38700020361	10
12.M	Sporta	0.080	480	grants (šķembas)	-	12
13.M	Mežmalas	0.437	2622	grants (šķembas)	38700020207	12
14.M	Saules	0.594		grants (šķembas)	38700020309	12
15.M	Tautas	0.110	660	grants (šķembas)	38700020084	10
16.M	Kiras	0.120	720	grants (šķembas)	-	10
17.M	Skolas	0.120	720	asfalts	-	10

Autoceļu struktūra ir apmierinoša un jaunu ceļu izbūves nepieciešamības nepastāv, tomēr ir vairāki ceļu posmi, kuri jārekonstruē (saskaņā ar Viljaka novada domes Būvvaldē izsniegtajiem plānošanas un arhitektūras uzdevumiem, paredzēta ceļu „Bronti-Tereškova”, „Semenova-Loduma-Trulļova-Bahmatova ceļa posmā Trulļova-Bahmatova” infrastruktūras rekonstrukcija un Skolas, Tautas un Mežmalas ielu rekonstrukcija, kā arī Kiras tilta rekonstrukcija.). Nepieciešams rekonstruēt caurtekas Aizgalīnes ciemā uz upes ceļa posmā Semenova-Kvinte- Aizgalīne pie Circeņu mājām.

Susāju pagasts

Autoceļu kopgarums ir 58,4 km (skat. 32. tabulu).

32. tabula. Pašvaldības ceļi Susāju pagasta teritorijā

Nr. p.k.	Ceļa nosaukums	Garums (km)	Seguma veids	Īpašuma kadastra numurs	Aizsargjosla m no a/c ass
A grupas ceļi					
20.S	Klāni-Gruzdova-Plešava	8.19	grants (šķembas)	38780040136	30
21.S	Klāni-Gruzdova-Plešava	1.06	grants (šķembas)	38780040136	30
22.S	Viljaka-Tepenīca-Gruzdova	5.34	grants (šķembas)	38780090074 38780080256	30
23.S	Posacki-Brāslava	4.18	grants (šķembas)	38780100104	30
24.S	Svilpova-Gurinova	2.84	grants (šķembas)	38780080157	30
25.S	Keišu apvedceļš	1.74	grants (šķembas)	38780080251	30
26.S	Tutinava-Birznieki	1.94	grants (šķembas)	38780100079	30
27.S	Sils-Sola	3.04	grants (šķembas)	38780050180	30
28.S	Viljaka-Ilziņi-Medņevas rob.	2.73	grants (šķembas)	38780120109	30
29.S	Vonagova-Mežarija	2.22	grants (šķembas)	38780070071	30
30.S	Susāji-Pokševa-Medņevas rob.	1.53	grants (šķembas)	38780120156	30
31.S	Viljaka-Meirova-Tutinova	2.03	grants (šķembas)	38780100191	30
32.S	Tutinova-Geinova	2.25	grants (šķembas)	38780100053	30
33.S	Kraukļeva-Sils	2.71	grants (šķembas)	-	30
34.S	Karigova-Žīguri	1.35	grants (šķembas)	-	30
35.S	Eglava-Mežniecība	1.45	grants (šķembas)	38780070236	30
36.S	Silpova-Muzejs	2.11	grants (šķembas)	38780080247	30
37.S	Klāni-Kulpene	3.94	grants (šķembas)	38780060029	30
38.S	Sosnīcas-Žīgu robež.	0.40	grants (šķembas)	38780050181	30
39.S	Pleševa-Karjers	1.09	grants (šķembas)	38780040131	30
B grupas ceļi					
16.S	Gailova-Irikova	1.60	grants (šķembas)	38780010033	30
17.S	Gailova-Irikova	0.21	grants (šķembas)		30
18.S	Keiši-Skockova	0.85	grants (šķembas)	38780080249	30
19.S	Viljaka-Kravaļi	1.31	grants (šķembas)	38780120146	30

Nr. p.k.	Ceļa nosaukums	Garums (km)	Seguma veids	Īpašuma kadastra numurs	Aizsargjosla m no a/c ass
20.S	Viļaka-Tepenīca-Gruzdova	1.73	grants (šķembas)		30
C grupas ceļi					
6.S	Kraukļeva-Stūriši	0.56	grants (šķembas)	-	30

Susāju pagastā nav apdzīvoto vietu kam būtu noteikts ciema statuss un robeža, Susāju pagasta pārvalde atrodas Tautas ielā 6 un cilvēki dzīvo viensētās, līdz ar to pagasta teritorijā nav izdalītas ielas.

Saskaņā ar „Susāju pagasta teritorijas plānojums 2008.-2020.” autoceļu struktūra ir apmierinoša. Notikusi ceļa Viļaka-Ilziņi-Medņevas robeža renovācija. 2011. gadā Viļakas novada domes Būvvalde pieņēmusi ekspluatācijā arī ceļa Klāni-Gruzdova-Pleševa km 0,000- 8,200 rekonstrukciju.

Balstoties uz Viļakas novada domes teritorijas plānojuma izstrādes semināra sēdes protokolu 16.09.2011. Nr.2, saistībā ar ielu tīkla attīstību Susāju pagastā pašvaldības ceļu reģistrā būtu jāiekļauj arī autoceļi: Vēdenieši -„Stārķi” 0,550 km, Mežarija-Vonagova 0,9 km, Pokšova-Susāji 1,5 km, Leļu ceļš 0,9 km un lai uzlabotu teritoriju savstarpējo sasniedzamību nepieciešama šādu pašvaldības ceļu izbūve: Ezermalas ceļš 0,9 km, Vonagova-Susāji 0,9 km un Kravaļi-Pokšova 1,2 km.

Šķilbēnu pagasts

Autoceļu un ielu kopgarums ir 83,2 km (skat. 33. tabulu).

33. tabula. Pašvaldības ceļi Šķilbēnu pagasta teritorijā

Nr. p.k.	Ceļa nosaukums	Garums (km)	Seguma veids	Īpašuma kadastra numurs	Aizsargjosla m no a/c ass
A grupas ceļi					
40.Š	Lejastači-Fabriki	3.24	grants (šķembas)	38820020323	30
41.Š	Dagunova-Vilkova	1.60	grants (šķembas)	38820010300	30
42.Š	Plešova-Siševa	4.27	grants (šķembas)	38820040445 38820040217	30
43.Š	Rekova-Vilkova	4.78	grants (šķembas)	38820040449	30
44.Š	Balkani-Vilkova	0.63	grants (šķembas)	-	30
45.Š	Logini-pagasta rob.	4.08	grants (šķembas)	38820010301	30
46.Š	Gabačova-pagasta rob.	1.36	grants (šķembas)	38820010275	30
47.Š	Fabriki-Maļinovka	2.61	grants (šķembas)	38820020322	30
48.Š	Zaļčupe-Zatišje	1.33	grants (šķembas)	38820020507	30
49.Š	Zaļčupe-Iļvezi	2.27	grants (šķembas)	38820020321	30
50.Š	Zatišje-Fabriki	0.41	grants (šķembas)	-	30
51.Š	Zaļčupe-Bākarovas ferma	3.87	grants (šķembas)		30
52.Š	Svičova-Tribunova	1.58	grants (šķembas)	-	30
53.Š	Tribunova-Riosari-Bākarova	3.90	grants (šķembas)	38820030241 38820030244	30
54.Š	Bākarova-Krievijas rob.	0.53	grants (šķembas)	-	30
55.Š	Šķilbani-Krievijas rob	6.04	grants (šķembas)	38820020336	30
56.Š	Čerbakova-Prisjolova	0.99	grants (šķembas)	38820020506	30
57.Š	Šķilbani-Ančipova-Lotuši-Baltinavas pagasta robeža	11.09	grants (šķembas)	38820060100 38820060110	30
58.Š	Upīte-Lotuši	1.63	grants (šķembas)	38820060061	30
59.Š	Upīte-Ančipovas ferma	2.47	grants (šķembas)	38820060107	30
60.Š	Upīte-Niko1ajevka	3.45	grants (šķembas)	38820050336	30
61.Š	Upīte-Ivanovka-Borisova	2.43	grants (šķembas)		30

Nr. p.k.	Ceļa nosaukums	Garums (km)	Seguma veids	Īpašuma kadastra numurs	Aizsargjosla m no a/c ass
62.Š	Upīte-Pakašova-Stabļova	1.74	grants (šķembas)		30
63.Š	Tribunova-Medņevas pagasta rob.	0.63	grants (šķembas)	38820030262	30
B grupas ceļi					
21.Š	Vilkova-Vilkovas kapi	0.86	grants (šķembas)	-	30
22.Š	Šķilbēnu parka apvedceļš	0.55	grants (šķembas)		30
23.Š	Sviļova-Lemešova	1.40	grants (šķembas)	-	30
24.Š	Piebraucamais ceļš Ančipovas kapiem	0.54	grants (šķembas)		30
25.Š	Stabļova-Dubļova	1.85	grants (šķembas)	-	30
26.Š	Antinovka-Čalkova	2.82	grants (šķembas)	-	30
27.Š	Čilipīne-Peksīne	3.05	grants (šķembas)	38820040441	30
28.Š	Peksīne-Gaiļukalns	1.10	grants (šķembas)	-	30
29.Š	Čilipīnes kapu ceļš	0.31	grants (šķembas)	-	30
30.Š	Baharevas novērošanas torņa	1.60	grants (šķembas)	38820030267	30
C grupas ceļi					
1.Š	Dagunova-Medņevas p.rob.2	1.07	grants (šķembas)	-	30
2.Š	Dagunova-Medņevas pag.rob.	0.84	grants (šķembas)		30
3.Š	Dagunova-Dagunovas kapi	0.21	grants (šķembas)	38820010302	30
5.Š	Čilipīne-Čilipīnes pienotava	0.08	melnaiss	38820040447	30

34. tabula. Pašvaldības ielas Šķilbēnu pagasta teritorijā

Nr. p.k.	Ielu nosaukums	Garums km	Brauktuves laukums m ²	Seguma veids	Īpašuma kadastra numurs	Attālums starp sarkanajām līnijām m
Rekovas ciemā						
17.Š	Meža	0.165	660	melnaiss	38820040324	9
		0.155	620	grants (šķembas)	38820040324	9
18.Š	Bērzu	0.138	552	grants (šķembas)	38820040462	9
19.Š	Dzirnavu	0.367	1101	grants (šķembas)	-	9
20.Š	Lauku	0.230	690	grants (šķembas)	38820040450	9
20.Š	Skolas	0.305	1220	melnaiss	-	9
Šķilbanu ciemā						
22.Š	Alejas	0.600	3600	melnaiss	38820020342	12
		0.012	72	grants (šķembas)		
23.Š	Darbnīcu	0.660	3960	grants (šķembas)	38820020483	12
24.Š	Dīka	0.564	3384	grants (šķembas)	-	12
25.Š	Kalna	0.623	2492	grants (šķembas)	38820020298	12
26.Š	Parka	0.480	2400	grants (šķembas)	38820020509	9
27.Š	Saules	0.555	2775	grants (šķembas)	38820020319	9
28.Š	Draudzības	0.320	1280	grants (šķembas)	38820020320	9
Upītes ciemā						
29.Š	Darba	0.125	500	grants (šķembas)		9
30.Š	Grohovas	0.100	400	grants (šķembas)	38820050351	9
		0.180	720	grants (šķembas)	-	
31.Š	Lauku	0.175	560	grants (šķembas)	38820050352	9
		0.090	288	grants (šķembas)	-	
32.Š	Parka	0.100	500	grants (šķembas)	38820050348	9

Nr. p.k.	Ielu nosaukums	Garums km	Brauktuves laukums m ²	Seguma veids	Īpašuma kadastra numurs	Attālums starp sarkanajām līnijām m
		0.147	735	grants (šķembas)	-	

Pagasta ceļu struktūra vērtējama kā pietiekami attīstīta. Līdzīgi kā citos pagastos, pašvaldībai pieejamais finansējums ir ļoti ierobežots, līdz ar to tiek veikti tikai nepieciešamākie ikdienas uzturēšanas darbi (greiderēšana, sniega tīrīšana ziemā). Ceļu apsaimniekošana tiek organizēta sadarbībā ar vietējiem uzņēmējiem, esošo finansiālo iespēju robežās uzlaboti Rekova-Vilkova, Balkani-Vilkova un Upīte-Nikolajevka ceļu posmi.

Vecumu pagasts

Pašvaldības nozīmes ceļu tīkls ir 43,5 km kopgarumā un savieno attālākās apdzīvotās vietas ar valsts nozīmes ceļiem.

35. tabula. Pašvaldības ceļi Vecumu pagasta teritorijā

Nr. p.k.	Ceļa nosaukums	Garums (km)	Seguma veids	Tilta nosaukums konstrukcijas materiāls	Īpašuma kadastra numurs	Aizsargjosla m no a/c ass
B grupas ceļi						
31.V	Dzelzceļa pārbrauktuve-Tornis-karjers	3.10	grants (šķembas)		38920060040 38920060106	30
32.V	Tālavieši-Žogova	5.00	grants (šķembas)		38920060106 38920010361	30
33.V	Borisova-saimniecība "Strautmale"	0.90	grants (šķembas)		38920040176	30
34.V	Borisova-saimniecība "Annas"	0.80	grants (šķembas)		38920040174	30
35.V	Indriči-Susāju pagasta robeža	0.10	grants (šķembas)		38920040173	30
36.V	Bļinica-Žogova	2.50	grants (šķembas)	Tilts Žogovā	38920020094	30
37.V	Žogova-Upmala-Vecumi	4.70	bez seguma	Tilts Upmalā	38920020095	30
38.V	Borisova-attīrīšanas iekārtas	0.30	grants (šķembas)		38920040144	30
39.V	Borisova-Susāju pagasta robeža	0.10	grants (šķembas)		38920040178	30
40.V	Borisova-Cūkīne	1.40	grants (šķembas)		38920040240	30
41.V	Robežnieki-Niedrupe-Lugu ceļš	3.40	grants (šķembas)		38920030057 38920060038	30
42.V	Vecumi-Robežnieki-Kozīne	11.60	grants (šķembas)	Tilts Robežniekos	38920050123 38920030056 38920010292	30
43.V	Kozīne-Rejeva	2.80	grants (šķembas)	Tilts Repkovā	38920010201	30
44.V	Kozīne-Gubeņi	2.50	grants (šķembas)	Tilts Nemecki	38920010205	30
45.V	Šļopkine-Gārša	2.50	grants (šķembas)		38920010202	30
46.V	Borisova-Indriču ferma	0.40	grants (šķembas)		38920040179	30
47.V	Cūkīne-Gateris	0.60	grants (šķembas)		38920040175	30
48.V	Ezermala-Zivsalas	0.80	grants (šķembas)		38920070240	30

Borisovas un Vecumu ciemos ielu nav, autoceļu aizsargjoslas samazinātas un noteiktas kā sarkanās līnijas 15 m platumā. Pēdējo gadu laikā pašvaldībai izdevies sakārtot galvenos ceļa posmus līdz stāvoklim, kad tie izbraucami visos gada laikos, t.sk. 2008. gadā uzklāts melnais segums ceļa posmam Viljaka-Borisova 4,5 km garumā. Saskaņā ar „Vecumu pagasta teritorijas plānojums 2008.-2020.” arī

ceļam Vecumi-Upmala plānots remonts. Ceļu uzturēšanai un remontdarbu veikšanai pašvaldība iegādājusies tehniku, t.sk. autogreideru, iekrāvēju un buldozeru.

Žiguru pagasts

Autoceļu un ielu kopgarums ir 8,3 km (skat. 36. un 37. tabulu).

36. tabula. Pašvaldības ceļi Žiguru pagasta teritorijā

Nr. p.k.	Ceļa nosaukums	Garums (km)	Seguma veids	Tilta nosaukums konstrukcijas materiāls	Īpašuma kadastra numurs	Aizsargjosla m no a/c ass
B grupas ceļi						
49.Ž	Sosnīcas-Gārša	1.20	grants (šķembas)	Gāršas tilts	38980040084	30

37. tabula. Pašvaldības ielas Žiguru pagasta teritorijā

Nr. p.k.	Ielu nosaukums	Garums km	Brauktuves laukums m ²	Seguma veids	Īpašuma kadastra numurs	Attālums starp sarkanajām līnijām m
Žiguru ciemā						
33. Ž	Parka	0.500	4000	melnaiss	38980030177	12
		0.300	2400	grants (šķembas)	38980030280	
34.Ž	Meža	0.500	2500	grants (šķembas)	38980030178	12
35.Ž	Skolas	0.900	5400	grants (šķembas)	38980030179	12
36.Ž	Liepnas	0.800	4800	grants (šķembas)	38980030173	14
37.Ž	Upes	0.500	3000	grants (šķembas)	38980030181	12
38.Ž	Kultūras	0.200	1240	melnaiss	38980030176	12
39.Ž	Ciemata	0.200	1400	melnaiss	38980030284	14
		0.100	500	grants (šķembas)	38980030333	
40.Ž	Dzelzsceļa	1.800	10980	grants (šķembas)	38980030172	10(14)
41.Ž	Rūpniecības	0.500	3850	grants (šķembas)	38980030175	12
42.Ž	Stārķu	0.400	1880	grants (šķembas)	38980030174	10
43.Ž	Apvedceļš	0.400	3200	grants (šķembas)	38980030287	10

Autoceļu blīvums, ņemot vērā apdzīvojuma raksturu, vērtējams kā optimāls. Ceļi pagastā galvenokārt ir nostiprināti ar granti. ņemot vērā to, ka pēdējos gados ierobežotā finansējuma dēļ ir nepietiekoši veikta seguma nostiprināšana, pieaug ceļu nodilums. Palielinoties transportlīdzekļu kravnesībai, grants sega atsevišķos posmos zaudē nestspēju. Remontēts tilts pār Liepnas upi Katlešos, lai novērstu un apturētu tālāku upes krastu izskalošanas procesu, kas apdraudēja tilta stiprinājumus¹¹⁸.

Saskaņā ar „Žiguru pagasta teritorijas plānojums 2005.-2017.” problēmjautājumu vidū atzīmēti: ceļu caurteku stāvoklis; ceļu profilēšanas nepieciešamība, sāngrāvju izbūve un ceļa malu aizauguma likvidēšana.

Pārējie ceļi novada teritorijā

Tie ir komersantu un māju ceļi, zemes nodalījuma joslu šiem ceļiem nosaka ceļa zemes klātnes platumā. Pie uzņēmumu ceļiem pieskaitāmi arī VAS „Latvijas Valsts meži” ceļi.

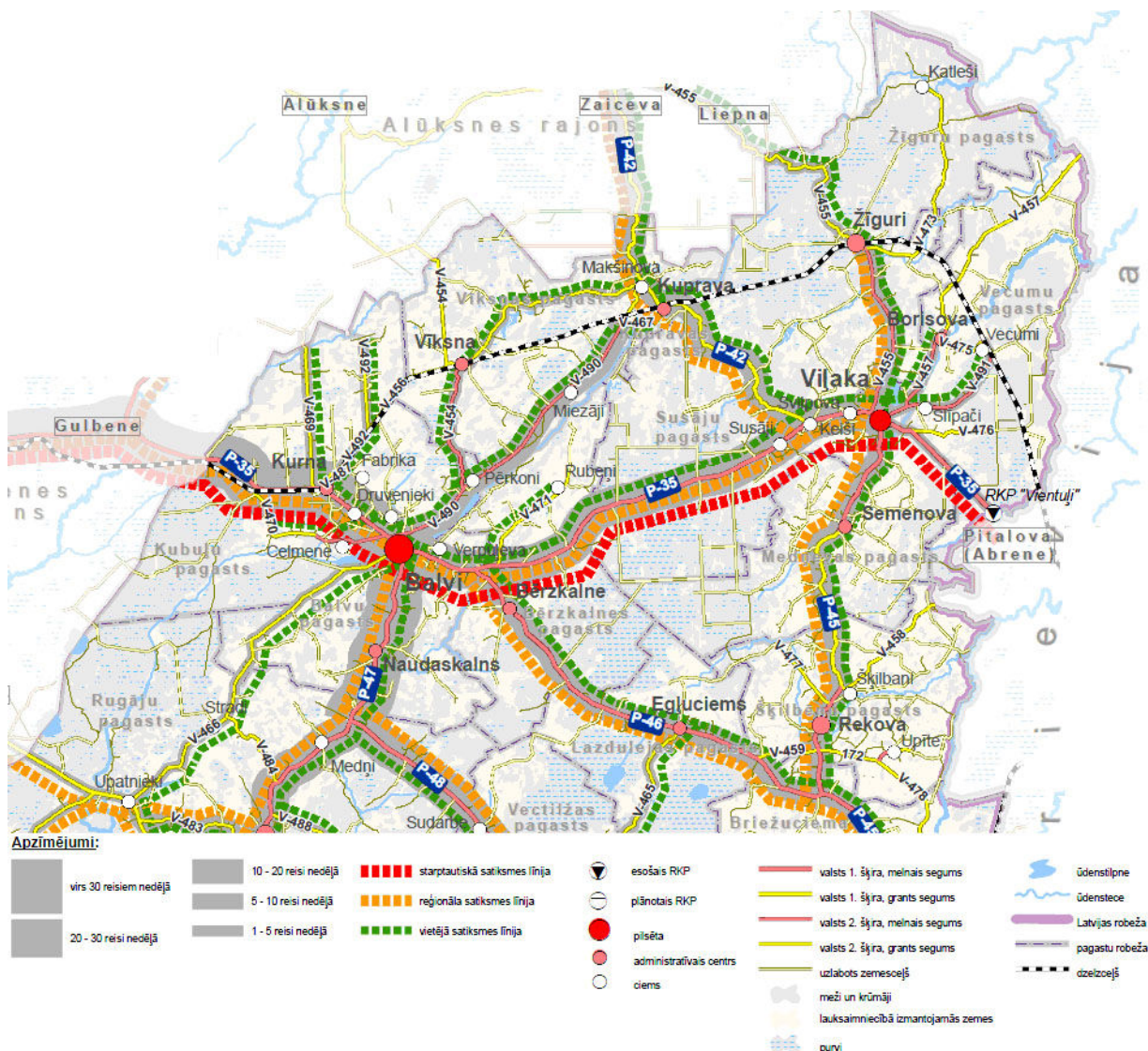
Saskaņā ar VAS „Latvijas valsts meži” 10.06.2011 vēstuli Nr. 4.1-1.2/04es/150/11/641. VAS „Latvijas valsts meži” plāno Viljaka novada teritorijā LVM ceļu būvniecību/rekonstrukciju 49,3 km apjomā.

Saskaņā ar Civillikumā noteikto, servitūta braucamais ceļš ir 4,5 m plats, ja tā platums nav noteikts, nodibinot servitūtu. Ja māju ceļu lieto ne tikai viens īpašnieks braukšanai uz savu īpašumu, tad minimālais ceļa platums ir 6,5 m un būvlaiides minimālais attālums 3 m.

¹¹⁸ Tilts nodots VAS „Latvijas meži” apsaimniekošanā.

1.10.4. Sabiedriskais transports

48. attēls. Sabiedriskā transporta maršruti un kustības intensitāte novadā¹¹⁹



Sabiedriskā transporta funkcija no rajoniem ir nodota - Latgales plānošanas reģionam. Viljaka novada teritorijā ir pieejama autobusu satiksme.

AS Nordeka nodrošina sekojošus tiešos reisus: 7912 Baltinava-Viljaka-Rīga; 7911 Žiguri-Rīga (d.d. no Žiguriem iziet plkst. 04:20); 7911 Žiguri-Rīga (d.d. plkst. 12.55, svētdienās plkst.16.20); 7911 Žiguri-Rīga (d.d. plkst.16.50). Šie reisi nodrošina iespēju sasniegt Balvu, Gulbeni un Rīgu. Tikpat reisu tiek nodrošināti virzienā no Rīgas uz Žiguriem.

No starptautiskajiem maršrutiem novada teritorijā ir pieejams maršruts Rīga-Novgoroda, kuram pietura ir RKP „Vientuļi”.

Autobusu satiksmi galvenokārt nodrošina pašvaldības uzņēmums SIA „Balvu Autotransports”. Tas nodrošina reisus maršrutā Rekova-Balvi-Viljaka; divus reisus Žiguri-Viljaka un Balvi un vienu reisu Viljaka-Kuprava-Balvi. ZS „Gravas” veic pasažieru pārvadājumus Medņeva-Balvi. SIA „Balvu Autotransports” nodrošina arī 4 tiešos reisus Kuprava-Balvi.

Skolēnu pārvadājumus veic novada dome. Pašvaldība piedalījās projektā „Pašvaldību aktivitāšu īstenošana, lai nodrošinātu skolēnu pārvadāšanu un ar to saistītos atbalsta pasākumus” un iegādājās lielo 40-vietīgo un divus 31-vietīgos autobusus, lai nodrošinātu skolēnu pārvadājumus.

¹¹⁹ Avots: „Balvu rajona teritorijas plānojums 2006.-2018.” III. Grafiskā daļa.

Pilsētas teritorijā iekšējie sabiedriskā transporta pakalpojumi netiek organizēti un nav uzskatāmi par nepieciešamiem arī tuvākajā nākotnē, nelielo pilsētas mērogu dēļ.

Balstoties uz transportģeogrāfisko situāciju novada teritorijā autobusu maršrutu izvietojums un reisu biežums ir mainīgs. Šobrīd svarīgi ir saglabāt tos reisu, kas ir nodrošināti, jo tie nodrošina iespējas cilvēkiem iet uz darbu (tik uz centru), un iet atpakaļ (mājās no darba). Ieskats par sabiedriskā transporta pieejamību (maršrutu izvietojumu un biežumu) ir redzams 48. attēlā.

Vilakas novada novietojums perifērijā, pierobežā jo īpaši norāda, ka nepieciešams uzlabot tā sasniedzamību kopumā visā novada teritorijā. Saskaņā ar „Balvu rajona teritorijas plānojums 2006.-2018.” risinājumiem būtiskākās vajadzības ir saistītas ar: starptautiskas nozīmes ceļa statusa piešķiršanu ceļam P35 Gulbene-Balvi-Vilaka-Krievijas robeža; starpreģionālas nozīmes autoceļa „Austrumu stīga” P42 Vilaka-Zaiceva-Krievijas robeža un P45 Vilaka-Kārsava rekonstrukcijas pabeigšanu; reģiona nozīmes ceļu segumu uzlabošana un uzturēšana darbspējīgā līmenī; melnā seguma ceļu izbūve no esošajiem administratīvajiem centriem līdz esošajiem asfaltētajiem reģiona ceļiem; apvedceļa risinājuma nepieciešamība Vilakas pilsētai, satiksmes drošības uzlabojumu pasākumi tādās apdzīvotajās vietās kā Rekova un Vilakas pilsēta saistībā ar robežkontroles punkta atvēršanu.

1.11. Inženiertehniskā infrastruktūra

1.11.1. Elektroapgāde

Vilakas novada apgādi ar elektroenerģiju nodrošina „LATVENERGO” koncerns. Teritorija ir elektrificēta, patērētāju vajadzībām ir ierīkotas 330/110/6-20 kV apakšstacijas, 20, 10, 6, 0,4 kV (gaisvadu un kabeļu) elektropārvades līnijas, 20/0,4 kV un 10/0,4 kV transformatora punkti u.c. energoapgādes objekti (Susāju pagastā uz zemesgabala Nr. 3878 008 0130 atrodas transformatoru apakšstacija „Vilaka”). Pārvades tīkla 110 kV un 330 kV elektrolīnijas atrodas Medņevas, Susāju un Šķibēnu pagasta teritorijās, saskaņā ar AS „Latvenergo” 04.07.2011. vēstuli Nr.01VL00-13/4996. precizēts to novietojums, skat. 49. attēlu. Vilakas pilsētā, Kupravas un Žīguru pagasta teritorijā pārvades tīkla elektrolīniju nav un to ierīkošana nav plānota. Esošais elektroapgādes tīklu izvietojums un pieejamās jaudas nodrošina esošo elektroenerģijas patērētāju pieprasījumu un neierobežo jaunu pieslēgumu veidošanu. Elektroapgādes modernizācijas pasākumu ietvaros notiek pakāpeniska pārvades tīklu nomaiņa, ņemot vērā konkrēto līniju nolietojumu. Saskaņā ar AS „Latvenergo” sniegto informāciju¹²⁰, novada teritorijā tuvākajos gados nav plānotas būtiskas izmaiņas elektroapgādes jomā. Ielu apgaismojums pilsētā ir ierīkots daļēji, aptverot galvenās ielas. Iespēju robežās ik gadus tiek veikta atsevišķu posmu rekonstrukcija.

Saskaņā ar pastāvošo likumdošanu elektropārvades līniju (EPL) aizsargjoslās noteikti aprobežojumi, kas noteikti, lai nodrošinātu iespēju brīvai piekļuvei esošo inženierkomunikāciju apkalpei un rekonstrukcijai, kā arī lai uzlabotu cilvēku drošību darbojoties elektroapgādes objektu tuvumā. „Aizsargjoslu likums”, saskaņā 35. pantu un aprobežojumiem aizsargjoslās gar elektriskajiem tīkliem, kas noteikti 45. pantā, paredz: 20 kV elektrolīnijas trase mežu zemēs ir noteikta 13 metru platā joslā, kas ir vienāda ar aizsargjoslas platumu ārpus pilsētām, ciemiem, kā arī pilsētu lauku teritorijās; 20 kV elektrolīnijas aizsargjosla pilsētās un ciemos ir 2,5 metru attālumā no līnijas ass; 0,4 kV elektrolīnijas trase mežu zemēs ir noteikta 6,5 m attālumā no līnijas ass, bet 0,4 kV elektrolīnijas aizsargjosla ārpus pilsētām, ciemiem, kā arī pilsētu lauku teritorijās 6,5 metru attālumā no līnijas ass; 0,4 kV elektrolīnijas aizsargjosla pilsētās un ciemos ir 2,5 metru attālumā no līnijas ass; Aizsargjosla gar elektrisko tīklu kabeļu līnijām noteikta 1 metra attālumā no kabeļu līnijas ass; Aizsargjosla gar elektrisko tīklu sadales iekārtām, fideru punktiem, transformatoru apakšstacijām ir noteikta 1 metra attālumā ārpus šo iekārtu nožogojuma vai to vistālāk ārpusē izvirzīto daļu projekcijas uz zemes vai grīdas virsmas.

¹²⁰ AS „Latvenergo” 04.07.2011. vēstule Nr.01VL00-13/4996.

49. attēls. Elektroapgāde



Neatkarīgi no noteiktā aizsargjoslu platuma darbs ar celšanas mehānismiem 30 m joslā no gaisvadu elektrolīnijas malējā vada pirms darba sākšanas jāaskaņo ar attiecīgo elektrisko tīklu valdītāju. Veicot darbus aizsargjoslās, kuru dēļ nepieciešams objektus aizsargāt, tie jāveic pēc saskaņošanas ar attiecīgā objekta īpašnieku, darbu veikšana vīdsprieguma (20, 10 kV) un zemsprieguma (0,4 kV) EPL aizsargjoslā jāaskaņo ar AS „Sadales tīkls” Ziemeļaustrumu reģiona Balvu nodaļas vadītāju, Bērzpils iela 19, Balvi, tālr. 64510730.

Par būvdarbiem, kuros paredzēts izmantot celšanas mehānismus, ja tie notiek tuvāk par 30 metriem no 110 kV elektrolīnijas malējiem vadiem, jāizstrādā darbu veikšanas projekts saskaņā ar MK 05.12.2006. noteikumiem Nr.982 „Enerģētikas infrastruktūras objektu aizsargjoslu noteikšanas metodika. Apbūves, autoceļu, būvdarbu veikšanas un mežizstrādes projekti, koku ciršana elektrolīnijas tuvumā jāaskaņo ar AS „Latvijas elektriskie tīkli” Rīgā, Dārzcietma ielā 86. (AS „Latvijas elektriskie tīkli” īpašumā ir pārvades tīkls, t.i. 330 kV un 110 kV elektrolīnijas un apakšstacijas/sadales punkti, kuru līdz 2011. gada 1. aprīlim apkalpoja AS „Augstsprieguma tīkls”).

Saskaņā ar „Aizsargjoslu likumu” un likuma grozījumiem attiecībā uz 110 kV un 330 kV elektrolīniju aizsargjoslas palielināšanu (izmaiņas likuma 16. pantā), aizsargjoslu platumi ir: gaisvadu līnijām ar nominālo spriegumu 110 kV 30 metru attālumā no malējiem vadiem uz ārpusi no līnijas un gaisvadu līnijām ar nominālo spriegumu 330 kV 30 metru attālumā no malējiem vadiem uz ārpusi no līnijas.

Elektrisko tīklu valdītājam, ir jāuztur attīrītā stāvoklī trase aizsargjoslas platumā, kura „Aizsargjoslu likuma” 16.panta 3.punktā ir noteikta 1 metra attālumā no kabeļu līnijas ass.

Jaunu elektroietaišu pieslēgšana un atļautās slodzes palielināšana AS „Latvenergo” tīklam notiek saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 01.05.2009. lēmumā Nr.74 apstiprinātiem „Sistēmas pieslēguma noteikumiem elektroenerģijas sistēmas dalībniekiem”. Saskaņā ar 03.09.1998. likuma „Enerģētikas likums” 19. panta (1) Jaunu energoapgādes komersanta objektu ierīkošanai energoapgādes komersantam ir tiesības izmantot jebkuru zemi par vienreizēju samaksu tās īpašniekam saskaņā ar šā likuma 24. pantu.

1.11.2. Telekomunikācijas un sakari

Stacionārie telekomunikāciju pakalpojumi

Visplašāk Viļakas novadā izmanto stacionāros telekomunikāciju pakalpojumus, ko novada teritorijā nodrošina SIA „Lattelecom”. Novads atrodas SIA „Lattelecom” tīklu uzturēšanas daļas Vidzemes reģiona nodaļas apkalpes teritorijā. Teritoriju šķērso 1 maģistrālās nozīmības līnija, optiskā kabeļa līnija daļēji ir izvietota virs zemes, izmantojot augstsprieguma 110 kV elektrolīnijas infrastruktūru. Šī optiskā kabeļa atzars izveidots līdz Vientuļu muitas punktam. Optiskā kabeļa līnijas nodrošina kvalitatīvus interneta pakalpojumus Viļakas pilsētā un Semenovas ciemā Medņevas pagastā, t.sk. Medņevas pagasta Semenovas ciemā, nodrošināta bibliotēku ar stabilu interneta pieslēgumu un veikta Semenovas ciema ciparizācija un nodrošināts ciparu centrāļu iznesumus Viļakā un Medņevā. Sakari uz Žiguriem ir organizēti pa radio releju līniju, būtība ir tāda, ka centrāle vairs neatrodas pasta mājā (uztveršanas antenas atrodas LMT tornī, torņa teritorijā atrodas arī sakaru konteiners). Viļakā sakaru konteiners pēc ciparizācijas tagad atrodas Pļavu ielā, agrāk centrāle atradās Tautas ielā.

Vismazāk pārmaiņas skārušas Kupravas pagastu - sakaru ārējais skapis atrodas blakus bijušajai centrālei, tiek nodrošināti ciemā balss sakaru pakalpojumi bez DSL interneta iespējām; Susāju pagasts - nekas nav mainījies, balss sakari tiek nodrošināti ar bezvadu tehnoloģijām; Šķilbēnu pagasts - ārējais sakaru skapis atrodas blakus bijušajai centrālei, nodrošina interneta pieslēgumu un balss pakalpojumus pagastam, skolai un ģimenes ārsta praksei. Pārējie balss sakaru pakalpojumi tiek nodrošināti ar bezvadu tehnoloģijām; Vecumu pagasts - fiksētie interneta un balss pakalpojumi tiek nodrošināti pagastam un pastam. Pārējie balss sakaru pakalpojumi tiek nodrošināti ar bezvadu tehnoloģijām.

50. attēls. Telekomunikācijas un sakari



Jebkurā lauku teritorijā, kur nav iespējams DSL interneta fiksētais pieslēgums, Lattelecom piedāvā bezvadu balss tehnoloģiju pieslēgumus. Visā novada teritorijā ir demontētas daudzas gaisvadu līnijas, kuras pēc bezvadu tehnoloģiju ieviešanas vairs netika izmantotas.

Mazapdzīvotu lauku apvidu līniju modernizācijai Lattelecom 2006. gadā sāka pielietot bezvadu CDMA tehnoloģiju. 01.02.2008. visos fiksētajos telekomunikāciju tīklos notiek papildu samaksas pakalpojumu numuru (90x xxxx) un bezmaksas pakalpojumu numuru (80x xxxx) pāreja uz 8 ciparu numerāciju un 01.08.2008. Visos Latvijas fiksētajos telekomunikācijas tīklos tika pabeigta pāreja uz 8 ciparu numerāciju.

Plānota gaisvadu līniju pakāpeniska nomaiņa ar apakšzemes kabeļiem u.c. sakaru pieejamības uzlabošanas pasākumi, taču izmaiņas sakaru infrastruktūras attīstības risinājumu ziņā, kam būtu nepieciešams plānojumā ievērtētas jaunas teritorijas, nav paredzētas.

Mobilie telekomunikāciju pakalpojumi

Iespējas izmantot mobilo internetu un datu pārraidi novada teritorijā nodrošina visi Latvijā licencētie operatori - SIA „LMT”, SIA „Tele2”, SIA „BITE Latvija”, AS TRIATEL un SIA „QWERTY”. Šie uzņēmumi piedāvā gan priekšapmaksas kartes, gan pieslēgumus, ir arī iespēja izmantot vispārējos datu pakešu pārraides pakalpojumus (GPRS).

Plašāko pārklājumu novada teritorijā nodrošina LMT, kura bāzes sakaru stacijas u.c. aparatūra atrodas:

- zemes gabalā „Sakarnieki”, kadastra Nr. 3882 002 0462, Šķilbēnu pagasts - LMT bāzes stacija, kura sastāv no būvēm - torņa un aparatūras konteinerā;
- zemes gabalā „LMT Sakari”, kadastra Nr. 3892 008 0090, Vecumu pagasts - radiotornis un aparatūras konteiners;
- zemes gabals „Sakarnieki”, kadastra Nr. 3898 003 0150, Žīguru pagasts - radiotornis un aparatūras konteiners¹²¹.

Otrs labāko pārklājumu nodrošina kompānija SIA „Tele 2”. Tās sakari vislabāk ir nodrošināti Viljakas, Šķilbēnu pagasta centra tiešā apkārtnē un Susāju pagastā, jo tur atrodas Tele 2 bāzes stacijas. Jaunākās bāzes stacijas 2008. gadā darbu uzsāka „Dumbrājos” Žīguru pagastā. SIA „Tele 2” bāzes stacijas atrodas Žīguru pagasta „Dumbrājos”, Šķilbēnu pagasta „Porskovā”. SIA „BITE Latvija” turpina Bites tīkla modernizāciju, operatoram ir bāzes stacijas: Viljaka - apmierinošs pārklājums ir tikai ap to.

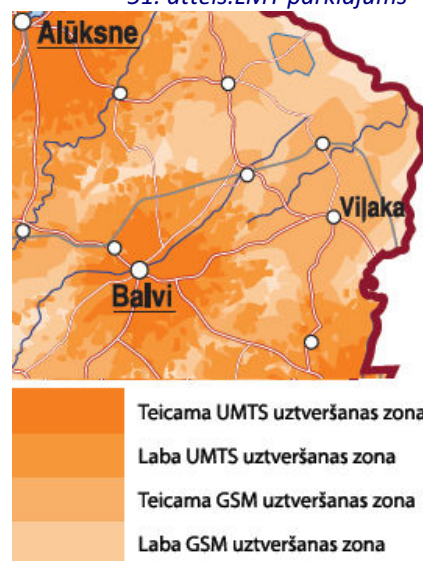
51. attēls.LMT pārklājums¹²²

SIA „BITE Latvija” ir kompānija, kas savus pakalpojumus Viljakas novadā rajonā sākusi piedāvāt 2008. gadā. Viljakas novada centrā un tuvākajās apdzīvotās vietās ir pieejams „Triatel” zonas pārklājums. Pieslēgums citās novada teritorijās ir salīdzinoši dārgs, jo uzkaite ielādēto datu apjomu vai nav pieejams. Sakaru operators TRIATEL uz doto brīdi nav izrādījuši interesi tuvākajā laikā uzstādīt teritorijā raidītājus.

SIA „QWERTY” - privātais uzņēmējs, kas piedāvā bezvadu tehnoloģijas (radio linki, antenas, ir irē līnijas no SIA „Lattelecom” un SIA „Telia”), pakalpojumi ir pieejami Šķilbēnu pagastā.

Internets

Centrālās statistikas pārvaldes veiktā apsekojuma par informācijas un komunikāciju tehnoloģiju lietošanu mājāsaimniecībās rezultāti liecina, ka 2008. gada pirmajā ceturksnī internets bija pieejams katrai otrai mājāsaimniecībai (53 %). Savukārt vismaz reizi internetu ir lietojuši 66 % no



¹²¹ Saskaņā ar SIA „Latvijas moblais telefons” 06.06.2011. vēstuli Nr. 763/ZN.

¹²² Avots: <http://www.lmt.lv/>, 2011. gads.

visiem Latvijas iedzīvotājiem. Statistiskajos reģionos interneta pieslēgums mājsaimniecībās visvairāk bija Rīgā - 60 % un Pierīgā - 58 %, bet vismazāk Vidzemē - 44 % un Latgalē t.sk. arī Viļakas novadā - 40 % (2009. gadā internets ir pieejams jau 43,9 % mājsaimniecībām). Lai piekļūtu internetam, mājsaimniecībās visvairāk tika izmantots galda dators (42 %). Ievērojami palielinājies mājsaimniecību skaits, kurās interneta piekļuvei izmantots portatīvais dators (16 %). Mobilo tālruni interneta piekļuvei izmantoja 20 % no visām mājsaimniecībām. Apsekojuma rezultāti tikai daļēji attiecināmi uz Viļakas novada teritoriju, ņemot vērā tā perifēro novietojumu, tie vairāk uztverami kā attiecīgo procesu kopējās tendences. Vecuma grupā 16-24 gadi internetu bija lietojuši 94 %, 25-34 gadi 80 %, bet vecuma grupā 65-74 gadiem tikai 6 % no iedzīvotājiem attiecīgajā grupā. 2008. gada janvārī-martā gandrīz visi interneta lietotāji (96 %) to izmantoja informācijas meklēšanai un tiešsaistes pakalpojumiem, 88 % e-pasta sūtīšanai, čatošanai u.tml. 64 % tīmekļa lietotāju kārtoja darījumus caur interneta banku.

Viļakas novadā ir pieejami publiskie interneta pieejas punkti, kas nodrošina iespēju visiem iedzīvotājiem izmantot elektroniskos pakalpojumus, tie galvenokārt uzstādīti Latgales reģiona attīstības aģentūras projekta „Publisko interneta punktu izveide Latgales reģionā” ietvaros, ko līdzfinansēja Eiropas reģionālās attīstības fonds. Citi interneta pieejas punkti ir izvietoti publiskajās bibliotēkās. Visos publiskās pieejas interneta punktos ir iespēja pieslēgties bezvadu internetam.

Lai nodrošinātu novada iedzīvotājiem, uzņēmējiem interneta pieejamību, Viļakas novadā ir jāizveido datu pārraides tīkls līdz katrai pagasta pārvaldei ar ātrumu ko iespējams nākotnē palielināt (optiskā līnija). Varētu izmantot jau esošās (Lattelecom vai Latvennergo) optiskās līnijas, kas atrodas Balvos, Viļakā, Tilžā un paqarināt to atzarus līdz pārējiem centriem. Taču ņemot vērā to, ka optiskā kabeļa ierīkošana visā novada izmaksā ļoti dārgi un potenciālie pakalpojuma lietotāji apjoma ziņā ir nebūtiski, tad alternatīva ir bezvadu tehnoloģijas. Mobilo tehnoloģiju piedāvājums radītu iespēju izmantot e-pastu un pārsūtīt neliela apjoma informāciju.

TV un radio sakaru pieejamība

Televīzijas pakalpojumus novadā piedāvā AS „IZZI”, „VIASAT Latvija” un SIA „Lattelecom”. Viļakas novadā un tā tuvumā nav ierīkoti TV un radio sakaru raidītāji (tuvākās raidītāju stacijas atrodas Alūksnē, Gulbenē), līdz ar to, salīdzinot ar citām Latvijas teritorijām, TV un radio pieejamība, jo īpaši pierobežā, vērtējama kā neapmierinoša. Lattelecom koncerns 2009. gadā uzsāka virszemes apraidi ciparu formātā. Virszemes apraide ciparu formātā tiek ieviesta, izmantojot jaunāko datu kompresijas tehnoloģiju MPEG-4. Saskaņā ar Eiropas Komisijas paziņojumu visām Eiropas valstīm pāreja uz Virszemes televīzijas apraidi ciparu formātā ir jāpabeidz līdz 2012. gadam.

Virszemes televīzijā pieejami gan bezmaksas, gan maksas kanāli, kas gada beigās komercveidā bija pieejami 70 kilometru rādiusā ap Rīgu, bet testa režīmā - pārējā Latvijas teritorijā. No radio raidstacijām teritorijā ir iespējams uztvert LR1, un daļēji LR2, Latgales Radio, Radio Skonto vai SWH, savukārt pārējo radio staciju uztveršana ir pieejama tikai atsevišķās teritorijas daļās vai nav iespējama vispār.

Viļakas novada teritorijā netiek ierobežotas iespējas jaunu elektronisko sakaru komunikāciju tīklu un būvju izbūvei, primāri tam paredzot esošo inženierkomunikāciju un autoceļu apkārtni. Elektronisko sakaru komunikāciju ekspluatācijas nodrošināšanai jāievēro „Aizsargjoslu likuma” un MK apstiprināto aizsargjoslu noteikšanas metodiku prasības. Aizsargjoslām qar elektronisko sakaru tīkliem ir šāds minimālais platums:

- Gar pazemes elektronisko sakaru tīklu līnijām un kabeļu kanalizāciju- zemes gabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacītas vertikālas virsmas elektronisko sakaru tīkla līnijas katrā pusē 1 metra attālumā no elektronisko sakaru tīkla līnijas ass vai kabeļu kanalizācijas caurules ārējās malas;
- Gar pazemes elektronisko sakaru tīklu līnijām vai kabeļu kanalizāciju, ja tā atrodas ceļa zemes nodalījuma joslā un tuvāk par 1 metru no ceļa zemes nodalījuma joslas malas, šajā elektronisko sakaru tīkla līnijas vai kabeļu kanalizācijas pusē aizsargjoslu nosaka līdz ceļa zemes nodalījuma joslas robežai;

- *Gar pazemes elektronisko sakaru tīklu līnijām vai kabeļu kanalizāciju, ja tā atrodas ceļa, ielas vai piebrauktuves (arī inženierkomunikāciju koridoru) sarkanā līniju robežās un tuvāk par 1 metru no sarkanās līnijas, - šajā elektronisko sakaru tīkla līnijas vai kabeļu kanalizācijas pusē aizsargjoslu nosaka līdz ceļa, ielas vai piebrauktuves (arī inženierkomunikāciju koridoru) sarkanajai līnijai;*
 - *Gar pazemes elektronisko sakaru tīklu līnijām vai kabeļu kanalizāciju, ja tā atrodas tuvāk par 1 metru no ēkas vai būves, šajā elektronisko sakaru tīkla līnijas vai kabeļu kanalizācijas pusē aizsargjoslu nosaka līdz ēkas vai būves pamatiem;*
 - *Gar pazemes elektronisko sakaru tīklu līnijām vai kabeļu kanalizāciju, ja tā atrodas ceļa, ielas vai piebrauktuves (arī inženierkomunikāciju koridoru) sarkanās līnijas robežās un tuvāk par 1 metru gan no sarkanās līnijas, gan no ēkas vai būves pamatiem, šajā elektronisko sakaru tīkla līnijas vai kabeļu kanalizācijas pusē aizsargjoslu nosaka līdz sarkanajai līnijai vai ēkas vai būves pamatiem (atkarībā no tā, kas atrodas tuvāk);*
 - *Ap ārējiem virszemes un pazemes elektronisko sakaru tīklu līniju neapkalpojamiem pastiprināšanas un reģenerācijas punktiem, ārējiem kabeļu sadales skapjiem un kastēm ar ieraktu pamatni vai skapjiem un kastēm, kas uzstādītas uz atsevišķas pamatnes, kabeļu kanalizācijas akām un optisko kabeļu uzmavām gruntī- zemes gabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacīta vertikāla*
 - *virsmā 1 metra attālumā no pastiprināšanas punkta, kabeļu sadales skapja vai kastes, kabeļu kanalizācijas akas un optisko kabeļu uzmavas ārējās malas;*
 - *Ap elektronisko sakaru iekārtu ārējiem skapjiem un konteineriem- zemes gabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacīta vertikāla virsmā 1 metra attālumā no elektronisko sakaru iekārtu skapja vai konteīnera nožogojuma (norobežojuma) vai tālāk izvirzīto daļu projekcijas uz zemes vai citas virsmas;*
 - *Gar elektronisko sakaru tīklu gaisvadu līnijām- zemes gabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacītas vertikālas virsmas elektronisko sakaru tīkla līnijas katrā pusē 2,5 metru attālumā no elektronisko sakaru tīkla līnijas ass;*
 - *Ap elektronisko sakaru tīklu radiosakaru līniju torņiem un antenu mastiem- zemes gabals un gaisa telpa torņa vai masta augstumā, ko norobežo nosacīta vertikāla virsmā 1 metra attālumā ārpusē no to nožogojuma vai 5 metru attālumā no to vistālāk izvirzīto daļu projekcijas uz zemes vai citas virsmas, ja tornis vai masts nav nožogots;*
 - *Ap elektronisko sakaru tīklu radiosakaru līniju torņu un antenu mastu atsaitēm- zemes gabals un gaisa telpa torņa vai masta augstumā, ko norobežo nosacīta vertikāla virsmā 2,5 metru attālumā no atsaites projekcijas uz zemes virsmas un atsaites nostiprinājuma vietas zemē vai citā virsmā.*
- Kultūrvēsturisko ainavu aizsardzības kontekstā, īpaša vērība virszemes infrastruktūras objektu ierīkošanai pievēršama teritorijās ar nozīmīgiem ainavas elementiem - arhitektūras pieminekļiem (Viļakas pilsētā).*
- Būtiska ir infrastruktūras modernizācijas un attīstības iespēju nodrošināšana. Jaunu līniju izbūve attīstāma saskaņā ar konkrēto pakalpojumu vēlmju pieteikumiem. Prioritārās intereses ir elektronisko sakaru (mobilie sakari, internets) pārklājuma nodrošināšana, kā arī pilnvērtīga radio un TV pieejamības nodrošināšana visā novada teritorijā.*

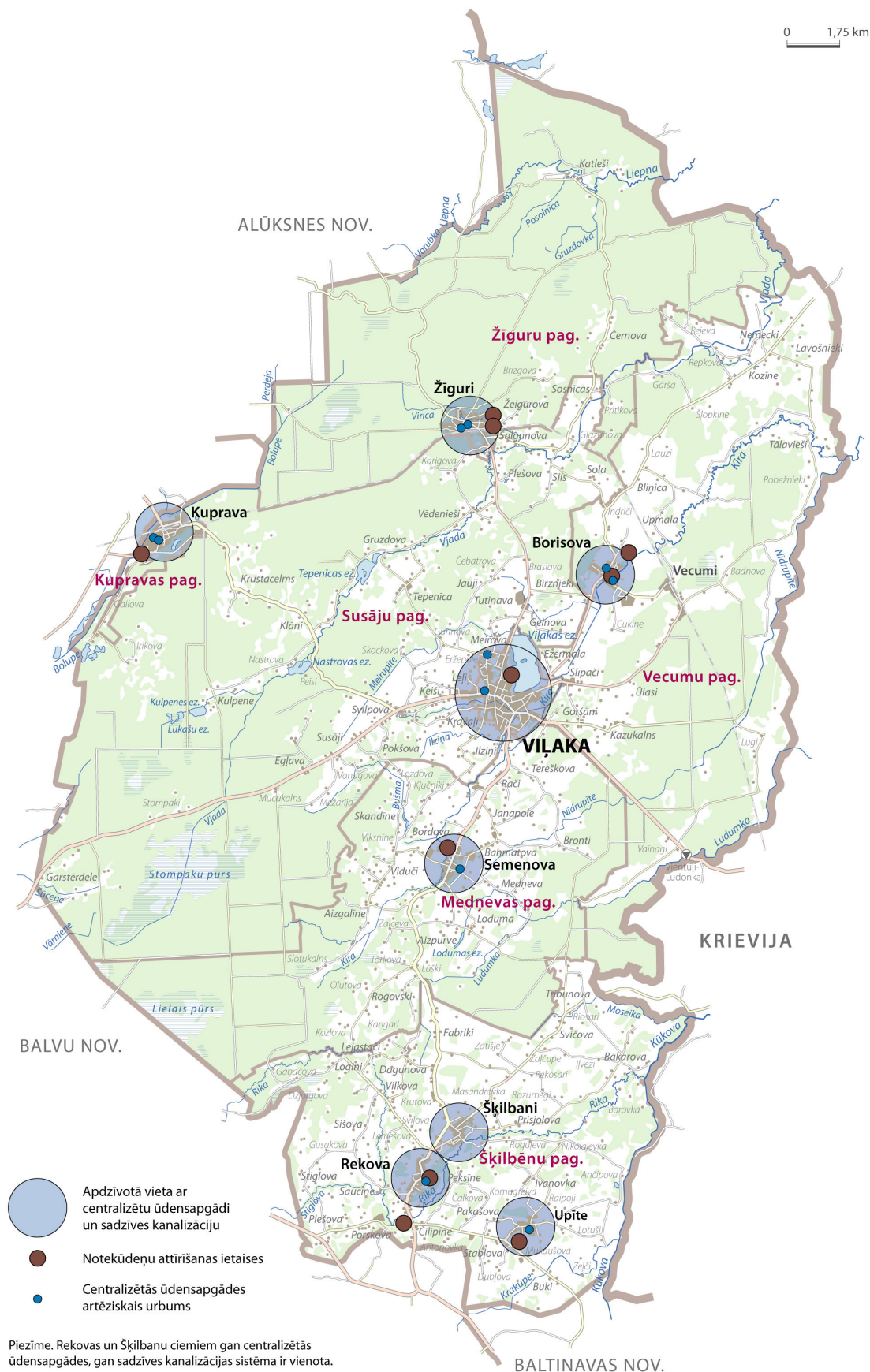
1.11.3. Gāzes apgāde

Viļakas novads un tā apkārtnē nav tikusi gazificēta. Tuvākais augstā spiediena gāzes vads, no kura būtu iespējams veidot jaunu atzaru novada virzienā, šķērso Alūksnes apkārtnes teritoriju DR/ZA virzienā. Dienvidos tuvākais gāzes vads pienāk līdz Rēzeknes pilsētai.

Nemot vērā šā brīža sociāli ekonomisko situāciju, gāzes vada izbūve nav ekonomiski izdevīga. Taču perspektīvā, saskaņā ar „Balvu rajona teritorijas plānojums 2006.-2018.”, lielāko apdzīvoto vietu centru, jo īpaši Viļakas pilsētas gazifikācija ir būtiska un plānojumā tiek paredzēta. Kā iemērotākais principālais risinājums augstā spiediena gāzes vada ($P < 16$ bar) trases izvietojumam valsts 1. šķiras ceļu un augstsprieguma (110 kV) elektropārvades līniju aizsargjoslu teritorijas - virzienos, kas savieno Balvu un Viļakas pilsētu, Balvu un Rēzeknes pilsētas, ar piebildi, ka detalizēti izvērtējot gāzes vada izbūves risinājumu, jāņem vērā tā ekspluatācijas aizsargjoslas nodrošināšanas nepieciešamība.

1.11.4. Ūdensapgāde un kanalizācija

52. attēls. Ūdensapgāde un kanalizācija



Ūdens apgādes un kanalizācijas jomā situācijas raksturojumu sniegts iepriekš, [skat.nodaļas 1.5.4. Ūdeni, Ūdeņu izmantošana](#) un [1.5.7. Notekūdeņu savākšana un attīrīšana](#), kā arī „Novada līdzdalība

sadarbības projektos”, bet īss apkopojums par nodrošinājumu ar inženierkomunikācijām, t.sk. ūdensapgādi un kanalizāciju sniegts nodaļā „Viļakas novada portrets”. Centralizēti ūdensapgāde nodrošināta:

- Viļakas pilsētā - 41 % pilsētas iedzīvotāju (~400 iedz.); ūdensapgādes tīklu garums sastāda 5,37 km, bet pēc ūdenssaimniecības attīstības projekta pilnīgas pabeigšanas ūdensapgādes pakalpojumi būs pieejami 49 % iedzīvotāju;
- Kupravas pagastā - Kupravas ciemā;
- Medņevas pagastā - Semenovas ciemā;
- Susāju pagastā - netiek nodrošināta, taču pazemes ūdeni no trijiem artēziskajiem urbumiem izmanto Mežvidu skola, Latvenergo augstsprieguma apakšstacijas dzīvojamās ēkas Keišos un saimniecības Matīsi iedzīvotāji Svīlpovā;
- Šķilbēnu pagastā - Rekovā, Šķilbanos un Upītē;
- Vecumu pagastā - Borisovas ciemā;
- Žīguru pagastā - Žīguru ciemā.

Šobrīd lielākajā daļā novada jau norit rekonstrukcijas darbi centralizētajām ūdensapgādes un kanalizācijas iekārtām un aprīkojumam, t.sk. Viļakas pilsētā, Medņevas un Žīguru pagastos vai ir izstrādāti un iesniegti izskatīšanai projekti par ūdenssaimniecības attīstību, t.sk. Kupravas un Šķilbēnu pagastā. Vecumu pagastā pašvaldība ir nomainījusi/atjaunojusi 60 % ūdensvada, tīklu kopgarums ir 1,06 km. Centralizētas notekūdeņu savākšanas sistēma novadā ir izbūvētas:

- Viļakas pilsētā - 550 iedzīvotājiem vai 35 % no pilsētas iedzīvotāju kopskaita un ~15 juridiskām personām, bet pēc ūdenssaimniecības attīstības projekta pilnīgas pabeigšanas notekūdeņu pakalpojumi būs pieejami 46 % iedzīvotājiem;
- Kupravas pagastā - Kupravas ciemā;
- Medņevas pagastā - Semenovas centrā esošajām „Līvānu tipa” mājām, daudzdzīvokļu ēkām un sabiedriskajiem objektiem;
- Susāju pagastā - nav;
- Šķilbēnu pagastā - Rekovā, Šķilbanos (notekūdenī tiek uzkrāti izsūknējamās krājbedrēs) un Upītē;
- Vecumu pagastā - Borisovas ciema iedzīvotājiem, kas dzīvo 18 dzīvokļu mājā „Kārkliņi” un 8 dzīvokļu mājā „Ziedu mājas”, kanalizācijas tīklu kopgarums sastāda 2,5 km;
- Žīguru pagastā - Žīguru ciemā.

Pārējā novada teritorijā notekūdeņu jautājums tiek risināts individuāli - pamatā tās ir izsūknējamās krājbedres.

Nemot vērā līdzšinējās iedzīvotāju skaita izmaiņas tendences (iedzīvotāju skaita samazināšanos), kā arī minimālās uzņēmējdarbības aktivitātes novada teritorijā, kopējais ūdens patēriņš un notekūdeņu apjoms turpmākajos gados būtiski nemainīsies.

Visām sākotnēji izbūvētajām centralizētajām ūdensapgādes un kanalizācijas iekārtām un aprīkojumam Viļakas novadā, tāpat kā daudzviet citur Latvijā, ir kopēja iezīme, tās ir fiziski un morāli nolietotojās. Šodien novadā tiek attīstīti ūdenssaimniecības projekti aglomerācijās līdz 2000 iedzīvotājiem, tiek plānoti normatīvo aktu prasībām atbilstoši ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas risinājumi, bet ārpus apdzīvotām vietām- viensētās tiek paredzēti individuālie risinājumi ūdensapgādei un notekūdeņu attīrīšanai.

Situācijas uzlabošanai ūdensapgādes un notekūdeņu attīrīšanas jomā lieli rekonstrukcijas darbi norit Viļakas pilsētā, t.sk. nomainīts ūdensvads no Balvu akas līdz Garnizona ielai, uzbūvēts pašteses kanalizācijas vads pa Garnizona ielu no Sporta līdz Abrenes ielai, un pa Sporta ielu atjaunots kanalizācijas vads līdz pirmskolas izglītības iestādei. Uzbūvētas jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas (NAI) ar jaudu 240 m³ dienā. Šogad ūdenssaimniecības projekts turpinās uzsāktā 2. kārtas realizācija.

2010. gadā uzsākts projekts „Ūdenssaimniecības attīstība Medņevas pagasta Semenovas ciemā”, izbūvēti jauni kanalizācijas un ūdens padeves vadi Semenovas ciemā. Projekta būvniecības darbi turpināsies līdz 2011. gada novembrim.

Projekta „Ūdenssaimniecības attīstība Žīguru pagasta Žīguru ciemā” īstenošana notiek pašlaik un turpināsies 2012. gadā. Paredzēta ūdensvadu un kanalizācijas vadu rekonstrukcija un jaunu pieslēgumu izbūve, t.sk. paredzēta esošo ūdenstorņu rekonstrukcija, atdzelžošanas iekārtu uzstādīšana, ūdensvada trases rekonstrukcija Viljaka ielas posmā no Parka ielas līdz Upes ielai, jauna ūdensvada izbūve Skolas ielā, posmā no Parka ielas līdz Skolas ielas galam, un notekūdeņu attīrīšanas esošo tīklu rekonstrukcija, jaunu NAI izbūve esošo vietā, jauna kanalizācijas tīkla un notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izbūve Skolas ielas apkalpošanai (NAI plānotas Skolas ielas galā, Viricas kreisajā krastā).

2011. gadā izstrādās un iesniegs projektus par ūdenssaimniecības attīstību Rekovas, Šķilbanu un Kupravas ciemos.

Ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūras objektu ekspluatācijas nodrošināšanai jāievēro „Aizsargjoslu likuma” un MK apstiprināto aizsargjoslu noteikšanas metodiku prasības. Aizsargjoslām gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem ir šāds platums:

- gar ūdensvadiem un kanalizācijas spiedvadiem, ja tie atrodas līdz 2 metru dziļumam- 3 metri katrā pusē no cauruļvada ārējās malas;
- gar ūdensvadiem un kanalizācijas spiedvadiem, ja tie atrodas dziļāk par 2 metriem- 5 metri katrā pusē no cauruļvada ārējās malas;
- gar pašteses kanalizācijas vadiem- 3 metri katrā pusē no cauruļvada ārējās malas.

1.11.5. Siltumapgāde

Centralizēti siltumapgāde nodrošināta:

- Viljaka pilsēta - 19 % iedzīvotāju, pašvaldība nodrošina daudzdzīvokļu māju un pašvaldības iestāžu apkuri; SIA „Viljaka namsaimnieks” pārziņā atrodas 4 katlu mājas (Sporta ielā 4 un Eržepoles ielā 64); Siltumtīklu garums Eržepoles ielā sastāda 200 m, Sporta ielā - 500 m;
- Kuprava pagasts - Kuprava ciemā 373 patērētājiem, t.sk. 3 daudzdzīvokļu piecstāvu mājas un viena daudzdzīvokļu māja ar 4 dzīvokļiem, skola, pasts un feldšerpunkts, pagasta pārvaldes ēka un peldbaseins;
- Medņevas pagasts - tikai kultūras namam, pagasta pārvaldes ēkai un Viduču pamatskolai;
- Susāju pagasts - netiek nodrošināta;
- Šķilbēnu pagasts - nav, izņemot daudzdzīvokļu mājā Rekovā, kura ir pieslēgta pie Rekovas vidusskolas katlu mājas un kurai tiek nodrošināta siltā ūdens padeve, šajā mājā ir uzstādīti ūdens skaitītāji. Četrās daudzdzīvokļu mājās paralēli malkas apkurei darbojas arī centrālā apkure (lokāls apkures katls konkrētās mājas siltumapgādei);
- Vecumu pagasts - netiek nodrošināta, pašvaldības ziņā esošās ēkas nodrošinātas ar individuālo apkuri (pagasta pārvaldes ēka, Tautas nams);
- Žīguru pagasts - Žīguru ciema daudzdzīvokļu mājās, kā arī bērnudārzam, kultūras namam un SIA „Žīguru MRS” kantora telpām.

Novadā atrodas arī citas lokālas nozīmes katlumājas, t.sk. pašvaldības pārziņā esošās Pils ielas katlu māja apkurina skolas, Abrenes ielas - domes ēku, kā arī robežsardzei - Garnizona ielā, ir arī lokālās - bijusī poliklīnika (tagad - Viljaka veselības aprūpes centrs), slimnīca (tagad - Viljaka sociālās aprūpes centrs), SIA „Dailrade-koks” un SIA „Kīra”. Viengimeņu dzīvojamajā sektora apkure tiek organizēta individuāli. Kurināmajam pilsētā galvenokārt tiek lietota malka.

Viljaka pilsētā siltumtīkli izbūvēti 1985. g., tehniskais stāvoklis vērtējams kā apmierinošs, taču kopumā gan Viljaka pilsētā, gan pārējā novada teritorijā siltumtīklu infrastruktūra vērtējama kā nolietojusies un nākotnē ir nepieciešama gan tīklu, gan apkures katlu nomaiņa. Izmaiņas siltumapgādes jomā saistībā ar jaunu tīklu un pieslēgumu izbūvi netiek plānotas. Plānotie rekonstrukcijas darbi paredzēti esošo trašu teritorijās. Pašvaldība jau realizējusi projektus siltumnoturības uzlabošanas pasākumiem atsevišķos objektos un turpina projektu attīstību saistībā ar energoefektivitātes uzlabošanu, vairāk, skat. nodaļā „Novada līdzdalība sadarbības projektos”.

Centralizētas siltumapgādes infrastruktūras objektu ekspluatācijas nodrošināšanai jāievēro „Aizsargjoslu likuma” un MK apstiprināto aizsargjoslu noteikšanas metodiku prasības. Siltumtīklu aizsargjoslas veido:

- gar pazemes siltumvadiem, siltumapgādes iekārtām un būvēm - zemes gabals, kuru aizņem siltumvadi, iekārtas un būves, kā arī zemes gabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacītas vertikālas virsmas 2 metru attālumā katrā pusē no cauruļvada apvalka, kanāla, tuneļa vai citas būves ārmas;
- ap virszemes siltumvadiem, sadales iekārtām un siltuma punktiem - zemes gabals, kuru aizņem siltumvadi, iekārtas un būves, kā arī zemes gabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacītas vertikālas virsmas 1 metra attālumā katrā pusē no siltumvadu, iekārtu un būvju nožogojuma vai to vistālāk izvirzīto daļu projekcijas uz zemes vai citas virsmas.

1.12. Zemes kadastrālā vērtība un būvniecības tendences

Informācija par zemes vidējo kadastrālo vērtību sniegta iepriekš, skat. nodaļu „[Viļakas novada portrets](#)” un [1.5.17. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes](#).

Viļakas novadā 2011. gadā izsniegti 31 plānošanas un arhitektūras uzdevums, kas ir jau par vienu vairāk nekā 2010. gadā. 4 no objektiem, kam izdoti plānošanas arhitektūras uzdevumi atrodas Baltnavā, Viļakas novadā visvairāk plānošanas arhitektūras uzdevumi izdoti objektiem Šķilbēnu pagasta teritorijā - 8 un Medņevas pagastā - 6, skat. 38. tabulu.

38. tabula. Viļakas novada domes izsniegtie plānošanas un arhitektūras uzdevumi uz 01.07.2011¹²³

Nr. p.k.	Objekts	Adrese	Pasūtītājs
1.	Peldbaseina ēkas rekonstrukcija	Kupravas pagasts, Kuprava, Rūpniecības iela 3a	Viļakas novada dome
2.	„Kūts- šķūņa celtniecība”	Kupravas pagasts, Kuprava, Partizānu iela 28	Privātpersona
3.	Ceļu infrastruktūras rekonstrukcija Viļakas novadā „Rūpnīcas ielas rekonstrukcija Kupravas pagastā”	Kupravas pagasts, Rūpniecības iela	Viļakas novada dome
4.	Kiras tilta rekonstrukcija	Medņevas pagasts	Viļakas novada dome
5.	Ceļa infrastruktūras rekonstrukcija „Bronti-Tereškova ”	Medņevas pagasts	Viļakas novada dome
6.	Ceļa infrastruktūras rekonstrukcija „Semenovas- Loduma- Truļļova- Bahmatova ceļa posmā Truļļova- Bahmatova”	Medņevas pagasts	Viļakas novada dome
7.	Ceļu infrastruktūras rekonstrukcija „Skolas ielas, Tautas ielas, Mežmalas ielas rekonstrukcija Medņevas pagastā”	Medņevas pagasts	Viļakas novada dome
8.	„Invalīdu sporta un rehabilitācijas kluba „Medņeva” rekonstrukcija, malkas šķūņa piebūve	Medņevas pagasts, Semenova, „Ābeles”	Biedrība „ Invalīdu sporta un rehabilitācijas klubs „Medņeva””
9.	Kokmateriālu šķirošanas un sagatavošanas laukums	Medņevas pagasts, Slotukalns, „Slotas”	Privātpersona
10.	KP „Žiguri” rekonstrukcija	Susāju pagasts	AS „Sadales tīkls”
11.	Lauksaimniecības noliktavas un glabātavas būvniecība	Susāju pagasts, Kulpenē,	ZS „LĪČI”

¹²³ Dati no <http://vilaka.lv>, Viļakas domes novada mājas lapa.

Nr. p.k.	Objekts	Adrese	Pasūtītājs
		„LĪČI”	
12.	"Siltumnīcu kompleksa ar energoapgādes kompleksu būvniecība"	Susāju pagasts, Posacki, „Rullīši”	SIA „Energofabrika Viļaka”
13.	Sēklas graudu noliktavas rekonstrukcija	Šķilbēnu pagasta, Stabļovā	ZS „Kotiņi”
14.	Lauksaimniecības tehnikas mehānisko darbnīcu ar remontzonu rekonstrukcija	Šķilbēnu pagasta, Stabļovā	ZS „Kotiņi”
15.	„Apgaismojuma ierīkošana distanču slēpošanas trasē „Balkāni””	Šķilbēnu pagasts, „Balkāni”	Viļakas novada dome
16.	Govju kūts rekonstrukcija	Šķilbēnu pagasts, „Bērzi”	ZS „Bērzi”
17.	„Piena mājas būvniecība”	Šķilbēnu pagasts, „Kadiķi”	Privātpersona
18.	„Aktīvās atpūtas pakalpojumu pilnveidošana”	Šķilbēnu pagasts, Vilkovā „Balkanu dabas parks”	Biedrība „ATVASE”
19.	„Pirts būvniecība”	Šķilbēnu pagasts, „Liepiņas”	Privātpersona
20.	Hidrotehniskā būve- dīķi	Šķilbēnu pagasts, „Matīši”	Privātpersona
21.	Esošās ēkas rekonstrukcija par ābolu dzesētavu	Viļaka, Parka iela 22	ZS „Ievulejas”
22.	„Eržepoles ielas, Garnizona ielas rekonstrukcija Viļakā”	Viļaka, Eržepoles iela, Garnizona iela	Viļakas novada dome
23.	Ielu apgaismojuma rekonstrukcija pie TP - 3200 Liepnas ielā Viļakā, Viļakas novadā	Viļaka, Liepnas iela	Viļakas novada dome
24.	20 un 0,4Kv EPL rekonstrukcija pie TP- 3201 F-7 Žīguru pagastā	Žīguru pagasts	AS „Sadales tīkls”
25.	Ūdenssaimniecības attīstība Žīguru pagasta Žīguru ciemā	Žīguru pagasts, Žīguru ciemā	Viļakas novada dome
26.	Ielu apgaismojuma rekonstrukcija Viļakas ielā, Žīguos, Viļakas novadā	Žīguru pagasts, Žīguri, Viļakas iela,	Viļakas novada dome
27.	Meža meliorācijas sistēmas „Zodāna masīvs” rekonstrukcija. Viļakas novads, Žīguru pagasts, 3. Žīguru meža iecirknis	Žīguru pagasts, 3. Žīguru meža iecirknis	AS „Latvijas Valsts meži”

Viļakas novadā 2011. gadā izsniegtas 24 būvatļaujas, par 5 vairāk nekā 2010. gadā 4 no objektiem, kam izdota būvatļauja atrodas Baltinavā, Viļakas novadā visvairāk būvatļaujas izdotas objektiem Susāju pagasta teritorijā- 5 un Šķilbēnu pagastā 4, *skat. 39. tabulu.*

*39. tabula. Viļakas novada domes izsniegtās būvatļaujas uz 01.07.2011.*¹²⁴

Nr. p.k.	Objekts	Adrese	Pasūtītājs
1.	Poliklīnikas ēkas rekonstrukcija ar kāpņu piebūvi (novada bibliotēkas izveidošana)	Viļaka, Tautas ielā 6	Viļakas novada dome

¹²⁴ Dati no <http://vilaka.lv>, Viļakas domes novada mājas lapa.

Nr. p.k.	Objekts	Adrese	Pasūtītājs
2.	Esošās ēkas rekonstrukcija par ābolu dzesētavu	Viljaka, Parka iela 22	ZS „Ievulejas”
3.	Dzīvojamās mājas, saimniecības ēku un pirts būvniecība	Viljaka, Skolas iela 4	Privātpersona
4.	Meža ceļa būvniecība	„Nagļa līnija km 0.000 – 4.149”	AS „Latvijas valsts meži”
5.	Kūts- šķūņa celtniecība	Kupravas pagasts, Kuprava, Partizānu iela 28	Privātpersona
6.	Kokmateriālu šķirošanas sagatavošanas laukuma būvniecība	Medņevas pagasts, „Slotas”	Privātpersona
7.	„Ūdenssaimniecības infrastruktūras sakārtošana Viljaka novada Medņevas pagastā Semenovas ciemā”	Medņevas pagasts, Semenova	Viljaka novada dome
8.	Ūdensapgādes, kanalizācijas, apkures, ventilācijas un siltumapgādes rekonstrukcija	Medņevas pagasts, Semenova, „Pienenes”	Jauniešu biedrība „Paspārne”
9.	„Susāju pagasta ceļš Klāni- Gruzdova- Pleševa km 0,000 – 8,200 rekonstrukcija”	Susāju pagasts, Susāji	Viljaka novada dome
10.	Meža ceļš „Peipiņa ceļš” rekonstrukcija	Susāju pagasts, Susāji	AS „Latvijas valsts meži” LVM meža infrastruktūra
11.	Meža ceļš „Matīša ceļš - 2. posms”	Susāju pagasts, Susāji	AS „Latvijas valsts meži” LVM meža infrastruktūra
12.	Tehnikas angāra būvniecība	Susāju pagasts, „Stārķi”	ZS „STĀRĶI”
13.	Mednieku nama rekonstrukcija	Susāju pagasts, Nastrova, „Jaunrātnieki”	Privātpersona
14.	Pirts būvniecība	Šķilbēnu pagasts, „Liepiņas”	Privātpersona
15.	Dzīvojamās mājas rekonstrukcija un saimniecības ēkas un pirts būvniecība	Šķilbēnu pagasts, „Salvijas”	Privātpersona
16.	Sēklas graudu noliktavas rekonstrukcija	Šķilbēnu pagasts, Stabļova, „Kotiņi”	ZS „KOTIŅI”
17.	Lauksaimniecības tehnikas mehānisko darbnīcu ar remontzonu rekonstrukcija	Šķilbēnu pagasts, Stabļova, „Kotiņi”	ZS „KOTIŅI”
18.	Sēklkopības nozares izveidošanai un attīstībai	Šķilbēnu pagasts, „KOTIŅI”	ZS „KOTIŅI”
19.	„Ūdenssaimniecības attīstība Žiguru pagasta, Žiguru ciemā”	Žiguru pagasts, Žiguru ciems	Viljaka novada dome

Viljaka novadā 2010. gadā ekspluatācijā nodoti 6 objekti, bet 2011. gadā ekspluatācijā nodoti 4 objekti, t.sk. pabeigta: kultūras centra rekonstrukcijas 1. kārtā Šķilbēnu pagastā, Rekovā, Skolas ielā 1; objekta - ūdenssaimniecības attīstības Viljaka būvniecība un ceļa Klāni-Gruzdova-Plešava 0,000-8,200 km rekonstrukcija.

Kopumā novadā nekustamā īpašuma tirgus šodien ir mazaktīvs. Īpašumu tirgus attīstību negatīvi ietekmē attālums no lielpilsētām, Latgales reģiona iedzīvotāju zemā pirktspēja, īpašumu samērā

augstās cenas un līdzšinējās iedzīvotāju skaita izmaiņas tendences (iedzīvotāju skaita samazināšanās), kā arī minimālās uzņēmējdarbības aktivitātes novada teritorijā kopumā. Viļakas pilsētā vērojama cita tendence, tur ir liels pieprasījums pēc sociālajiem dzīvokļiem.

II. nodaļa. TERITORIJAS PLĀNOJUMA RISINĀJUMU APRAKSTS UN PAMATOJUMS

2.1. Teritorijas attīstības vīzija

Viļakas novada teritorijas attīstības vīzija saskaņā ar izstrādāto „Viļakas novada attīstības programmu 2011. - 2017. gadam” ir:

Viļakas novadu demokrātiski pārvalda vietējā pašvaldība, kas uzņemas atbildību par dinamisku un XXI gadsimta prasībām atbilstošu teritorijas attīstību. Novada attīstībā un pārvaldes darbā aktīvi piedalās tās iedzīvotāji, kuri ir labi informēti par situāciju teritorijā, izprot sabiedrībā notiekošos procesus un vēlas tos ietekmēt.

Viļakas novads ir teritorija, kuras iedzīvotājiem ir nodrošināta kvalitatīva dzīves vide, nodrošināti labvēlīgi ekonomiskie un sociālie apstākļi, kvalitatīva un konkurētspējīga infrastruktūra, ir pieejamas darba, izglītības, veselības aizsardzības, atpūtas un sociālā nodrošinājuma iespējas, kas ir līdzvērtīgas citām Latvijas lauku teritorijām, lielāko daļu nepieciešamo pakalpojumu iespējas sniedz novada centrs - Viļakas pilsēta.

Viļakas novada ekonomisko uzplaukumu nodrošina daudzveidīga, videi draudzīga tautsaimniecība, kuras pamatā ir jaunas tehnoloģijas un kvalificēts darbaspēks, ir radīti apstākļi sekmīgai mazo un vidējo uzņēmumu attīstībai, pakalpojumu sfēras uzņēmumu attīstībai, tomēr galvenokārt *novada uzņēmēju sabiedrību veido veiksmīgi, videi draudzīgi lauksaimniecības uzņēmumi, kā arī tūrisma jomas uzņēmumi*, kuriem novada vides sakopšanā un uzturēšanā ir ļoti liela nozīme. Tūrisma jomas attīstībā lielu ieguldījumu sniedz arī esošo tūrisma objektu sakārtošana, jaunu objektu izveide, jaunu maršrutu izstrāde un tūrisma piedāvājuma popularizēšana.

2.2. Stratēģiskie attīstības mērķi

Lai nodrošinātu ilgtspējīgu un līdzsvarotu Viļakas novada attīstību, „Viļakas novada attīstības programmā 2011.-2017. gadam” izvirzīti šādi ilgtermiņa stratēģiskie mērķi:

- SM1 - Izglītota, kulturāla, pārtikusi un radoša sabiedrība;
- SM2 - Pievilcīga dzīves vide darbam un atpūtai;
- SM3 - Ekonomisko izaugsmi atbalstoša vide un resursi.

Stratēģiskie mērķi ir pamats teritorijas turpmākās izmantošanas pamatnostādņu, mērķu un attīstības virzienu definēšanai.

2.3. Teritorijas turpmākās izmantošanas pamatnostādnes

Teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas risinājumi ir sagatavoti, ņemot vērā virkni faktoru:

- novada pašvaldību līdzšinējo attīstību, novada izveidi un tā neseno kopīgo vēsturi,
- ekonomisko situāciju un attīstības priekšnosacījumus,
- novada pamatvērtības, novada attīstības vīziju un stratēģiskos mērķus (Viļakas novadam pirmo reizi ir izstrādāta vienota attīstības stratēģija - definēti Viļakas novada ilgtermiņa stratēģiskie mērķi, virzieni, rīcības un uzdevumi turpmākajai novada teritorijas attīstībai),
- plānošanas dokumentu, kuri attiecas uz Viļakas novadu, t.sk. teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmas (TAPIS) projekta nostādnes,
- vietējo pašvaldību izstrādātos plānošanas dokumentus un apkārtējo pašvaldību attīstības ieceres,

- normatīvo aktu prasības un institūciju nosacījumus.

Teritorijas attīstības priekšnoteikumi sniegti teritorijas pašreizējās izmantošanas raksturojuma katras attiecīgās sadaļas noslēgumā.

Teritorijas plānojums ir izstrādāts ar **mērķi** atbalstīt Viļakas novada izaugsmi, saglabāt tā unikālītāti un vērtības.

Galvenais ekonomiskās attīstības pamats ir tautsaimniecības attīstība. **Prioritāras jomas** saskaņā ar novada attīstības programmu, ir lauksaimniecība un tūrisms. Viļakas novada unikālās saglabājamās vērtības sakņojas tās vēsturē, kultūrā un dabas daudzveidībā. Tādejādi teritorijas plānojuma **galvenie uzdevumi** ir dot pietiekami plašas iespējas attīstībai un tai pat laikā noteikt nepieciešamos ierobežojumus un prasības, lai saglabātu augstvērtīgu dabas vidi, aizsargātu vēsturisko apbūvi un novērstu konfliktus saistībā ar jaunu būvniecību un citu saimniecisko darbību. Novada **ilgtspējības pamats** ir tās iedzīvotāji, daba un kvalitatīvas infrastruktūras esamība (*īpaši transporta infrastruktūras un sakaru pieejamība*), tāpēc liela uzmanība vērsta uz ērtas dzīves vides nodrošināšanu.

Pamatnostādnes teritorijas turpmākajai izmantošanai ir: atbalstīt tūrisma, videi draudzīgas lauksaimniecības un infrastruktūras attīstību, vienlaicīgi saglabājot vietas unikālītāti, vērtības un uzlabojot Viļakas novada teritoriju savstarpējo sasniedzamību un sakaru pieejamību.

Definējot teritorijas turpmākās izmantošanas pamatnostādnes, tika ņemta vērā pašvaldības noteiktā specializācija „Viļakas novada attīstības programmā 2011.-2017. gadam”.

2.4. Teritorijas attīstības virzieni (mērķi)

Lai nodrošinātu līdzsvarotu Viļakas novada attīstību, izvirzīti šādi teritorijas attīstības virzieni:

- **transporta sistēmas pilnveidošana**, uzlabojot novada sasniedzamību un novada teritoriju savstarpējo sasaisti, rezervējot teritorijas transporta sistēmas attīstībai;
- **sakaru pieejamības uzlabošana**, radot iespējami labvēlīgus nosacījumus sakaru infrastruktūras veiksmīgai attīstībai novadā;
- **dabas vērtību saglabāšana**, plānojot dabas un labiekārtotas zaļās zonas teritorijas u.c. zaļumvietas ar dažādu aizsardzības statusu un izmantošanas intensitāti;
- **novada unikālās identitātes - kultūras mantojuma saglabāšana**, nodrošinot un nostiprinot vienotas prasības KP teritoriju, aizsardzības zonu, *kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu* un saudzējamo ainavu teritoriju izmantošanai un aizsardzībai, izvērtējot prasības iepriekšējā perioda Viļakas novadu veidojošās pilsētas un pagastu teritorijas attīstības plānošanas dokumentos un nodrošinot to prasību saskaņotību un pēctecību;
- **uzņēmējdarbības attīstības veicināšana**, paredzot daudzfunkcionālas (jauktas apbūves teritorijas) ar plašu izmantošanas veidu spektru;
- **tūrisma attīstības veicināšana**, nodrošinot iespējas piedāvājuma dažādošanai, t.sk. rezervējot teritorijas sabiedrisko pakalpojumu attīstībai;
- **lauksaimniecības un lauksaimnieciskās ražošanas attīstības veicināšana**, nodrošinot resursu saglabāšanu un atbalstošu vidi, paredzot daudzfunkcionālas izmantošanas iespējas;
- **mežsaimniecības attīstības nodrošināšana**, nenosakot papildus prasības un *neierobežojot izmantošanas iespējas*, t.sk. zemes transformēšanu citos izmantošanas veidos, cik tālu tas nav pretrunā ar augstākstāvošo normatīvo aktu prasībām.

2.5. Viļakas novada vienotā funkcionālā zonējuma izstrādes pamatprincipi

Viļakas novada vienotais funkcionālais zonējums izstrādāts ievērojot šādus principus:

- plānojot nekustamo īpašumu izmantošanu, ar zonējuma palīdzību tiek parādītas un reizē nodalītas konkrētās teritorijas un dažādu vietu atšķirīgās funkcijas jeb dažādās izmantošanas un pēc iespējas apvienotas teritorijas ar līdzīgiem izmantošanas nosacījumiem;
- funkcionālā zonējuma klasifikācija ir veidota, analizējot vēsturisko un pašreizējo plānošanas pieredzi lietoto terminu un zonējuma krāsu risinājumu aspektā;
- konkrēto teritoriju izmantošanas apzīmējumi tālāk ir saistīti ar dažādu saimniecisko darbību īstenošanu konkrētajās teritorijās, tādēļ tiek lietoti maksimāli tādi paši termini kā būvniecību regulējošos normatīvajos aktos;
- teritorijas, kurās noteiktas dažādas jauktas izmantošanas (funkcijas), tiek grupētas pēc attiecīgās teritorijas galvenās izmantošanas (funkcijas), tai pakārtojot nekonfliktējošas, citas atļautās funkcijas;
- katras konkrētās zonas „izņēmumus” - vietas ar īpašiem vai atšķirīgiem noteikumiem, tiek apzīmētas ar funkcionālā zonējuma indeksu (burtu un ciparu kombināciju), lai specifiskos teritorijas izmantošanas nosacījumus varētu attiecināt uz konkrētām teritorijām un būtu vieglāk orientēties klasifikācijā.

Izstrādājot vienotu funkcionālo zonējumu visai novada teritorijai, tika pielietots princips, **ja divu izmantošanas veidu noteikumi teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos atšķiras minimāli, tie pēc iespējas tiek apkopoti vienotā funkcionālajā zonā.**

2.6. Pašreizējās situācijas kopsavilkums un teritorijas atļautās (plānotās) izmantošanas risinājumi

Viļakas novada perifērais novietojums Ziemeļlatgalē un šā brīža sociāli ekonomiskā situācija nosaka nepieciešamību teritorijas plānojumā ietvert saimnieciskās aktivitātes veicinošus nosacījumus un nodrošināt teritorijas daudzfunkcionālas izmantošanas iespējas. Kā arī neierobežot nekustamo īpašumu attīstīšanas iespējas, t.sk. zemes transformēšanu citos izmantošanas veidos, cik tālu tas nav pretrunā ar augstākstāvošo normatīvo aktu prasībām un nemazina apkārtējo nekustamo īpašumu vērtību, vienlaicīgi veicinot teritorijas nozīmīgāko resursu saglabāšanu.

Plānotas administratīvās teritorijas, ciemu robežas un teritorijas apdzīvojuma struktūras attīstība

Tāpat kā citviet Latvijā, vairākkārtīgi mainot administratīvi teritoriālo reformas modeli, Viļakas novads tika izveidots 01.07.2009. apvienojoties 7 pašvaldībām: Viļakas pilsētai, Kupravas, Medņevas, Susāju, Šķilbēnu, Vecumu un Žīguru pagastiem, līdz ar to novada administratīvās teritorijas robežu maiņa šobrīd nav aktuāla.

Saskaņā ar likumā „Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums” noteikto, apdzīvotās vietas Latvijas Republikā ir *viensētas, ciemi un pilsētas*, tādējādi, līdzšinējā laika periodā kā ciemi noteikti un robežas apstiprinātas 8 ciemiem, t.sk. Kupravas, Semenovas, Šķilbanu, Rekovas, Upītes, Borisovas, Vecumu un Žīguru ciemiem. Atšķirīga situācija no novada kopumā ir Susāju pagastā, kur ciemu, kā blīvi apdzīvoto vietu, robežas līdzšinējā laikā nav noteiktas, Šķilbēnu pagastā, kur savukārt atrodas 3 ciemi, un Vecumu pagastā, kur atrodas 2 ciemi.

Atzīmējams, ka līdzšinējā plānošanas praksē, tika plānotas plašas perspektīvās pilsētu un ciemu attīstības teritorijas. Šī plānojuma (turpmāk TP) izstrādes gaitā, analizējot notiekošos procesus un ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanos un kopējo ekonomisko situāciju valstī, apdzīvoto vietu attīstībā turpmāka „izplešanās” tendence netiek prognozēta un jau iepriekšējā periodā paredzētās perspektīvās pilsētas un ciemu attīstības teritorijas vērtējamās kā pietiekamas.

Nemot vērā apbūves blīvumu, inženiertehnisko nodrošinājumu, pakalpojumu pieejamību un ekonomiskās aktivitātes un to, ka ciemu un

*pilsētu robežu izmaiņas saistāmas ar virkni resursu ietilpīgu administratīvo procedūru (izmaiņas Adrešu reģistrā, nekustamo īpašumu dokumentācijas, dažādos reģistros, kur tiek izmantota adrese, utml.), šāda situācija vērtējama kā optimāla, līdz ar to **netiek noteikti jauni ciemi vai mainītas esošo robežas.***

Paredzēts saglabāt esošo apdzīvojuma struktūru, TP izdalot:

- **Viljakas pilsētu, kur galvenie dzīvojamās apbūves veidi ir savrupmāju apbūve un mazstāvu daudzdzīvokļu māju apbūve;**
- **8 ciemu teritorijas, kur galvenie dzīvojamās apbūves veidi ir savrupmāju apbūve un arī mazstāvu daudzdzīvokļu māju apbūve;**
- **lauku teritoriju, kur galvenais dzīvojamās apbūves veids ir Ziemeļlatgales lauku ainavai raksturīgās viensētas, kas apvienotas skrajciemos vai viensētu grupās.**

TP risinājumi paredz jaunu apbūvi koncentrēt esošo apdzīvoto vietu robežās, maksimāli izmantojot pastāvošās apbūves teritorijas, inženiertīklus un transporta infrastruktūru.

Vienlaicīgi netiek ierobežota jaunas dzīvojamās apbūves attīstība, gan esošajos ciemos, gan ārpus tiem, nosakot minimālo jaunveidojamās zemes vienības platību: savrupmāju apbūves teritorijām pilsētā 0,12 ha (netiek izmainīta) un ciemos 0,25 ha (lai saglabātos esošais apbūves raksturs un ievērojot „Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma 2006.-2026.” nosacījumus, ka ciemu apbūves teritoriju plānošana jāveic - ciemu teritorijās nosakot jaunapbūvējamā zemesgabala minimālo platību 2500 m², tiek samazināta no 0,3 ha uz 0,25 ha, ņemot vērā arī šī brīža ekonomisko situāciju valstī) un iespēju vienā zemes vienībā būvēt ne vairāk par vienu savrupmāju ar saimniecības ēkām.

Atzīmējams, ka reģiona plānojumā paredzēts, ka minimālā zemesgabala platība - lauksaimniecībā izmantojamām zemēm un meža zemēm, kur arī iespējama dzīvojamās apbūves attīstība, nosakāma ne mazāka kā **2 ha** (tiek mainīta no 0,3 ha, izņemot Kupravā no 1 ha un Susājos - 2 ha (netiek mainīta)) un transformējot mežu apbūvei, jāievēro retinātas apbūves raksturu (apbūves blīvumu paredzot ne lielāku par 10 % un minimālo jaunveidojamās zemes platību - ne mazāku par **0,5 ha**). Lai izvairītos no mežu ugunsgrēka riska, aizliegts apmežot teritorijas tuvāk par **50 m** pie blīvi apdzīvoto vietu robežām un izvietot apbūvi tuvāk par **100 m** līdz mežu masīviem.

*TP risinājumi paredz, ka nepieciešamības gadījumā jaunu blīvas apbūves teritoriju attīstība ir iespējama, konkrētos risinājumus definējot detālplānojumā vai situāciju risinot ar lokālplāna palīdzību saskaņā ar **Teritorijas attīstības plānošanas likumu** (stājas spēkā 2011. g.1. decembrī), kas paredz, ka lokālplānojumā var detalizēt vietējās pašvaldības TP (pēc vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijas spēkā stāšanās lokālplānojumā var grozīt vietējās pašvaldības TP, ciktāl lokālplānojums nav pretrunā ar vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģiju).*

**Rekreācijas, tūrisma,
izglītības, kultūras, sporta,**

Izglītības, kultūras, sporta, zinātnes un sociālās infrastruktūras teritoriju un objektu izvietojums veidojies vēsturiski. Viljakas novads ir nodrošināts - ar teritorijām un objektiem likumdošanā noteikto

**zinātnes un sociālās
infrastrukturās teritorijas
un objekti**

pašvaldību funkciju veikšanai.

Saskaņā ar vēsturiski izveidojušos situāciju un izveidoto dalījumu „Balvu rajona teritorijas plānojumā 2006.-2018.” *apdzīvojuma struktūras* pamats Viļakas novada teritorijā ir Viļakas pilsēta un esošo vietējo pašvaldību bijušie administratīvie centri: Borisova, Kuprava, Rekova, Semenova, un Žiguri.

Lai nodrošinātu pakalpojumu pieejamību un veicinātu to pilnveidošanas iespējas nākotnē, Viļakas novada teritorijā esošās apdzīvotās vietas saskaņā ar pakalpojumu pieejamības nozīmību tiek iedalītas sekojoši:

- *novada pilsētas pārvalde, pakalpojumu centrs („Balvu rajona teritorijas plānojumā 2006.-2018.” definēts kā bijušā rajona nozīmes centrs) - Viļakas pilsēta,*
- *pagastu pārvaldes, pakalpojumu centri: Borisova, Kuprava, Rekova, Semenova, Žiguri,*
- *vietējas nozīmes ciemi - Šķilbani, Upīte un Vecumi.*

Sabiedrisko teritoriju izvietojums Viļakas pilsētā veidojies salīdzinoši izklaidēti, nosacīti koncentrējoties 4 pilsētas daļās: lielākā - teritorija pilsētas daļa starp Viļakas ezeru, Pils, Jaunatnes, Parka un Abrenes ielām.

Saskaņā ar „Viļakas pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.” ievērtētas arī jaunas teritorijas sabiedriskā rakstura objektiem, t.sk. teritorijas peldbaseina un slidotavas izbūvei. Jaunu sabiedrisko objektu izveidei kā piemērotākās TP tiek piedāvātas Pils un Jaunatnes ielu krustojuma apkārtnē, teritorija starp Garnizona un Sporta ielām. Teritorijas nav apgūtas tādēļ jaunu papildus teritoriju rezervēšana sabiedriskā rakstura objektiem pilsētā nav nepieciešama.

Atzīmējams, ka populārākie tūrisma apskates objekti Viļakas novadā ir: Viļakas pilsēta, tās kultūrvēsturiskais mantojums, t.sk. baznīcas, Marienhauzenas muižas apbūve; Stiglavas gravas (Natura 2000 teritorija, ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Stiglavas atsegumi”) dabas taka 2,5 km garā posmā; dabas parks „Balkanu kalni” ir ainaviski skaista vieta ar izteiktu reljefu. 3 ekskursiju takas atklāj interesantākos dabas objektus. Kultūrvēstures muzejs „Vēršukalns”, kas ir izveidots Susāju pagasta „Svilpovā”; senlietu kolekcija „Cīrulīši”, mežsaimnieces Annas Āzes izveidotā meža ekspozīcija; Kangaru kalni augstākā vieta Ziemeļlatgalē, kas atrodas Medņevas pagastā.

Tūrisms - saskaņā ar novada attīstības programmu ir definēts kā **prioritāra attīstības joma.**

Lai veicinātu tūrisma nozares attīstību un nodrošinātu to pilnveidošanas iespējas nākotnē, TP risinājumi paredz teritoriju rezervēšanu tūrisma jomas attīstībai, funkcionālajā zonējumā izdalot tūrisma un rekreācijas teritorijas, kur prioritāri attīstāms tūrisms, kā publiskās apbūves zonas „izņēmumu” apzīmējot to ar funkcionālā zonējuma indeksu (P3). Tāpat plānojumā TIAN tiek paredzēti nosacījumi, lai tūrisma un rekreācijas objekti varētu tik attīstīti arī ārpus šīm noteiktajām teritorijām paralēli citiem teritorijas izmantošanas veidiem, tādiem kā mežsaimniecība, lauksaimniecība u.c. uzņēmējdarbības veidiem, gan teritorijās, kas paredzētas apbūvei, gan teritorijās, kur apbūve nav primārais zemes

**Zemes dzīļu nogabalu,
derīgo izrakteņu un
atrādņu teritorijas**

izmantošanas veids.

Tūrisma un rekreācijas teritorijās un tiešā to tuvumā netiek plānota apbūves u.c. aktīvas saimnieciskās darbības attīstība, kas varētu negatīvi ietekmēt tūrisma resursu vērtību.

*Papildus jau noteiktajā tūrisma un rekreācijas teritorijām TP risinājumi, kas balstītas uz Viļakas novada domes teritorijas plānojuma izstrādes semināru sēžu laikā izvērtēto, paredz vēl izdalīt šādas teritorijas: Kangaru kalni augstākā vieta Ziemeļlatgalē, kas atrodas Medņevas pagastā (pašvaldības īpašums), Susāju karjeru un kā **saudzējamās ainaviskās teritorijas** (vietēja mēroga) noteikt Lozdova-Skandīne autoceļa posmu, kas sākas pie Susāju karjera.*

Atzīmējams, ka novada teritorijā ir atklātas māla, smilts un grants derīgo izrakteņu iegulas. Tām ir svarīga nozīme novada saimnieciskajā darbībā. Kūdra un sapropelis atrodas dabas aizsargājamās teritorijās, to atradnes nav izpētītas un nav noteikta nozīme novada saimnieciskajā attīstībā nākotnē. Saskaņā ar „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāzē „Latvijas derīgo izrakteņu atradņu reģistrs” iekļauto informāciju uz 01.01.2011. Viļakas novadā atrodas 25 derīgo izrakteņu atradnes no tām šobrīd tiek izmantotas 5 smilts un smilts-grants ieguvei: 2 - Medņevas pagastā un pa 1 - Susāju, Vecumu un Žiguru pagastos. Māla krājumi koncentrējas Kupravas un Susāju pagastos.

Teritorijas plānojumā ir atspoguļotas derīgo izrakteņu atradņu teritorijas, atbilstoši LVĢMC datu bāzē un pašvaldības rīcībā esošās informācijas noteiktībai.

Derīgo izrakteņu ieguves uzsākšana netiek liegta lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, mežu zemēs u.c. zemēs, ārpus Viļakas pilsētas un ciemu teritorijām, cik tālu tas nav pretrunā ar augstākstāvošo normatīvo aktu prasībām un „Viļakas novada attīstības programmā 2011.-2017. gadam” definēto vienoto Viļakas novada attīstības stratēģiju.

Ievērojot to, ka lielākā daļa atradņu ir pētītas un to krājumi jau apzināti, jaunas derīgo izrakteņu ieguves ekspluatācijas uzsākšanai pirmkārt ir jāizskata iespēja izmantot jau esošās izpētītās atradnes. Tajos gadījumos, ja nepieciešams nodrošināt vietējās vajadzības un samazināt transportēšanas izmaksas, atbilstoši LR likumā „Par zemes dzīlēm” un saistībā ar šo likumu izdotajiem normatīvajiem aktu nosacījumiem, jāveic jaunās atradnes ģeoloģiskā izpēte un jāsaņem derīgo izrakteņu ieguves licence. Detalizēti nosacījumi derīgo izrakteņu ieguvei sniegti plānojuma II. daļā „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”.

**Īpaši aizsargājamās
kultūrvēsturiskās
teritorijas un kultūras
pieminekļi**

Atzīmējams, ka novada teritorijā saskaņā ar VKPAI sniegto informāciju ir 42 valsts aizsargājami kultūras pieminekļi, no tiem 19 arhitektūras pieminekļi. Viļakas pilsētai 2005. gadā tika kvalitatīvi izstrādātas kultūras pieminekļu teritoriju un to aizsardzības zonu robežas, saskaņā ar VKPAI nosacījumiem iekļautas plānojumā. Visbagātākā ar kultūras pieminekļiem ir Viļaka. Pilsētā atrodas 17 jeb 38 % no Viļakas novadā esošajiem aizsargājamajiem kultūras pieminekļiem. Bagāts kultūrvēstures mantojums ir arī Medņevas un Šķilbēnu pagastos.

Novadā sabiedriski nozīmīgāko kultūras pieminekļu skaitā minami pilsētas dievnami, Viļakas pilsdrupas, kas atrodas uz salas Viļakas ezerā, un Viļakas muižas apbūve, pārējie kultūras pieminekļi ir nozīmīgi kā saglabājušas reālas Latvijas vēstures liecības. Viļakas novadā ir arī kultūrvēsturiski nozīmīgi objekti un citas vēsturiskas vietas, kas atzīmētas ar piemiņas zīmēm, t.sk. novads ir bagāts ar krucifiksiem, Balvu reģiona kultūrvēstures datu bāzē ir reģistrēti 46 krucifiksi, kas atrodas Viļakas novadā.

TP kultūras pieminekļu un to aizsardzības zonu teritorijās ir paredzēts turpināt līdzšinējo izmantošanu kultūras, izglītības, tūrisma, rekreācijas u.c. mērķiem, kas nenonāk pretrunā ar normatīvajiem aktiem, kas skar kultūras pieminekļu izmantošanu.

Kultūras pieminekļi, kultūrvēsturiski nozīmīgi objekti un citas vēsturiskas vietas ir nozīmīgs resurss kultūrvēstures maršrutu izstrādē, kultūras studiju organizēšanā un kultūras tradīciju reprezentēšanā novadā. Tādēļ, saskaņā ar „Viļakas novada attīstības programmā 2011.-2017. gadam” definēto vienoto Viļakas novada attīstības stratēģiju, TP risinājumi paredz šo objektu saglabāšanu, izmantošanu, prioritāri, lai veicinātu tūrisma nozares attīstību un nodrošinātu to pilnveidošanas iespējas nākotnē.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, mikroliegumi un saudzējamās ainaviskās teritorijas

Atzīmējams, ka Eiropas Savienībā ir izveidots vienots Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīkls **Natura 2000**, no Viļakas novadā esošajām īpaši aizsargājamām teritorijām šajā tīklā ir iekļautas 7: dabas liegums „Stompaku purvi”; dabas liegums „Gruzdovas meži”; dabas liegums „Vjadas meži”; dabas piemineklis „Stiglavas atsegumi”; dabas parks „Vecumu meži”; dabas liegums „Posolnīca”; dabas liegums „Zodānu purvs”. Viļakas novadā atrodas arī vietējās nozīmes dabas liegums „Liepnas upes ieleja” un vietējās nozīmes dabas parks „Balkanu kalni”. Valsts izveidotās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas pārvalda un apsaimnieko Dabas aizsardzības pārvalde. Viļakas pilsētā un arī Kupravas pagastā neatrodas neviena Eiropas nozīmes Natura 2000 vai Latvijas mēroga īpaši aizsargājama dabas teritorija. Viļakas novadā atrodas arī 20 īpaši aizsargājami koki un 47 mikroliegumi un ir noteiktas **saudzējamās ainaviskās teritorijas** (vietēja mēroga), saskaņā ar līdzšinējā laika periodā izstrādātajiem TP Viļakas novada teritorijā, noteiktas Medņevas un Vecumu pagastā, kā vietēja mēroga nozīmīgi un aizsargājami dabas objekti ir noteiktas **alejas** gar Parka un Jaunatnes ielām Viļakas pilsētā (aleju saglabāšanas nepieciešamība un nosacījumi ir definēti Viļakas pilsētas kultūras pieminekļu individuālās aizsardzības zonas izstrādes ietvaros). Saudzējamās ainaviskās teritorijas paredzētas, lai aizsargātu skaistas un daudzveidīgas šim novadam un Latvijas daļai raksturīgas ainavas un kultūrvidi.

ĪADT un tiešā to tuvumā netiek plānota apbūves u.c. aktīvas saimnieciskās darbības attīstība, kas varētu ietekmēt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas vērtību saglabāšanu.

Atļauta videi draudzīga, prioritāri ar tūrismu un rekreāciju saistīta saimnieciskā darbība, tai pakārtojot nekonfliktējošas, citas atļautās funkcijas, saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un MK noteikumiem.

Atzīmējams, ka ĪADT jāievēro dabas aizsardzības plānos ietvertās

**Valsts aizsardzības
teritorijas un objekti,
civilās aizsardzības objekti**

prasības un rekomendācijas dabas un ainavas vērtību saglabāšanai. Dabas aizsardzības plāni ir izstrādāti dabas parkam „Vecumu meži” (2004.-2015.), dabas liegumiem „Gruzdovas meži” (2003.-2013.), „Posolnīca” (2005.-2015.) un „Stompaku purvi” (2005.-2015.). Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi izstrādāti 2 teritorijām dabas liegumam „Stompaku purvi” un „Vecumu meži”. Uz pārējām IADT, kurām nav izstrādāti un apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi attiecināms likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” un MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un MK noteikumiem **liegumu teritorijās tiek ierobežota nekustamo īpašumu sadalīšana (ne mazākās par 10 ha platībās), nav paredzēta zemes transformēšanas iespēja, kā arī derīgo izrakteņu ieguve**. Atzīmējams, ka pašvaldība plānojuma izstrādes laikā ir veikusi vietējās nozīmes dabas parka „Balkanu kalni”, aizsargājamo teritoriju vērtību pārskatīšanu un pieņēmusi lēmumu par teritorijas samazināšanu, jaunā robeža attēlota plānojuma III. Grafiskajā daļā.

Atzīmējams, ka Viļakas novadā ZA robeža vienlaicīgi ir valsts robeža ar Krievijas Federāciju¹²⁵ un Eiropas Savienības ārējā robeža. Būtiskākie ierobežojumi no teritorijas izmantošanas viedokļa ir saistīti ar **12 m** platu zonu no valsts robežas līnijas, kas ir noteikta kā valsts robežas josla, kura izmantojama tikai robežapsardzes vajadzībām, īpaši apzīmēta ar zīmēm, tajā ir reglamentēta cilvēku, transporta pārvietošanās. Tas visbūtiskāk skar Kūkovas upes izmantošanu ierobežojot iespējas tās saimnieciskai izmantošanai (t.sk. peldēšanai, makšķerēšanai utml.). Pierobežas joslas nosacījumi ir attiecināmi uz Medņevas, Šķilbēnu, Vecumu un Žīguru pagastu teritorijām. Tajā ir īpaši uzturēšanās, saimnieciskās darbības (būvniecības, uzņēmējdarbības) noteikumi. Pierobežas režīma nosacījumi ir attiecināmi uz visu novada teritoriju, tie paredzēti, lai radītu tādus apstākļus, kas neļautu personām nelikumīgi jebkurā veidā un ar jebkuriem līdzekļiem šķērsot ārējo robežu, kā arī pārvietot mantas un preces pāri ārējai robežai ārpus noteiktajām robežšķērsošanas vietām. Novada attīstības interesēs ir sanitārās inspekcijas funkciju atjaunošana RKP „Vientuļi” - tas ir vitāli svarīgs jautājums visai pierobežas teritorijai, kas varētu radīt pozitīvu impulsu teritorijas attīstībai. Atzīmējams, ka līdz ar RKP „Vientuļi” attīstīšanos ievērojami pieaugs arī tranzīta kustība, tādēļ plānojums saskaņā ar „Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojumu 2006.-2026.” rezervētas teritorijas Viļakas pilsētas apvedceļa trasei un satiksmes infrastruktūras izbūvei autoceļam P35 Balvi-Viļaka-Pitalova. Novadā atrodas 11 Valsts robežsardzes Viļakas pārvaldes nekustamā īpašuma objekti un 2 objekti Vecumu pagastā: Vientuļu robežkontroles punkts (Valsts ieņēmuma dienesta īpašumā) un teritorijas Vientuļu robežkontroles punkta modernizācijas plāna īstenošanai (Finanšu ministrijas valdījumā).

Lai nodrošinātu Valsts aizsardzības objektu darbību un iespējamo attīstību, TP risinājumi paredz teritoriju rezervēšanu valsts aizsardzības objektu vajadzībām, funkcionālajā zonējumā izdalot valsts aizsardzības

¹²⁵ Saskaņā ar 17.05.2007. likumu "Par Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumu par Latvijas un Krievijas valsts robežu".

objektu teritorijas, kā publiskās apbūves zonas „izņēmumu” apzīmējot to ar funkcionālā zonējuma indeksu (P2), kur teritorijas izmantošanas galvenais veids ir valsts aizsardzības objektu un robežsardzes iestāžu apbūve.

Riska teritorijas un objekti

Objektu teritorijas, kuru izvietojumam atbilstoši normatīvajiem aktiem ir noteiktas īpašas prasības vai kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, un rūpnieciskās ražošanas teritorijas, kas rada paaugstinātu piesārņojumu vidē, troksni vai cita veida traucējumus, kas kaitīgi videi un cilvēkiem

Atzīmējams, ka Viļakas novadā nav būtisku sprādzienbīstamu vai ugunsbīstamu riska objektu vai teritoriju, kā arī rūpnieciskās ražošanas uzņēmumu, kas tehnoloģiskajos procesos izmantotu videi bīstamas vielas, novada teritorijā atrodas viena DUS Viļakā, Abrenes 38a (šobrīd - nedarbojas). Šobrīd darbojas DUS Šķilbēnu pagasta, Šķilbanu ciemā. Par riska objektu uzskatāma AS „Latvenergo apakšstacija” Viļakā - elektroapgādes bojājumi apakšstacijā var izraisīt nopietnas sekas to komunālo uzņēmumu darbā, kas saistīti ar ūdens piegādi, kanalizāciju un siltumapgādi. Pagasta teritorija atrodas nomaļus no galvenajām valsts transportmaģistrālēm, tāpēc bīstamo kravu pārvadājumu risks nav būtisks. Jautājums varētu aktualizēties līdz ar tranzīta kustības atjaunošanos, atsākot darbību RKP „Vientuļi” un pieaugot autotransporta kustības intensitātei uz autoceļa P45 „Viļaka-Kārsava” un kravu kustībai caur pilsētu.

Atzīmējams, ka līdzšinējā plānošanas praksē, tika plānotas arī plašas teritorijas ražošanas attīstībai. Šī plānojuma izstrādes gaitā, analizējot notiekošos procesus un ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanos un kopējo ekonomisko situāciju valstī un to, ka ražošana kā nozare Viļakas novadā ir mazattīstīta, bet lauksaimniecības ražošanas objektu (skaitliski visvairāk Viļakas novadā) attīstība iespējama lauksaimniecības teritorijās, plānojuma risinājumi neparedz funkcionālā zonējuma paplašināšanu ražošanas objektu vajadzībām.

Lai arī ražošanas teritoriju izmantošanas intensitāte šobrīd ir zema un nākotnē, ņemot vērā teritorijas novietojumu attiecībā pēc ekonomisko aktivitāšu centriem, neprognozējas straujš prasījuma pieaugums pēc jaunām šāda rakstura teritorijām, tomēr plānojuma risinājumi saglabā iespēju ražošanas uzņēmumu teritorijām attīstīties arī ārpus funkcionālajā zonējumā noteiktajām teritorijām, cik tālu tas nav pretrunā ar augstākstāvošo normatīvo aktu prasībām un „Viļakas novada attīstības programmā 2011.-2017. gadam” definēto vienoto Viļakas novada attīstības stratēģiju.

Atzīmējams, ka Viļakā un pagastu centros darbojas atkritumu apsaimniekošanas tīkls, saskaņā ar atkritumu apsaimniekošanas noslēgtajiem līgumiem, atkritumi regulāri tiek savākti no apdzīvotajām vietām un privātajām saimniecībām. Atkritumus nogādā Malienas atkritumu savākšanas poligonā Litenes pagasta „Kaudzītēs”. Visas novada teritorijā esošās atkritumu izgāztuves ir slēgtas. Atkritumu izgāztuvēm atbilstoši LR „Aizsargjoslu likuma” 28. panta 2. daļas regulējumam ir noteikta sanitārā aizsargjosla 100 metri un saskaņā ar 33. panta 6. daļas regulējumu līdz to rekultivācijas pabeigšanai, t.sk. monitoringa perioda beigām.

Nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijas, meliorētās zemes, polderus, hidrotehniskās būves un

Atzīmējams, ka par lauksaimniecības attīstībai nozīmīgām teritorijām reģiona plānojumā minētas lauksaimniecības zemes Šķilbēnu un Vecumu pagastā. Kā arī „Balvu rajona teritorijas plānojumā 2006.-2018.” pamatojoties uz vienlaidus lauku masīvu esamību, dabisko auglību (vidējais svērtais LIZ kvalitatīvais novērtējums 33-36 balles/ha)

**apmežošanas teritorijas
un mežsaimnieciskās
teritorijas**

esošās izmantošanas intensitāti, kā reģiona un rajona nozīmes lauksaimnieciskās teritorijas minētas Šķilbēnu, Medņevas, Vecumu pagastu teritorijās. Šo pagastu lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsaimnieko arī lielākie lauksaimniecības uzņēmēji novadā: SIA „Ķira” un ZS „Kotiņi”.

Saskaņā ar līdzšinējā laika periodā izstrādātajiem vietējā līmeņa teritorijas plānojumam, „Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006.-2026.” un „Viļakas novada attīstības programmā 2011.-2017. gadam” definēto, plānojuma risinājumi paredz saglabāt vērtīgās lauksaimniecības zemes visos trijos minētajos pagastos Šķilbēnu, Medņevas, Vecumu, neizdalot īpašus vērtīgo zemju 1 vai vairākus areālus. Paredzot, ka primāri šīs teritorijas izmantojamās lauksaimniecībai (zemkopībai, lopkopība, lauksaimniecības produkcijas pirmapstrādei), kā arī citu nozaru un nodarbjū attīstībai, t.sk., atļauta apbūve, dīķu izveide, apmežošana, derīgo izrakteņu ieguve u.c. saimnieciskā darbība, kas nerada būtisku piesārņojumu un nesamazina blakus esošo zemesgabalu izmantošanas iespējas un nekustamā īpašuma vērtību, cik tālu tas nav pretrunā ar augstākstāvošo normatīvo aktu prasībām un „Viļakas novada attīstības programmā 2011.-2017. gadam” definēto vienoto Viļakas novada attīstības stratēģiju.

Žiguru ciemā meži saglabājami rekreatīviem mērķiem. Pārējā novada teritorijā atļauta meža zemes transformēšana citos izmantošanas veidos plānojuma II. daļā „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” noteiktajos gadījumos un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, visa veida apbūves ieceres meža zemēs nosaka MK noteikumi Nr.806 „Meža zemes transformācijas noteikumi”.

Meliorētās teritorijas izmantojamās saskaņā ar "Meliorācijas likumu", kas nosaka, ka būvju un inženierkomunikāciju būvniecībai (izņemot vienkāršotu rekonstrukciju un vienkāršotu renovāciju), pārvietošanai un rekonstrukcijai, kā arī derīgo izrakteņu ieguvei, meža ieaudzēšanai meliorētajā zemē vai ierīkojot dīķus, kuru platība lielāka par 1000 m² ekspluatācijas aizsargjoslās ap meliorācijas būvēm un ierīcēm vai vietās, kur tas var ietekmēt meliorācijas sistēmas darbību (kolektoru tuvumā), nepieciešami valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” izdoti tehniskie noteikumi. Dīķus līdz 1000 m² iespējams ierīkot, veicot saskaņojumu par to ierīkošanu „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi”.

**Būvniecībai nelabvēlīgās
teritorijas, kā arī
teritorijas, kurām
nepieciešama īpaša
inženiertehniskā
sagatavošana**

Atzīmējams, ka novada teritorijā nav erozijas bīstamu vai citādi būvniecībai nelabvēlīgu teritoriju, kurām būtu nepieciešami specifiska inženiertehniskā sagatavošana.

**Inženierkomunikāciju un
transporta teritorijas,
objekti, maģistrālos tīkli,
trokšņu zonas, prasības
satiksmes organizācijas
pilnveidošanai un ceļu
satiksmes drošības**

Atzīmējams, ka saskaņā ar AS „Latvijas valsts ceļi” sniegto informāciju, netiek plānotas būtiskas izmaiņas valsts autoceļu attīstības jomā, kas varētu ietekmēt Viļakas pilsētu un novadu, Izņemot to, ka iespējama Vientuļu robežkontroles punkta rekonstrukcija, līdz ar to aktualizējot Viļakas pilsētas dienvidu apejas izbūves nepieciešamību (valsts reģionālās nozīmes autoceļš P35 Gulbene-Balvi-Viļaka-Krievijas rob. (Vientuļi)). Plānotā Viļakas apvedceļa kopgarums ir 3,901 km, tā

uzlabošanai, 330 kV un 110 kV elektroenerģijas pārvades tīkli un 20 kV elektroenerģijas sadales tīkli

risinājums skar Viljakas pilsētas un Medņevas, Susāju pagastu teritorijas. Bet Balvu un Abrenes ielu rekonstrukcija Viljakas pilsētā paredzēta 2,727 km garā posmā. Rekonstruējamo ielu trases projektētas ielu sarkano līniju robežās pa esošo ielu trasi. Vienlaicīgi ar projekta „Priekšlikumi Balvu un Abrenes ielu rekonstrukcijai Viljākā (autoceļa P35 maršruts caur pilsētu) un Viljakas apvedceļa novietnei” virzību jādoma par satiksmes drošības pasākumu palielināšanu pārējā pašvaldības teritorijā, ko skars satiksmes intensitātes pieaugums, atverot Vientuļu robežkontroles punktu kravas transportam, t.sk. Medņevas un Susāju pagastu teritorijās.)

Atzīmējams, ka Viljaka kopā ar Krāslavu, Dagdu, Ludzu, Kārsavu un Balviem veido austrumu pilsētu tīklu, ko sasaista „Austrumu stīga” - perspektīvais nacionālas nozīmes transporta koridors. Šo pilsētu loma un funkcijas saistītas ar divām telpiskajām pamatkonceptcijām: pierobežas vārtu lomu un tūrisma attīstību. Latgales plānošanas reģiona TP mērķis ir pastiprināt saites ziemeļu-dienvidu virzienā, veicināt austrumu pierobežas un Ezerzemes attīstību. Nozīmīgs ir RKP „Vientuļi” attīstības projekts. Tā kā Viljaka atrodas pie Krievijas robežas, tas ir tālākais novada nozīmes centrs Latgales ziemeļos. Latgales plānojums paredz, ka Viljaka stiprinās saiknes ar Krieviju, pildīs pierobežas vārtu lomu uz kaimiņu valstīm un būs tūrisma attīstības, pierobežas lauku teritoriju atbalsta centrs.

Autoceļa „Austrumu stīga” projekts jau tiek īstenots 256 km garumā maršrutā, tam ir svarīga nozīme apdzīvoto vietu, muitas un robežpārejas punktu, starptautisko autoceļu sasaistē. Reģiona plānojumā „Austrumu stīgas” koncepcija aptver ne tikai ceļu tehnisko parametru uzlabošanu, bet arī apkalpes infrastruktūras attīstību - degvielas uzpildes staciju, autoservisu, autostāvvietu, kempingu, ceļu kafejnīcu un veikalu tīklu. Tas nodrošinās plašu kvalitatīvu pakalpojumu klāstu gan iedzīvotājiem, gan tranzīta pasažieriem un tūristiem, radot arī jaunas darbavietas vietējiem iedzīvotājiem. Reģiona teritorijas plānojums paredz attīstīt „Austrumu stīgu” kā starpreģionālas nozīmes autoceļu, lai tiktu veicināta reģiona austrumu pierobežas attīstība un stiprinātas saites ar Vidzemes reģiona pilsētām Alūksni un Gulbeni. Šis projekts ir viena no Latgales TP noteiktajām prioritātēm. „Austrumu stīga”, savienojoties ar „Ziemeļu stīgu”, sasaistīs starptautiskas nozīmes autoceļus E262 Kauņa-Ukmerģe-Daugavpils-Rēzekne-Ostrova un E22 Holiheda-Norčepinga-Ventspils-Rīga-Rēzekne-Velīkije Luki-Maskava-Vladimira-Nižnij Novgoroda ar starptautiskas nozīmes autoceļu E67 Helsinki-Tallina-Rīga-Paņeveža-Kauņa-Varšava-Prāga.

Atzīmējams, ka autoceļš P35 Gulbene-Balvi-Viljaka-Vientuļi-(Pitalova) Latgales plānošanas reģiona (LPR) Teritorijas plānojumā noteikts kā perspektīvais starptautiskas nozīmes autoceļš - turpmākās izpētes projekts. Latgales reģiona plānojums atbalsta Vidzemes reģiona plānojumā izvirzīto koncepciju par šī autoceļa tālāku attīstību kā starpreģionālas nozīmes ceļu un robežkontroles punkta „Vientuļi” lomas palielināšanu, nosakot to kā turpmākas izpētes projektu, lai varētu pamatot šim ceļam nacionālas nozīmes ceļa statusa piešķiršanu. Šī ceļa attīstība ievērojami paaugstinās visu Ziemeļu pilsētu tīkla potenciālu un pastiprinās Viljakas pilsētas lomu. Nākotnē paredzēts pastiprināt šī autoceļa nozīmi, attīstot to kā starptautisku maģistrāli ar robežkontroles un muitas punktu Vientuļos, kā arī izbūvēt apvedceļu ap

Viļaku.

„Balvu rajona teritorijas plānojums 2006.-2018.” paredz atjaunot dzelzceļa darbību. Šobrīd dzelzceļa trase novada teritorijā praktiski nepastāv, bijušais dzelzceļa zemes nodalījuma joslas koridors iet caur Kupravas, Žiguru un Vecumu pagastiem.

TP dzelzceļa zemes nodalījuma josla plānota kā satiksmes infrastruktūras teritorija, lai rezervētu teritoriju dzelzceļa atjaunošanai, saskaņā ar rajona plānojumu, vai lai izbūvētu autoceļu (nokļūšanai uz Žiguriem, uz Vīksnu).

Atzīmējams, ka saskaņā ar VAS „Latvijas valsts meži” 10.06.2011. vēstuli Nr. 4.1-1.2/04es/150/11/641. VAS „Latvijas valsts meži” plāno Viļakas novada teritorijā LVM ceļu būvniecību/rekonstrukciju 49,3 km apjomā.

Pašvaldības ceļu stāvoklis vērtējams kā apmierinošs. Ceļu infrastruktūras attīstības jomā galvenā nozīmība ir pašvaldības ceļu uzturēšanai un kvalitātes uzlabošanai un Viļakas novada teritoriju savstarpējās sasniedzamības uzlabošanai (melnā seguma ceļu izbūve no esošajiem pagastu pārvalžu centriem līdz esošajiem asfaltētajiem reģiona ceļiem un satiksmes infrastruktūras uzlabošanai saistībā ar novada attīstības programmā definēto **prioritāro attīstības jomu - tūrismu**. Saistībā ar Viļakas novadā esošajām īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, Viļakas novada domes teritorijas plānojuma izstrādes seminārā (sēdes protokols 16.09.2011. Nr.2), tika izvirzīta nepieciešamība pēc cēla izbūves Kangari-Logini, lai savienotu tūrisma apskates objektu Kangaru kalni - Balkanu kalni un tālāk pa jau esošiem pašvaldības ceļiem varētu apmeklēt arī Stiglavas gravu. Un saistībā ar ielu tīkla attīstību Viļakas pilsētā plānota trūkstošā ielu posma izbūve lai varētu organizēt skriešanas, riteņbraukšanas sacensības apkārt Viļakas ezeram, un saistībā ar Susāju pagasta teritoriju, paredzēta Šķērsielas un Leļu cēla (Susāju pagasta teritorijā) trūkstošā, savienojošā posma izbūve, lai uzlabotu teritorijas sasniedzamību Leļu apdzīvotajā vietā, kas robežojas ar Viļakas pilsētu.

Lai nodrošinātu transporta teritoriju attīstību un to pilnveidošanas iespējas nākotnē, TP risinājumi paredz teritoriju rezervēšanu transporta infrastruktūras attīstībai, funkcionālajā zonējumā izdalot satiksmes infrastruktūras teritorijas.

Atzīmējams, ka visplašāk Viļakas novadā izmanto stacionāros telekomunikāciju pakalpojumus, ko novada teritorijā nodrošina SIA „Lattelecom”. Optiskā kabeļa līnijas nodrošina kvalitatīvus interneta pakalpojumus Viļakas pilsētā, Semenovas ciemā un Medņevas pagastā. Mobbilo internetu un datu pārraidi piedāvā visi Latvijā licencētie operatori - SIA „LMT”, SIA „Tele2”, SIA „Bite Latvija”, AS „TRIATEL” un SIA „QWERTY”. Televīzijas pakalpojumus novadā piedāvā AS „IZZI”, „VIASAT Latvija” un SIA „Lattelecom”. Inženiertehniskās infrastruktūras attīstības jomā tiek plānota esošās infrastruktūras saglabāšana, uzturēšana un modernizācija finansiālo iespēju robežās, īpašu uzmanību pievēršot sakaru kvalitātei un nodrošināšanai visā novada teritorijā.

Centralizēti ūdenssaimniecības pakalpojumi ir pieejami Viļakas pilsētā, Kupravas, Semenovas, Rekovas, Šķilbanu, Upītes, Borisovas un Žiguru

ciemos.

Viļakas novadā centralizēta siltumapgādes sistēma ir nodrošināta Viļakas pilsētā, Kupravas un Žīguru ciemos. Centralizēta autonomā siltumapgādes sistēma ir nodrošināta pašvaldības ēkām Viļakā, Šķilbēnu, Medņevas un Vecumu pagastos. Visa novada teritorijā kā kurināmo izmanto malku.

Pašreizējais elektroapgādes tīklu izvietojums un pieejamās jaudas nodrošina esošo elektroenerģijas patērētāju pieprasījumu, taču lielāko ciemu teritorijās, kur atrodas pagastu pārvaldes, transformatori ir noslogoti uz pilnu jaudu un ierobežo jaunu pieslēgumu veidošanu.

Būtiskākie ieguldījumi inženiertehniskās apgādes jomā šobrīd tiek veikti īstenojot sešus ūdenssaimniecības projektus „Ūdenssaimniecības attīstība Viļakā”, „Ūdenssaimniecības attīstība Žīguru pagasta Žīguru ciemā”, „Ūdenssaimniecības attīstības Kupravas pagasta Kupravas ciemā”, „Ūdenssaimniecības attīstība Medņevas pagasta Semenovas ciemā” un „Ūdenssaimniecības attīstībai Šķilbēnu pagasta Rekovas ciemā” un „Ūdenssaimniecības attīstībai Šķilbēnu pagasta Šķilbanu ciemā”.

Lai nodrošinātu inženierkomunikāciju attīstību un to pilnveidošanas iespējas nākotnē, plānojuma risinājumi paredz teritoriju rezervēšanu inženierkomunikāciju attīstībai, funkcionālajā zonējumā izdalot tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas, kurā paredzētas inženierkomunikācijas un ar tām saistīto būvju teritorijas (siltumapgādes objekti, notekūdeņu attīrīšanas vietas, ierīču un aprīkojumu kopums, kas paredzēts būves apgādei ar sakariem, energoresursiem u.c. resursiem).

Kā arī plānojuma risinājumi nosaka, ka inženierkomunikāciju tīklus un objektus atļauts ierīkot jebkurā TP noteiktajā funkcionālajā zonā, ievērojot Teritorijas attīstības plānošanas likumu (stājas spēkā 2011.g. 1. decembrī.) 7.panta 6. punktā minēto MK noteikumu un citu normatīvo aktu prasības un „Viļakas novada attīstības programmā 2011.-2017. gadam” definēto vienoto Viļakas novada attīstības stratēģiju.

Virszemes ūdeņu pirmās pakāpes pieteku sateces baseini, ūdenstilpju izvietojums, ūdens ņemšanas un notekūdeņu novadīšanas vietas, ūdens attīrīšanas būvju un organizēto peldvietu izvietojums, pazemes ūdeņu aizsardzības teritorijas un plūdu riska teritorijas

Atzīmējams, ka novada upju tīkls iekļaujas Daugavas un Veļikajas baseinos. Lielākie ezeri: Viļakas ezers 137,6 ha, Tepenīcas ezers - 34,36 ha un Nastrovas ezers - 21,92 ha. Lielākās upes - Kūkova, Kira, Vjada, Liepna un Bolupe. Peldēšanai izmanto Viļakas ezeru, iedzīvotāji ir iecienījuši arī atpūsties pie Ilziņu, Lodumas ezeriem Medņevas pagastā, taču tajos nav ierīkotas peldvietas. Atzīmējams, ka lielākā daļa virszemes ūdensobjektu Viļakas novada teritorijā ir nelieli un vasaras sezonā ūdens krājumi ūdenstecēs ir visai niecīgi. Daļa ūdensteču ir taisnotas un ir ietekmēts to hidroloģiskais režīms. Vienlaicīgi ūdensteces ir nozīmīgas no bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanas viedokļa un kā ainavas izteiksmību vairojoši elementi. Liepnas upe pavasaros ir ar ūdeņiem bagāta un ar ātru straumi, uz salīdzinoši īsu laiku, taču var tikt piedāvāta kā piemērota laivošanai.

Viļakas novadā pazemes ūdeņu ieguvei ir ierīkoti 117 ūdensapgādes urbumi. Pazemes ūdeņu dabiskā aizsargātība ir pietiekami augsta un neprasa papildus pasākumus normatīvajos aktos noteiktajiem pasākumiem (Aizsargjoslu likums, Aizsargjoslu ap dzeramā ūdens

ņemšanas vietām noteikšanas metodika).

Pavisam novadā virszemes ūdeņos notekūdeņi tiek izvadīti 8 vietās (novada teritorijā ir kopā 8 bioloģiskās un mehāniskās NAI): pārsvarā normatīvi tīri komunālie notekūdeņi, izņēmums ir Šķilbēnu pagasts. Savākšanas sistēma lietūs ūdeņu plūsmā Viļakas pilsētā nav projektēta. Izplūde no Viļakas pilsētas dienvidu daļas pirms izplūdes uztverošajā ūdenstilpnē tiek attīrīta daļēji. Pašlaik projekta ietvaros daļa notekūdeņu pa Garnizona ielas pašteses notekūdeņu kolektoru jau tik novadīta uz jaunajām NAI Garnizona ielā 20, bet otrajā projekta kārtā paredzēts notekūdeņus, kas ietek Kiras upē, savākt un ar spiedvada palīdzību novadīt uz NAI.

Plānojuma risinājumos virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanā ņemts vērā LR „Aizsargjoslu likuma” 7. panta 2. daļas 1. punkta a) apakšpunkta un 2. punkta b) apakšpunkta nosacījums par to, ka ūdenstilpei vai ūdenstecei ar applūstošo teritoriju aizsargjoslu nosaka visa applūstošās teritorijas platumā.

Tauvas joslas, aizsargjoslas (aizsardzības zonas) atbilstoši vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma mēroga noteiktībai

Teritoriju izmantošanas ierobežojumi, t.sk. aizsargjoslas un tauvas joslas noteiktas atbilstoši plānojuma izstrādes laikā spēkā esošo LR normatīvo aktu prasībām un ietvertas plānojuma II. daļā „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” un parādītas grafiskajos materiālos atbilstoši M 1: 10 000 detalizācijas iespējam.

Saskaņā ar LR Civillikuma trešās daļas Lietu tiesības 1102. panta nosacījumiem un tā 1. pielikumā ietverto publisko upju un ezeru sarakstu, pie publiskiem ūdeņiem Viļakas novadā pieder Viļakas ezers. Visi pārējie ūdeņi ir privāti. Atbilstoši Zvejniecības likuma 9. panta nosacījumiem Viļakas novadā virszemes ūdeņiem noteiktas šādas tauvas joslas: Viļakas ezeram kā publiskajiem ūdeņiem- **10 metri**, gar privāto ūdeņu krastiem- **4 metri**.

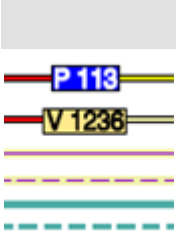
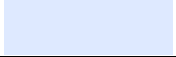
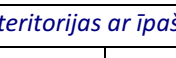
Šķilbēnu pagasta nams vietējas nozīmes arhit. piem. (Nr.2844.) (Šķilbēnu pag., Rekova (1938./39.) zaudējis savu kultūrvēsturisko nozīmi un ar 14.05.2010. KM rīkojumu Nr.2.1.-1/131 izslēgts no kultūras pieminekļu saraksta („Latvijas Vēstnesī” publicēts 29.05.2010., 31., 32.lpp.).

2.7. Teritorijas atļautās (plānotās) izmantošanas jeb funkcionālais zonējums

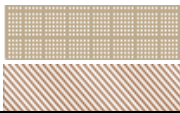
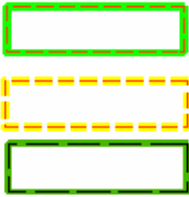
Viļakas novadā tā turpmākās attīstības un funkcionālās organizācijas nodrošināšanai tiek noteiktas šādu veidu teritorijas *skat. 40. tabulu*.

40. tabula. Viļakas novada teritorijas atļautās (plānotās) izmantošanas zonējums

FUNKCIONĀLAIS ZONĒJUMS (atļautā (plānotā) izmantošana))	APZĪMĒJUMS	INDEKSS
APBŪVES ZEME		
Savrupmāju apbūves teritorijas		DzS
Daudzdzīvokļu māju apbūves teritorijas		DzM
Publisko objektu apbūves teritorijas		P1
Valsts aizsardzības objektu teritorijas		P2
Tūrisma un rekreācijas teritorijas		P3

FUNKCIONĀLAIS ZONĒJUMS (atļautā (plānotā) izmantošana))	APZĪMĒJUMS	INDEKSS
Ražošanas un tehnisko objektu apbūves teritorijas		R
Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas		TA
Satiksmes infrastruktūras teritorijas		TR
ZEME, UZ KURAS APBŪVE NAV PRIMĀRĀ ZEMES IZMANTOŠANA		
Ūdensteču un ūdenstilpu teritorijas		Ū
Mežu teritorijas		M
Labiekārtotas zaļās zonas teritorijas		Z1
Dabas teritorijas		Z2
Kapsētu teritorijas		Z3
Mazdārziņu teritorijas		Z4
Lauksaimniecības teritorijas		L1
Meliorētās lauksaimniecības teritorijas		L2

41. tabula. Viļakas novada teritorijas atļautā (plānotā) izmantošana- teritorijas ar īpašām prasībām

TERITORIJAS AR ĪPAŠĀM PRASĪBĀM	APZĪMĒJUMS
Pilsētas sabiedriskā centra teritorija	
Derīgo izrakteņu atradņu teritorijas	
Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Natura 2000 teritorijas - dabas liegumi, dabas piemineklis, dabas parks (dabas parkā - Vecumu meži ietilpst, Badnovas (Vecumu) purvs, aizsardzības kategorija: <u>Natura 2000 teritorija - dabas liegums</u>) Vietējās nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas - dabas parks, dabas liegums mikroliegumi	
Viļakas kultūras pieminekļu kompleksa teritorijas	
Viļakas kultūras pieminekļu kompleksa teritoriju individuālā aizsargjosla (aizsardzības zona)	
Saudzējamas ainavu teritorijas	
Piesārņota teritorija	
Potenciāli piesārņotās teritorijas	
Rekultivējamās teritorijas	

Teritorijas atļautās izmantošanas zonējuma robežas ir noteiktas, ņemot vērā dabīgās robežas (ielas, grāvjus, zemes lietojuma veidu kontūras u.tml.) bet, kur tas nav bijis iespējams, zemes īpašumu un lietojumu robežas. Teritoriju izvietojums ir parādīts III. Grafiskās daļas kartēs un shēmās, *skat. 42. tabulu.*

42. tabula. Viljaka novada teritorijas plānojuma kartes un shēmas

Nr. p.k.	Kartes, shēmas nosaukums	Mērogs	Izdruka	Dati elektroniski
1.	Viljaka novada vienkāršotā topogrāfiskā karte	1: 10 000	-	✓
2.	Viljaka novada teritorijas esošā izmantošana	1: 10 000	-	✓
3.	Viljaka novada teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana un aprobežojumi	1: 10 000	-	✓
4.	Viljaka novads Īpašumpiederības struktūra, kadastra karte (t.sk.kadastra Nr.)	1:10 000	-	✓
5.	Viljaka novada vienkāršotā topogrāfiskā karte	1: 25 000	✓	✓
6.	Viljaka novada teritorijas esošā izmantošana	1: 25 000	✓	✓
7.	Viljaka novada teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana	1: 25 000	✓	✓
8.	Viljaka novada teritorijas izmantošanas aprobežojumi	1: 25 000	✓	✓
9.	Viljaka novads Satiksmes infrastruktūra (izdruka sadalīta uz 6 atsevišķām lapām pa pagastiem- A3 formāts)	1:50 000	✓	✓
10.	Viljaka novads Īpašumpiederības struktūra	1:25 000	✓	✓
11.	Viljaka pilsētas teritorijas esošā izmantošana	1: 5000	✓	✓
12.	Viljaka pilsētas teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana un galvenie aprobežojumi	1: 5000	✓	✓
13.	Viljaka pilsēta Satiksmes infrastruktūra	1:5000	✓	✓
14.	Viljaka pilsēta Ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūra	1: 5000	✓	✓
15.	Viljaka pilsētas Īpašumpiederības struktūra, kadastra karte (kadastra Nr.)	1:5 000	✓	✓
16.	Kupravas ciema teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana un galvenie aprobežojumi	1: 5000	✓	✓
17.	Semenovas ciema teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana un galvenie aprobežojumi	1: 5000	✓	✓
18.	Šķilbanu un Rekovas ciemu teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana un galvenie aprobežojumi	1: 5000	✓	✓
19.	Upītes ciema teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana un galvenie aprobežojumi	1: 5000	✓	✓
20.	Borisovas un Vecumu ciemu teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana un galvenie aprobežojumi	1: 5000	✓	✓
21.	Žiguru ciema teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana un galvenie aprobežojumi	1: 5000	✓	✓
22.	Kupravas ciems Ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūra	1: 5000	✓	✓
23.	Semenovas ciems Ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūra	1: 5000	✓	✓
24.	Šķilbanu un Rekovas ciemu Ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūra	1: 5000	✓	✓
25.	Upītes ciems Ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūra	1: 5000	✓	✓
26.	Borisovas ciems Ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūra	1: 5000	✓	✓
27.	Žiguru ciems Ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūra	1: 5000	✓	✓

28.	Vīļakas novada novietojums Latvijā	shēma	✓	✓
29.	Vīļakas novada novietojums reģionā	shēma	✓	✓
30.	Derīgo izrakteņu atradnes	shēma	✓	✓
31.	Virszemes ūdensobjekti un to kvalitāte	shēma	✓	✓
32.	Valsts nozīmes meliorāciju ūdensnotekas un meliorētās zemes	shēma	✓	✓
33.	Riska objekti un teritorijas	shēma	✓	✓
34.	Hidranti un atklātās ūdens ņemšanas vietas ugunsdzēsības vajadzībām	shēma	✓	✓
35.	Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un objekti	shēma	✓	✓
36.	Apdzīvojuma struktūra	shēma	✓	✓
37.	Iedzīvotāju pārvietošanās tieces virzieni	shēma	✓	✓
38.	Telpiskā struktūra	shēma	✓	✓
39.	Ražošanas teritorijas un piesārņotās, potenciāli piesārņotās un rekultivējamās teritorijas (Degradētās saimnieciskās teritorijas)	shēma	✓	✓
40.	Kultūras, izglītības, sporta un sociālie objekti	shēma	✓	✓
41.	Tūrisma un rekreācijas objekti un teritorijas	shēma	✓	✓
42.	Kultūras pieminekļi	shēma	✓	✓
43.	Vīļakas kultūras pieminekļu kompleksa, kultūras pieminekļu teritoriju un individuālās aizsargjoslas	shēma	✓	✓
44.	Autoceļi Vīļakas novada teritorijā	shēma	✓	✓
45.	Elektroapgāde	shēma	✓	✓
46.	Telekomunikācijas un sakari	shēma	✓	✓
47.	Ūdens apgāde un kanalizācija	shēma	✓	✓

2.8. Detālplānojumu izstrādes gadījumi

Saskaņā ar 06.10.2009. MK noteikumiem Nr.1148 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”, detālplānojums ir pamats jaunu zemes vienību noteikšanai un esošo zemes vienību izmaiņām, un tas izstrādājams, ja plānotā zemes vienību sadalīšana vai apbūve rada nepieciešamību pēc kompleksiem transporta infrastruktūras vai inženierkomunikāciju izbūves risinājumiem. Prasības detālplānojuma izstrādāšanai nosaka konkrētajā darba uzdevumā.

Teritorijas plānojuma risinājumi neparedz II. daļā „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” pašvaldības noteiktus gadījumus, kad nepieciešams izstrādāt detālplānojumu lauksaimniecībā izmantojamās zemes, meža zemes vai virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas apbūvei.